

TURINYS

PREAMBULĖ

I DALIS

I ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS SAŲVOKA IR TIKSLAI

II ANTRAŠTINĖ DALIS – PAGRINDINĖS TEISĖS
IR SAJUNGOS PILIETYBĖ

III ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS KOMPETENCIJOS SRITYS

IV ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS INSTITUCIJOS IR ORGANAI
I SKYRIUS – INSTITUCINĖ STRUKTŪRA
II SKYRIUS – KITOS SAJUNGOS INSTITUCIJOS IR PATARIAMIEJI
ORGANAI

V ANTRAŠTINĖ DALIS – NAUDOJIMASIS SAJUNGOS KOMPETENCIJA
I SKYRIUS – BENDROSIOS NUOSTATOS
II SKYRIUS – SPECIALIOSIOS NUOSTATOS
III SKYRIUS – TVIRTESNIS BENDRADARBIAVIMAS

VI ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS DEMOKRATIJOS PRINCIPAI

VII ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS FINANSAI

VIII ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGA IR JOS ARTIMIAUSI KAIMYNAI

IX ANTRAŠTINĖ DALIS – NARYSTĖ SAJUNGOJE

II DALIS: SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ CHARTIJA

PREAMBULĖ

I ANTRAŠTINĖ DALIS – ORUMAS

II ANTRAŠTINĖ – LAISVĖS

III ANTRAŠTINĖ DALIS – LYGYBĖ

IV ANTRAŠTINĖ DALIS – SOLIDARUMAS

V ANTRAŠTINĖ DALIS – PILIETINĖS TEISĖS

VI ANTRAŠTINĖ DALIS – TEISINGUMAS

VII ANTRAŠTINĖ DALIS – CHARTIJOS AIŠKINIMO IR TAIKymo
BENDROSIOS NUOSTATOS

III DALIS: SAJUNGOS POLITIKA IR JOS FUNKCIONAVIMAS

I ANTRAŠTINĖ DALIS – VISUOTINAI TAIKOMOS NUOSTATOS

II ANTRAŠTINĖ DALIS – NEDISKRIMINAVIMAS IR PILIETYBĖ

III ANTRAŠTINĖ DALIS – VIDAUS POLITIKA IR VEIKSMAI

I SKYRIUS – VIDAUS RINKA

- 1 skirsnis – Vidaus rinkos sukūrimas ir veikimas
- 2 skirsnis – Laisvas asmenų ir paslaugų judėjimas
  - 1 poskirsnis – Darbuotojai
  - 2 poskirsnis – Įsisteigimo laisvė
  - 3 poskirsnis – Laisvė teikti paslaugas
- 3 skirsnis – Laisvas prekių judėjimas
  - 1 poskirsnis – Muitų sąjunga
  - 2 poskirsnis – Bendradarbiavimas muitinės veiklos srityje
  - 3 poskirsnis – Kiekybinių apribojimų uždraudimas
- 4 skirsnis – Kapitalas ir mokėjimai
- 5 skirsnis – Konkurencijos taisyklės
  - 1 poskirsnis – Įmonėms taikomos taisyklės
  - 2 poskirsnis – Valstybių narių teikiama pagalba
- 6 skirsnis – Fiskalinės nuostatos
- 7 skirsnis – Bendrosios nuostatos

II SKYRIUS – EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA

- 1 skirsnis – Ekonominė politika
- 2 skirsnis – Pinigų politika
- 3 skirsnis – Institucinės nuostatos
- 4 skirsnis – Specialiosios nuostatos valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro
- 5 skirsnis – Pereinamojo laikotarpio nuostatos

III SKYRIUS – KITŲ SRIČIŲ POLITIKA

- 1 skirsnis – Užimtumas
- 2 skirsnis – Socialinė politika
- 3 skirsnis – Ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda
- 4 skirsnis – Žemės ūkis ir žuvininkystė
- 5 skirsnis – Aplinka
- 6 skirsnis – Vartotojų apsauga
- 7 skirsnis – Transportas
- 8 skirsnis – Transeuropiniai tinklai
- 9 skirsnis – Moksliniai tyrimai ir technologijų plėtra bei kosmosas
- 10 skirsnis – Energetika

IV SKYRIUS – LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

- 1 skirsnis – Bendrosios nuostatos
- 2 skirsnis – Patikrinimų prie sienos, prieglobsčio ir imigracijos politika
- 3 skirsnis – Teisminis bendradarbiavimas civilinėse bylose
- 4 skirsnis – Teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose
- 5 skirsnis – Policijos bendradarbiavimas

V SKYRIUS – SRITYS, KURIOSE SAJUNGA GALI IMTIS RĖMIMO, KOORDINAVIMO ARBA PAPILDOMŲJŲ VEIKSMŲ

- 1 skirsnis – Visuomenės sveikata
- 2 skirsnis – Pramonė
- 3 skirsnis – Kultūra
- 4 skirsnis – Turizmas
- 5 skirsnis – Švietimas, jaunimas, sportas ir profesinis mokymas
- 6 skirsnis – Civilinė sauga
- 7 skirsnis – Administracinis bendradarbiavimas

IV ANTRAŠTINĖ DALIS – ASOCIACIJA SU UŽJŪRIO ŠALIMIS IR TERITORIJOMIS

V ANTRAŠTINĖ DALIS – SAJUNGOS IŠORINIAI VEIKSMAI

I SKYRIUS – VISUOTINAI TAIKOMOS NUOSTATOS

II SKYRIUS – BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA

1 skirsnis – Bendrosios nuostatos

2 skirsnis – Bendra saugumo ir gynybos politika

3 skirsnis – Finansinės nuostatos

III SKYRIUS – BENDRA PREKYBOS POLITIKA

IV SKYRIUS – BENDRADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS
IR HUMANITARINĖ PAGALBA

1 skirsnis – Vystomasis bendradarbiavimas

2 skirsnis – Ekonominis, finansinis ir techninis bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis

3 skirsnis – Humanitarinė pagalba

V SKYRIUS – RIBOJANČIOS PRIEMONĖS

VI SKYRIUS – TARPTAUTINIAI SUSITARIMAI

VII SKYRIUS – SAJUNGOS SANTYKIAI SU TARPTAUTINĖMIS
ORGANIZACIJOMIS IR TREČIOSIOMIS ŠALIMIS
BEI SAJUNGOS DELEGACIJOMIS

VIII SKYRIUS – SOLIDARUMO SĄLYGOS ĮGYVENDINIMAS

VI ANTRAŠTINĖ DALIS – SĄJUNGOS FUNKCIONAVIMAS

I SKYRIUS – INSTITUCINĖS NUOSTATOS

1 skirsnis – Institucijos

1 poskirsnis – Europos Parlamentas

2 poskirsnis – Europos Vadovų Taryba

3 poskirsnis – Ministrų Taryba

4 poskirsnis – Europos Komisija

5 poskirsnis – Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

6 poskirsnis – Europos centrinis bankas

7 poskirsnis – Audito Rūmai

2 skirsnis – Sąjungos patariamieji organai

1 poskirsnis – Regionų komitetas

2 poskirsnis – Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

3 skirsnis – Europos investicijų bankas

4 skirsnis – Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams taikomos bendrosios nuostatos

II SKYRIUS – FINANSINĖS NUOSTATOS

1 skirsnis – Daugiametė finansinė programa

2 skirsnis – Sąjungos metinis biudžetas

3 skirsnis – Biudžeto vykdymas ir įvykdymo patvirtinimas

4 skirsnis – Bendrosios nuostatos

5 skirsnis – Kova su sukčiavimu

III SKYRIUS – TVIRTESNIS BENDRADARBIAVIMAS

VII ANTRAŠTINĖ DALIS: BENDROSIOS NUOSTATOS

IV DALIS: BENDROSIOS IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

SUTARTIS DĖL

KONSTITUCIJOS EUROPAI

PREAMBULĖ

JO DIDENYBĖ BELGŲ KARALIUS, ČEKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, JOS DIDENYBĖ DANIJOS KARALIENĖ, VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, ESTIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, GRAIKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, JO DIDENYBĖ ISPANIJOS KARALIUS, PRANCŪZIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, AIRIJOS PREZIDENTĖ, ITALIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, KIPRO RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, LATVIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖ, LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, JO PRAKILNYBĖ LIUKSEMBURGO DIDYSIS HERCOGAS, VENGRIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, MALOTOS PREZIDENTAS, JOS DIDENYBĖ NYDERLANDŲ KARALIENĖ, AUSTRIJOS RESPUBLIKOS FEDERALINIS PREZIDENTAS, LENKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, PORTUGALIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, SLOVĖNIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, SLOVAKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS, SUOMIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖ, ŠVEDIJOS KARALYSTĖS VYRIAUSYBĖ, JOS DIDENYBĖ JUNG TINĖS DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS KARALYSTĖS KARALIENĖ,

SEMDAMIESI įkvėpimo iš Europos kultūrinio, religinio ir humanistinio paveldo, iš kurio susiformavo visuotinės vertybės: neliečiamos ir prigimtinės žmogaus teisės, laisvė, demokratija, lygybė ir teisinė valstybė;

TIKĖDAMI, kad po skaudžios patirties vėl susivienijusi Europa siekia toliau eiti šiuo civilizacijos, pažangos ir klestėjimo keliu visų savo gyventojų, įskaitant silpniausius ir vargingiausius, labui; kad ji nori likti kultūrai, mokslui ir socialinei pažangai atviru žemynu; kad ji nori gilinti savo viešojo gyvenimo demokratiškumą ir skaidrumą bei siekti taikos, teisingumo ir solidarumo visame pasaulyje;

BŪDAMI ĮSITIKINĘ, kad savo nacionaliniu savitumu ir istorija besididžiuojančios Europos tautos yra pasiryžusios peržengti ilgai trukusį susiskaldymą ir kaip niekad glaudžiai susivienijusios kurti bendrą likimą;

BŪDAMI ĮSITIKINĘ, kad taip „suvienijusi įvairovę“ Europa siūlo joms geriausią galimybę, deramai atsižvelgiant į kiekvieno individo teises ir suvokiant savo atsakomybę ateities kartoms ir pasauliui, vykdyti didįjį projektą, kuris pavers ją ypatinga žmogiškųjų vilčių erdve;

PASIRYŽĘ tęsti darbą, atliktą remiantis Europos Bendrijų steigimo sutartimis ir Europos Sąjungos sutartimi, užtikrindami Bendrijos *acquis* tęstinumą;

DĖKODAMI Europos konvento nariams, Europos piliečių ir valstybių vardu parengusiems šios Konstitucijos projektą,

SAVO ĮGALIOTAISIAIS ATSTOVAIS PASKYRĖ:

JO DIDENYBĖ BELGŲ KARALIUS,

Ministrą Pirmininką
Guy VERHOFSTADT

užsienio reikalų ministrą
Karel DE Gucht

ČEKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Stanislav GROSS

užsienio reikalų ministrą
Cyril SVOBODA

JOS DIDENYBĖ DANIJOS KARALIENĖ,

Ministrą Pirmininką
Anders Fogh RASMUSSEN

užsienio reikalų ministrą
Per Stig MØLLER

VOKIETIJOS FEDERACINĖS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

federalinį kanclerį
Gerhard SCHRÖDER

federalinį užsienio reikalų ministrą ir federalinio kanclerio pavaduotoją
Joseph FISCHER

ESTIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Juhan PARTS

užsienio reikalų ministrę
Kristiina OJULAND

GRAIKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Kostas KARAMANLIS

užsienio reikalų ministrą
Petros G. MOLYVIATIS

JO DIDENYBĖ ISPANIJOS KARALIUS,

vyriausybės pirmininką
José Luis RODRÍGUEZ ZAPATERO

užsienio reikalų ir bendradarbiavimo ministrą
Miguel Angel MORATINOS CUYAUBÉ

PRANCŪZIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Prezidentą
Jacques CHIRAC

Ministrą Pirmininką
Jean-Pierre RAFFARIN

užsienio reikalų ministrą
Michael BARNIER

AIRIJOS PREZIDENTĖ,

Ministrą Pirmininką (Taoiseach)
Bertie AHERN

užsienio reikalų ministrą
Dermot AHERN

ITALIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Silvio BERLUSCONI

užsienio reikalų ministrą
Franco FRATTINI

KIPRO RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Prezidentą
Tassos PAPADOPOULOS

užsienio reikalų ministrą
George IACOVOU

LATVIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĒ,

Prezidentę
Vaira VĪĶE –FREIBERGA

Ministrą Pirmininką
Indulis EMSIS

užsienio reikalų ministrą
Artis PABRIKS

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Prezidentą
Valdą ADAMKŪ

Ministrą Pirmininką
Algirdą Mykolą BRAZAUSKĄ

užsienio reikalų ministrą
Antaną VALIONĮ

JO PRAKILNYBĖ LIUKSEMBURGO DIDYSIS HERCOGAS,

Ministrą Pirmininką, Ministre d'Etat
Jean-Claude JUNCKER

Ministro Pirmininko pavaduotoją, užsienio reikalų ir imigracijos ministrą
Jean ASSELBORN

VENGRIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Ferenc GYURCSÁNY

užsienio reikalų ministrą
László KOVÁCS

MALTOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Hon Lawrence GONZI

užsienio reikalų ministrą
Hon Michael FREUDO

JOS DIDENYBĖ NYDERLANDŲ KARALIENĖ,

Ministrą Pirmininką
dr. J. P. BALKENENDE

užsienio reikalų ministrą
dr. B. R. BOT

AUSTRIJOS RESPUBLIKOS FEDERALINIS PREZIDENTAS,

federalinį kanclerį
dr. Wolfgang SCHÜSSEL

federalinę užsienio reikalų ministrę
dr. Ursula PLASSNIK

LENKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Marek BELKA

užsienio reikalų ministrą
Włodzimierz CIMOSZEWICZ

PORTUGALIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Pedro Miguel DE SANTANA LOPES

užsienio reikalų ir portugalų bendruomenių užsienyje ministrą
António Victor MARTINS MONTEIRO

SLOVĖNIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Vyriausybės Pirmininką
Anton ROP

užsienio reikalų ministrą
Ivo VAJGL

SLOVAKIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTAS,

Ministrą Pirmininką
Mikuláš DZURINDA

užsienio reikalų ministrą
Eduard KUKAN

SUOMIJOS RESPUBLIKOS PREZIDENTĖ,

Ministrą Pirmininką
Matti VANHANEN

užsienio reikalų ministrą
Erkki TUOMIOJA

ŠVEDIJOS KARALYSTĖS VYRIAUSYBĖ,

Ministrą Pirmininką
Göran PERSSON

užsienio reikalų ministrę
Laila FREIVALDS

JOS DIDENYBĖ JUNG TINĖS DIDŽIOSIOS BRITANIJOS IR ŠIAURĖS AIRIJOS
KARALYSTĖS KARALIENĖ,

Ministrą Pirmininką
Rt. Hon Tony BLAIR

užsienio ir sandraugos reikalų valstybės sekretorių
Rt. Hon Jack STRAW

KURIE, pasikeitę tinkamai įformintais ir patvirtintais įgaliojamaisiais raštais, susitarė dėl toliau pateikiamų nuostatų:

I DALIS

I ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS SAŲVOKA IR TIKSLAI

I-1 STRAIPSNIS

Sajungos įsteigimas

1. Atspindėdama Europos piliečių ir Valstybių valią kurti bendrą ateitį, ši Konstitucija įsteigia Europos Sąjungą, kuriai valstybės narės suteikia kompetenciją siekti jų bendrų tikslų. Sąjunga koordinuoja politiką, kuria valstybės narės siekia įgyvendinti šiuos tikslus, ir naudojasi valstybių narių jai suteiktais įgaliojimais kaip priimta Bendrijoje.
2. Sąjunga yra atvira visoms Europos valstybėms, kurios gerbia jos vertybes ir yra pasiryžusios jas puoselėti kartu.

I–2 STRAIPSNIS

Sjungos vertybės

Sjunga yra grindžiama šiomis vertybėmis: pagarba žmogaus orumui, laisve, demokratija, lygybe, teisine valstybe ir pagarba žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Šios vertybės yra bendros valstybėms narėms, gyvenančioms visuomenėje, kurioje vyrauja pliuralizmas, nediskriminavimas, tolerancija, teisingumas, solidarumas ir moterų bei vyrų lygybė.

I–3 STRAIPSNIS

Sjungos tikslai

1. Sjungos tikslas – skatinti taiką, savo vertybes ir savo tautų gerovę.
2. Sjunga savo piliečiams siūlo vidaus sienų neturinčią laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę ir vidaus rinką, kurioje konkurencija yra laisva ir neiškraipyta.
3. Sjunga siekia Europos, kurioje vystymasis būtų tvarus, pagrįstas subalansuotu ekonomikos augimu ir stabiliomis kainomis, didelio konkurencingumo socialinės rinkos ekonomikos, kuria siekiama visiško užimtumo ir socialinės pažangos, bei aukšto lygio aplinkos apsaugos ir aplinkos kokybės gerinimo. Ji skatina mokslo ir technikos pažangą.

Ji kovoja su socialine atskirtimi ir diskriminacija bei skatina socialinį teisingumą ir apsaugą, moterų ir vyrų lygybę, kartų solidarumą ir vaiko teisių apsaugą.

Ji skatina ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą bei valstybių narių solidarumą.

Ji gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę bei užtikrina, kad Europos kultūros paveldas būtų saugomas ir turtinamas.

4. Palaikydama santykius su platesniu pasauliu, Sąjunga išsaugo savo vertybes ir gina savo interesus. Ji padeda išsaugoti taiką, užtikrinti saugumą, tvarų planetos vystymąsi, tautų tarpusavio solidarumą ir pagarbą, laisvą ir sąžiningą prekybą, padeda kovoti su skurdu ir apsaugoti žmogaus, ypač vaiko, teises, taip pat griežtai laikosi tarptautinės teisės, įskaitant Jungtinių Tautų Chartijos principus, ir ją plėtoja.

5. Savo tikslų Sąjunga siekia deramomis priemonėmis pagal Konstitucijoje jai suteiktos atitinkamos kompetencijos mastą.

I-4 STRAIPSNIS

Pagrindinės laisvės ir nediskriminavimas

1. Laisvas asmenų, paslaugų, prekių ir kapitalo judėjimas bei įsisteigimo laisvė Sąjungoje yra Sąjungos garantuojama pagal Konstituciją.

2. Konstitucijos taikymo srityje, nepažeidžiant joje esančių specialių nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl pilietybės.

I-5 STRAIPSNIS

Sjungos ir valstybių narių santykiai

1. Sąjunga gerbia valstybių narių lygybę prieš Konstituciją bei nacionalinį jų savitumą, neatsiejama nuo pagrindinių politinių bei konstitucinių jų struktūrų, įskaitant regioninę ir vietos savivaldą. Ji gerbia esmines valstybines jų funkcijas, įskaitant valstybės teritorinio vientisumo, teisėtvarkos bei nacionalinio saugumo užtikrinimą.

2. Vadovaudamosi lojalaus bendradarbiavimo principu, Sąjunga ir valstybės narės gerbia viena kitą ir viena kitai padeda vykdydamos iš Konstitucijos kylančias užduotis.

Kad užtikrintų pagal Konstituciją ar Sąjungos institucijų aktus atsirandančių pareigų vykdymą, valstybės narės imasi bet kurių reikiamų bendrų ar specialių priemonių.

Valstybės narės padeda Sąjungai įgyvendinti jos uždavinius ir nesiima jokių priemonių, kurios gali trukdyti siekti Sąjungos tikslų.

I-6 STRAIPSNIS

Sjungos teisė

Konstitucija ir teisės aktai, kuriuos priima Sąjungos institucijos naudodamosi joms suteiktais įgaliojimais, turi viršenybę prieš valstybių narių teisę.

I-7 STRAIPSNIS

Teisinis subjektiškumas

Sąjunga yra juridinis asmuo.

I-8 STRAIPSNIS

Sąjungos simboliai

Sąjungos vėliava – dvylika apskritimų išdėstytų aukso spalvos žvaigždžių mėlyname fone.

Sąjungos himnas yra Liudviko van Bethoveno Devintosios simfonijos „Odė džiaugsmui“ ištrauka.

Sąjungos šūkis – „Suvienijusi įvairovę“.

Sąjungos valiuta – euro.

Europos diena visoje Sąjungoje švenčiama gegužės 9 dieną.

II ANTRAŠTINĖ DALIS

PAGRINDINĖS TEISĖS IR SAJUNGOS PILIETYBĖ

I-9 STRAIPSNIS

Pagrindinės teisės

1. Sąjunga pripažįsta II dalį sudarančioje Pagrindinių teisių chartijoje išdėstytas teises, laisves ir principus.
2. Sąjunga prisijungia prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. Šis prisijungimas neturi įtakos šioje Konstitucijoje apibrėžtai Sąjungos kompetencijai.
3. Pagrindinės teisės, kurias garantuoja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija ir kurios kyla iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, sudaro Sąjungos teisės bendruosius principus.

I-10 STRAIPSNIS

Sąjungos pilietybė

1. Kiekvienas valstybės narės pilietis yra Sąjungos pilietis. Sąjungos pilietybė papildo nacionalinę pilietybę, bet jos nepakeičia.

2. Sąjungos piliečiai turi šioje Konstitucijoje numatytas teises ir pareigas.

Jie turi:

- a) teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje;
- b) teisę balsuoti ir būti kandidatais Europos Parlamento ir vietos savivaldos rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jie gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai;
- c) būdami trečiosios šalies, kurioje valstybė narė, kurios piliečiai jie yra, neturi atstovybės, teritorijoje, teisę į bet kurios kitos valstybės narės diplomatinę ir konsulinę įstaigų teikiamą apsaugą tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai;
- d) teisę pateikti peticijas Europos Parlamentui, kreiptis į Europos ombudsmeną, taip pat raštu kreiptis į Sąjungos institucijas ir patariamuosius organus bet kuria Konstitucijos kalba bei ta pačia kalba gauti atsakymą.

Naudojimosi šiomis teisėmis sąlygas ir ribas nustato ši Konstitucija ir jai įgyvendinti skirtos priemonės.

III ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS KOMPETENCIJOS SRITYS

I-11 STRAIPSNIS

Pagrindiniai principai

1. Sajungos kompetencijos ribų nustatymas grindžiamas suteikimo principu. Sajungos kompetencijos įgyvendinimas grindžiamas subsidiarumo ir proporcingumo principais.
2. Pagal suteikimo principą Sąjunga veikia neperžengdama ribų kompetencijos, kurią, siekiant šios Konstitucijos nustatytų tikslų, jai šioje Konstitucijoje suteikė valstybės narės. Sritis, kurių ši Konstitucija nepriskiria Sąjungos kompetencijai, priklauso valstybių narių kompetencijai.
3. Pagal subsidiarumo principą tose srityse, kurios nepriklauso Sąjungos išimtinai kompetencijai, ji ima veikti tik tada ir tik tokiu mastu, kai valstybės narės numatomo veiksmo tikslų negali deramai pasiekti centrinio, regioninio ir vietinio lygiu, o Sąjungos lygiu dėl numatomo veiksmo masto arba poveikio juos pasiekti būtų lengviau.

Sąjungos institucijos subsidiarumo principą taiko pagal Protokolą dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo. Nacionaliniai parlamentai protokole nustatyta tvarka užtikrina, kad būtų laikomasi šio principo.
4. Pagal proporcingumo principą Sąjungos veiksmų turinys ir forma neviršija to, kas būtina siekiant Konstitucijos tikslų.

Sjungos institucijos proporcingumo principą taiko pagal Protokolą dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo.

I-12 STRAIPSNIS

Kompetencijos kategorijos

1. Kai Konstitucija konkrečioje srityje suteikia Sąjungai išimtinę kompetenciją, tik Sąjunga gali priimti teisiškai privalomus aktus, o valstybės narės pačios tai daryti gali tik Sąjungai įgaliojus arba jei to reikia Sąjungos aktams įgyvendinti.
2. Kai Konstitucija konkrečioje srityje suteikia Sąjungai kompetenciją, kurią ji dalijasi su valstybėmis narėmis, Sąjunga ir valstybės narės gali toje srityje priimti teisiškai privalomus aktus. Valstybės narės naudojasi savo kompetencija tiek, kiek Sąjunga nepasinaudojo arba nusprendė nesinaudoti savo kompetencija.
3. Valstybės narės koordinuoja savo ekonominę ir užimtumo politiką pagal III dalyje numatytas sąlygas, kurių apibrėžimas priklauso Sąjungos kompetencijai.
4. Sąjungos kompetencijai priklauso apibrėžti ir įgyvendinti bendrą užsienio ir saugumo politiką, įskaitant laipsnišką bendros gynybos politikos formavimą.
5. Konstitucijoje nustatytose tam tikrose srityse ir joje nustatytais sąlygomis, Sąjungos kompetencijai priklauso atlikti veiksmus siekiant paremti, koordinuoti ar papildyti valstybių narių veiksmus nepanaikinant jų kompetencijos tose srityse.

Sajungos teisiškai privalomi aktai, priimami remiantis su šiomis sritimis susijusiomis III dalies nuostatomis, negali apimti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimo.

6. Naudojimosi Sąjungos kompetencija apimtį ir būdus nustato III dalies nuostatos, skirtos kiekvienai konkrečiai sričiai.

I-13 STRAIPSNIS

Išimtinės kompetencijos sritys

1. Sąjunga turi išimtinę kompetenciją šiose srityse:

- a) muitų sąjungos;
- b) vidaus rinkos veikimui būtinų konkurencijos taisyklių nustatymo;
- c) pinigų politikos valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro;
- d) biologinių jūrų išteklių apsaugos pagal bendrą žuvininkystės politiką;
- e) bendros prekybos politikos.

2. Sąjunga taip pat naudojasi išimtinę kompetencija tarptautiniams susitarimams sudaryti, kai jų sudarymas yra numatytas Sąjungos įstatymo galią turinčiame akte arba yra būtinas, kad Sąjunga galėtų naudotis savo vidaus kompetencija Sąjungos, arba jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį.

I-14 STRAIPSNIS

Pasidalijamosios kompetencijos sritys

1. Sąjunga dalijasi kompetencija su valstybėmis narėmis, kai Konstitucija jai suteikia įgaliojimus, nesusijusius su I-13 ir I-17 straipsniuose nurodytomis sritimis.
2. Pasidalijamajai Sąjungos ir valstybių narių kompetencijai priskiriamos šios pagrindinės sritys:
  - a) vidaus rinka,
  - b) III dalyje apibrėžti socialinės politikos aspektai,
  - c) ekonominė, socialinė ir teritorinė sanglauda,
  - d) žemės ūkis ir žuvininkystė, išskyrus biologinių jūrų išteklių apsaugą,
  - e) aplinka,
  - f) vartotojų apsauga,
  - g) transportas,
  - h) transeuropiniai tinklai,
  - i) energetika,
  - j) laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė,
  - k) III dalyje apibrėžti bendrą visuomenės sveikatos saugumo problemų aspektai .
3. Mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir kosmoso srityse Sąjungos kompetencijai priklauso imtis veiksmų, ypač programoms apibrėžti ir įgyvendinti, tačiau naudojimasis šia kompetencija negali trukdyti valstybėms narėms naudotis savo kompetencija.

4. Vystomojo bendradarbiavimo ir humanitarinės pagalbos srityse Sąjungos kompetencijai priklauso imtis veiksmų ir vykdyti bendrą politiką, tačiau naudojimasis šia kompetencija negali trukdyti valstybėms narėms naudotis savo kompetencija.

I-15 STRAIPSNIS

Ekonominės politikos ir užimtumo politikos koordinavimas

1. Valstybės narės koordinuoja savo ekonominę politiką Sąjungos viduje. Šiuo tikslu Ministrų Taryba patvirtina priemones, visų pirma šios politikos bendrąsias gaires.

Specialiosios nuostatos taikomos valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro.

2. Sąjunga imasi priemonių, garantuojančių valstybių narių užimtumo politikos koordinavimą, pirmiausia nubrėždama šios politikos gaires.

3. Sąjunga gali imtis iniciatyvos siekdama užtikrinti valstybių narių socialinės politikos koordinavimą.

I-16 STRAIPSNIS

Bendra užsienio ir saugumo politika

1. Sąjungos kompetencija bendros užsienio politikos ir saugumo srityje apima visas užsienio politikos sritis ir visus su Sąjungos saugumu susijusius klausimus, įskaitant bendros gynybos politikos laipsnišką formavimą, kuris sudarytų sąlygas pereiti prie bendros gynybos.

2. Valstybės narės lojalumo ir savitarpio solidarumo dvasia aktyviai ir besąlygiškai remia Sąjungos bendrą užsienio ir saugumo politiką ir įgyvendina Sąjungos veiksmus šioje srityje. Jos nesiima jokių veiksmų, prieštaraujančių Sąjungos interesams arba galinčių sumažinti jos veiksmingumą.

I-17 STRAIPSNIS

Rėmimo, koordinavimo ar papildomųjų veiksmų sritys

Sąjungos kompetencijai priklauso imtis rėmimo, koordinavimo ar papildomųjų veiksmų. Europos lygiu tokių veiksmų sritys apima:

- a) žmogaus sveikatos apsaugą ir gerinimą,
- b) pramonę,
- c) kultūrą,
- d) turizmą,
- e) švietimą, jaunimą, sportą ir profesinį mokymą,
- f) civilinę saugą,
- g) administracinį bendradarbiavimą.

I-18 STRAIPSNIS

Lankstumo sąlyga

1. Jei paaiškėtų, kad Sąjungai reikia imtis veiksmų vienam iš Konstitucijoje nurodytų tikslų pasiekti III dalyje apibrėžtose srityse, o Konstitucija nesuteikia tam būtinų įgaliojimų, Ministrų Taryba, remdamasi Europos Komisijos pasiūlymu ir gavusi Europos Parlamento pritarimą, vieningai tvirtina reikiamas priemones.
2. Naudodamasi I-11 straipsnio 3 dalyje nurodyto subsidiarumo principo stebėsenos procedūra, Europos Komisija atkreipia nacionalinių parlamentų dėmesį į pasiūlymus, grindžiamus šiuo straipsniu.
3. Šiuo straipsniu grindžiamos priemonės negali apimti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimo tais atvejais, kai tokio suderinimo nenumato Konstitucija.

IV ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS INSTITUCIJOS IR ORGANAI

I SKYRIUS

INSTITUCINĖ STRUKTŪRA

I-19 STRAIPSNIS

Sajungos institucijos

1. Sąjunga naudojasi institucine struktūra, kurios tikslas:
  - skatinti jos vertybes,
  - siekti jos tikslų,
  - tarnauti jos, jos piliečių ir valstybių narių interesams,
  - užtikrinti jos politikos ir veiksmų nuoseklumą, veiksmingumą ir tęstinumą.

Šią institucinę struktūrą sudaro:

- Europos Parlamentas,
- Europos Vadovų Taryba,

- Ministrų Taryba (toliau – Taryba),
- Europos Komisija (toliau – Komisija),
- Europos Sąjungos Teisingumo Teismas.

2. Kiekviena institucija veikia neperžengdama šioje Konstitucijoje jai suteiktų igaliojimų ir laikydamosi joje numatytų procedūrų ir sąlygų. Institucijos visapusiškai tarpusavyje bendradarbiauja.

I-20 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas

1. Europos Parlamentas bendrai su Taryba vykdo teisėkūros ir biudžetines funkcijas. Jis vykdo politinės kontrolės ir konsultavimo funkcijas, laikydamasis Konstitucijoje numatytų sąlygų. Parlamentas renka Komisijos pirmininką.
2. Europos Parlamentą sudaro Sąjungos piliečių atstovai. Jų skaičius neviršija septynių šimtų penkiasdešimties. Piliečiams mažėjančia tvarka atstovaujama proporcingai mažinant narių skaičių iki minimalios šešių narių iš kiekvienos valstybės ribos. Nė vienai valstybei narei neskiriama daugiau kaip devyniasdešimt šešios vietos.

Europos Vadovų Taryba Europos Parlamento iniciatyva ir gavusi jo pritarimą vieningai priima europinį sprendimą, nustatantį Europos Parlamento sudėtį pagal pirmoje pastraipoje nurodytus principus.

3. Europos Parlamento nariai renkami remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise laisvu ir slaptu balsavimu penkerių metų kadencijai.
4. Europos Parlamentas iš savo narių išsirenka pirmininką ir biurą.

I-21 STRAIPSNIS

Europos Vadovų Taryba

1. Europos Vadovų Taryba deramai skatina Sąjungos vystymąsi ir nustato bendrąsias politikos gaires ir prioritetus. Ji nevykdo teisėkūros funkcijų.
2. Europos Vadovų Tarybą sudaro valstybių narių arba jų vyriausybių vadovai ir jos pirmininkas bei Komisijos pirmininkas. Jos darbe dalyvauja Sąjungos užsienio reikalų ministras.
3. Europos Vadovų Taryba susitinka kartą per tris mėnesius, susitikimus sušaukia jos pirmininkas. Kai reikia pagal darbotvarkę, Europos Vadovų Tarybos nariai gali nuspręsti, kad kiekvienam jų padėtų ministras, o Komisijos pirmininkui – Komisijos narys. Prireikus pirmininkas sušaukia neeilinį Europos Vadovų Tarybos susitikimą.
4. Jei Konstitucijoje nenumatyta kitaip, Europos Vadovų Taryba sprendimus priima bendru sutarimu.

I-22 STRAIPSNIS

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas

1. Europos Vadovų Taryba savo pirmininką išsirenka kvalifikuota balsų dauguma dvejų su puse metų kadencijai; pirmininkas gali būti perrenkamas dar vienai kadencijai. Nenumatytų kliūčių arba sunkaus nusižengimo atvejais Europos Vadovų Taryba ta pačia tvarka gali panaikinti pirmininko mandatą.

2. Europos Vadovų Tarybos pirmininkas:

- a) pirmininkauja Europos Vadovų Tarybai ir vadovauja jos darbui,
- b) užtikrina pasirengimą Europos Vadovų Tarybos darbui ir jo tęstinumą veikdamas kartu su Komisijos pirmininku ir remdamasis Bendrųjų reikalų tarybos darbu,
- c) siekia palengvinti sanglaudą ir bendrą sutarimą Europos Vadovų Taryboje,
- d) po kiekvieno Europos Vadovų Tarybos susitikimo pateikia pranešimą Europos Parlamentui.

Europos Vadovų Tarybos pirmininkas savo lygiu ir pagal savo pareigas garantuoja atstovavimą Sąjungai užsienyje bendros užsienio ir saugumo politikos klausimais nepažeisdamas Sąjungos užsienio reikalų ministro įgaliojimų.

3. Europos Vadovų Tarybos pirmininkas negali eiti pareigų atskiroje valstybėje.

I-23 STRAIPSNIS

Ministrų Taryba

1. Taryba bendrai su Europos Parlamentu vykdo teisėkūros ir biudžetines funkcijas. Ji vykdo politikos formavimo ir koordinavimo funkcijas laikydamosi Konstitucijoje numatytų sąlygų.
2. Tarybą sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės ministro lygio atstovą, kuris gali priimti įsipareigojimus savo valstybės narės vyriausybės vardu ir balsuoti jos vardu.
3. Išskyrus atvejus, kai Konstitucijoje numatyta kitaip, Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

I-24 STRAIPSNIS

Ministrų Tarybos sudėtis

1. Taryba susirenka įvairios sudėties.
2. Bendrųjų reikalų taryba užtikrina įvairios sudėties Tarybos darbo nuoseklumą.

Ji, bendradarbiaudama su Europos Vadovų Tarybos pirmininku ir Komisija, rengia tolesnį su Europos Vadovų Tarybos susitikimais susijusį darbą.

3. Užsienio reikalų taryba, vadovaudamasi Europos Vadovų Tarybos nubrėžtomis strateginėmis gairėmis, parengia išorinius Sąjungos veiksmus ir užtikrina, kad Sąjungos veiksmai būtų nuoseklūs.
4. Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma priima europinį sprendimą, nustatantį kitos sudėties Tarybos sąrašą.
5. Valstybių narių vyriausybių nuolatinių atstovų komitetas yra atsakingas už Tarybos darbo parengimą.
6. Taryba posėdžiauja viešai, kai sprendžia ir balsuoja dėl įstatymo galią turinčių aktų projektų. Todėl kiekvienas Tarybos susitikimas yra padalinamas į dvi dalis, kuriose atitinkamai svarstomi Sąjungos įstatymo galią turintys aktai ir klausimai, nesusiję su teisės aktų priėmimu.
7. Įvairios sudėties Tarybai, išskyrus Užsienio reikalų tarybą, pirmininkauja valstybių narių atstovai Taryboje lygios rotacijos tvarka pagal Europos Vadovų Tarybos europiniame sprendime numatytas sąlygas. Europos Vadovų Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

I-25 STRAIPSNIS

Kvalifikuotos daugumos Europos Vadovų Taryboje ir Taryboje apibrėžimas

1. Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % Tarybos narių, jų turi būti ne mažiau kaip penkiolika, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % Sąjungos gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti ne mažiau kaip keturi Tarybos nariai, jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

2. Nukrypstant nuo 1 dalies, kai Taryba sprendžia nesiremdama Komisijos arba užsienio reikalų ministro pasiūlymu, kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 72 % Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % Sąjungos gyventojų.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalys taikomos Europos Vadovų Tarybai, kai ji sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

4. Europos Vadovų Taryboje jos pirmininkas ir Komisijos pirmininkas nebalsuoja.

I-26 STRAIPSNIS

Europos Komisija

1. Komisija remia bendruosius Sąjungos interesus ir imasi atitinkamos iniciatyvos šiuo tikslu. Ji užtikrina Konstitucijos ir institucijų vadovaujantis Konstitucija patvirtintų priemonių taikymą. Ji prižiūri Sąjungos teisės taikymą kontroliuojant Europos Sąjungos Teisingumo Teismui. Ji vykdo biudžetą ir vadovauja programoms. Ji atlieka koordinavimo, vykdomąsias ir valdymo funkcijas Konstitucijoje numatytais sąlygomis. Išskyrus bendrą užsienio ir saugumo politiką bei kitus Konstitucijoje numatytus atvejus, ji užtikrina Sąjungos atstovavimą išorės santykiuose. Ji inicijuoja Sąjungos metinių ir daugiamečių programų sudarymą, kad būtų pasiekti susitarimai tarp institucijų.

2. Išskyrus atvejus, kai Konstitucijoje numatyta kitaip, Sąjungos įstatymo galią turintys aktai gali būti priimami tik remiantis Komisijos pasiūlymu. Kiti aktai priimami remiantis Komisijos pasiūlymu, kai tai numato Konstitucija.
3. Komisijos kadencijos trukmė – penkeri metai.
4. Komisijos nariai parenkami pagal jų bendrą kompetenciją ir atsidavimą Europai, iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia jokių abejonių.
5. Pirmąją Komisiją, paskirtą pagal Konstitucijos nuostatas, sudaro po vieną kiekvienos valstybės narės pilietį, įskaitant pirmininką ir Sąjungos užsienio reikalų ministrą, kuris yra vienas iš pirmininko pavaduotojų.
6. Pasibaigus 5 dalyje nurodytai Komisijos kadencijai, Komisijos narių, įskaitant pirmininką ir Sąjungos užsienio reikalų ministrą, skaičius atitinka du trečdalius valstybių narių skaičiaus, jeigu Europos Vadovų Taryba, sprendama vieningai, nenusprendžia šio skaičiaus pakeisti.

Komisijos nariai renkami iš valstybių narių piliečių pagal lygios rotacijos tarp valstybių narių sistemą. Ši sistema nustatoma Europos Vadovų Tarybos vieningai priimtu europiniu sprendimu ir ji grindžiama šiais principais:

- a) valstybės narės laikomos visiškai lygiomis nustatant jų piliečių Komisijos narių pareigų ėjimo eilės tvarką ir laiką; todėl vienos valstybės narės piliečių bendras kadencijų skaičius nuo kitos valstybės narės piliečių bendro kadencijų skaičiaus niekada negali skirtis daugiau kaip viena kadencija;

b) taikant a punktą, kiekviena paskesnė Komisija sudaroma taip, kad deramai atspindėtų visų valstybių narių demografinį ir geografinį diapazoną.

7. Vykdydama savo įsipareigojimus, Komisija yra visiškai nepriklausoma. Nepažeidžiant I-28 straipsnio 2 dalies, Komisijos nariai nesiekia gauti ir nepaiso jokios vyriausybės, institucijos, organo, tarnybos ar agentūros nurodymų. Jie susilaiko nuo bet kokios su savo pareigomis nesuderinamos veiklos.

8. Komisija kaip institucija yra atskaitinga Europos Parlamentui. Europos Parlamentas gali balsuoti dėl pasiūlymo pareikšti nepasitikėjimą Komisija pagal III-340 straipsnyje nustatytą procedūrą. Jei toks pasiūlymas priimamas, Komisijos nariai atsistatydina visi drauge, o Sąjungos užsienio reikalų ministras atsistatydina iš pareigų, kurias jis vykdo Komisijoje.

I-27 STRAIPSNIS

Europos Komisijos pirmininkas

1. Atsižvelgdama į Europos Parlamento rinkimus ir atitinkamai pasikonsultavusi, Europos Vadovų Taryba, sprendama kvalifikuota balsų dauguma, siūlo Europos Parlamentui kandidatą į Komisijos pirmininkus. Kandidatą išrenka Europos Parlamentas visų savo narių balsų dauguma. Jei jis nesurenka reikalaujamos balsų daugumos, Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma per vieną mėnesį pagal tą pačią procedūrą pasiūlo naują kandidatą Europos Parlamentui.

2. Taryba bendru sutarimu su išrinktuoju pirmininku patvirtina sąrašą kitų asmenų, kuriuos ji siūlo skirti Komisijos nariais. Jie parenkami remiantis valstybių narių siūlymais pagal I-26 straipsnio 4 dalyje ir 6 dalies antrojoje pastraipoje numatytus kriterijus.

Pirmininką, Sąjungos užsienio reikalų ministrą ir kitus Komisijos narius visus drauge balsuodamas tvirtina Europos Parlamentas. Remiantis šiuo patvirtinimu, Komisiją kvalifikuota balsų dauguma skiria Europos Vadovų Taryba.

3. Komisijos pirmininkas:

- a) nustato gaires, kuriomis Komisija turi vadovautis vykdydama savo užduotis;
- b) priima sprendimą dėl Komisijos vidinės struktūros, užtikrindamas jos nuoseklų, veiksmingą ir kolegialų darbą;
- c) iš Komisijos narių skiria pirmininko pavaduotojus, išskyrus Sąjungos užsienio reikalų ministrą.

Komisijos narys atsistatydina, jei to reikalauja pirmininkas. Sąjungos užsienio reikalų ministras atsistatydina pagal I-28 straipsnio 1 dalyje numatytą procedūrą, jei to reikalauja pirmininkas.

I-28 STRAIPSNIS

Sjungos užsienio reikalų ministras

1. Europos Vadovų Taryba kvalifikuota balsų dauguma ir gavusi Komisijos pirmininko sutikimą paskiria Sąjungos užsienio reikalų ministrą. Europos Vadovų Taryba gali nutraukti jo kadenciją pagal tą pačią procedūrą.
2. Sąjungos užsienio reikalų ministras vykdo Sąjungos bendrą užsienio ir saugumo politiką. Savo pasiūlymais jis prisideda prie šios politikos, kurią jis vykdo pagal Tarybos suteiktą mandatą, plėtojimo. Tas pats taikoma ir bendrai saugumo ir gynybos politikai.
3. Sąjungos užsienio reikalų ministras pirmininkauja Užsienio reikalų tarybai.
4. Sąjungos užsienio reikalų ministras yra vienas iš Komisijos pirmininko pavaduotojų. Jis užtikrina Sąjungos išorinių veikslių nuoseklumą. Komisijoje jis yra atsakingas už jos įsipareigojimus išorės santykių srityje ir kitų Sąjungos išorinių veikslių aspektų koordinavimą. Vykdydamas šiuos įsipareigojimus Komisijoje ir tik šių įsipareigojimų atžvilgiu, Sąjungos užsienio reikalų ministras privalo laikytis Komisijos procedūrų tiek, kiek tai atitinka šio straipsnio 2 ir 3 dalis.

I-29 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas apima Teisingumo Teismą, Bendrąjį Teismą ir specializuotus teismus. Jis užtikrina, kad aiškinant ir taikant Konstituciją būtų laikomasi teisės.

Valstybės narės numato teises pareikšti ieškinius, kurių pakanka užtikrinant veiksmingą teisminę apsaugą Sąjungos teisei priklausančiose srityse.

2. Teisingumo Teismą sudaro po vieną teisėją iš kiekvienos valstybės narės. Jam padeda generaliniai advokatai.

Bendrąjį Teismą sudaro ne mažiau kaip po vieną teisėją iš kiekvienos valstybės narės.

Teisingumo Teismo teisėjai ir generaliniai advokatai bei Bendrojo Teismo teisėjai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina III-355 ir III-356 straipsniuose nustatytus reikalavimus. Valstybių narių vyriausybių bendru sutarimu jie skiriami šešeriems metams. Teisėjai ir generaliniai advokatai gali būti paskiriami kitai kadencijai.

3. Vadovaudamasis III dalimi Europos Sąjungos Teisingumo Teismas:

- a) priima sprendimus dėl valstybės narės, institucijos ar fizinio arba juridinio asmens iškeltų bylų;
- b) valstybių narių teismų prašymu priima preliminarinius nutarimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo arba institucijų priimtų aktų galiojimo;

- c) priima sprendimus kitais Konstitucijoje numatytais atvejais.

II SKYRIUS

KITOS SAJUNGOS INSTITUCIJOS IR PATARIAMIEJI ORGANAI

I-30 STRAIPSNIS

Europos centrinis bankas

1. Europos centrinis bankas kartu su nacionaliniais centriniais bankais sudaro Europos centrinių bankų sistemą. Europos centrinis bankas kartu su valstybių narių, kurių valiuta yra euro, nacionaliniais centriniais bankais, kurie sudaro Eurosistemą, vykdo Sąjungos pinigų politiką.
2. Europos centrinių bankų sistemai vadovauja Europos centrinio banko sprendžiamieji organai. Pagrindinis Europos centrinių bankų sistemos tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Nepažeisdama šio tikslo ji remia bendrą ekonominę politiką Sąjungoje, kad padėtų pasiekti jos tikslus. Ji vykdo kitus centrinio banko uždavinius pagal III dalį ir Europos centrinių bankų sistemos bei Europos centrinio banko statutą.
3. Europos centrinis bankas yra institucija. Jis yra juridinis asmuo. Tik jis turi išimtinę teisę leisti euro emisiją. Jis yra nepriklausomas naudodamasis savo įgaliojimais ir valdydamas savo finansus. Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai bei valstybių narių vyriausybės pripažįsta šią nepriklausomybę.

4. Europos centrinis bankas imasi visų priemonių, būtinų jo uždaviniams vykdyti pagal III-185–III-191 ir III-196 straipsnius bei Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statute numatytas sąlygas. Pagal minėtus straipsnius tos valstybės narės, kurių valiuta nėra euro, ir jų centriniai bankai išlaiko savo įgaliojimus pinigų srityje.
5. Su Europos centriniu banku jo įgaliojimams priklausančiose srityse konsultuojamasi dėl visų Sąjungos aktų projektų ir dėl visų projektų, susijusių su reglamentavimu nacionaliniu lygiu, ir jis gali pateikti nuomonę.
6. Europos centrinio banko sprendimus priimančiosios organai, jų sudėtis ir darbo metodai nustatyti III-382 ir III-383 straipsniuose, taip pat Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statute.

I-31 STRAIPSNIS

Audito Rūmai

1. Audito Rūmai yra institucija. Jie atlieka Sąjungos auditą.
2. Jie tikrina visų Sąjungos pajamų ir išlaidų sąskaitas bei užtikrina patikimą finansų valdymą.
3. Audito Rūmus sudaro po vieną pilietį iš kiekvienos valstybės narės. Sąjungos bendrojo intereso labui, eidami savo pareigas, jų nariai yra visiškai nepriklausomi.

I-32 STRAIPSNIS

Sjungos patariamieji organai

1. Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai padeda Regionų komitetas bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atliekantys patariamąsias funkcijas.
2. Regionų komitetas susideda iš regionų ir vietos valdžios struktūrų atstovų, kurie turi regiono arba vietos valdžios rinkėjų mandatą arba yra politiškai atskaitingi išrinktai asamblėjai.
3. Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetą sudaro darbdavių, darbuotojų ir kitų pilietinei visuomenei atstovaujančių organizacijų atstovai, pirmiausia socialinėje ekonominėje, pilietinėje, profesinėje bei kultūros srityse.
4. Regionų komiteto bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narių nevaržo jokie privalomi nurodymai. Sąjungos bendro intereso labui, eidami savo pareigas, jie yra visiškai nepriklausomi.
5. Taisyklės, reglamentuojančios šių komitetų sudėtį, narių paskyrimą, jų įgaliojimus ir darbą, yra nustatytos III-386–III-392 straipsniuose.

Šio straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytas taisyklės dėl komitetų sudėties Taryba reguliariai peržiūri atsižvelgdama į ekonominius, socialinius ir demografinius pokyčius Sąjungoje. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, šiuo tikslu priima europinius sprendimus.

V ANTRAŠTINĖ DALIS

NAUDOJIMASIS SAJUNGOS KOMPETENCIJA

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

I-33 STRAIPSNIS

Sąjungos teisės aktai

1. Kad pasinaudotų Sąjungos kompetencija, institucijos, vadovaudamosi III dalimi, kaip teisinius instrumentus naudoja europinius įstatymus, europinius pagrindų įstatymus, europinius reglamentus, europinius sprendimus, rekomendacijas ir nuomones.

Europinis įstatymas yra bendro taikymo įstatymo galią turintis aktas. Jis privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Europinis pagrindų įstatymas yra įstatymo galią turintis aktas, privalomas kiekvienai valstybei narei, kuriai jis skirtas, rezultato, kurį reikia pasiekti, atžvilgiu, tačiau leidžia nacionalinėms valdžios institucijoms pasirinkti formą ir būdus.

Europinis reglamentas yra bendro taikymo įstatymo galios neturintis aktas, skirtas įgyvendinti įstatymo galią turinčius aktus ir tam tikras Konstitucijos nuostatas. Jis gali būti arba privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse, arba privalomas rezultato, kurį reikia pasiekti atžvilgiu, kiekvienai valstybei narei, kuriai jis skirtas, tačiau leidžia nacionalinėms valdžios institucijoms pasirinkti formą ir būdus.

Europinis sprendimas yra įstatymo galios neturintis aktas, kuris yra privalomas visas. Sprendimas, kuriame nurodoma, kam jis yra skirtas, yra privalomas tik tiems, kam jis skirtas.

Rekomendacijos ir nuomonės neturi privalomosios galios.

2. Svarstydami įstatymo galią turinčių akto projektą, Europos Parlamentas ir Taryba atitinkamose srityse nepriima pagal atitinkamą procedūrą nenumatytų aktų.

I-34 STRAIPSNIS

Įstatymo galią turintys aktai

1. Europinius įstatymus ir pagrindų įstatymus bendrai priima Europos Parlamentas ir Taryba, remdamosi Komisijos pasiūlymus pagal įprastą teisėkūros procedūrą, nustatytą III-396 straipsnyje. Jei šios dvi institucijos nepasiekia sutarimo dėl šio akto, aktas nepriimamas.

2. Europinius įstatymus ir pagrindų įstatymus konkrečiais Konstitucijoje numatytais atvejais priima Europos Parlamentas dalyvaujant Tarybai arba pastaroji institucija dalyvaujant Europos Parlamentui pagal specialią teisėkūros procedūrą.

3. Europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai konkrečiais Konstitucijoje numatytais atvejais gali būti priimami valstybių narių grupės ar Europos Parlamento iniciatyva remiantis Europos centrinio banko rekomendacija arba Teisingumo Teismo ar Europos investicijų banko prašymu.

I-35 STRAIPSNIS

Įstatymo galios neturintys aktai

1. Europos Vadovų Taryba priima europinius sprendimus Konstitucijoje numatytais atvejais.
2. Taryba ir Komisija, pirmiausia I-36 ir I-37 straipsniuose nurodytais atvejais, bei Europos centrinis bankas konkrečiais Konstitucijoje numatytais atvejais priima europinius reglamentus arba sprendimus.
3. Rekomendacijas priima Taryba. Visais atvejais, kai Konstitucijoje numatyta, kad ji priima aktus remdamasi Komisijos pasiūlymu, ji sprendžia remdamasi Komisijos pasiūlymu. Tose srityse, kuriose Sąjungos aktui priimti reikalingas vieningumas, ji sprendžia vieningai. Rekomendacijas priima Komisija, o konkrečiais Konstitucijoje numatytais atvejais ir Europos centrinis bankas.

I-36 STRAIPSNIS

Deleguotieji europiniai reglamentai

1. Europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai gali deleguoti Komisijai įgaliojimus priimti deleguotuosius europinius reglamentus, kai reikia papildyti arba iš dalies pakeisti neesmines įstatymo arba pagrindų įstatymo nuostatas.

Įgaliojimų delegavimo tikslai, turinys, taikymo sritis ir trukmė apibrėžiami europiniuose įstatymuose ir pagrindų įstatymuose. Esminės atitinkamos srities nuostatos nustatomos tik europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu, todėl negali būti įgaliojimų delegavimo objektu.

2. Europiniuose įstatymuose ir pagrindų įstatymuose aiškiai nustatomos delegavimo sąlygos, kurios gali būti:

- a) Europos Parlamentas arba Taryba gali nuspręsti atšaukti delegavimą;
- b) deleguotasis europinis reglamentas gali įsigalioti tik tada, jei per europinio įstatymo arba pagrindų įstatymo nustatytą laikotarpį Europos Parlamentas arba Taryba nepareiškia prieštaravimo.

Taikant a ir b punktus, Europos Parlamentas sprendimą priima visų savo narių balsų dauguma, o Taryba – kvalifikuota balsų dauguma.

I-37 STRAIPSNIS

Įgyvendinimo aktai

1. Valstybės narės imasi visų nacionalinės teisės priemonių, būtinų įgyvendinti teisiškai privalomus Sąjungos aktus.
2. Kai teisiškai privalomi Sąjungos aktai turi būti įgyvendinti vienodomis sąlygomis, tie aktai suteikia įgyvendinimo įgaliojimus Komisijai arba tinkamai pagrįstais konkrečiais atvejais ir I-40 straipsnyje numatytais atvejais – Tarybai.
3. Šio straipsnio 2 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniai įstatymai iš anksto nustato valstybių narių vykdomos kontrolės, kai Komisija vykdo įgyvendinimo įgaliojimus, mechanizmų taisykles ir bendruosius principus.
4. Sąjungos įgyvendinimo aktai priimami kaip europiniai įgyvendinimo reglamentai arba europiniai įgyvendinimo sprendimai.

I-38 STRAIPSNIS

Bendrieji Sąjungos teisės aktų principai

1. Jei Konstitucijoje nenurodomas priimamo akto tipas, institucijos, laikydamosi taikomų procedūrų, pagal I-11 straipsnyje nustatytą proporcingumo principą jį pasirenka kiekvienu atveju.
2. Teisės aktuose nurodomos juos priimti paskatinusios priežastys ir pasiūlymai, iniciatyvos, rekomendacijos, prašymai ar nuomonės, kurių reikalaujama pagal šią Konstituciją.

I-39 STRAIPSNIS

Skelbimas ir įsigaliojimas

1. Europinius įstatymus ir pagrindų įstatymus, priimtus pagal įprastą teisėkūros procedūrą, pasirašo Europos Parlamento pirmininkas ir Tarybos pirmininkas.

Kitais atvejais juos pasirašo juos priėmusios institucijos pirmininkas.

Europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigalioja juose nurodytą dieną arba, jei data nenurodyta, dvidešimtą dieną nuo jų paskelbimo.

2. Europinius reglamentus ir europinius sprendimus, kuriuose nenurodoma, kam jie skirti, pasirašo juos priėmusios institucijos pirmininkas.

Kai europiniuose reglamentuose ir europiniuose sprendimuose nenurodoma, kam jie skirti, jie skelbiami *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* ir įsigalioja juose nurodytą dieną arba, jei data nenurodyta, dvidešimtą dieną nuo jų paskelbimo.

3. Apie šio straipsnio 2 dalyje nenurodytus europinius sprendimus pranešama tiems, kam jie skirti, ir jie įsigalioja po to, kai apie juos pranešama.

II SKYRIUS

SPECIALIOSIOS NUOSTATOS

I-40 STRAIPSNIS

Specialiosios nuostatos, susijusios su bendra užsienio ir saugumo politika

1. Europos Sąjunga vykdo bendrą užsienio ir saugumo politiką, paremtą valstybių narių politinio tarpusavio solidarumo stiprinimu, bendros svarbos klausimų nustatymu ir kuo didesniu valstybių narių veiksmų suartėjimu.
2. Europos Vadovų Taryba nustato strateginius Sąjungos interesus ir bendros užsienio ir saugumo politikos tikslus. Taryba formuoja šią politiką pagal Europos Vadovų Tarybos nubrėžtas gaires ir III dalies nuostatas.
3. Europos Vadovų Taryba ir Taryba priima reikalingus europinius sprendimus.

4. Bendrą užsienio ir saugumo politiką vykdo Sąjungos užsienio reikalų ministras ir valstybės narės nacionalinėmis ir Sąjungos lėšomis.
5. Valstybės narės, siekdamos priimti bendrą požiūrį bet kuriuo bendros svarbos užsienio ir saugumo politikos klausimu, tarpusavyje tariaisi Europos Vadovų Taryboje ir Taryboje. Prieš imdamasi bet kokio veiksmo tarptautinėje arenoje ar prieš prisiimdama bet koki įsipareigojimą, kuris gali turėti įtakos Sąjungos interesams, kiekviena valstybė narė su kitomis tariaisi Europos Vadovų Taryboje arba Taryboje. Valstybės narės savo veiksmų suartėjimu garantuoja, kad Sąjunga yra pajėgi įtvirtinti savo interesus ir vertybes tarptautinėje arenoje. Valstybės narės yra tarpusavyje solidarios.
6. Europinius sprendimus, susijusius su bendra užsienio ir saugumo politika, Europos Vadovų Taryba ir Taryba priima vieningai, išskyrus III dalyje nurodytais atvejais. Europos Vadovų Taryba ir Taryba sprendžia remdamosi valstybės narės iniciatyva, Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu arba Komisijos remiamu šio ministro pasiūlymu. Europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai negali būti naudojami.
7. Europos Vadovų Taryba gali vieningai priimti europinį sprendimą, numatantį, kad III dalyje nenurodytais atvejais Taryba turi spręsti kvalifikuota balsų dauguma.
8. Svarbiausiais bendros užsienio ir saugumo politikos aspektais bei esminiais pasirinkimo klausimais reguliariai konsultuojamasi su Europos Parlamentu. Jam nuolat pranešama apie tolesnę jų raidą.

I-41 STRAIPSNIS

Specialiosios nuostatos, susijusios su bendra saugumo ir gynybos politika

1. Bendra saugumo ir gynybos politika yra sudėtinė bendros užsienio ir saugumo politikos dalis. Ji užtikrina Sąjungai operacijų vykdymo pajėgumus, pagrįstus civiliniais ir kariniais ištekiais. Sąjunga gali jais naudotis vykdydama misijas už Sąjungos ribų, skirtas taikos palaikymui, konfliktų prevencijai ir tarptautinio saugumo stiprinimui pagal Jungtinių Tautų Chartijos principus. Šiems uždaviniams vykdyti naudojami valstybių narių suteikti pajėgumai.

2. Bendra saugumo ir gynybos politika apima laipsnišką bendros Sąjungos gynybos politikos kūrimą. Tai sudarys sąlygas pereiti prie bendros gynybos, jei tokį sprendimą vieningai priims Europos Vadovų Taryba. Tokiu atveju ji rekomenduoja valstybėms narėms tokį sprendimą priimti pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

Šiuo straipsniu vadovaujantis vykdoma Sąjungos politika nepažeidžia tam tikrų valstybių narių specifinio pobūdžio saugumo ir gynybos politikos, yra pagarbi tam tikrų valstybių narių, manančių, kad jų bendra gynyba yra įgyvendinama Šiaurės Atlanto sutarties organizacijoje, įsipareigojimams pagal Šiaurės Atlanto sutartį ir yra suderinama su toje struktūroje nustatyta bendra saugumo ir gynybos politika.

3. Valstybės narės, siekdamos įgyvendinti bendrą saugumo ir gynybos politiką, prisidėti prie Tarybos apibrėžtų tikslų įgyvendinimo, suteikia Sąjungai savo civilinius ir karinius pajėgumus. Tos valstybės narės, kurios suformuoja daugiašales pajėgas, taip pat gali sudaryti galimybę pasinaudoti tomis pajėgomis bendrai saugumo ir gynybos politikai.

Valstybės narės įsipareigoja laipsniškai tobulinti savo karinius pajėgumus. Gynybos pajėgumų, mokslinių tyrimų, įsigijimų ir ginkluotės vystymo srityje įsteigiama agentūra (Europos gynybos agentūra), kurios tikslas nustatyti operacijų vykdymo poreikius, skatinti priemones šiems poreikiams tenkinti, padėti nustatyti ir, tam tikrais atvejais, įgyvendinti bet kokią priemonę, būtiną pramoninei ir technologinei gynybos sektoriaus bazei stiprinti, dalyvauti nustatant Europos pajėgumų ir ginkluotės politiką bei padėti Tarybai įvertinti karinių pajėgumų tobulinimą.

4. Europiniai sprendimai dėl bendros saugumo ir gynybos politikos, įskaitant tuos, kurie inicijuoja šiame straipsnyje nurodytą misiją, vieningai priimami Tarybos remiantis Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu arba valstybės narės iniciatyva. Sąjungos užsienio reikalų ministras, tam tikrais atvejais kartu su Komisija, gali pasiūlyti naudotis tiek nacionalinėmis priemonėmis, tiek Sąjungos instrumentais.

5. Sąjungos labai ir siekiant išsaugoti jos vertybes, Taryba gali pavesti atlikti misiją Sąjungos sistemoje grupei valstybių narių. Šios misijos vykdymą reglamentuoja III-310 straipsnis.

6. Tos valstybės narės, kurių kariniai pajėgumai atitinka aukštesnius kriterijus ir kurios tarpusavyje yra susaistytos didesniais įsipareigojimais šioje srityje, dėl sudėtingiausių misijų nustato nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą Sąjungos sistemoje. Šį bendradarbiavimą reglamentuoja III-312 straipsnis. Jis neturi poveikio III-309 straipsnio nuostatoms.

7. Jei valstybė narė patiria karinę agresiją savo teritorijoje, kitos valstybės narės, vadovaudamosi Jungtinių Tautų Chartijos 51 straipsniu, jos atžvilgiu yra įpareigotos teikti visokeriopą įmanomą pagalbą ir paramą. Tai nepažeidžia tam tikrų valstybių narių specifinio pobūdžio saugumo ir gynybos politikos.

Įsipareigojimai ir bendradarbiavimas šioje srityje atitinka narystės Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacijoje įsipareigojimus, o Šiaurės Atlanto Sutarties Organizacija išlieka valstybių, kurios yra jos narės, kolektyvinės gynybos pagrindas ir jos įgyvendinimo forumas.

8. Svarbiausiais bendros saugumo ir gynybos politikos aspektais bei esminiais pasirinkimo klausimais reguliariai konsultuojamasi su Europos Parlamentu. Jam nuolat pranešama apie tolesnę jų raidą.

I-42 STRAIPSNIS

Specialiosios nuostatos, susijusios su laisvės, saugumo ir teisingumo erdve

1. Sąjunga kuria laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę:
  - a) priimdama europinius įstatymus ir pagrindų įstatymus, kad prireikus būtų galima suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus III dalyje nurodytose srityse;
  - b) skatindama valstybių narių kompetentingų institucijų tarpusavio pasitikėjimą, ypač pagrįstą teisminių ir neteisminių sprendimų tarpusavio pripažinimu;
  - c) valstybių narių kompetentingoms institucijoms bendradarbiaujant operatyvios veiklos srityje, įskaitant policiją, muitinę ir kitas tarnybas, atsakingas už nusikalstamos veikos užkardymą ir išaiškinimą.

2. Laisvės, saugumo ir teisingumo erdvėje nacionaliniai parlamentai gali dalyvauti įvertinimo mechanizmuose, numatytuose III-260 straipsnyje. Jie įtraukiami į Europolo politinę kontrolę ir *Eurojust* veiklos vertinimą pagal III-276 ir III-273 straipsnius.

3. Policijos ir teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje valstybės narės pagal III-264 straipsnį turi iniciatyvos teisę.

I-43 STRAIPSNIS

Solidarumo sąlyga

1. Sąjunga ir valstybės narės veikia bendrai ir solidariai, jei kuri nors valstybė narė patirtų teroro aktą, gaivalinę nelaimę ar žmogaus sukeltą katastrofą. Sąjunga sutelkia visas savo turimas priemones, įskaitant valstybių narių jos dispozicijon perduotus karinius išteklius, siekdama:

- a) - užkirsti kelią terorizmo grėsmei valstybių narių teritorijose;
- apsaugoti demokratines institucijas ir civilius gyventojus nuo galimo teroro akto;
- teroro aktą patyrusiai valstybei narei teikti pagalbą jos teritorijoje jos politinės valdžios institucijų prašymu;
- b) gaivalinę nelaimę ar žmogaus sukeltą katastrofą patyrusiai valstybei narei teikti pagalbą jos teritorijoje jos politinės valdžios institucijų prašymu.

2. Išsami šio straipsnio įgyvendinimo tvarka numatyta III-329 straipsnyje.

III SKYRIUS

TVIRTESNIS BENDRADARBIAVIMAS

I-44 STRAIPSNIS

Tvirtesnis bendradarbiavimas

1. Siekdamos sustiprinti tarpusavio bendradarbiavimą srityse, kurios nepriklauso išimtinai Sąjungos kompetencijai, valstybės narės gali pasinaudoti Sąjungos institucijomis ir įgyvendinti savo kompetenciją taikydamos atitinkamas Konstitucijos nuostatas tokiu mastu ir tokia tvarka, kaip nustatyta šiame straipsnyje ir III-416–III-423 straipsniuose.

Tvirtesniu bendradarbiavimu siekiama prisidėti prie Sąjungos tikslų įgyvendinimo, apsaugoti jos interesus ir stiprinti jos integracijos procesą. Pagal III-418 straipsnio nuostatas, į tokį bendradarbiavimą bet kuriuo metu gali įsitraukti visos valstybės narės.

2. Europinį sprendimą, leidžiantį tvirtesnį bendradarbiavimą, kraštutiniu atveju priima Taryba, nustačiusi, kad tokio bendradarbiavimo tikslų per pagrįstą laiką Sąjunga kaip visuma negali pasiekti, ir tik tuo atveju, jei jame dalyvauja bent trečdalis valstybių narių. Taryba priima sprendimą III-419 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Visi Tarybos nariai gali dalyvauti svarstymuose, tačiau balsuoja tik Tarybos nariai, atstovaujantys tvirtesniame bendradarbiavime dalyvaujančioms valstybėms narėms.

Priimant sprendimus vieningai, tvirtesnio bendradarbiavimo atveju atsižvelgiama tik į dalyvaujančių jame valstybių narių atstovų balsus.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55% Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65% šių valstybių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35% dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

Nukrypstant nuo trečios ir ketvirtos pastraipos, kai Taryba sprendžia nesiremdama Komisijos arba Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu, reikiamą kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 72% Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65% šių valstybių gyventojų.

4. Pagal tvirtesnio bendradarbiavimo nuostatą priimti aktai privalomi tik jame dalyvaujančioms valstybėms narėms. Jie nelaikomi *acquis*, kurių turi perimti valstybės kandidatės stoti į Sąjungą, dalimi.

VI ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS DEMOKRATIJOS PRINCIPAI

I-45 STRAIPSNIS

Demokratinės lygybės principas

Savo veikloje Sąjunga visada laikosi piliečių, kuriems jos institucijos, įstaigos ir organai skiria vienodą dėmesį, lygybės principo.

I-46 STRAIPSNIS

Atstovaujamosios demokratijos principas

1. Sąjungos veikla pagrįsta atstovaujamaja demokratija.
2. Piliečiai Sąjungos lygiu yra tiesiogiai atstovaujami Europos Parlamente.

Valstybėms narėms Europos Vadovų Taryboje atstovauja jų valstybių ar vyriausybių vadovai, o Taryboje atstovauja jų vyriausybės, pačios būdamos demokratiškai atskaitingos savo nacionaliniams parlamentams ar savo piliečiams.

3. Kiekvienas pilietis turi teisę dalyvauti demokratiame Sąjungos gyvenime. Priimant sprendimus, siekiama kuo didesnio viešumo ir artimesnio bendravimo su piliečiais.
4. Politinės partijos Europos lygiu prisideda formuojant europinį politinį sąmoningumą ir reiškiant Sąjungos piliečių valią.

I-47 STRAIPSNIS

Dalyvaujamosios demokratijos principas

1. Institucijos atitinkamomis priemonėmis suteikia piliečiams ir atstovaujamosioms asociacijoms galimybę skelbti nuomones apie visas Sąjungos veiklos sritis ir viešai jomis keistis.

2. Institucijos palaiko atvirą, skaidrų ir nuolatinį dialogą su atstovaujamosiomis asociacijomis ir pilietine visuomene.
3. Siekdama užtikrinti Sąjungos veiksmų nuoseklumą ir skaidrumą, Komisija plačiai konsultuojasi su suinteresuotomis šalimis.
4. Ne mažiau kaip milijonas nemažos valstybių narių dalies piliečių, manydami, kad šiai Konstitucijai įgyvendinti reikalingas Sąjungos teisės aktas, gali imtis iniciatyvos raginti Komisiją, kad ji, neviršydama savo įgaliojimų, pateiktų tuo klausimu atitinkamą pasiūlymą. Šios piliečių iniciatyvos įgyvendinimo procedūrų nuostatas ir sąlygas, įskaitant minimalų valstybių narių, kurių gyventojai tie piliečiai turi būti, skaičių, nustato europinis įstatymas.

I-48 STRAIPSNIS

Socialiniai partneriai ir savarankiškas socialinis dialogas

Sąjunga, atsižvelgdama į nacionalinių sistemų įvairovę, pripažįsta ir remia socialinių partnerių vaidmenį savo lygiu. Ji remia socialinių partnerių dialogą, kartu gerbdama jų savarankiškumą.

Prie socialinio dialogo prisideda trišalis socialinių reikalų aukšto lygio susitikimas ekonomikos augimo ir užimtumo klausimais.

I-49 STRAIPSNIS

Europos ombudsmenas

Europos Parlamento išrinktas Europos ombudsmenas Konstitucijos nustatytais sąlygomis priima skundus dėl netinkamo administravimo Europos Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų veikloje. Jis juos nagrinėja ir dėl jų parengia pranešimą. Atlikdamas savo pareigas, Europos ombudsmenas yra visiškai nepriklausomas.

I-50 STRAIPSNIS

Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų veiklos skaidrumas

1. Siekdamas skatinti tinkamą valdymą ir užtikrinti pilietinės visuomenės dalyvavimą, Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai veikia kuo atviriau.
2. Europos Parlamento posėdžiai yra vieši, taip pat viešai posėdžiauja ir Taryba, kai svarsto įstatymo galią turinčio akto projektą ir dėl jo balsuoja.
3. Kiekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo, kurio gyvenamoji vieta arba registruota buveinė yra valstybėje narėje, III dalyje numatytais sąlygomis turi teisę susipažinti su Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų bet kurios formos dokumentais.

Europinis įstatymas nustato naudojimosi teise susipažinti su tokiais dokumentais bendruosius principus ir apribojimus atsižvelgiant į viešuosius ar privačius interesus.

4. Kiekviena institucija, įstaiga ar organas savo darbo tvarkos taisyklėse apibrėžia konkrečias teisės susipažinti su jos dokumentais įgyvendinimo nuostatas, atitinkančias šio straipsnio 3 dalyje minėtą europinį įstatymą.

I-51 STRAIPSNIS

Asmens duomenų apsauga

1. Kiekvienas turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą.
2. Europinis įstatymas arba pagrindų įstatymas nustato asmens apsaugos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams bei valstybėms narėms tvarkant asmens duomenis Sąjungos teisės reglamentuojamose srityse taisyklės ir laisvo asmens duomenų judėjimo taisyklės. Nepriklausomos įstaigos kontroliuoja, kaip laikomasi tų taisyklių.

I-52 STRAIPSNIS

Bažnyčių ir nereliginių organizacijų statusas

1. Sąjunga gerbia ir nepažeidžia valstybių narių bažnyčių ir religinių asociacijų ar bendruomenių statuso, nustatyto pagal nacionalinę teisę.
2. Sąjunga vienodai gerbia filosofinių ir nereliginių organizacijų statusą, nustatytą nacionalinėje teisėje.

3. Pripažindama tų bažnyčių ir organizacijų savitumą ir konkretų įnašą, Sąjunga palaiko su jomis atvirą, skaidrų nuolatinį dialogą.

VII ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS FINANSAI

I-53 STRAIPSNIS

Biudžeto ir finansų principai

1. Visi Sąjungos pajamų ir išlaidų straipsniai įtraukiami į kiekvienų finansinių metų sąmatas ir nurodomi Sąjungos biudžete, kaip numatyta III dalyje.
2. Biudžete turi būti išlaikyta pajamų ir išlaidų pusiausvyra.
3. Biudžete numatytas išlaidas leidžiama daryti vienus finansinius metus pagal III-412 straipsnyje nurodytą europinį įstatymą.
4. Kad būtų galima daryti biudžete numatytas išlaidas, būtina iš anksto priimti teisiškai privalomą Sąjungos teisės aktą, suteikiantį teisinį pagrindą jos veiksmams ir atitinkamoms išlaidoms pagal III-412 straipsnyje nurodytą europinį įstatymą, išskyrus tame įstatyme numatytus atvejus.

5. Kad būtų užtikrinta biudžetinė drausmė, Sąjunga nepriima jokio akto, galinčio turėti apčiuopiamą poveikį biudžetui, neužtikrindama, kad dėl šių aktų atsiradusios išlaidos gali būti finansuojamos neviršijant nuosavų Sąjungos išteklių ir vadovaujantis I-55 straipsnyje nurodyta daugiamete finansine programa.
6. Biudžetas vykdomas laikantis patikimo finansų valdymo principo. Siekdamos užtikrinti, kad biudžeto asignavimai būtų naudojami pagal šį principą, valstybės narės bendradarbiauja su Sąjunga.
7. Sąjunga ir valstybės narės Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiam sukčiavimui ir kitoms neteisėtoms veikoms priešinasi pagal III-415 straipsnį.

I-54 STRAIPSNIS

Sąjungos nuosavi ištekliai

1. Sąjunga pati pasirūpina savo tikslams pasiekti ir savo politikai įgyvendinti reikalingomis lėšomis.
2. Visas Sąjungos biudžetas finansuojamas iš nuosavų išteklių neatmetant kitų įplaukų.
3. Tarybos europinis įstatymas nustato nuostatas, susijusias su Sąjungos nuosavų išteklių sistema. Atsižvelgiant į tai, galima nustatyti naujas nuosavų išteklių kategorijas arba panaikinti esamą kategoriją. Taryba sprendžia vieningai, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu. Šis įstatymas įsigalioja tik po to, kai jį pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas patvirtina valstybės narės.

4. Tarybos europinis įstatymas nustato Sąjungos nuosavų išteklių sistemos įgyvendinimo priemonės, jeigu tai numato europinis įstatymas, priimtas remiantis šio straipsnio 3 dalimi. Taryba sprendžia gavusi Europos Parlamento pritarimą.

I-55 STRAIPSNIS

Daugiametė finansinė programa

1. Daugiametė finansinė programa užtikrinama, kad Sąjungos išlaidos būtų planingai plėtojamos neviršijant jos nuosavų išteklių. Ja nustatomos didžiausios metinės lėšų, skirtų finansiniams įsipareigojimams, suskirstytiems pagal išlaidų kategorijas, vykdyti, sumos vadovaujantis III-402 straipsniu.
2. Daugiametė finansinė programa nustatoma Tarybos europiniu įstatymu. Taryba sprendžia vieningai gavusi Europos Parlamento visų narių daugumos patvirtintą pritarimą.
3. Sąjungos metinis biudžetas atitinka daugiametę finansinę programą.
4. Europos Vadovų Taryba gali vieningai priimti europinį sprendimą, leidžiantį Tarybai kvalifikuota balsų dauguma priimti šio straipsnio 2 dalyje numatytą Tarybos europinį įstatymą.

I-56 STRAIPSNIS

Sjungos biudžetas

Europiniu įstatymu nustatomas Sąjungos metinis biudžetas pagal III-404 straipsnį.

VIII ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGA IR JOS ARTIMIAUSI KAIMYNAI

I-57 STRAIPSNIS

Sąjunga ir jos artimiausi kaimynai

1. Sąjunga plėtoja ypatingus santykius su kaimyninėmis šalimis siekdama sukurti Sąjungos vertybėmis grindžiamą gerovės ir geros kaimynystės erdvę, kuriai būdingi artimi ir taikūs bendradarbiavimo santykiai.
2. Taikant šio straipsnio 1 dalį, Sąjunga su atitinkamomis šalimis gali sudaryti konkrečius susitarimus. Šiuose susitarimuose gali būti nustatytos tiek abipusės teisės ir įsipareigojimai, tiek bendros veiklos galimybės. Dėl jų įgyvendinimo reguliariai rengiamos konsultacijos.

IX ANTRAŠTINĖ DALIS

NARYSTĖ SAJUNGOJE

I-58 STRAIPSNIS

Tinkamumo narystei sąlygos ir stojimo į Sąjungą tvarka

1. Sąjungos narėmis gali tapti visos Europos valstybės, gerbiančios I-2 straipsnyje nurodytas vertybes ir pasiryžusios kartu jas plėtoti.
2. Kiekviena Sąjungos nare tapti norinti Europos valstybė gali pateikti prašymą Tarybai. Apie tokį prašymą pranešama Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams. Taryba sprendimą priima vieningai pasikonsultavusi su Komisija ir gavusi Europos Parlamento visų narių daugumos patvirtintą pritarimą. Valstybės narės ir valstybė kandidatė turi susitarti dėl stojimo sąlygų ir tvarkos. Šį susitarimą turi ratifikuoti kiekviena susitariančioji valstybė pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

I-59 STRAIPSNIS

Iš narystės Sąjungoje kylančių tam tikrų teisių sustabdymas

1. Remdamasi pagrįsta vieno trečdaliao valstybių narių iniciatyva arba pagrįsta Europos Parlamento iniciatyva arba Komisijos pasiūlymu, Taryba gali priimti europinį sprendimą dėl iškilusio aiškaus pavojaus, kad kuri nors valstybė narė gali šiurkščiai pažeisti I-2 straipsnyje nurodytas vertybes. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia keturių penktadalių savo narių balsų dauguma.

Prieš priimdama tokį sprendimą, Taryba išklauso tą valstybę narę ir, sprendama ta pačia tvarka, gali teikti jai atitinkamas rekomendacijas.

Taryba reguliariai tikrina, ar toliau yra vadovaujama šiais motyvais, kuriais buvo grindžiamas toks nutarimas.

2. Europos Vadovų Taryba, remdamasi vieno trečdalis valstybių narių iniciatyva arba Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį sprendimą, kad kuri nors valstybė narė šiurkščiai ir nuolat pažeidžia I-2 straipsnyje nurodytas vertybes; prieš tai ji atitinkamos valstybės narės paprašo pateikti savo pastabas. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

3. Jei sprendimas pagal šio straipsnio 2 dalį priimtas, Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali priimti europinį sprendimą sustabdyti atitinkamos valstybės narės tam tikras taikant šią Konstituciją atsirandančias teises, įskaitant tai valstybei narei atstovaujantį Tarybos nario balsavimo teises. Taryba atsižvelgia į galimus tokio teisių sustabdymo padarinius fizinių ir juridinių asmenų teisėms bei pareigoms.

Visais atvejais tos valstybės įsipareigojimai pagal šią Konstituciją išlieka privalomi.

4. Vėliau Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali priimti europinį sprendimą pakeisti arba panaikinti priemones, kurių buvo imtasi pagal 3 dalį, jei pasikeitė padėtis, privertusi jų imtis.

5. Taikant šį straipsnį, atitinkamai valstybei narei atstovaujantis Europos Vadovų Tarybos ar Tarybos narys nedalyvauja balsavime ir skaičiuojant 1 ir 2 dalyse nurodytą vieną trečdalį ar keturis penktadalius valstybių narių atitinkama valstybė neįskaičiuojama. Dalyvaujančių ar atstovaujančių narių susilaikymas balsuojant netrukdo priimti 2 dalyje nurodytus europinius sprendimus.

Priimant 3 ir 4 dalyse nurodytus europinius sprendimus, kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 72 % Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % šių valstybių gyventojų.

Tais atvejais, kai, pagal 3 dalį priėmus sprendimą sustabdyti balsavimo teises, Taryba, remdamasi viena iš Konstitucijos nuostatų, sprendžia kvalifikuota balsų dauguma, ta kvalifikuota dauguma apibrėžiama taip, kaip apibrėžta antrojeje pastraipoje arba, tais atvejais, kai Taryba sprendžia remdamasi Komisijos arba Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu, kvalifikuotą daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % šių valstybių gyventojų. Pastaruoju atveju sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

6. Taikant šį straipsnį, Europos Parlamentas sprendžia dviejų trečdalių atiduotų ir jo narių daugumai atstovaujančių balsų dauguma.

I-60 STRAIPSNIS

Savanoriškas išstojimas iš Sąjungos

1. Bet kuri valstybė narė pagal savo konstitucines nuostatas gali nuspręsti išstoti iš Sąjungos.
2. Nusprendusi išstoti iš Sąjungos valstybė narė apie savo ketinimą praneša Europos Vadovų Tarybai. Vadovaudamasi Europos Vadovų Tarybos pateiktomis gairėmis, Sąjunga susidera ir sudaro su ta valstybe susitarimą, kuriame nustatoma išstojimo iš Sąjungos tvarka atsižvelgiant į pagrindinius būsimų tos valstybės santykių su Sąjunga principus. Dėl tokio susitarimo deramasi laikantis III–325 straipsnio 3 dalies. Gavusi Europos Parlamento pritarimą, jį Sąjungos vardu sudaro Taryba sprendama kvalifikuota balsų dauguma.

3. Jei Europos Vadovų Taryba, susitarusi su išstojančia valstybe nare, vieningai nenusprendžia pratęsti termino, ši Konstitucija tai valstybei nustoja galioti nuo susitarimo dėl išstojimo įsigaliojimo dienos arba, jei tokio susitarimo nėra, praėjus dvejiems metams po to, kai gaunamas šio straipsnio 2 dalyje nurodytas pranešimas.

4. Taikant 2 ir 3 dalį, atstovaujantis išstojančiai valstybei narei Europos Vadovų Tarybos ar Tarybos narys nedalyvauja Europos Vadovų Taryboje ar Taryboje dėl išstojančios valstybės vykstančiose diskusijose ar dėl jos priimančių europinius sprendimus.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 72 % Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % šių valstybių gyventojų.

5. Jei iš Sąjungos išstojusi valstybė vėl prašo ją priimti į Sąjungą, tokiam prašymui taikoma I-58 straipsnyje nustatyta tvarka.

II DALIS

SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ CHARTIJA

PREAMBULĖ

Europos tautos, kurdamos dar glaudesnę tarpusavio sąjungą, yra pasiryžusios bendrų vertybių pagrindu siekti taikios ateities.

Ištikima savo dvasiniam ir doroviniam paveldui, Sąjunga remiasi nedalomomis ir visuotinėmis vertybėmis: žmogaus orumu, laisve, lygybe ir solidarumu; ji grindžiama demokratijos ir teisinės valstybės principais. Įkurdamą Sąjungos pilietybę ir plėtodama laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, Sąjunga daugiausia dėmesio savo veikloje skiria žmogui.

Sąjunga prisideda prie šių bendrų vertybių išsaugojimo ir vystymo kartu gerbdama Europos tautų kultūrų ir tradicijų įvairovę bei valstybių narių nacionalinį savitumą ir jų nacionalinių, regioninių ir vietos institucijų sąrangą; Sąjunga siekia skatinti darnų ir tvarų vystymąsi bei užtikrinti laisvą asmenų, paslaugų, prekių ir kapitalo judėjimą bei įsisteigimo laisvę.

Todėl būtina, atsižvelgiant į visuomenėje vykstančius pokyčius, socialinę pažangą ir mokslo bei technologijų laimėjimus, būtina stiprinti pagrindinių teisių apsaugą, labiau jas išryškinti Chartijoje.

Šioje Chartijoje, deramai atsižvelgiant į Sąjungos kompetenciją ir uždavinius bei į subsidiarumo principą, dar kartą įtvirtinamos pagrindinės teisės, kylančios iš visoms valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų ir tarptautinių įsipareigojimų, Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos, Sąjungos ir Europos Tarybos priimtų socialinių chartijų ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos žmogaus teisių teismo teisminės praktikos. Atsižvelgiant į tai, Sąjungos ir valstybių narių teismai aiškina Chartiją tinkamai atsižvelgdami į išaiškinimus, parengtus prižiūrint Chartijos projektą rengusio Konvento prezidiumui ir atnaujinamus Europos konvento prezidiumo atsakomybe.

Naudojimasis šiomis teisėmis suponuoja atsakomybę ir pareigas kitų asmenų, žmonių bendruomenės ir ateities kartų atžvilgiu.

Todėl Sąjunga pripažįsta toliau išdėstytas teises, laisves ir principus.

I ANTRAŠTINĖ DALIS

ORUMAS

II-61 STRAIPSNIS

Žmogaus orumas

Žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.

II-62 STRAIPSNIS

Žmogaus teisė į gyvybę

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į gyvybę.
2. Niekam negali būti paskirta ar įvykdyta mirties bausmė.

II-63 STRAIPSNIS

Teisė į asmens neliečiamybę

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į fizinę ir psichinę neliečiamybę.
2. Medicinos ir biologijos srityse ypač turi būti gerbiamas:
  - a) atitinkamo asmens, kuriam prieš tai buvo suteikta informacija, laisvas sutikimas, duotas įstatymo nustatyta tvarka;
  - b) draudimas taikyti eugenikos metodus, ypač tuos, kuriais siekiama atlikti biologinę žmogaus atranką;
  - c) draudimas naudoti žmogaus kūną ir kūno dalis kaip pasipelnymo šaltinį;
  - d) žmogaus reprodukcinio klonavimo uždraudimas.

II-64 STRAIPSNIS

Kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio arba baudimo uždraudimas

Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.

II-65 STRAIPSNIS

Vergijos ir priverstinio darbo uždraudimas

1. Niekas negali būti laikomas vergijoje ar nelaisvas.
2. Niekas negali būti verčiamas dirbti priverstinį ar privalomąjį darbą.
3. Prekyba žmonėmis draudžiama.

II ANTRAŠTINĖ DALIS

LAISVĖS

II-66 STRAIPSNIS

Teisė į laisvę ir saugumą

Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą.

II-67 STRAIPSNIS

Teisė į privatų ir šeimos gyvenimą

Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad būtų gerbiamas jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas.

II-68 STRAIPSNIS

Asmens duomenų apsauga

1. Kiekvienas turi teisę į savo asmens duomenų apsaugą.
2. Tokie duomenys turi būti tinkamai tvarkomi ir naudojami tik konkrečioms tikslams ir tik atitinkamam asmeniui sutikus ar kitais įstatymo nustatytais teisėtais pagrindais. Kiekvienas turi teisę susipažinti su surinktais jo asmens duomenimis bei į tai, kad jie būtų tikslinami.
3. Nepriklausoma institucija kontroliuoja, kaip laikomasi šių taisyklių.

II-69 STRAIPSNIS

Teisė tuoktis ir kurti šeimą

Teisė tuoktis ir kurti šeimą garantuojama pagal šios teisės įgyvendinimą reguliuojančius nacionalinius įstatymus.

II-70 STRAIPSNIS

Minties, sąžinės ir religijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę. Ši teisė apima laisvę keisti savo religiją ar tikėjimą, taip pat laisvę išpažinti ir skelbti savo religiją ar tikėjimą tiek vienam, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai, laikant pamaldas, mokant tikėjimo, jį praktikuojant ar atliekant apeigas.
2. Teisė dėl religinių įsitikinimų atsisakyti atlikti karo tarnybą pripažįstama pagal šios teisės įgyvendinimą nustatančius nacionalinius įstatymus.

II-71 STRAIPSNIS

Saviraiškos ir informacijos laisvė

1. Kiekvienas turi teisę į saviraiškos laisvę. Ši teisė apima laisvę turėti savo įsitikinimus, gauti bei skleisti informaciją ir idėjas valdžios institucijoms nekliudant ir nepaisant valstybių sienų.
2. Turi būti gerbiama žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas.

II-72 STRAIPSNIS

Susirinkimų ir asociacijų laisvė

1. Kiekvienas turi teisę laisvai rinktis į taikius susirinkimus, taip pat laisvę jungtis kartu su kitais į visų lygių asociacijas, ypač politinėje, profesinėje ir pilietinėje sferoje, įskaitant teisę steigti profesines sąjungas ir stoti į jas ginti savo interesus.
2. Politinės partijos Sąjungos lygiu prisideda reiškiant Sąjungos piliečių politinę valią.

II-73 STRAIPSNIS

Menų ir mokslo laisvė

Menai ir moksliniai tyrimai neturi būti varžomi. Akademinė laisvė turi būti gerbiama.

II-74 STRAIPSNIS

Teisė į mokslą

1. Kiekvienas turi teisę į mokslą; profesinis ir tęstinis mokymas turi būti prieinamas visiems.
2. Ši teisė apima galimybę nemokamai įgyti privalomąjį išsilavinimą.

3. Laisvė steigti demokratiniiais principais grindžiamas mokslo įstaigas ir tėvų teisė užtikrinti savo vaikų švietimą ir mokymą pagal savo religinius, filosofinius ir pedagoginius įsitikinimus turi būti gerbiamos pagal jų įgyvendinimą reglamentuojančius nacionalinius įstatymus.

II-75 STRAIPSNIS

Laisvė pasirinkti profesiją ir teisė dirbti

1. Kiekvienas turi teisę į darbą ir užsiimti laisvai pasirinkta profesija ar veikla.
2. Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę į laisvę ieškoti darbo, dirbti, pasinaudoti įsisteigimo teise ir teikti paslaugas bet kurioje valstybėje narėje.
3. Trečiųjų šalių piliečiai, kuriems leista dirbti valstybių narių teritorijose, turi teisę į tokias pačias darbo sąlygas kaip ir Sąjungos piliečiai.

II-76 STRAIPSNIS

Laisvė užsiimti verslu

Laisvė užsiimti verslu pripažįstama pagal Sąjungos teisę ir nacionalinius teisės aktus bei praktiką.

II-77 STRAIPSNIS

Teisė į nuosavybę

1. Kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams. Nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai yra būtina atsižvelgiant į bendruosius interesus.
2. Intelektinė nuosavybė turi būti saugoma.

II-78 STRAIPSNIS

Teisė į prieglobstį

Teisė į prieglobstį garantuojama pagal 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvenciją ir 1967 m. sausio 31 d. Protokolą dėl pabėgėlių statuso bei šią Konstituciją.

II-79 STRAIPSNIS

Apsauga perkėlimo, išsiuntimo ar išdavimo atveju

1. Kolektyvinis asmenų išsiuntimas draudžiamas.

2. Niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokią nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.

III ANTRAŠTINĖ DALIS

LYGYBĖ

II-80 STRAIPSNIS

Lygybė prieš įstatymą

Prieš įstatymą visi lygūs.

II-81 STRAIPSNIS

Diskriminacijos uždraudimas

1. Draudžiama bet kokia diskriminacija dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

2. Šios Konstitucijos taikymo srityje, nepažeidžiant jokių konkrečių jos nuostatų, draudžiama bet kokia diskriminacija dėl asmens pilietybės.

II-82 STRAIPSNIS

Kultūrų, religijų ir kalbų įvairovė

Sąjunga gerbia kultūrų, religijų ir kalbų įvairovę.

II-83 STRAIPSNIS

Moterų ir vyrų lygybė

Visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą.

Lygybės principas nekliudo laikytis ar imtis priemonių, numatančių konkrečias lengvatas, padedančias nepakankamai atstovaujamai lyčiai.

II-84 STRAIPSNIS

Vaiko teisės

1. Vaikai turi teisę į jų gerovei užtikrinti būtiną apsaugą ir globą. Jie gali laisvai reikšti savo nuomonę. Sprendžiant su vaikais susijusius klausimus į jų nuomonę atsižvelgiama pagal jų amžių ir brandą.

2. Visuose valstybės ar privačių institucijų veiksmuose, susijusiuose su vaikais, pirmiausia turi būti vadovujamasi vaiko interesais.
3. Kiekvienas vaikas turi teisę reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su abiem savo tėvais, jei tai neprieštaruja vaiko interesams.

II-85 STRAIPSNIS

Pagyvenusių žmonių teisės

Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę gyventi oriai ir nepriklausomai bei dalyvauti visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime.

II-86 STRAIPSNIS

Neįgaliųjų integravimas

Sąjunga pripažįsta ir gerbia neįgaliųjų teisę naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime.

IV ANTRAŠTINĖ DALIS

SOLIDARUMAS

II-87 STRAIPSNIS

Darbuotojų teisė į informaciją ir konsultacijas įmonėje

Darbuotojams ar jų atstovams turi būti atitinkamu lygiu garantuota informacija ir konsultacijos reikiamu laiku Sąjungos teisės ir nacionalinių teisės aktų bei praktikos nustatytais atvejais ir sąlygomis.

II-88 STRAIPSNIS

Teisė į kolektyvines derybas ir kolektyvinių veiksmų teisė

Darbuotojai ir darbdaviai arba atitinkamos jų organizacijos pagal Sąjungos teisę ir nacionalinius teisės aktus bei praktiką turi teisę derėtis ir atitinkamu lygiu sudaryti kolektyvinius susitarimus, o interesų konflikto atveju imtis kolektyvinių veiksmų, įskaitant streikus, savo interesams apginti.

II-89 STRAIPSNIS

Teisė naudotis įdarbinimo tarnybų paslaugomis

Kiekvienas turi teisę naudotis nemokamomis įdarbinimo tarnybų paslaugomis.

II-90 STRAIPSNIS

Apsauga nepagrįsto atleidimo iš darbo atveju

Kiekvienas darbuotojas turi teisę į apsaugą pagal Sąjungos teisę ir nacionalinius teisės aktus bei praktiką nepagrįsto atleidimo iš darbo atveju.

II-91 STRAIPSNIS

Tinkamos ir teisingos darbo sąlygos

1. Kiekvienas darbuotojas turi teisę į saugias, jo sveikatą ir orumą atitinkančias darbo sąlygas.
2. Kiekvienas darbuotojas turi teisę į tai, kad būtų apribotas maksimalus darbo laikas, teisę į dienos ir savaitės poilsį, taip pat kasmetines mokamas atostogas.

II-92 STRAIPSNIS

Vaikų darbo uždraudimas ir jaunų žmonių apsauga darbe

Vaikų darbas draudžiamas. Nepažeidžiant jauniems žmonėms palankesnių taisyklių, išskyrus ribotas išimtis, minimalus amžius priimant į darbą negali būti mažesnis, negu minimalus privalomojo mokymosi amžius.

Priimtiems į darbą jauniems žmonėms turi būti sudarytos jų amžių atitinkančios sąlygos, jie turi būti apsaugoti nuo ekonominio išnaudojimo ir bet kokio darbo, galinčio pakenkti jų saugumui, sveikatai ar fiziniam, protiniam, doroviniam ar socialiniam vystymuisi ar trukdyti jų mokymuisi.

II-93 STRAIPSNIS

Šeima ir profesinė veikla

1. Šeimai užtikrinama teisinė, ekonominė ir socialinė apsauga.
2. Siekiant suderinti šeimos gyvenimą ir profesinę veiklą, kiekvienas asmuo turi teisę būti apsaugotas nuo atleidimo iš darbo dėl priežasčių, susijusių su motinyste, taip pat teisę į mokamas nėštumo ir gimdymo atostogas ir į vaiko priežiūros atostogas gimus vaikui ar jį įvaikinus.

II-94 STRAIPSNIS

Socialinė apsauga ir socialinė parama

1. Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę gauti socialinio draudimo pašalpas ir naudotis socialinėmis paslaugomis, suteikiančiomis apsaugą pagal Sąjungos teisės ir nacionalinių teisės aktų nustatytas taisykles ir praktiką motinystės atveju, susirgus, patyrus nelaimingą atsitikimą darbe, esant išlaikytiniu ar sulaukus senatvės, taip pat netekus darbo.

2. Kiekvienas Sąjungoje teisėtai gyvenantis ir teisėtai gyvenamąją vietą keičiantis asmuo turi teisę gauti socialines pašalpas ir naudotis socialinėmis lengvatomis pagal Sąjungos teisę ir nacionalinius teisės aktus ir praktiką.

3. Siekdama įveikti socialinę atskirtį ir skurdą, Sąjunga pripažįsta ir gerbia teisę į socialinę paramą ir paramą aprūpinant būstu, kad pagal Sąjungos teisės ir nacionalinių teisės aktų nustatytas taisykles bei praktiką būtų užtikrintos tinkamos gyvenimo sąlygos visiems neturintiems pakankamai lėšų.

II-95 STRAIPSNIS

Sveikatos apsauga

Kiekvienas turi teisę į profilaktinę sveikatos priežiūrą ir teisę į gydymą nacionalinių teisės aktų ir praktikos nustatyta tvarka. Apibrėžiant ir vykdant visą Sąjungos politiką ir veiklą, užtikrinamas aukštas žmonių sveikatos apsaugos lygis.

II-96 STRAIPSNIS

Galimybė naudotis bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis

Siekdama skatinti Sąjungos socialinę ir teritorinę sanglaudą, Sąjunga pagal šią Konstituciją pripažįsta ir gerbia teisę naudotis bendrus ekonominius interesus tenkinančiomis paslaugomis, numatytomis nacionalinių teisės aktų ir praktikos.

II-97 STRAIPSNIS

Aplinkos apsauga

Aukštas aplinkosaugos lygis ir aplinkos kokybės gerinimas turi būti integruotas į Sąjungos politiką ir užtikrintas pagal tvaraus vystymosi principus.

II-98 STRAIPSNIS

Vartotojų apsauga

Sąjungos politika užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį.

V ANTRAŠTINĖ DALIS

PILIETINĖS TEISĖS

II-99 STRAIPSNIS

Teisė balsuoti ir būti kandidatu Europos Parlamento rinkimuose

1. Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę balsuoti ir būti kandidatu Europos Parlamento rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai.
2. Europos Parlamento nariai renkami remiantis tiesiogine, visuotine rinkimų teise laisvu ir slaptu balsavimu.

II-100 STRAIPSNIS

Teisė balsuoti ir būti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose

Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę balsuoti ir būti kandidatu vietos savivaldos rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai.

II-101 STRAIPSNIS

Teisė į gerą administravimą

1. Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai jo reikalus tvarkytų nešališkai, teisingai ir per kiek įmanomai trumpesnę laiką.
2. Ši teisė apima:
  - a) kiekvieno asmens teisę būti išklausytam prieš taikant bet kokią individualią jam nepalankią priemonę;
  - b) kiekvieno asmens teisę susipažinti su savo byla, laikantis teisėto konfidencialumo ir profesinio bei verslo slaptumo;
  - c) administracijos pareigą pagrįsti savo sprendimus.
3. Kiekvienas asmuo turi teisę į tai, kad Sąjunga pagal valstybėms narėms bendrus teisės principus atlygintų jam žalą, kurią atlikdami savo pareigas padarė Sąjungos institucijos ar jų tarnautojai.

4. Kiekvienas asmuo gali kreiptis į Sąjungos institucijas viena iš kalbų, kuria surašyta ši Konstitucija, ir ta pačia kalba gauti atsakymą.

II-102 STRAIPSNIS

Teisė susipažinti su dokumentais

Kiekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis asmuo, kuris gyvena bet kurioje valstybėje narėje, ar juridinis asmuo, kurio registruota buveinė yra valstybėje narėje, turi teisę susipažinti su Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų bet kurios formos dokumentais.

II-103 STRAIPSNIS

Europos ombudsmenas

Kiekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis asmuo, kuris gyvena bet kurioje valstybėje narėje, ar juridinis asmuo, kurio registruota buveinė yra valstybėje narėje, turi teisę kreiptis į Europos ombudsmeną su skundu dėl netinkamų Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų administravimo veiksmų, išskyrus Europos Sąjungos Teisingumo Teismo vykdomas teismo funkcijas.

II-104 STRAIPSNIS

Peticijos teisė

Kiekvienas Sąjungos pilietis ir kiekvienas fizinis asmuo, kuris gyvena bet kurioje valstybėje narėje, ar juridinis asmuo, kurio registruota buveinė yra valstybėje narėje, turi teisę pateikti peticiją Europos Parlamentui.

II-105 STRAIPSNIS

Judėjimo ir apsigyvenimo laisvė

1. Kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje.
2. Pagal šią Konstituciją judėjimo ir apsigyvenimo laisvė gali būti suteikta trečiųjų šalių piliečiams, teisėtai gyvenantiems valstybės narės teritorijoje.

II-106 STRAIPSNIS

Diplomatinė ir konsulinė apsauga

Kiekvienas Sąjungos pilietis trečiosios šalies teritorijoje, kurioje valstybė narė, kurios pilietis jis yra, neturi atstovybės, naudojami bet kurios kitos valstybės narės diplomatinė ir konsulinė apsauga tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės narės piliečiai.

VI ANTRAŠTINĖ DALIS

TEISINGUMAS

II-107 STRAIPSNIS

Teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą

Kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytais sąlygomis.

Kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo byla per kiek įmanoma trumpesnę laiką viešai ir teisingai išnagrinėtų pagal įstatymą įsteigtas nepriklausomas ir nešališkas teismas. Kiekvienas asmuo turi turėti galimybę gauti teisinę pagalbą, būti ginamas ir atstovaujamas.

Asmenys, neturintys pakankamai lėšų, turi gauti nemokamą teisinę pagalbą, jei tai reikalinga užtikrinti teisę į veiksmingą teisingumą.

II-108 STRAIPSNIS

Nekaltumo prezumpcija ir teisė į gynybą

1. Kiekvienas kaltinamas padaręs nusikaltimą asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltė neįrodyta pagal įstatymą.
2. Kiekvienam, kuris kaltinamas padaręs nusikaltimą, užtikrinama teisė į gynybą.

II-109 STRAIPSNIS

Teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principai

1. Niekas negali būti nuteistas už veikimą ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusią nacionalinę ar tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikalstamomis veikomis. Taip pat negali būti skiriama griežtesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikalstamos veikos padarymo metu. Jeigu po to, kai nusikalstama veika buvo padaryta, įstatymų nustatyta lengvesnė bausmė, skiriama lengvesnė bausmė.
2. Šis straipsnis nekliudo teisti ir nubausti kiekvieną asmenį už veikimą ar neveikimą, kurie jų padarymo metu buvo laikomi nusikalstamomis veikomis pagal visuotinai pripažintus bendruosius teisės principus.
3. Bausmės griežtumas turi atitikti padarytą nusikalstamą veiką.

II-110 STRAIPSNIS

Teisė nebūti du kartus teisiamam ar baudžiamam už tą pačią nusikalstamą veiką

Niekas negali būti antrą kartą teisiamas ar baudžiamas už nusikalstamą veiką, dėl kurios Sąjungoje jis jau buvo galutinai išteisintas ar pripažintas kaltas pagal įstatymą.

VII ANTRAŠTINĖ DALIS

CHARTIJOS AIŠKINIMO IR TAIKYMO BENDROSIOS NUOSTATOS

II-111 STRAIPSNIS

Taikymo sritis

1. Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl valstybės narės turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus, nepažeisdamos Sąjungos įgaliojimų, suteiktų jai kitose šios Konstitucijos dalyse, ribų.
2. Ši Chartija neišplečia Sąjungos teisės taikymo srities už Sąjungos įgaliojimų ribų, nenustato Sąjungai naujų įgaliojimų ar užduočių ir nepakeičia kitose šios Konstitucijos dalyse nustatytųjų.

II-112 STRAIPSNIS

Teisių ir principų taikymo sritis ir aiškinimas

1. Bet koks šios Chartijos pripažintų teisių ir laisvių įgyvendinimo apribojimas turi būti numatytas įstatymo ir nekeisti šių teisių ir laisvių esmės. Remiantis proporcingumo principu, apribojimai galimi tik tuo atveju, kai jie būtini ir tikrai atitinka Sąjungos pripažintus bendrus interesus arba reikalingi kitų teisėms ir laisvėms apsaugoti.

2. Šios Chartijos pripažintos teisės, reglamentuojamos kitose Konstitucijos dalyse, įgyvendinamos tose dalyse nustatytais sąlygomis ir neperžengiant nustatytų ribų.
3. Šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokia, kaip nustatyta toje Konvencijoje. Ši nuostata nekliudo Sąjungos teisėje numatyti didesnę apsaugą.
4. Šios Chartijos pripažįstamos pagrindinės teisės, atsiradusios iš valstybėms narėms bendrų konstitucinių tradicijų, aiškinamos remiantis tomis tradicijomis.
5. Principus apibrėžiančios šios Chartijos nuostatos gali būti įgyvendinamos Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų priimtais įstatymo galią turinčiais aktais ir vykdomaisiais aktais bei valstybių narių aktais, kuriuos jos pagal savo įgaliojimus priima įgyvendindamos Sąjungos teisę. Teismo proceso metu jomis galima remtis tik aiškinant tokius aktus ir priimant sprendimą dėl jų teisėtumo.
6. Turi būti visiškai atsižvelgiama į šioje Chartijoje nurodytus nacionalinius aktus ir praktiką.
7. Sąjungos ir valstybių narių teismai skiria deramą dėmesį išaiškinimams, kurie yra parengti siekiant nubrėžti Pagrindinių teisių chartijos aiškinimo gaires.

II-113 STRAIPSNIS

Apsaugos apimtis

Jokia šios Chartijos nuostata negali būti aiškinama kaip ribojanti ar kitaip varžanti žmogaus teises ir pagrindines laisves, kurias atitinkamoje taikymo srityje pripažįsta Sąjungos teisė ir tarptautinė teisė bei tarptautiniai susitarimai, kurių šalys yra Sąjunga arba visos valstybės narės, įskaitant Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, taip pat valstybių narių konstitucijas.

II-114 STRAIPSNIS

Draudimas piktnaudžiauti teisėmis

Jokia šios Chartijos nuostata negali būti aiškinama kaip suteikianti teisę pradėti veiklą ar atlikti veiksmą siekiant panaikinti bet kurią šioje Chartijoje pripažįstamą teisę ar laisvę arba apriboti ją labiau, negu numatyta šioje Chartijoje.

III DALIS

SAJUNGOS POLITIKA IR JOS FUNKCIONAVIMAS

I ANTRAŠTINĖ DALIS

VISUOTINAI TAIKOMOS NUOSTATOS

III-115 STRAIPSNIS

Sąjunga užtikrina šioje dalyje nurodytų politikos ir veiklos kryptių suderinimą atsižvelgdama į visus savo tikslus ir vadovaudamasi kompetencijos suteikimo principu.

III-116 STRAIPSNIS

Visose šioje dalyje nurodytose veiklos srityse Sąjunga siekia pašalinti moterų ir vyrų nelygės apraiškas ir diegti jų lygybę.

III-117 STRAIPSNIS

Nustatydamą ir įgyvendindama šioje dalyje nurodytas politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga atsižvelgia į reikalavimus, susijusius su didelio užimtumo skatinimu, tinkamos socialinės apsaugos garantavimu, kova su socialine atskirtimi, aukšto lygio švietimu, mokymu ir žmonių sveikatos apsauga.

III-118 STRAIPSNIS

Nustatydamą ir įgyvendindama šioje dalyje nurodytas politikos ir veiklos kryptis, Sąjunga siekia kovoti su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos.

III-119 STRAIPSNIS

Nustatant ir įgyvendinant šioje dalyje nurodytas politikos ir veiklos kryptis, ypač siekiant skatinti tvarų vystymąsi, turi būti atsižvelgiama į aplinkos apsaugos reikalavimus.

III-120 STRAIPSNIS

Į vartotojų apsaugos reikalavimus atsižvelgiama nustatant bei įgyvendinant kitas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis.

III-121 STRAIPSNIS

Rengdamos ir įgyvendindamos Sąjungos žemės ūkio, žuvininkystės, transporto, vidaus rinkos, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bei kosmoso politiką, Sąjunga ir valstybės narės visokeriopai atsižvelgia į gyvūnų, kaip juslių gyvių, gerovės reikalavimus kartu gerbdamos valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus, taip pat papročius, ypač susijusius su religinėmis apeigomis, kultūros tradicijomis ir vietos paveldu.

III-122 STRAIPSNIS

Nepažeisdamos I-5, III-166, III-167 ir III-238 straipsnių ir atsižvelgdamos į tai, kokią vietą tarp bendrų Sąjungos vertybių užima bendrus ekonominius interesus tenkinančios paslaugos ir jų vaidmuo skatinant socialinę ir teritorinę sanglaudą, Sąjunga ir valstybės narės pagal savo atitinkamą kompetenciją ir Konstitucijos taikymo sritį rūpinasi, kad tokios paslaugos remtųsi principais ir sąlygomis, ypač ekonominėmis ir finansinėmis, kurios leistų joms atlikti savo užduotis. Šiuos principus ir sąlygas nustato europiniai įstatymai, nepažeidžiant valstybių narių kompetencijos, laikantis Konstitucijos teikti, pavesti teikti ir finansuoti tokias paslaugas.

II ANTRAŠTINĖ DALIS

NEDISKRIMINAVIMAS IR PILIETYBĖ

III-123 STRAIPSNIS

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali numatyti taisykles, draudžiančias diskriminaciją dėl pilietybės, kaip nurodyta I-4 straipsnio 2 dalyje.

III-124 STRAIPSNIS

1. Nepažeidžiant kitų Konstitucijos nuostatų ir neviršijant ja Sąjungai suteiktos kompetencijos, Tarybos europinis įstatymas arba pagrindų įstatymas gali nustatyti priemones, būtinas kovai su diskriminacija dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

2. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti pagrindinius Sąjungos skatinamųjų priemonių principus ir apibrėžti šias skatinamąsias priemones remti veiksams, kurių imasi valstybės narės siekdamos prisidėti prie šio straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų siekimo, išskyrus bet kokių jų įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą.

III-125 STRAIPSNIS

1. Jei paaiškėja, kad Sąjunga turėtų imtis veiksmų, padedančių naudotis I-10 straipsnio 2 dalies a punkte numatyta kiekvieno Sąjungos piliečio teise laisvai judėti ir apsigyventi, ir jei Konstitucija numato reikalingus įgaliojimus, europiniai įstatymai ar pagrindų įstatymai gali nustatyti šiam tikslui skirtas priemones.

2. Tiems patiems kaip ir 1 dalyje nurodytiems tikslams, ir jei Konstitucija numato reikalingus įgaliojimus, priemonės, susijusios su pasais, asmens tapatybės kortelėmis, leidimais gyventi ar bet kokiais kitais panašiais dokumentais, ir priemonės, susijusios su socialiniu draudimu ar socialine apsauga, gali būti nustatytos Tarybos priimtu europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

III-126 STRAIPSNIS

Tarybos europinis įstatymas arba pagrindų įstatymas nustato išsamias nuostatas, reglamentuojančias naudojimąsi I-10 straipsnio 2 dalies b punkte nurodyta teise, pagal kurią kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę balsuoti ir būti kandidatu vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jis gyvena, nebūdamas tos valstybės piliečiu. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai. Šios nuostatos gali numatyti išimtis, kai jos yra pateisinamos dėl valstybei narei būdingų problemų.

Teise balsuoti ir būti kandidatu Europos Parlamento rinkimuose naudojamas nepažeidžiant III-230 straipsnio 1 dalies ir jos įgyvendinimo priemonių.

III-127 STRAIPSNIS

Valstybės narės priima reikalingas nuostatas, užtikrinančias Sąjungos piliečių trečiojoje šalyje diplomatinę ir konsulinę apsaugą, kaip numatyta I-10 straipsnio 2 dalies c punkte.

Valstybės narės pradeda tarptautines derybas dėl šios apsaugos užtikrinimo.

Tarybos europinis įstatymas gali nustatyti priemones, būtinas šiai apsaugai palengvinti. Taryba sprendžia, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

III-128 STRAIPSNIS

Kiekvienas Sąjungos pilietis pagal I-10 straipsnio 2 dalies d punktą turi teisę kreiptis į institucijas arba organus IV-448 straipsnio 1 dalyje išvardytomis kalbomis ir gauti atsakymą ta pačia kalba. Institucijos ir organai, nurodyti I-10 straipsnio 2 dalies d punkte, yra tie, kurie išvardyti I-19 straipsnio 2 dalyje bei I-30, I-31 ir I-32 straipsniuose, taip pat Europos ombudsmenas.

III-129 STRAIPSNIS

Kas treji metai Komisija atsiskaito Europos Parlamentui, Tarybai bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl šios antraštinės dalies ir I-10 straipsnio taikymo. Komisijos pranešime įvertinama Sąjungos raida.

Remdamasi šiuo pranešimu ir nepažeisdama kitų Konstitucijos nuostatų, europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu Taryba gali papildyti I-10 straipsnyje numatytas teises. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai. Atitinkamas įstatymas ar pagrindų įstatymas neįsigalioja, kol jam nepritaria valstybės narės pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

III ANTRAŠTINĖ DALIS

VIDAUS POLITIKA IR VEIKSMAI

I SKYRIUS

VIDAUS RINKA

1 SKIRSNIS

VIDAUS RINKOS SUKŪRIMAS IR VEIKIMAS

III-130 STRAIPSNIS

1. Sąjunga, siekdama sukurti vidaus rinką ir užtikrinti jos veikimą, imasi priemonių pagal atitinkamas Konstitucijos nuostatas.

2. Vidaus rinką sudaro vidaus sienų neturinti erdvė, kurioje pagal Konstituciją užtikrinamas laisvas asmenų, paslaugų, prekių ir kapitalo judėjimas.
3. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus ir sprendimus, nustatančius gaires ir sąlygas, reikalingas tolydžiai pažangai visuose atitinkamuose sektoriuose užtikrinti.
4. Rengdama pasiūlymus 1 ir 2 dalyse nurodytiems tikslams pasiekti, Komisija atsižvelgia į tai, kokias pastangas vidaus rinkos kūrimo laikotarpiu turės dėti skirtingą ekonominės raidos lygį pasiekusios valstybės, ir gali siūlyti atitinkamas priemones.

Jei tokios priemonės priimamos kaip išimtys, jos turėtų būti laikino pobūdžio ir kaip galima mažiau trikdyti vidaus rinkos veikimą.

III-131 STRAIPSNIS

Valstybės narės konsultuojasi viena su kita siekdamos prireikus veikti drauge, kad vidaus rinkos veikimui nedarytų poveikio priemonės, kurių valstybei narei gali tekti imtis įvykus rimtiems viešąją tvarką trikdantiems vidaus neramumams, kilus karui ar atsiradus didelei, karo grėsmę keliančiai tarptautinei įtampai arba siekiant vykdyti įsipareigojimus, kuriuos ji prisiėmė taikai ir tarptautiniam saugumui palaikyti.

III-132 STRAIPSNIS

Jei III-131 ir III-436 straipsniuose minėtais atvejais taikomos priemonės vidaus rinkoje iškraipo konkurencijos sąlygas, Komisija, veikdama kartu su suinteresuota valstybe nare, ištiria, kaip tas priemonės būtų galima suderinti su Konstitucijoje nustatytais taisyklėmis.

Nukrypdamą nuo III-360 ir III-361 straipsniuose numatytos tvarkos, Komisija ar bet kuri valstybė narė gali tiesiogiai kreiptis į Teisingumo Teismą, jei Komisija ar valstybė narė mano, kad kita valstybė narė piktnaudžiauja III-131 ir III-436 straipsniuose numatytais galiomis. Teisingumo Teismas savo sprendimą pateikia uždareme posėdyje.

2 SKIRSNIS

LAISVAS ASMENŲ IR PASLAUGŲ JUDĖJIMAS

1 poskirsnis

Darbuotojai

III-133 STRAIPSNIS

1. Darbuotojai turi teisę laisvai judėti Sąjungoje.

2. Draudžiama bet kokia valstybių narių darbuotojų diskriminacija dėl pilietybės įdarbinimo, darbo užmokesčio ir kitų darbo bei užimtumo sąlygų požiūriu.
3. Darbuotojai turi teisę, kurią galima riboti tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir visuomenės sveikatos sumetimais:
  - a) priimti faktiškai pateiktus pasiūlymus įsidarbinti;
  - b) šiuo tikslu laisvai judėti valstybių narių teritorijoje;
  - c) apsigyventi bet kurioje valstybėje narėje siekdami dirbti pagal tos valstybės piliečių įsidarbinimą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus;
  - d) pasilikti gyventi valstybės narės teritorijoje pasibaigus darbo jėgai laikui laikydamiesi Komisijos priimtuose europiniuose reglamentuose nustatytų sąlygų.
4. Šis straipsnis netaikomas darbui valstybės tarnyboje.

III-134 STRAIPSNIS

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones, reikalingas III-133 straipsnyje apibrėžtai darbuotojų judėjimo laisvei įgyvendinti. Jos priimamos pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Šiais europiniais įstatymais ir pagrindų įstatymais visų pirma siekiama:

- a) užtikrinti glaudų nacionalinių įdarbinimo tarnybų bendradarbiavimą;
- b) naikinti administracines procedūras ir praktiką bei įdarbinimo laisvose darbo vietose teisei įgyti būtinus nustatytus laikotarpius, taikomus pagal nacionalinius teisės aktus arba ankstesnius valstybių narių susitarimus, kurie trukdytų liberalizuoti darbuotojų judėjimą;
- c) naikinti visus nustatytus laikotarpius ir kitus pagal nacionalinius teisės aktus arba pagal anksčiau tarp valstybių narių sudarytas sutartis numatytus apribojimus, kitų valstybių narių darbuotojams nustatančius kitokias sąlygas laisvai pasirinkti darbą negu savo valstybės darbuotojams;
- d) nustatyti tinkamą mechanizmą darbo pasiūlymams ir darbo prašymams susieti bei pasiūlai ir paklausai darbo rinkoje subalansuoti taip, kad įvairiuose regionuose ir pramonės šakose būtų išvengta didesnės gyvenimo ir užimtumo lygio smukimo grėsmės.

III-135 STRAIPSNIS

Valstybės narės pagal bendrą programą skatina jaunų darbuotojų mainus.

III-136 STRAIPSNIS

1. Socialinės apsaugos srityje europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai nustato priemones, būtinas laisvam darbuotojų judėjimui įgyvendinti, įvedant sistemą, kaip migruojantiems samdomiems ir savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų išlaikytiniams užtikrinti:

- a) pagal keleto valstybių įstatymus nustatomų visų prilyginamųjų laikotarpių sudėtį, kad jie įgytų ir išsaugotų teisę į socialines išmokas ir kad būtų galima apskaičiuoti tų išmokų dydį;
- b) socialinių išmokų mokėjimą asmenims, gyvenantiems valstybių narių teritorijose.

2. Tais atvejais, kai Tarybos narė mano, kad šio straipsnio 1 dalyje nurodytas europinio įstatymo ar pagrindų įstatymo projektas paveiktų jos socialinės apsaugos sistemos pagrindinius aspektus, įskaitant jos apimtį, išlaidas ar finansinę struktūrą, ar paveiktų tos sistemos finansinę pusiausvyrą, ji gali prašyti, kad klausimas būtų perduotas svarstyti Europos Vadovų Tarybai. Tokiu atveju III-396 straipsnyje nurodyta procedūra yra sustabdoma. Po svarstymo Europos Vadovų Taryba per 4 mėnesius nuo sustabdymo:

- a) gražina projektą Tarybai, kuri nutraukia III-396 straipsnyje nurodytos procedūros sustabdymą, arba
- b) prašo Komisijos pateikti naują pasiūlymą; atveju iš pradžių pasiūlytas aktas laikomas nepriimtu.

2 poskirsnis

Įsisteigimo laisvė

III-137 STRAIPSNIS

Vadovaujantis šio poskirsnio nuostatomis vienos valstybės narės nacionalinių subjektų įsisteigimo laisvės kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai uždraudžiami. Draudžiami ir apribojimai vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams, įsisteigusiems kitos valstybės narės teritorijoje, steigti atstovybes, padalinius ar dukterines bendroves.

Vienos valstybės narės piliečiai kitos valstybės narės teritorijoje turi teisę imtis savarankiškai dirbančių asmenų veiklos bei ja verstis, taip pat steigti ir valdyti įmones, ypač bendroves, apibrėžtas III-142 straipsnio antrojoje pastraipoje, tomis pačiomis sąlygomis, kurios įsisteigimo šalies teisės aktuose yra numatytos jos pačios subjektams, ir laikantis 4 skirsnio nuostatų dėl kapitalo ir mokėjimų.

III-138 STRAIPSNIS

1. Europiniai pagrindų įstatymai nustato priemones, leidžiančias pasinaudoti įsisteigimo laisve tam tikros rūšies veikloje. Jie priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.
2. Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija vykdo pagal 1 dalyje išdėstytas nuostatas joms tenkančias pareigas, pirmiausia:

- a) pirmenybę paprastai teikdamos tokioms veiklos rūšims, kurioms suteikta įsisteigimo laisvė, ypač skatina gamybos ir prekybos vystymą;
- b) užtikrindamos valstybių narių kompetentingų institucijų glaudų bendradarbiavimą, kad būtų nustatyta įvairių rūšių veiklos padėtis Sąjungoje;
- c) panaikindamos bet kokias administracines procedūras ir praktiką, atsiradusią laikantis nacionalinių teisės aktų arba anksčiau tarp valstybių narių sudarytų susitarimų, kurių nepanaikinus būtų trukdoma įsisteigimo laisvei;
- d) užtikrindamos, jog vienos valstybės narės darbuotojai, samdomi kitos valstybės narės teritorijoje, galėtų pasilikti toje teritorijoje, kad imtųsi savarankiškai dirbančių asmenų veiklos, jei jie tenkina sąlygas, kurias būtų turėję tenkinti, jei būtų atvykę į tą valstybę tuo metu, kai ketino imtis tokios veiklos;
- e) leisdamos vienos valstybės narės nacionaliniams subjektams įsigyti ir naudoti žemę ir pastatus, esančius kitos valstybės narės teritorijoje, jei tai neprieštarauja III-227 straipsnio 2 dalyje nurodytiems principams;
- f) kiekvienoje svarstomoje veiklos srityje palaipsniui naikindamos įsisteigimo laisvės apribojimus, taikomus atstovybių, padalinių arba dukterinių bendrovių steigimo valstybės narės teritorijoje sąlygoms, ir sąlygoms, kurių reikia laikytis, kad pagrindinės įmonės darbuotojams būtų leista eiti su tokių atstovybių, padalinių arba dukterinių bendrovių valdymu ar priežiūra susijusias pareigas;

- g) kiek būtina koordinuodamos apsaugos priemonės, kurių valstybės narės reikalauja iš bendrovių, apibrėžtų III-142 straipsnio antroje pastraipoje, imtis narių ir kitų asmenų interesams apsaugoti, siekiant užtikrinti tokių priemonių lygiavertiškumą Sąjungoje;
- h) įsitikindamos, kad valstybių narių teikiama pagalba neiškreipia įsisteigimo sąlygų.

III-139 STRAIPSNIS

Veiklai, kuri bet kurioje valstybėje yra susijusi, nors ir laikinai, su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, šio poskirsnio nuostatos netaikomos.

Europiniais įstatymais ir pagrindų įstatymais galima nustatyti, kad tam tikroms veiklos rūšims šis poskirsnis netaikomas.

III-140 STRAIPSNIS

1. Šis poskirsnis ir pagal jį patvirtintos priemonės neturi poveikio valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, kurie numato kitokio režimo taikymą užsienio subjektams ir yra pateisinami viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais, nuostatų taikymui.
2. Europiniais pagrindų įstatymais derinamos šio straipsnio 1 dalyje nurodytos nacionalinės nuostatos.

III-141 STRAIPSNIS

1. Europiniai pagrindų įstatymai palengvina asmenims pradėti veiklą ir verstis ja kaip savarankiškai dirbantiems asmenims. Jie apima:
  - a) diplomų, pažymėjimų ir kitų oficialias kvalifikacijas patvirtinančių dokumentų abipusį pripažinimą;
  - b) valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų dėl galimybių pradėti veiklą ir ja verstis kaip savarankiškai dirbantiems asmenims koordinavimą.
2. Laipsniškas apribojimų medikams, paramedikams ir farmacininkams panaikinimas priklauso nuo to, kaip įvairiose valstybėse narėse bus koordinuojamos jų profesinės veiklos sąlygos.

III-142 STRAIPSNIS

Bendrovės, įkurtos pagal valstybės narės teisę ir Sąjungoje turinčios savo registruotas buveines, centrinę administraciją ar pagrindinę verslo vietą, šiame poskirsnyje prilyginamos tos valstybės narės pilietybę turintiems fiziniams asmenims.

„Bendrovės“ – tai bendrovės, kurios veikia pagal civilinę ar komercinę teisę, įskaitant kooperatyvus ir kitus pagal viešąją ar privatinę teisę veikiančius juridinius asmenis, išskyrus nesiekiančiuosius pelno.

III-143 STRAIPSNIS

Valstybės narės sudaro kitų valstybių narių nacionaliniams subjektams tokias pat sąlygas dalyvauti bendrovių, apibrėžtų III-142 straipsnio antroje pastraipoje, kapitale, kokias turi jos pačios nacionaliniai subjektai, nepažeisdamos kitų Konstitucijos nuostatų taikymo.

3 poskirsnis

Laisvė teikti paslaugas

III-144 STRAIPSNIS

Pagal šį poskirsnį Sąjungoje uždraudžiami laisvės teikti paslaugas apribojimai, taikomi valstybių narių nacionaliniams subjektams, kurie yra įsisteigę kitoje valstybėje narėje negu valstybė, kurios nacionaliniu subjektu yra asmuo, kuriam tos paslaugos teikiamos.

Europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais galima nustatyti šio poskirsnio nuostatų taikymą ir paslaugas teikiantiems trečiosios šalies piliečiams, įsisteigusiems Sąjungoje.

III-145 STRAIPSNIS

Šioje Konstitucijoje paslaugos – tai tokios paslaugos, kurios paprastai yra teikiamos už užmokestį ir kurių nereglamentuoja nuostatos dėl laisvo asmenų, prekių ir kapitalo judėjimo.

Paslaugas sudaro:

- a) pramoninio pobūdžio veikla;
- b) komercinio pobūdžio veikla;
- c) amatininkų veikla;
- d) laisvųjų profesijų veikla.

Nepažeidžiant įsisteigimo laisvei skirto 2 poskirsnio, paslaugą teikiantis asmuo, kad galėtų ją teikti, gali laikinai savo veikla verstis toje valstybėje narėje, kur paslauga teikiama, tomis pačiomis sąlygomis, kurias toji valstybė taiko savo nacionaliniams subjektams.

III-146 STRAIPSNIS

1. Laisvę teikti paslaugas transporto srityje reglamentuoja transportui skirtas III skyriaus 7 skirsnis.
2. Bankų ir draudimo paslaugų, susijusių su kapitalo judėjimu, liberalizavimas turi būti derinamas su kapitalo judėjimo liberalizavimu.

III-147 STRAIPSNIS

1. Europiniu pagrindų įstatymu nustatomos priemonės siekiant liberalizuoti kokią nors konkrečią paslaugą. Jis priimamas pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.
2. Kalbant apie šio straipsnio 1 dalyje minimus europinius pagrindų įstatymus, pirmenybė paprastai teikiama toms paslaugoms, kurios daro tiesioginį poveikį gamybos sąnaudoms arba kurių liberalizavimas padeda skatinti prekybą prekėmis.

III-148 STRAIPSNIS

Jei valstybių narių bendra ekonominė padėtis ir atitinkamo ekonominio sektoriaus padėtis leidžia, valstybės narės stengiasi paslaugas liberalizuoti labiau negu įpareigoja europiniai pagrindų įstatymai, priimti įgyvendinant III-147 straipsnio 1 dalį.

Šiuo tikslu Komisija atitinkamoms valstybėms narėms teikia rekomendacijas.

III-149 STRAIPSNIS

Kol laisvės teikti paslaugas apribojimai dar nepanaikinti, valstybės narės tuos apribojimus taiko visiems III-144 straipsnio pirmojoje pastraipoje apibūdintiems paslaugas teikiantiems asmenims, nedarydamos jokio skirtumo dėl jų nacionalinės priklausomybės arba gyvenamosios vietos.

III-150 STRAIPSNIS

Šio poskirsnio reglamentuojamiems klausimams taikomi III-139–III-142 straipsniai.

3 SKIRSNIS

LAISVAS PREKIŲ JUDĖJIMAS

1 poskirsnis

Muitų sąjunga

III-151 STRAIPSNIS

1. Sąjunga apima visą prekybą prekėmis apimančia muitų sąjunga, kurioje tarp valstybių narių uždraudžiami importo ir eksporto muitai bei visi jiems lygiaverčiai mokesčiai, o jų santykiams su trečiosiomis šalimis nustatomas Bendrasis muitų tarifas.

2. Šio straipsnio 4 dalis ir 3 poskirsnis dėl kiekybinių apribojimų uždraudimo taikomi valstybių narių kilmės produktams, taip pat valstybėse narėse į laisvą apyvartą išleistiems iš trečiųjų šalių įvežtiems produktams.

3. Iš trečiosios šalies įvežti produktai laikomi valstybėje narėje išleistais į laisvą apyvartą, jei toje valstybėje narėje yra atlikti importo formalumai ir sumokėti mokėtini muitai arba jiems lygiaverčiai mokesčiai ir jei visi šie muitai ir mokesčiai ar jų dalis nebuvo gražinti.
4. Valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami importo ir eksporto muitai bei lygiaverčio poveikio mokesčiai. Šis draudimas galioja ir fiskalinio pobūdžio muitams.
5. Remdamasi Komisijos pasiūlymu, Taryba priima europinius reglamentus ir sprendimus, nustatančius Bendrojo muitų tarifo muitus.
6. Atlikdama šiame straipsnyje jai patikėtus uždavinius, Komisija atsižvelgia į:
  - a) poreikį skatinti valstybių narių ir trečiųjų šalių prekybą;
  - b) tokius konkurencijos sąlygų Sąjungoje pokyčius, kurie didintų įmonių konkurencingumą;
  - c) Sąjungai reikalingų žaliavų ir pusgaminių tiekimo poreikius; todėl Komisija rūpinasi, kad nebūtų iškreipiamos valstybių narių konkurencijos sąlygos gatavų prekių atžvilgiu;
  - d) būtinybę vengti didesnio valstybių narių ekonominio gyvenimo trikdymo ir užtikrinti racionalią gamybos plėtotę bei vartojimo didinimą Sąjungoje.

2 poskirsnis

Bendradarbiavimas muitinės veiklos srityje

III-152 STRAIPSNIS

Konstitucijos taikymo srityje europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatomos priemonės valstybių narių tarpusavio bei jų ir Komisijos bendradarbiavimui muitinės veiklos srityje gerinti.

3 poskirsnis

Kiekybinių apribojimų uždraudimas

III-153 STRAIPSNIS

Valstybių narių tarpusavio prekyboje uždraudžiami kiekybiniai importo ir eksporto apribojimai, taip pat visos lygiaverčio poveikio priemonės.

III-154 STRAIPSNIS

III-153 straipsnis nekliudo taikyti prekių importo, eksporto ar tranzito draudimų arba apribojimų, jei jie yra pateisinami visuomenės dorovės, viešosios tvarkos arba visuomenės saugumo, žmonių, gyvūnų ar augalų sveikatos bei gyvybės apsaugos, nacionalinių meno, istorijos ar archeologijos vertybių apsaugos bei pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais. Tačiau tokie draudimai arba apribojimai neturi tapti savavališka diskriminacijos priemone ar užslėptu valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimu.

III-155 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės visas valstybines komercinio pobūdžio monopolijas pertvarko taip, kad būtų užtikrinta, jog nė vienas valstybių narių nacionalinis subjektas nebus diskriminuojamas prekių pirkimo ir pardavimo sąlygų atžvilgiu.

Šis straipsnis taikomas kiekvienai įstaigai, per kurią valstybė narė teisiškai ar faktiškai, tiesiogiai ar netiesiogiai prižiūri ir nustato valstybių narių tarpusavio importą ir eksportą arba turi jam didesnės įtakos. Šis straipsnis taip pat taikomos monopolijoms, kurias valstybė perleidžia kitiems.

2. Valstybės narės nesiima jokių naujų priemonių, prieštaraujančių šio straipsnio 1 dalyje numatytiems principams arba galinčių riboti su muitų ir kiekybinių apribojimų uždraudimu valstybių narių tarpusavio prekyboje susijusių straipsnių taikymo sritį.

3. Jei valstybinė komercinio pobūdžio monopolija grindžiama teisės normomis, kuriomis siekiama padėti lengviau realizuoti žemės ūkio produktus arba gauti už juos kuo didesnę pelną, taikant šį straipsnį turėtų būti imamasi veiksmų, kad atitinkamiems gamintojams būtų užtikrintos lygiavertės užimtumo ir gyvenimo lygio apsaugos priemonės.

4 SKIRSNIS

KAPITALAS IR MOKĖJIMAI

III-156 STRAIPSNIS

Pagal šį skirsnį uždraudžiami visi kapitalo judėjimo ir mokėjimų tarp valstybių narių bei tarp valstybių narių ir trečiųjų šalių apribojimai.

III-157 STRAIPSNIS

1. III-156 straipsnis netrukdo taikyti trečiosioms šalims kokių nors 1993 m. gruodžio 31 d. pagal nacionalinę ar Sąjungos teisę galiojusių apribojimų dėl kapitalo judėjimo į trečiąsias šalis ar iš jų, susijusio su tiesioginėmis investicijomis – įskaitant investicijas į nekilnojamąjį turtą – su įsisteigimu, finansinių paslaugų teikimu ar vertybinių popierių įsileidimu į kapitalo rinkas. Pagal nacionalinę teisę galiojančių apribojimų Estijoje ir Vengrijoje atžvilgiu, ši data yra 1999 m. gruodžio 31 d.

2. Europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais įteisinamos priemonės dėl kapitalo judėjimo į trečiąsias šalis ir iš jų, susijusios su tiesioginėmis investicijomis – įskaitant investicijas į nekilnojamąjį turtą – su įsisteigimu, finansinių paslaugų teikimu ar vertybinių popierių įsileidimu į kapitalo rinkas.

Europos Parlamentas ir Taryba stengiasi pasiekti, kad, nepažeidžiant kitų Konstitucijos nuostatų, kapitalo judėjimas tarp valstybių narių bei trečiųjų šalių būtų kuo laisvesnis.

3. Nukrypdama nuo šio straipsnio 2 dalies, tik europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu Taryba gali nustatyti priemones, kurios reikštų atžangą Sąjungos teisėje liberalizuojant kapitalo judėjimą į trečiąsias šalis ar iš jų. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

III-158 STRAIPSNIS

1. III-156 straipsnis nepažeidžia valstybių narių teisės:

- a) taikyti atitinkamas savo mokesčių įstatymų nuostatas, pagal kurias išskiriami mokesčių mokėtojai dėl jų skirtingos padėties gyvenamosios vietos arba kapitalo investavimo vietos atžvilgiu;
  - b) imtis visų reikalingų priemonių, kad būtų užkirstas kelias nacionalinių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimams, ypač apmokestinimo ir finansų įstaigų riziką ribojančios priežiūros srityje, arba nustatyti duomenų apie kapitalo judėjimą deklaravimo tvarką administravimo ar statistinės informacijos tikslais, arba imtis priemonių, pateisinamų viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo požiūriu.
2. Šis skirsnis nekliudo taikyti su Konstitucija suderinamų įsisteigimo teisės apribojimų.
  3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytos priemonės ir tvarka neturi tapti laisvo kapitalo judėjimo ir mokėjimų, kaip nustatyta III-156 straipsnyje, savavališka diskriminavimo priemone ar užslėptu apribojimu.
  4. Jei nėra priimtas III-157 straipsnio 3 dalyje numatytas europinis įstatymas ar pagrindų įstatymas, Komisija arba, jei atitinkamai valstybei narei pateikus prašymą Komisija per tris mėnesius nepriima europinio sprendimo, Taryba gali priimti europinį sprendimą, patvirtinantį, kad vienos ar keleto trečiųjų šalių atžvilgiu valstybės narės priimtos ribojančios priemonės mokesčių srityje turi būti laikomos atitinkančiomis Konstituciją tiek, kiek jas pateisina vienas iš Sąjungos tikslų, ir kiek jos neprieštaruja tinkamam vidaus rinkos veikimui. Taryba, valstybei narei pateikus prašymą, sprendžia vieningai.

III-159 STRAIPSNIS

Tais atvejais, kai dėl kapitalo judėjimo į trečiąsias šalis ar iš jų susidarius išimtinėms aplinkybėms ekonominės ir pinigų sąjungos veikimui kyla arba gali kilti didelių sunkumų, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali trečiųjų šalių atžvilgiu priimti europinius reglamentus arba sprendimus dėl ne ilgiau kaip šešis mėnesius trunkančių apsaugos priemonių, jei jos būtinai reikalingos. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos centriniu banku.

III-160 STRAIPSNIS

Prireikus siekti III-257 straipsnyje nurodytų tikslų užkertant kelią terorizmui ir susijusioms veikoms bei kovojant su jomis, europiniuose įstatymuose apibrėžiama administracinių priemonių sistema, susijusi su kapitalo judėjimu ir mokėjimais, pavyzdžiui, lėšų, finansinio turto ar ekonominio pelno, priklausančio fiziniams arba juridiniams asmenims, grupėms ar nevalstybiniais subjektams arba jų valdomo, išaldymas.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus arba europinius sprendimus, įgyvendinančius pirmojoje pastraipoje minimus europinius įstatymus.

Šiame straipsnyje minėti aktai apima būtinas nuostatas dėl teisinių apsaugos priemonių.

5 SKIRSNIS

KONKURENCIJOS TAISYKLĖS

1 poskirsnis

Įmonėms taikomos taisyklės

III-161 STRAIPSNIS

1. Kaip nesuderinami su vidaus rinka yra draudžiami: visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškreipimas vidaus rinkoje, būtent tie, kuriais:

- a) tiesiogiai ar netiesiogiai nustatomos pirkimo ar pardavimo kainos arba kokios nors kitos prekybos sąlygos;
- b) ribojama arba kontroliuojama gamyba, rinkos, technikos raida arba investicijos;
- c) dalijamasi rinkomis arba tiekimo šaltiniais;
- d) lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais taikomos nevienodos sąlygos, dėl ko jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį;

e) sutartys sudaromos tik kitoms šalims priimant papildomus įsipareigojimus, kurių pobūdis arba komercinė paskirtis neturi nieko bendra su tokiu sutarčių dalyku.

2. Visi pagal šį straipsnį draudžiami susitarimai arba sprendimai savaime yra niekiniai.

3. Tačiau šio straipsnio 1 dalis gali būti paskelbta netaikytina:

- įmonių susitarimams arba tokių susitarimų rūšims,
- įmonių asociacijų sprendimams arba tokių sprendimų rūšims,
- suderintiems veiksams arba tokių veiksmų rūšims,

kurie padeda tobulinti prekių gamybą ar paskirstymą arba skatina technikos ar ekonomikos pažangą, kartu sudarydami sąlygas vartotojams sąžiningai dalytis gaunama nauda, ir kurie:

- a) atitinkamoms įmonėms nenustato jokių apribojimų, nebūtinų šiems tikslams pasiekti;
- b) nesuteikia tokioms įmonėms galimybės panaikinti konkurenciją didelei atitinkamų produktų daliai.

III-162 STRAIPSNIS

Kaip nesuderinamas su vidaus rinka draudžiamas bet koks vienos ar keleto įmonių piktnaudžiavimas dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje arba didelėje jos dalyje, galintis paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

Toks piktnaudžiavimas konkrečiai gali būti:

- a) nesąžiningų pirkimo ar pardavimo kainų arba kokių nors kitų nesąžiningų prekybos sąlygų tiesioginis ar netiesioginis nustatymas;
- b) gamybos, rinkų arba technikos raidos ribojimas pažeidžiant vartotojų interesus;
- c) nevienodų sąlygų taikymas lygiaverčiams sandoriams su kitais prekybos partneriais, dėl ko jie patenka į konkurencijos atžvilgiu nepalankią padėtį;
- d) vertimas sudaryti sutartis kitoms šalims prisiimant papildomus įsipareigojimus, kurių pobūdis ir komercinė paskirtis neturi nieko bendra su tokių sutarčių dalyku.

III-163 STRAIPSNIS

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus dėl III-161 ir III-162 straipsniuose nustatytų principų taikymo. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Reglamentų paskirtis visų pirma yra:

- a) numatyti vienkartinės ir periodiškai mokamas baudas ir taip užtikrinti, kad būtų laikomasi III-161 straipsnio 1 dalyje ir III-162 straipsnyje nurodytų draudimų;
- b) nustatyti III-161 straipsnio 3 dalies taikymo išsamias taisykles atsižvelgiant į tai, kad būtina užtikrinti veiksmingą priežiūrą ir kiek įmanoma supaprastinti administravimą;
- c) prireikus apibrėžti III-161 ir III-162 straipsnių taikymo įvairiose ūkio šakose sritis;
- d) apibrėžti atitinkamas Komisijos ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo funkcijas taikant šioje pastraipoje išdėstytas nuostatas;
- e) nustatyti nacionalinės teisės aktų ir šio skirsnio, taip pat šiam straipsniui taikyti priimtų europinių reglamentų santykį.

III-164 STRAIPSNIS

Kol įsigalios III-163 straipsniui taikyti priimti europiniai reglamentai, susitarimų, sprendimų ir suderintų veiksmų leistinumą ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi vidaus rinkoje klausimus valstybių narių valdžios institucijos sprendžia pagal savo nacionalinę teisę ir III-161 straipsnį, ypač jo 3 dalį, ir pagal III-162 straipsnį.

III-165 STRAIPSNIS

1. Nepažeisdama III-164 straipsnio, Komisija užtikrina, kad būtų taikomi III-161 ir III-162 straipsniuose nustatyti principai. Valstybės narės prašymu arba savo iniciatyva ir bendradarbiaudama su jai padedančiomis valstybių narių kompetentingomis institucijomis, Komisija tiria įtariamus minėtų principų pažeidimus. Nustačiusi padarytą pažeidimą, ji siūlo atitinkamas priemones jam pašalinti.
2. Jei 1 dalyje nurodytas pažeidimas nepašalinamas, Komisija priima motyvuotą europinį sprendimą, kuriame fiksuojamas principų pažeidimas. Komisija gali paskelbti savo sprendimą ir įgalioti valstybes nares imtis padėčiai atitaisyti reikalingų priemonių, kurių sąlygas ir aplinkybes ji nustato.
3. Komisija gali priimti europinius reglamentus, susijusius su susitarimų rūšimis, dėl kurių Taryba priėmė europinį reglamentą pagal III-163 straipsnio 2 pastraipos b punktą.

III-166 STRAIPSNIS

1. Valstybinėms įmonėms ir įmonėms, kurioms valstybės narės suteikia specialias arba išimtinės teises, valstybės narės nenustato ir nepalieka galiojančių jokių priemonių, kurios prieštarauja Konstitucijai, ypač I-4 straipsnio 2 daliai ir III-161–III-169 straipsniams.

2. Įmonėms, kurioms yra patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, arba biudžeto įplaukų duodančioms monopolinėms įmonėms, yra taikomos Konstitucijos nuostatos, ypač konkurencijos taisyklės, jei šių nuostatų taikymas nei teisiškai, nei faktiškai netrukdo atlikti joms patikėtų specialių užduočių. Prekybos vystymui neturi būti daroma tokio poveikio, kuris prieštarautų Sąjungos interesams.

3. Komisija užtikrina šio straipsnio taikymą ir prireikus priima atitinkamus europinius reglamentus arba sprendimus.

2 poskirsnis

Valstybių narių teikiama pagalba

III-167 STRAIPSNIS

1. Išskyrus tuos atvejus, kai Konstitucija nustato kitaip, valstybės narės arba iš jos valstybinių išteklių bet kokia forma suteikta pagalba, kuri, palaikydama tam tikras įmones arba tam tikrų prekių gamybą, iškraipo konkurenciją arba gali ją iškraipyti, yra nesuderinama su vidaus rinka, kai ji daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

2. Vidaus rinkai neprieštarauja:

a) socialinio pobūdžio pagalba individualiems vartotojams, jei ji yra teikiama nediskriminuojant atitinkamų produktų dėl jų kilmės;

- b) pagalba gaivalinių nelaimių ar kitų ypatingų įvykių padarytai žalai atitaisyti;
  - c) pagalba, teikiama tam tikrų Vokietijos Federacinės Respublikos regionų, patyrusių žalą dėl Vokietijos padalijimo, ūkiui, jei tokia pagalba reikalinga dėl padalijimo atsiradusiam ekonominiam atsilikimui kompensuoti. Po penkerių metų nuo Sutarties dėl Konstitucijos Europai įsigaliojimo, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti šį punktą panaikinanti europinį sprendimą.
3. Vidaus rinkai neprieštaraujanti gali būti laikoma:
- a) pagalba, skirta regionų, kuriuose yra neįprastai žemas gyvenimo lygis arba didelis nedarbas, taip pat III-424 straipsnyje nurodytų regionų, ekonominiam vystymuisi skatinti, atsižvelgiant į jų struktūrinę, ekonominę ir socialinę padėtį;
  - b) pagalba, skirta bendriems Europos interesams svarbių projektų vykdymui skatinti arba kurios nors valstybės narės ekonomikos dideliems sutrikimams atitaisyti;
  - c) pagalba, skirta tam tikros ekonominės veiklos rūšių arba tam tikrų ekonomikos sričių vystymuisi skatinti, jei ji netrikdo prekybos sąlygų taip, kad prieštarautų bendram interesui;
  - d) pagalba, skirta kultūrai remti ir paveldui išsaugoti, jei tokia pagalba prekybos sąlygų ir konkurencijos Sąjungoje nepaveikia taip, kad prieštarautų bendram interesui;

- e) kitos pagalbos rūšys, kurios gali būti nurodytos europiniuose reglamentuose arba sprendimuose, priimtuose Tarybos, remiantis Komisijos pasiūlymu.

III-168 STRAIPSNIS

1. Komisija kartu su valstybėmis narėmis nuolat kontroliuoja visas tose valstybėse esamas pagalbos sistemas. Valstybėms narėms ji siūlo atitinkamas priemones, reikalingas vidaus rinkai palaipsniui vystyti arba jai veikti.
2. Jei, paprašiusi suinteresuotas šalis pateikti savo pastabas, Komisija nustato, jog tam tikra valstybės narės ar iš valstybinių išteklių teikiama pagalba yra pagal III-167 straipsnį nesuderinama su vidaus rinka arba kad tokia pagalba netinkamai naudojama, ji priima europinį sprendimą, pagal kurį reikalaujama, kad atitinkama valstybė narė per Komisijos nustatytą laiką tokią pagalbą panaikintų ar pakeistų.

Jei atitinkama valstybė narė per nustatytą laiką neįvykdo tokio europinio sprendimo, Komisija ar kita suinteresuota valstybė narė, nukrypdama nuo III-360 ir III-361 straipsnių, gali šį klausimą perduoti tiesiogiai Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Kurios nors valstybės narės prašymu Taryba, nukrypdama nuo III-167 straipsnio arba III-169 straipsnyje numatytų europinių reglamentų, gali vieningai priimti europinį sprendimą, kad tam tikra tos valstybės teikiama ar numatoma teikti pagalba neprieštarauja vidaus rinkai, jei toks sprendimas pateisinamas išimtinėmis aplinkybėmis. Jei dėl tokios pagalbos Komisija jau yra pradėjusi šios dalies pirmojoje pastraipoje nurodytą procedūrą, atitinkamai valstybei narei pateikus Tarybai prašymą toji procedūra sustabdoma, kol Taryba pareiškia savo nuomonę.

Tačiau, jei Taryba per tris mėnesius po minėto prašymo pateikimo savo nuomonės nepareiškia, sprendimą priima Komisija.

3. Apie visus ketinimus suteikti ar pakeisti pagalbą valstybės narės praneša Komisijai laiku, kad ji galėtų pateikti savo pastabas. Jei Komisija mano, kad tokie ketinimai pagal III-167 straipsnį yra nesuderinami su vidaus rinka, ji nedelsdama pradeda šio straipsnio 2 dalyje numatytą procedūrą. Atitinkama valstybė narė savo pasiūlytų priemonių neįgyvendina, kol nepriimamas galutinis sprendimas.

4. Komisija gali priimti europinius reglamentus, susijusius su valstybės pagalbos rūšimis, dėl kurių Taryba pagal III-169 straipsnį nustatė, kad 3 dalyje numatyta pareiga pranešti gali būti netaikoma.

III-169 STRAIPSNIS

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus dėl III-167 ir III-168 straipsnių taikymo, kurie pirmiausia nustatytų sąlygas, kuriomis yra taikoma III-168 straipsnio 3 dalis, bei pagalbos rūšis, kurioms minėtoje dalyje nurodyta pareiga pranešti netaikoma. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

6 SKIRSNIS

FISKALINĖS NUOSTATOS

III-170 STRAIPSNIS

1. Jokia valstybė narė tiesiogiai ar netiesiogiai neapmokestina kitų valstybių narių produktų jokiais savo vidaus mokesčiais, didesniais už tuos, kuriais ji tiesiogiai ar netiesiogiai apmokestina panašius nacionalinius produktus.

Be to, jokia valstybė narė neapmokestina kitų valstybių narių produktų tokio pobūdžio vidaus mokesčiais, kurie suteiktų netiesioginę apsaugą kitiems produktams.

2. Vienai valstybei narei eksportuojant produktus į kitos valstybės narės teritoriją, grąžinami vidaus mokesčiai neviršija vidaus mokesčių, kuriais jie buvo tiesiogiai ar netiesiogiai apmokestinti.

3. Taikant kitokius mokesčius negu apyvartos mokesčiai, akcizas ar kitos netiesioginio apmokestinimo formos, negalima grąžinti už eksportą į kitas valstybes nares sumokėtų mokesčių ar nuo jų atleisti ir skirti kompensacinius mokesčius importui iš kitų valstybių narių, išskyrus atvejus, kai numatytos nuostatos ribotam laikui iš anksto Komisijos pasiūlymu yra patvirtintos Tarybos priimtu europiniu sprendimu.

III-171 STRAIPSNIS

Europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu Taryba nustato priemones dėl apyvartos mokesčius, akcizus ir kitas netiesioginio apmokestinimo formas reglamentuojančių teisės aktų suderinimo, būtino vidaus rinkos sukūrimui ar veikimui bei siekiant išvengti konkurencijos iškreipimo. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, sprendžia vieningai.

7 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

III-172 STRAIPSNIS

1. Išskyrus tuos atvejus, kai Konstitucija numato kitaip, III-130 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti taikomas šis straipsnis. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, skirtų vidaus rinkos sukūrimui ar veikimui, derinimo priemones. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.
2. Šio straipsnio 1 dalis netaikoma fiskalinėms nuostatomis, nuostatomis, susijusioms su laisvu asmenų judėjimu bei samdomų darbuotojų teisėmis ir interesais.

3. Komisija savo pasiūlymuose dėl sveikatos, saugos, aplinkos apsaugos ir vartotojų apsaugos, pateiktuose pagal 1 dalį, orientuojasi į aukšto lygio apsaugą, ypač atsižvelgdama į visas moksliniais faktais pagrįstas naujoves. Pagal atitinkamus savo įgaliojimus šio tikslo taip pat siekia Europos Parlamentas ir Taryba.
4. Jei europiniu įstatymu ar pagrindų įstatymu arba Komisijos europiniu reglamentu patvirtinus kurią nors derinimo priemonę valstybė narė mano, kad III-154 straipsnyje nurodytais arba su aplinkos ar darbo aplinkos apsauga susijusiais svarbiais sumetimais reikia išlaikyti nacionalines nuostatas, tas nuostatas ir jų išlaikymo motyvus ji praneša Komisijai.
5. Be to, jei, nepažeidžiant 4 dalies, europiniu įstatymu ar pagrindų įstatymu arba Komisijos europiniu reglamentu patvirtinus kurią nors derinimo priemonę valstybė narė mano, kad dėl to jai iškyla būdingų problemų ir todėl ji turi priimti naujais moksliniais įrodymais pagrįstas nacionalines nuostatas, reglamentuojančias aplinkos ar darbo aplinkos apsaugą, numatytas nuostatas ir jų įteisinimo motyvus ji praneša Komisijai.
6. Komisija, gavusi 4 ir 5 dalyse nurodytus pranešimus, per šešis mėnesius priima europinį sprendimą, patvirtinantį arba atmetantį šias nacionalines nuostatas, prieš tai patikrinusi, ar jos nėra savavališkos diskriminacijos priemonė arba užslėptas valstybių narių tarpusavio prekybos apribojimas ir ar jos netrukdo veikti vidaus rinkai.

Komisijai per šį terminą nepriėmus sprendimo, 4 ir 5 dalyse nurodytos nacionalinės nuostatos laikomos patvirtintomis.

Kai klausimas sudėtingas ir nekelia pavojaus žmonių sveikatai, Komisija gali atitinkamai valstybei narei pranešti, kad šioje dalyje nurodytas terminas pratęsiamas dar vienam ne ilgiau kaip šešis mėnesius trunkančiam laikotarpiui.

7. Jei pagal 6 dalį valstybei narei leidžiama išlaikyti arba priimti nacionalines nuostatas, nukrypstančias nuo derinimo priemonės, Komisija nedelsdama nagrinėja, ar siūlyti pakeisti tą priemonę.

8. Jei valstybė narė iškelia konkrečią visuomenės sveikatos problemą tokioje srityje, kuriai buvo skirtos ankstesnės derinimo priemonės, ji atkreipia į ją Komisijos dėmesį, o ši nedelsdama nagrinėja, ar siūlyti atitinkamas priemones.

9. Nukrypdama nuo III-360 ir III-361 straipsniuose numatytos tvarkos, Komisija ir bet kuri valstybė narė gali tiesiogiai kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, jei mano, kad kita valstybė narė piktnaudžiauja šiame straipsnyje numatytais įgaliojimais.

10. Šiame straipsnyje nurodytos derinimo priemonės atitinkamais atvejais apima ir apsaugos sąlygą, leidžiančią valstybėms narėms dėl vienos ar kelių III-154 straipsnyje nurodytų neekonominių priežasčių imtis laikinų priemonių, kurioms taikoma Sąjungos kontrolės tvarka.

III-173 STRAIPSNIS

Nepažeisdama III-172 straipsnio, europiniu pagrindų įstatymu Taryba nustato valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, skirtų vidaus rinkos sukūrimui ar veikimui, derinimo priemones. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, sprendžia vieningai.

III-174 STRAIPSNIS

Nustačiusi, kad valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų skirtumai iškraipo konkurencijos sąlygas vidaus rinkoje ir kad tą iškraipymą reikia pašalinti, Komisija konsultuojasi su atitinkamomis valstybėmis narėmis.

Jei per šias konsultacijas nesusitariama, europiniai pagrindų įstatymai nustato priemones, būtinas siekiant tą iškraipymą pašalinti. Gali būti priimtos bet kurios kitos Konstitucijoje numatytos atitinkamos priemonės.

III-175 STRAIPSNIS

1. Jei būtų priežasčių manyti, kad kokios nors valstybės narės įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatos priėmimas ar pakeitimas gali sukelti III-174 straipsnyje apibūdintą iškraipymą, valstybė narė, norėdama imtis tokių veiksmų, konsultuojasi su Komisija. Komisija, pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, atitinkamoms valstybėms rekomenduoja tokias priemones, kurios padėtų išvengti šio iškraipymo.

2. Jei valstybė narė, kuri nori priimti ar pakeisti savo nacionalines nuostatas, nesilaiko Komisijos pateiktos jai rekomendacijos, kitos valstybės narės neprivalo dėl to pagal III-174 straipsnį keisti savo nacionalinių nuostatų, kad pašalintų tokį iškraipymą. Jei valstybės narės, kuri ignoravo Komisijos rekomendaciją, sukeltas iškraipymas daro žalą tik jai pačiai, III-174 straipsnis netaikomas.

III-176 STRAIPSNIS

Kuriant vidaus rinką ar jai veikiant, europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatomos priemonės, kuriomis įdiegiami europiniai instrumentai, suteikiantys vienodą intelektinės nuosavybės teisių apsaugą visoje Sąjungoje, ir kuriomis nustatoma centralizuota leidimo suteikimo, koordinavimo ir priežiūros tvarka Sąjungos lygiu.

Tarybos europinis įstatymas nustato, kokiomis kalbomis bus sudaryti europiniai instrumentai.

Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

II SKYRIUS

EKONOMINĖ IR PINIGŲ POLITIKA

III-177 STRAIPSNIS

Siekiant I-3 straipsnio tikslų, valstybių narių ir Sąjungos veikla, kaip numatyta Konstitucijoje, apima ekonominės politikos, kuri yra grindžiama glaudžiu valstybių narių ekonominės politikos koordinavimu, vidaus rinka bei bendrų tikslų apibrėžimu ir kuri yra vykdoma vadovaujantis atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, priėmimą.

Be to, ir kaip numatyta Konstitucijoje, bei laikantis joje nustatytų procedūrų, ši veikla apima bendrą valiutą – eurą ir vienos bendros pinigų politikos ir valiutų kurso politikos nustatymą ir vykdymą, kurių pagrindinis tikslas yra išlaikyti stabilias kainas ir, nepažeidžiant šio tikslo, remti Sąjungos bendras ekonominės politikos kryptis vadovaujantis atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu.

Ši valstybių narių ir Sąjungos veikla turi atitikti tokius pagrindinius principus: stabilios kainos, patikimi viešieji finansai ir monetarinės sąlygos bei tvarus mokėjimų balansas.

1 SKIRSNIS

EKONOMINĖ POLITIKA

III-178 STRAIPSNIS

Valstybės narės, vykdydamos savo ekonominę politiką, stengiasi prisidėti prie I-3 straipsnyje apibrėžtų Sąjungos tikslų siekimo ir atsižvelgia į III-179 straipsnio 2 dalyje nurodytas bendras gaires. Valstybės narės ir Sąjunga veikia vadovaudamosi atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, palankiu veiksmingam išteklių paskirstymui, ir laikydamosi III-177 straipsnyje numatytų principų.

III-179 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės savo ekonominę politiką vertina kaip bendro intereso reikalą ir ją koordinuoja Taryboje pagal III-178 straipsnį.
2. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, parengia valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrųjų gairių projektą ir savo išvadas pateikia Europos Vadovų Tarybai.

Europos Vadovų Taryba, remdamasi Tarybos pranešimu, aptaria išvadą dėl valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrųjų gairių. Remdamasi šia išvada, Taryba priima rekomendaciją, kurioje išdėstomos šios bendrosios gairės. Apie savo rekomendaciją ji praneša Europos Parlamentui.

3. Siekiant užtikrinti glaudesnę valstybių narių ekonominės politikos koordinavimą ir tolydų valstybių narių ekonominės veiklos rezultatų suartėjimą, Taryba, remdamasi Komisijos pateiktais pranešimais, vykdo kiekvienos valstybės narės ir Sąjungos ekonominių pokyčių stebėseną, taip pat stebi, ar vykdoma ekonominė politika atitinka 2 dalyje minėtas bendrąsias gaires, ir reguliariai atlieka bendrą įvertinimą.

Siekdamos įgyvendinti daugiašalę priežiūrą, valstybės narės Komisijai siunčia informaciją apie svarbias priemones, kurių jos imasi ekonominės politikos srityje, ir kitokią jų požiūriu reikalingą informaciją.

4. Kai laikantis 3 dalyje nurodytos tvarkos yra nustatyta, kad valstybės narės ekonominės politikos kryptys neatitinka 2 dalyje nurodytų bendrųjų gairių arba jos gali kelti grėsmę deramam ekonominės ir pinigų sąjungos veikimui, Komisija gali įspėti tą valstybę narę. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, gali priimti tai valstybei narei reikalingas rekomendacijas. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali nutarti viešai paskelbti savo rekomendacijas.

Šios dalies taikymo srityje Taryba sprendžia neatsižvelgdama į atitinkamai valstybei narei atstovaujančio Tarybos nario balsavimą.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % kitų Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus tų kitų Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

5. Tarybos pirmininkas ir Komisija daugiašalės priežiūros rezultatus praneša Europos Parlamentui. Jei Taryba viešai paskelbia savo rekomendacijas, jos pirmininkas gali būti kviečiamas atvykti į Europos Parlamento atitinkamos kompetencijos komitetą.

6. Europiniais įstatymais gali būti nustatytos išsamios 3 ir 4 dalyse minėtos daugiašalės priežiūros taisyklės.

III-180 STRAIPSNIS

1. Nepažeisdama jokių kitų Konstitucijoje nustatytų procedūrų, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį sprendimą, nustatantį ekonominę padėtį atitinkančias priemones, ypač jei kyla didelių sunkumų dėl tam tikrų produktų tiekimo.

2. Tais atvejais, kai valstybė narė patiria sunkumų dėl gaivalinių nelaimių arba jai gresia dideli sunkumai dėl išimtinių aplinkybių, kurių ji negali kontroliuoti, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį sprendimą dėl Sąjungos finansinės pagalbos tam tikromis sąlygomis suteikimo tai valstybei narei. Apie priimtą sprendimą Tarybos pirmininkas praneša Europos Parlamentui.

III-181 STRAIPSNIS

1. Lėšų pereinėjimas sąskaitose ar bet kurios kitos formos kredito galimybės Bendrijos institucijoms ar organams, valstybių narių centrinėms vyriausybėms, regioninėms, vietos ar kitoms valdžios institucijoms, kitoms viešosios teisės reglamentuojamoms organizacijoms arba valstybinėms įmonėms Europos centriname banke ar nacionaliniuose centriniuose bankuose (toliau – nacionaliniai centriniai bankai) yra draudžiami. Taip pat draudžiama Europos centriniam bankui ar nacionaliniams centriniams bankams tiesiogiai iš jų pirkti skolos priemones.
2. 1 dalis netaikoma valstybei nuosavybės teise priklausančioms kredito įstaigoms, kurioms nacionaliniai centriniai bankai ir Europos centrinis bankas centrinių bankų atsargų pasiūlos atžvilgiu taiko tokį patį statusą, kaip privačioms kredito įstaigoms.

III-182 STRAIPSNIS

Draudžiamos visos rizikos ribojimu nepagrįstos priemonės ir nuostatos, suteikiančios Sąjungos institucijoms, įstaigoms ar organams, valstybių narių ar centrinei valdžiai, regioninėms, vietos ar kitoms valdžios institucijoms, kitoms viešosios teisės reglamentuojamoms organizacijoms arba valstybinėms įmonėms privilegiją naudotis finansų įstaigomis.

III-183 STRAIPSNIS

1. Sąjunga neatsako už valstybių narių centrinės valdžios, regioninių, vietos ar kitų valdžios institucijų, kitų viešosios teisės reglamentuojamų organizacijų ar valstybinių įmonių išsipareigojimus arba jų neprisiima, tačiau nepažeidžia bendro konkretaus projekto vykdymo savitarpio finansinių garantijų. Valstybė narė neatsako arba neprisiima atsakomybės už kitos valstybės narės centrinės valdžios, regioninių, vietos ar kitų valdžios institucijų, kitų viešosios teisės reglamentuojamų organizacijų arba valstybinių įmonių išsipareigojimus, tačiau nepažeidžia bendro konkretaus projekto vykdymo savitarpio finansinių garantijų.
2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus ar sprendimus, apibrėžiančius sąvokas dėl III-181 ir III-182 straipsniuose ir šiame straipsnyje nurodytų draudimų taikymo. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

III-184 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės vengia perviršinio valstybės biudžeto deficito.
2. Kad būtų galima nustatyti dideles klaidas, Komisija stebi biudžeto būklės ir valstybės skolos pokyčius valstybėse narėse. Ji ypač tikrina biudžetinės drausmės laikymąsi pagal šiuos du kriterijus:
  - a) ar planuojamo arba faktinio valstybės biudžeto deficito santykis su bendroju vidaus produktu viršija tam tikrą pamatinę vertę, išskyrus atvejus, kai:

- i) tas santykis smarkiai ir nuolat mažėjo ir pasiekė lygį, artimą pamatinei vertei, arba
  - ii) pamatinės vertės perviršis yra tik išimtinis ir laikinas, ir tas santykis išlieka artimas pamatinei vertei;
- b) ar valstybės skolos santykis su bendruoju vidaus produktu viršija tam tikrą pamatinę vertę, išskyrus atvejus, kai tas santykis pakankamai mažėja ir patenkinamai sparčiai artėja prie pamatinės vertės.

Pamatinės vertės yra nurodytos Protokole dėl perviršinio deficito procedūros.

3. Jei valstybė narė neatitinka reikalavimų pagal vieną ar abu kriterijus, Komisija parengia pranešimą. Komisijos pranešime taip pat atsižvelgiama, ar valstybės biudžeto deficitas yra didesnis už valstybės investicijų išlaidas, be to, įvertinami ir kiti atitinkami veiksniai, taip pat tos valstybės narės vidutinės trukmės ekonomikos ir biudžeto būklė.

Komisija taip pat gali parengti pranešimą, jei, nors pagal tuos kriterijus reikalavimai ir vykdomi, ji mano, kad kokioje nors valstybėje narėje galimas perviršinio deficito pavojus.

4. Ekonomikos ir finansų komitetas, įsteigtas pagal III-192 straipsnį, parengia nuomonę apie Komisijos pranešimą.

5. Jei Komisija mano, kad valstybėje narėje yra susidaręs arba gali susidaryti perviršinis deficitas, ji pateikia nuomonę tai valstybei narei ir atitinkamai praneša Tarybai.

6. Apsvarsčiusi atitinkamos valstybės narės norimas pareikšti pastabas ir nuodugniai jas įvertinusi, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, nusprendžia, ar yra susidaręs perviršinis deficitas. Tokiu atveju ji, nepagrįstai nedelsdama, pagal Komisijos rekomendaciją atitinkamai valstybei narei pateikia rekomendacijas, kaip per tam tikrą nurodytą laikotarpį tokią padėtį ištaisyti. Atsižvelgiant į 8 dalį, šios rekomendacijos viešai neskelbiamos.

Taikant šią straipsnio dalį, Taryba sprendžia neatsižvelgdama į atitinkamai valstybei narei atstovaujančio Tarybos nario balsavimą.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % kitų Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus tų kitų Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

7. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, priima 8–11 dalyse nurodytus europinius sprendimus ir rekomendacijas.

Ji sprendžia neatsižvelgdama į atitinkamai valstybei narei atstovaujančio Tarybos nario balsavimą.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % kitų Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus tų kitų Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

8. Jei Taryba priima europinį sprendimą, kuriuo konstatuojama, kad nurodytu laikotarpiu, atsižvelgiant į jos rekomendacijas, nebuvo imtasi veiksmingų priemonių, ji savo rekomendacijas gali viešai paskelbti.

9. Jei valstybė narė ir toliau nevykdo Tarybos rekomendacijų, Taryba gali priimti europinį sprendimą tą valstybę narę įspėti, kad ji per nurodytą laiką deficitui sumažinti imtųsi priemonių, kurios, Tarybos nuomone, yra reikalingos padėčiai ištaisyti.

Tokiu atveju Taryba gali pareikalauti iš atitinkamos valstybės narės pagal konkretų grafiką teikti ataskaitas, kad galėtų tikrinti tos valstybės narės pastangas sureguliuoti deficitą.

10. Kol valstybė narė neįvykdo pagal 9 dalį priimto europinio sprendimo, Taryba gali nuspręsti taikyti arba, prireikus, sugriežtinti vieną ar keletą iš šių priemonių:

- a) pareikalauti iš atitinkamos valstybės narės prieš išleidžiant obligacijas ir vertybinius popierius paskelbti papildomą informaciją, kurią nurodys Taryba;
- b) pasiūlyti Europos investicijų bankui persvarstyti savo paskolų teikimo politiką atitinkamos valstybės narės atžvilgiu;

- c) pareikalauti iš atitinkamos valstybės narės įnešti Sąjungai atitinkamo dydžio indėlių be palūkanų, kol perviršinis deficitas, Tarybos manymu, bus ištaisytas;
- d) skirti atitinkamo dydžio baudas.

Apie patvirtintas priemones Tarybos pirmininkas informuoja Europos Parlamentą.

11. Taryba kai kurias arba visas 6, 8, 9 ir 10 dalyse nurodytas priemones panaikina, jei, jos manymu, perviršinis deficitas toje valstybėje narėje buvo ištaisytas. Jei Taryba anksčiau buvo viešai paskelbusi rekomendacijas, panaikinusi 8 dalyje minėtą europinį sprendimą, ji nedelsdama viešai paskelbia, kad perviršinio deficito toje valstybėje narėje nėra.

12. Teise pateikti ieškinį, numatyta III-360 ir III-361 straipsniuose, negalima naudotis remiantis 1–6, 8 ir 9 dalimis.

13. Kitos nuostatos, susijusios su šiame straipsnyje numatytos procedūros įgyvendinimu, yra išdėstytos Protokole dėl perviršinio deficito procedūros.

Tarybos europinis įstatymas nustato atitinkamas priemones, pakeisiančias minėtą protokolą. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Europos centriniu banku, sprendžia vieningai.

Laikydamosi kitu šios dalies nuostatų Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, prima europinius reglamentus arba sprendimus, nustatančius išsamias minėto protokolo taikymo taisykles ir apibrėžimus. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

2 SKIRSNIS

PINIGŲ POLITIKA

III-185 STRAIPSNIS

1. Pagrindinis Europos centrinių bankų sistemos tikslas – palaikyti kainų stabilumą. Nepažeisdama šio tikslo, Europos centrinių bankų sistema remia Sąjungos bendrąsias ekonominės politikos kryptis, kad padėtų siekti I-3 straipsnyje nustatytų tikslų. Europos centrinių bankų sistema veikia vadovaudamasi atviros rinkos ekonomikos esant laisvai konkurencijai principu, palankiu veiksmingam išteklių paskirstymui, ir laikantis III-177 straipsnyje numatytų principų.
2. Pagrindiniai Europos centrinių bankų sistemos uždaviniai yra šie:
  - a) nustatyti ir įgyvendinti Sąjungos pinigų politiką;
  - b) atlikti užsienio valiutos operacijas pagal III-326 straipsnį;
  - c) laikyti ir valdyti valstybių narių oficialiąsias užsienio valiutos atsargas;
  - d) skatinti sklandų mokėjimo sistemų veikimą.
3. 2 dalies c punkto taikymas nepažeidžia valstybių narių vyriausybių teisės laikyti ir valdyti apyvartines užsienio valiutos lėšas.

4. Su Europos centriniu banku konsultuojasi:
  - a) dėl bet kurio siūlomo Sąjungos akto, patenkančio į jo įgaliojimų sritį;
  - b) nacionalinės institucijos dėl bet kurios taisyklės, patenkančios į jo įgaliojimų sritį, projekto, tačiau laikantis III-187 straipsnio 4 dalyje numatyta tvarka Tarybos nustatytų apribojimų ir sąlygų.

Europos centrinis bankas gali Sąjungos institucijoms, įstaigoms ar organams arba nacionalinėms institucijoms teikti nuomones klausimais, patenkančiais į jo įgaliojimų sritį.

5. Europos centrinių bankų sistema prisideda prie to, kad kompetentingos institucijos galėtų sklandžiai vykdyti savo politiką, susijusią su rizikos ribojimu pagrįsta kredito įstaigų priežiūra ir finansų sistemos stabilumu.
6. Tarybos priimamais europiniais įstatymais galima skirti Europos centriniam bankui specialius uždavinius, susijusius su rizikos ribojimu pagrįsta kredito ir kitų finansų įstaigų, išskyrus draudimo įmones, priežiūra. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Europos centriniu banku, sprendžia vieningai.

III-186 STRAIPSNIS

1. Europos centrinis bankas turi išimtinę teisę duoti leidimą Sąjungoje išleisti eurų banknotus. Tokius banknotus gali išleisti Europos centrinis bankas ir nacionaliniai centriniai bankai. Tik Europos centrinio banko ir nacionalinių centrinių bankų išleisti banknotai Sąjungoje turi teisėtos mokėjimo priemonės statusą.

2. Valstybės narės gali išleisti eurų monetas Europos centriniam bankui patvirtinus emisijos apimtį.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus, nustatančius priemonės apyvartai skirtų monetų nominalams ir techniniams duomenims derinti tokiu mastu, koks būtinas užtikrinti jų sklandžią apyvartą Sąjungoje. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Europos centriniu banku.

III-187 STRAIPSNIS

1. Europos centrinių bankų sistemai vadovauja sprendimus priimančios Europos centrinio banko organai – Valdančioji taryba ir Vykdomoji valdyba.
2. Europos centrinių bankų sistemos statusas yra išdėstytas Protokole dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto.
3. Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 5 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys, 17 ir 18 straipsniai, 19 straipsnio 1 dalis, 22, 23, 24 ir 26 straipsniai, 32 straipsnio 2, 3, 4 ir 6 dalys, 33 straipsnio 1 dalies a punktas ir 36 straipsnis gali būti iš dalies keičiami europiniu įstatymu:
  - a) arba remiantis Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavus su Europos centriniu banku;
  - b) arba remiantis Europos centrinio banko rekomendacija ir pasikonsultavus su Komisija.

4. Taryba priima europinius reglamentus ir sprendimus, nustatančius Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 4 straipsnyje, 5 straipsnio 4 dalyje, 19 straipsnio 2 dalyje, 20 straipsnyje, 28 straipsnio 1 dalyje, 29 straipsnio 2 dalyje, 30 straipsnio 4 dalyje ir 34 straipsnio 3 dalyje nurodytas priemones. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu:

- a) arba remdamasi Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku;
- b) arba remdamasi Europos centrinio banko rekomendacija ir pasikonsultavusi su Komisija.

III-188 STRAIPSNIS

Naudodamiesi Konstitucijos ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto jiems suteiktais įgaliojimais ir vykdydami juose nustatytas užduotis bei pareigas, nei Europos centrinis bankas, nei nacionalinis centrinis bankas, nei bet kuris jų sprendimus priimančių organų narys nesiekia gauti ar nepriima jokių Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų, valstybių narių vyriausybių ar bet kurio kito subjekto nurodymų. Sąjungos institucijos, įstaigos ar organai ir valstybių narių vyriausybės įsipareigoja gerbti šį principą ir nesiekti paveikti Europos centrinio banko ar nacionalinių centrinių bankų sprendimus priimančių organų narių, jiems atliekant savo užduotis.

III-189 STRAIPSNIS

Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad jos nacionalinės teisės aktai, įskaitant jos nacionalinio centrinio banko statutą, būtų suderinti su Konstitucija ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutu.

III-190 STRAIPSNIS

1. Kad vykdytų Europos centrinių bankų sistemai patikėtus uždavinius, Europos centrinis bankas pagal Konstitucijos nuostatas ir laikydamasis Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statute nustatytų sąlygų, priima:
  - a) europinius reglamentus, reikalingus Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 3 straipsnio 1 dalies a punkte, 19 straipsnio 1 dalyje, 22 straipsnyje ir 25 straipsnio 2 dalyje nurodytiems uždaviniams atlikti ir tais atvejais, kurie numatyti III-187 straipsnio 4 dalyje nurodytuose europiniuose reglamentuose ir sprendimuose;
  - b) europinius sprendimus, reikalingus pagal Konstituciją ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutą Europos centrinių bankų sistemai patikėtiems uždaviniams vykdyti;
  - c) rekomendacijas ir nuomones.
2. Europos centrinis bankas gali nutarti paskelbti savo europinius sprendimus, rekomendacijas ir nuomones.
3. III-187 straipsnio 4 dalyje numatyta tvarka Taryba priima europinius reglamentus, nustatančius ribas ir sąlygas, kurių laikydamasis Europos centrinis bankas turi teisę įmonėms, nesilaikančioms jo europiniuose reglamentuose ir sprendimuose nustatytų reikalavimų, skirti vienkartinės arba periodiškai mokamas baudas.

III-191 STRAIPSNIS

Nepažeidžiant Europos centrinio banko įgaliojimų, europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu nustatomos priemonės, reikalingos naudoti eurą kaip bendrą valiutą. Šis įstatymas arba pagrindų įstatymas priimamas pasikonsultavus su Europos centriniu banku.

3 SKIRSNIS

INSTITUCINĖS NUOSTATOS

III-192 STRAIPSNIS

1. Siekiant skatinti valstybių narių politikos koordinavimą tokiu mastu, koks reikalingas vidaus rinkai veikti, įsteigiamas Ekonomikos ir finansų komitetas.
2. Komitetui keliami šie uždaviniai:
  - a) Tarybos ar Komisijos prašymu arba savo iniciatyva teikti šioms institucijoms nuomones;
  - b) tirti ir vertinti valstybių narių ir Sąjungos ekonominę ir finansinę padėtį ir apie ją reguliariai pranešti Tarybai ir Komisijai, ypač apie finansinius santykius su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis institucijomis;

- c) nepažeidžiant III-344 straipsnio, padėti pasirengti III-159 straipsnyje, III-179 straipsnio 2, 3, 4 ir 6 dalyse, III-180, III-183, III-184 straipsniuose, III-185 straipsnio 6 dalyje, III-186 straipsnio 2 dalyje, III-187 straipsnio 3 ir 4 dalyse, III-191, III-196 straipsniuose, III-198 straipsnio 2 ir 3 dalyse, III-201 straipsnyje, III-202 straipsnio 2 ir 3 dalyse bei III-322 ir III-326 straipsniuose nurodytam Tarybos darbui ir atlikti kitas Tarybos jam paskirtas patariamąjo ir parengiamąjo pobūdžio užduotis;
- d) bent kartą per metus iširti kapitalo judėjimo ir mokėjimų laisvės padėtį, susidarančią taikant Konstituciją ir Sąjungos aktus; tyrimas apima visas priemones, susijusias su kapitalo judėjimu ir mokėjimais; šio tyrimo rezultatus komitetas praneša Komisijai ir Tarybai.

Valstybės narės, Komisija ir Europos centrinis bankas skiria ne daugiau kaip po du komiteto narius.

3. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinį sprendimą, nustatantį išsamias Ekonomikos ir finansų komiteto sudarymo nuostatas. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos centriniu banku ir komitetu. Apie tokį sprendimą Tarybos pirmininkas informuoja Europos Parlamentą.

4. Be šio straipsnio 2 dalyje nurodytų uždavinių, jei yra ir kol yra valstybių narių, kurioms taikoma III-197 straipsnyje nurodyta išimtis, komitetas tiria ir vertina tų valstybių narių pinigų ir finansų padėtį, bendrąją mokėjimų sistemą ir apie tai reguliariai praneša Tarybai ir Komisijai.

III-193 STRAIPSNIS

Dėl klausimų, patenkančių į III-179 straipsnio 4 dalies, III-184 straipsnio, išskyrus 13 dalį, III-191, III-196 straipsnių, III-198 straipsnio 3 dalies ir III-326 straipsnio taikymo sritį, Taryba arba valstybė narė gali prašyti Komisijos atitinkamai pateikti rekomendaciją arba pasiūlymą. Komisija šį prašymą išnagrinėja ir nedelsdama pateikia Tarybai savo išvadas.

4 SKIRSNIS

SPECIALIOSIOS NUOSTATOS VALSTYBĖMS NARĖMS, KURIŲ VALIUTA YRA EURO

III-194 STRAIPSNIS

1. Siekdama užtikrinti, kad tinkamai veiktų ekonominė ir pinigų sąjunga ir pagal atitinkamas Konstitucijos nuostatas, Taryba, vadovaudamasi atitinkama III-179 ir III-184 straipsniuose nustatyta tvarka, išskyrus pastarojo straipsnio 13 dalyje nustatytą tvarką, patvirtina specialias priemones, skirtas valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro:

- a) sustiprinti jų biudžetinės drausmės koordinavimą ir priežiūrą;
- b) nustatyti joms taikomas ekonominės politikos gaires užtikrinant jų suderinamumą su visai Sąjungai priimtomis gairėmis ir jų priežiūra.

2. Dėl 1 dalyje nurodytų priemonių balsuoja tik tie Tarybos nariai, kurie atstovauja valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % šių Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus šių Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

III-195 STRAIPSNIS

Valstybių narių, kurių valiuta yra euro, ministrų susitikimų tvarka nustatoma Protokole dėl euro grupės.

III-196 STRAIPSNIS

1. Siekdama užtikrinti euro vietą tarptautinėje pinigų sistemoje, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinį sprendimą, nustatantį bendrąsias pozicijas dėl ekonominei ir pinigų sąjungai ypač svarbių dalykų kompetentingose tarptautinėse finansų institucijose ir konferencijose. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos centriniu banku.

2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali patvirtinti atitinkamas priemones siekdama užtikrinti vienodą atstovavimą tarptautinėse finansų institucijose ir konferencijose. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos centriniu banku.

3. Dėl 1 ir 2 dalyse nurodytų priemonių balsuoja tik tie Tarybos nariai, kurie atstovauja valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % šių Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus šių Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

5 SKIRSNIS

PEREINAMOJO LAIKOTARPIO NUOSTATOS

III-197 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės, dėl kurių Taryba nėra priėmusi sprendimo, kad jos tenkina eurui įvesti reikalingas sąlygas, toliau vadinamos „valstybėmis narėmis, kurioms taikoma išimtis“.

2. Valstybėms narėms, kurioms taikoma išimtis, netaikomos šios Konstitucijos nuostatos:
- a) ekonominės politikos bendrųjų gairių dalių, susijusių su euro zona apskritai (III-179 straipsnio 2 dalis), priėmimas;
  - b) priverstinės perviršinio deficito ištaisymo priemonės (III-184 straipsnio 9 ir 10 dalys);
  - c) Europos centrinių bankų sistemos tikslai ir uždaviniai (III-185 straipsnio 1, 2, 3 ir 5 dalys);
  - d) euro emisija (III-186 straipsnis);
  - e) Europos centrinio banko aktai (III-190 straipsnis);
  - f) priemonės, reglamentuojančios euro naudojimą (III-191 straipsnis);
  - g) susitarimai dėl pinigų ir kitos priemonės, susijusios su valiutos kurso politika (III-326 straipsnis);
  - h) Europos centrinio banko Vykdomosios valdybos narių paskyrimas (III-382 straipsnio 2 dalies);
  - i) Europiniai sprendimai, nustatantys bendrąsias pozicijas dėl Ekonominėi ir pinigų sąjungai ypač svarbių klausimų kompetentingose tarptautinėse finansų institucijose ir konferencijose (III-196 straipsnio 1 dalis);

- j) priemonės, užtikrinančios vienodą atstovavimą tarptautinėse finansų institucijose ir konferencijose (III-196 straipsnio 2 dalis).

Todėl a-j punktuose nurodytuose straipsniuose „valstybės narės“ yra tos valstybės narės, kurių valiuta yra euro.

3. Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto IX skyriuje nustatyta, kad valstybės narės, kurioms taikoma išimtis, ir jų nacionaliniai centriniai bankai neturi teisių ir prievolių Europos centrinių bankų sistemoje.

4. Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurioms taikoma išimtis, balsavimo teisės sustabdomos Tarybai priimant 2 dalyje nurodytuose straipsniuose išvardytas priemones ir šiais atvejais:

- a) priimant rekomendacijas valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, daugiašalės priežiūros sistemoje, įskaitant stabilumo programas ir įspėjimus (III-179 straipsnio 4 dalis);
- b) patvirtinant priemones dėl perviršinio deficito, susijusias su valstybėmis narėmis, kurių valiuta yra euro (III-184 straipsnio 6, 7, 8 ir 11 dalys).

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % kitų Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus šių kitų Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

III-198 STRAIPSNIS

1. Ne rečiau kaip kartą per dvejus metus arba valstybės narės, kuriai taikoma išimtis, prašymu, Komisija ir Europos centrinis bankas pateikia Tarybai pranešimą apie valstybių narių, kurioms taikoma išimtis, pažangą, padarytą vykdant savo įsipareigojimus siekiant dalyvauti ekonominėje ir pinigų sąjungoje. Šiuose pranešimuose pirmiausia nagrinėjama, ar kiekvienos tų valstybių narių nacionalinės teisės aktai, įskaitant jos nacionalinio centrinio banko statutą, atitinka III-188 ir III-189 straipsnius bei Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutą. Pranešimuose taip pat nagrinėjama, ar pasiektas aukštas tvaraus suartėjimo laipsnis išnagrinėjant, kiek kiekviena iš tų valstybių narių atitinka šiuos kriterijus:

- a) tvarus kainų stabilumas; ar jis pasiektas, sprendžiama pagal infliacijos lygį, artimą daugiausia trijų valstybių narių, kuriose kainos yra stabiliausios, infliacijos lygiui;
- b) valstybės finansinės padėties tvarumas; ar jis pasiektas, sprendžiama pagal bendrojo šalies biudžeto be perviršinio deficito, kuris nustatomas pagal III-184 straipsnio 6 dalį, padėtį;
- c) Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizmo nustatytų normalių svyravimo ribų laikymasis bent dvejus metus išvengiant nuvertėjimo euro atžvilgiu;

- d) valstybės narės pasiektas suartėjimo ir jos dalyvavimo Europos pinigų sistemos valiutos kurso mechanizme tvarumas, kurį atspindi ilgalaikės palūkanų normos.

Šioje straipsnio dalyje numatyti keturi kriterijai ir atitinkami laikotarpiai, per kuriuos turi būti jų paisoma, yra išsamiau išdėstyti Protokole dėl suartėjimo kriterijų. Komisijos ir Europos centrinio banko pranešimuose taip pat atsižvelgiama į rinkų integracijos rezultatus, einamosios sąskaitos mokėjimų balansų būklę ir pokyčius, ir nagrinėjami vienam gaminiui tenkančių darbo sąnaudų ir kitų kainų rodiklių pokyčiai.

2. Pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir po svarstymo Europos Vadovų Taryboje, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinį sprendimą, nustatantį, kurios iš valstybių narių, kurioms taikoma išimtis, tenkina reikalingas sąlygas pagal 1 dalyje nurodytus kriterijus, ir panaikina išimtis atitinkamoms valstybėms narėms.

Taryba sprendžia gavusi valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, atstovaujančių savo narių kvalifikuotos daugumos rekomendaciją. Tarybai gavus Komisijos pasiūlymą, šie nariai rekomendaciją pateikia per 6 mėnesius.

Antroje pastraipoje nurodytą kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55 % Tarybos narių, atstovaujančių valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų. Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus šių Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35 % dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną narį, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

3. Jei 2 dalyje nustatyta tvarka nusprendžiama panaikinti išimtį, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus arba sprendimus, neatšaukiamai nustatančius kursą, kuriuo euro pakeičia tos valstybės narės valiutą, ir kitas priemones, reikalingas eurui kaip bendrai valiutai toje valstybėje narėje įvesti. Taryba sprendžia remdamasi valstybėms narėms, kurių valiuta yra euro, ir suinteresuotai valstybei narei atstovaujančių narių vieningu sutarimu ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku.

III-199 STRAIPSNIS

1. Jei yra ir kol yra valstybių narių, kurioms taikoma išimtis, taip pat nepažeidžiant III-187 straipsnio 1 dalies, Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 45 straipsnyje nurodyta Europos centrinio banko Bendroji taryba sudaroma kaip trečias Europos centrinio banko sprendimus priimantis organas.

2. Jei yra ir kol yra valstybių narių, kurioms taikoma išimtis, šių valstybių narių atžvilgiu Europos centrinis bankas:

- a) stiprina nacionalinių centrinių bankų bendradarbiavimą;
- b) stiprina valstybių narių pinigų politikos koordinavimą siekiant užtikrinti kainų stabilumą;
- c) vykdo valiutos kurso mechanizmo veikimo monitoringą;

- d) rengia konsultacijas nacionalinių centrinių bankų kompetencijai priklausančiais ir finansų įstaigų bei rinkų stabilumui poveikį darančiais klausimais;
- e) atlieka Europos bendradarbiavimo pinigų srityje fondo buvusius uždavinius, kuriuos vėliau perėmė Europos pinigų institutas.

III-200 STRAIPSNIS

Kiekviena valstybė narė, kuriai taikoma išimtis, savo valiutos kurso politiką laiko bendro intereso reikalu. Taip darydama ji atsižvelgia į bendradarbiaujant įgytą valiutos kurso mechanizmo patirtį.

III-201 STRAIPSNIS

1. Tais atvejais, kai dėl bendro mokėjimų balanso sutrikimo arba dėl disponuojamos valiutos rūšies valstybės narės, kuriai taikoma išimtis, mokėjimų balansui iškyla sunkumų arba didelė jų grėsmė, ypač kai tie sunkumai gali kliudyti veikti vidaus rinkai ar įgyvendinti bendrą prekybos politiką, Komisija nedelsdama ištiria tos valstybės padėtį ir veiksmus, kurių ta valstybė, naudodamasi visomis savo turimomis priemonėmis, ėmėsi ar gali imtis pagal Konstituciją. Komisija nurodo, kokių priemonių tai valstybei narei ji rekomenduoja imtis.

Jei valstybės narės, kuriai taikoma išimtis, veikslių ir Komisijos pasiūlytų priemonių nepakanka įveikti kilusius ar gresiančius sunkumus, Komisija, pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu, rekomenduoja Tarybai suteikti savitarpio pagalbą ir tinkamus tos pagalbos būdus.

Komisija reguliariai praneša Tarybai apie padėtį ir tolesnius jos pokyčius.

2. Taryba priima europinius reglamentus arba sprendimus dėl savitarpio pagalbos ir jos teikimo sąlygų bei tvarkos nustatymo. Savitarpio pagalba gali būti teikiama pirmiausia tokiomis formomis:

- a) suderintas kreipimasis į kitas tarptautines organizacijas arba tose tarptautinėse organizacijose, į kurias valstybės narės, kurioms taikoma išimtis, gali kreiptis;
- b) priemonės, reikalingos išvengti prekybos srautų nukreipimo tais atvejais, kai sunkumus patirianti valstybė narė, kuriai taikoma išimtis, trečiosioms šalims palieka arba vėl nustato kiekybinius apribojimus;
- c) kitų valstybių narių pagal jų susitarimą teikiami riboti kreditai.

3. Jei Komisijos rekomenduotos savitarpio pagalbos Taryba nesuteikia arba jei suteiktos savitarpio pagalbos ir naudotų priemonių nepakanka, Komisija leidžia sunkumus patiriančiai valstybei narei, kuriai taikoma išimtis, imtis apsaugos priemonių, kurių sąlygas nustato Komisija.

Taryba gali minėtą leidimą panaikinti, o sąlygas – pakeisti.

III-202 STRAIPSNIS

1. Kai staiga sutrinka mokėjimų balansas, o III-201 straipsnio 2 dalyje nurodytas europinis sprendimas tuoj pat nepriimamas, atitinkama valstybė narė, kuriai taikoma išimtis, gali prevencine tvarka imtis reikalingų apsaugos priemonių. Tokios priemonės turi kuo mažiausiai trikdyti vidaus rinkos veikimą ir neturi būti taikomos platesniu mastu nei tikrai būtina staiga iškilusiems sunkumams įveikti.
2. Komisijai ir kitoms valstybėms narėms apie 1 dalyje nurodytas apsaugos priemones pranešama ne vėliau kaip prieš joms įsigaliojant. Komisija gali rekomenduoti Tarybai suteikti savitarpio pagalbą pagal III-201 straipsnį.
3. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Ekonomikos ir finansų komitetu, gali priimti europinį sprendimą, nustatantį, kad atitinkama valstybė narė pirmiau minėtas apsaugos priemones turi pakeisti, sustabdyti arba panaikinti.

III SKYRIUS

KITŲ SRIČIŲ POLITIKA

1 SKIRSNIS

UŽIMTUMAS

III-203 STRAIPSNIS

Pagal šį skirsnį Sąjunga ir valstybės narės veikia siekdamos vystyti suderintą užimtumo strategiją, ypač ugdydamos kvalifikuotą, profesiniu požiūriu pasirengusią ir mokančią prisitaikyti darbo jėgą bei darbo rinkas, prisitaikančias prie ekonomikos pokyčių, kad būtų pasiekti I-3 straipsnyje nurodyti tikslai.

III-204 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės savo užimtumo politika padeda siekti III-203 straipsnyje nurodytų tikslų nuosekliai laikydamosi pagal III-179 straipsnio 2 dalį priimtų valstybių narių ir Sąjungos ekonominės politikos bendrųjų gairių.
2. Valstybės narės, atsižvelgdamos į nacionalinę praktiką, susijusią su socialinių partnerių pareigomis, užimtumo skatinimą laiko bendru reikalu ir savo veiklą šiuo požiūriu Taryboje derina pagal III-206 straipsnį.

III-205 STRAIPSNIS

1. Sąjunga siekti didelio užimtumo padeda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą bei remdama, o prireikus ir papildydama, jų veiklą. Taip veikiant gerbiama valstybių narių kompetencija.
2. Į tikslą siekti didelio užimtumo atsižvelgiama nustatant ir įgyvendinant Sąjungos politikos ir veiklos kryptis.

III-206 STRAIPSNIS

1. Europos Vadovų Taryba, remdamasi bendru Tarybos ir Komisijos metiniu pranešimu, kasmet svarsto užimtumo padėtį Sąjungoje ir patvirtina dėl to padarytas išvadas.
2. Vadovaudamasi Europos Vadovų Tarybos išvadomis, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, kasmet priima gaires, į kurias valstybės narės atsižvelgia savo užimtumo politikoje. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, Regionų komitetu, Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu bei Užimtumo komitetu.

Šios gairės atitinka bendrąsias gaires, priimtas pagal III-179 straipsnio 2 dalį.

3. Kiekviena valstybė narė pateikia Tarybai ir Komisijai metinį pranešimą apie pagrindines priemones, kurių buvo imtasi užimtumo politiką įgyvendinant pagal šio straipsnio 2 dalyje minėtas užimtumo politikos gaires.

4. Taryba, remdamasi šio straipsnio 3 dalyje minėtais pranešimais ir susipažinusi su Užimtumo komiteto nuomone, valstybių narių užimtumo politikos įgyvendinimą kasmet nagrinėja atsižvelgdama į užimtumo politikos gaires. Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija, gali priimti valstybėms narėms skirtas rekomendacijas.

5. Remdamosi to nagrinėjimo rezultatais, Taryba ir Komisija parengia Europos Vadovų Tarybai bendrą metinį pranešimą apie užimtumo padėtį Sąjungoje ir užimtumo gairių įgyvendinimą.

III-207 STRAIPSNIS

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti skatinamąsias priemones valstybių narių bendradarbiavimui skatinti ir jų veiklai užimtumo srityje paremti imantis iniciatyvos plėtoti keitimąsi informacija ir geriausia praktika, teikti lyginamąją analizę ir patarimus, taip pat skatinti naujoviškus metodus ir įvertinti patirtį, ypač remiantis bandomaisiais projektais. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Šie europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai neapima valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų suderinimo.

III-208 STRAIPSNIS

Valstybių narių užimtumo ir darbo rinkos politikos koordinavimui skatinti Taryba paprasta balsų dauguma priima europinį sprendimą, įsteigiantį patariamąjį statusą turintį Užimtumo komitetą. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Komiteto uždaviniai yra šie:

- a) stebėti užimtumo padėtį bei užimtumo politikos kryptis Sąjungoje ir valstybėse narėse;
- b) nepažeidžiant III-344 straipsnio, Tarybos ar Komisijos prašymu arba savo iniciatyva formuluoti nuomones ir padėti rengti III-206 straipsnyje nurodytą Tarybos veiklą.

Vykdydamas savo įgaliojimus, komitetas konsultuojasi su socialiniais partneriais.

Kiekviena valstybė narė ir Komisija skiria po du komiteto narius.

2 SKIRSNIS

SOCIALINĖ POLITIKA

III-209 STRAIPSNIS

Sąjunga ir valstybės narės, atsižvelgdamos į pagrindines socialines teises, nustatytas 1961 m. spalio 18 d. Turine pasirašytoje Europos socialinėje chartijoje ir 1989 m. Bendrijos darbuotojų pagrindinių socialinių teisių chartijoje, siekia didinti užimtumą, kurti geresnes gyvenimo bei darbo sąlygas, kad palaikant jų gerėjimą būtų galima siekti jų suderinimo, deramos socialinės apsaugos, socialinių partnerių dialogo, žmogiškųjų išteklių plėtotės siekiant nuolatinio didelio užimtumo ir kovojant su socialine atskirtimi.

Šiuo tikslu Sąjunga ir valstybės narės veikia, atsižvelgdamos į įvairias nacionalinės praktikos formas, ypač sutartinių santykių srityje, ir būtinumą išlaikyti Sąjungos ekonomikos konkurencingumą.

Jos tiki, kad tokia raida vyks ne tik dėl socialinių sistemų suderinimui palankaus vidaus rinkos veikimo, bet ir dėl Konstitucijoje numatytos tvarkos ir valstybių narių įstatymų bei kitų teisės aktų nuostatų suderinimo.

III-210 STRAIPSNIS

1. Siekdama įgyvendinti III-209 straipsnyje nurodytus tikslus, Sąjunga remia ir papildo valstybių narių veiklą šiose srityse:
  - a) visų pirma darbo aplinkos gerinimo siekiant rūpintis darbuotojų sveikata ir sauga;
  - b) darbo sąlygų;
  - c) darbuotojų socialinio draudimo ir socialinės apsaugos;
  - d) darbuotojų socialinės apsaugos nutraukus darbo sutartį;
  - e) darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais;
  - f) darbuotojų ir darbdavių kolektyvinių interesų atstovavimo ir gynimo, įskaitant bendrus sprendimus, atsižvelgiant į 6 dalį;

- g) Sąjungos teritorijoje teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo sąlygų;
- h) iš darbo rinkos išstumtų asmenų integracijos, nepažeidžiant III-283 straipsnio;
- i) moterų ir vyrų lygių galimybių darbo rinkoje ir vienodo požiūrio darbe;
- j) kovos su socialine atskirtimi;
- k) socialinės apsaugos sistemų modernizavimo, nepažeidžiant c punkto.

2. Šio straipsnio 1 dalyje:

- a) europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti priemones, skirtas valstybių narių bendradarbiavimui skatinti imantis iniciatyvos tobulinti žinias, plėtoti keitimąsi informacija ir geriausia praktika, remti naujoviškus metodus ir vertinti patirtį, išskyrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimą;
- b) atsižvelgiant į kiekvienoje valstybėje narėje esamas sąlygas ir technines taisykles, europiniai pagrindų įstatymai gali šio straipsnio 1 dalies a–i punktuose nurodytose srityse nustatyti būtiniausius laipsniško įgyvendinimo reikalavimus. Šiuose europiniuose pagrindų įstatymuose vengiama nustatyti administracinius, finansinius ir teisinius apribojimus, galinčius varžyti mažųjų bei vidutinių įmonių kūrimą ir plėtojimą.

Visais atvejais, šie europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

3. Nukrypdama nuo 2 dalies, Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, vieningai priima europinius įstatymus arba pagrindų įstatymus 1 dalies c, d, f ir g punktuose nurodytose srityse.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį sprendimą, kad įprasta teisėkūros procedūra būtų taikoma 1 dalies d, f ir g punktams. Ji, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

4. Valstybė narė gali socialiniams partneriams jų bendru prašymu patikėti įgyvendinti europinius pagrindų įstatymus, priimtus pagal šio straipsnio 2 ir 3 dalis, ar prireikus įgyvendinti europinius reglamentus ar sprendimus, priimtus pagal III-212 straipsnį.

Šiuo atveju ji užtikrina, kad ne vėliau negu europinis pagrindų įstatymas turi būti perkeltas į nacionalinę teisę arba europinis reglamentas ar sprendimas įgyvendintas, socialiniai partneriai tarpusavio susitarimu jau būtų įdiegę reikiamas priemones, o atitinkama valstybė narė privalo imtis visų reikiamų priemonių, kad bet kuriuo metu galėtų užtikrinti, jog rezultatai, kurie turi būti pasiekti pagal tą pagrindų įstatymą, reglamentą ar sprendimą, bus pasiekti.

5. Pagal šį straipsnį priimti europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai:

- a) neturi įtakos valstybių narių teisei nustatyti pagrindinius savo socialinio draudimo sistemų principus ir neturi trikdyti jų finansinės pusiausvyros;
- b) negali kliudyti jokiai valstybei narei ir toliau taikyti arba imtis griežtesnių apsaugos priemonių, atitinkančių Konstituciją.

6. Šis straipsnis netaikomas darbo užmokesčiui, teisei jungtis į asociacijas, teisei streikuoti arba teisei imtis lokautų.

III-211 STRAIPSNIS

1. Komisija skatina socialinių partnerių konsultavimąsi Sąjungos lygiu ir patvirtina visas tinkamas priemones jų dialogui palengvinti užtikrinant šalims lygiavertę paramą.
2. 1 dalies tikslais Komisija, prieš pateikdama pasiūlymus socialinės politikos srityje, konsultuojasi su socialiniais partneriais dėl galimos Sąjungos veikimo linkmės.
3. Jei po 2 dalyje nurodyto konsultavimosi Komisija mano, kad tikslinga Sąjungai imtis veiksmų, ji su socialiniais partneriais konsultuojasi dėl numatomo pasiūlymo turinio. Socialiniai partneriai pateikia Komisijai nuomonę arba prireikus – rekomendaciją.
4. Pasinaudodami 2 ir 3 dalyse nurodytu konsultavimusi, socialiniai partneriai gali informuoti Komisiją apie savo ketinimą inicijuoti III-212 straipsnyje numatytą procesą. Ši procedūra negali trukti ilgiau kaip devynis mėnesius, jeigu suinteresuoti socialiniai partneriai bei Komisija drauge nenusprendžia jos pratęsti.

III-212 STRAIPSNIS

1. Socialinių partnerių pageidavimu jų dialogas Sąjungos lygiu gali baigtis sutartiniais santykiais, įskaitant susitarimus.

2. Sąjungos lygiu sudaryti susitarimai yra įgyvendinami pagal socialiniams partneriams bei valstybėms narėms būdingą ir nusistovėjusią tvarką bei praktiką, arba, dėl klausimų, kuriems taikomas III-210 straipsnis, juos pasirašiusiems šalims bendrai paprašius ir remiantis Komisijos pasiūlymu Tarybos priimtais europiniais reglamentais arba sprendimais. Apie tai pranešama Europos Parlamentui.

Taryba sprendžia vieningai, kai atitinkamame susitarime yra viena arba kelios nuostatos, susijusios su viena iš sričių, kurioms pagal III-210 straipsnio 3 dalį reikia balsų vieningumo.

III-213 STRAIPSNIS

Siekiant įgyvendinti III-209 straipsnyje nurodytus tikslus ir nepažeidžiant kitų Konstitucijos nuostatų, Komisija skatina valstybių narių bendradarbiavimą ir sudaro sąlygas derinti jų veiksmus visose socialinės politikos srityse pagal šį skirsnį, pirmiausia dėl klausimų, susijusių su:

- a) užimtumu;
- b) darbo teise ir darbo sąlygomis;
- c) pagrindiniu ir aukštesniojo profesiniu mokymu;
- d) socialine apsauga;
- e) nelaimingų atsitikimų darbe ir ligų prevencija;
- f) darbo higiena;
- g) teise jungtis į asociacijas ir kolektyvinėmis derybomis tarp darbdavių ir darbuotojų.

Šiuo tikslu Komisija glaudžiai bendradarbiauja su valstybėmis narėmis atlikdama tyrimus, teikdama nuomones bei organizuodama konsultacijas ir nacionaliniu lygiu kylančiais ir tarptautinėms organizacijoms rūpimais klausimais, ypač dėl iniciatyvų, kuriomis siekiama nustatyti gaires ir rodiklius, organizuoti keitimąsi geriausia praktika ir rengti reikiamus elementus periodinei stebėsenai ir vertinimui. Apie tai išsamiai pranešama Europos Parlamentui.

Prieš teikdama šiame straipsnyje numatytas nuomones Komisija konsultuojasi su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

III-214 STRAIPSNIS

1. Kiekviena valstybė narė užtikrina, kad būtų taikomas principas už vienodą ar vienodos vertės darbą abiejų lyčių darbuotojams mokėti vienodą užmokestį.
2. Šiame straipsnyje „užmokestis“ – tai įprastas bazinis arba minimalus darbo užmokestis arba alga ir koks nors kitas atlygis grynaisiais arba natūra, kuri darbuotojas tiesiogiai arba netiesiogiai gauna iš darbdavio už savo darbą.

Vienodas užmokestis nediskriminuojant dėl lyties reiškia, kad:

- a) užmokestis už tą patį vienetinį darbą apskaičiuojamas taikant tą patį mato vieneta;
- b) valandinis užmokestis už tą patį darbą yra vienodas.

3. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemonės, skirtas užtikrinti, kad būtų taikomas moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio užimtumo bei profesinės veiklos srityje principas, įskaitant vienodo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principas. Jie priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

4. Siekiant užtikrinti visišką moterų ir vyrų lygybę per visą darbingą amžių, vienodo požiūrio principas nekliudo valstybėms narėms toliau taikyti arba nustatyti priemones, numatančias konkrečias lengvatas, padedančias nepakankamai atstovaujamai lyčiai verstis profesine veikla arba šalinančias ar kompensuojančias nepalankias profesinės karjeros sąlygas.

III-215 STRAIPSNIS

Valstybės narės stengiasi išlaikyti esamą mokamų atostogų sistemų lygiavertiškumą.

III-216 STRAIPSNIS

Komisija parengia metinį pranešimą, apibūdinantį pažangą, padarytą įgyvendinant III-209 straipsnyje nurodytus tikslus, įskaitant demografinę padėtį Sąjungoje. Tą pranešimą ji perduoda Europos Parlamentui, Tarybai bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui.

III-217 STRAIPSNIS

Valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimui socialinės apsaugos politikos klausimais skatinti Taryba paprasta balsų dauguma priima europinį sprendimą, įsteigiantį patariamąjį statusą turintį Socialinės apsaugos komitetą. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Komiteto uždaviniai yra šie:

- a) stebėti socialinę padėtį ir socialinės apsaugos politikos raidą valstybėse narėse ir Sąjungoje;
- b) skatinti keitimąsi informacija, patirtimi ir gera praktika tarp valstybių narių ir Komisijos;
- c) nepažeidžiant III-344 straipsnio, Tarybos ar Komisijos prašymu arba savo iniciatyva rengti pranešimus, formuluoti nuomones ar imtis kitokio darbo patenkančio į jų įgaliojimų sritį.

Vykdydamas savo įgaliojimus komitetas užmezga tinkamus ryšius su socialiniais partneriais.

Kiekviena valstybė narė ir Komisija skiria po du komiteto narius.

III-218 STRAIPSNIS

Savo metiniame pranešime Europos Parlamentui Komisija atskirą skyrių skiria socialinės padėties pokyčiams Sąjungoje.

Europos Parlamentas gali paprašyti Komisijos parengti pranešimus apie tam tikras socialinės padėties problemas.

III-219 STRAIPSNIS

1. Siekiant pagerinti darbuotojų galimybes įsidarbinti vidaus rinkoje ir taip padėti kelti gyvenimo lygį, įsteigiamas Europos socialinis fondas; jo paskirtis – padėti darbuotojams įsidarbinti ir padidinti jų geografinį ir profesinį mobilumą Sąjungoje bei sudaryti sąlygas jiems prisitaikyti prie pramonės permainų ir gamybos sistemų pokyčių, ypač vykstant profesiniam mokymui ir perkvalifikavimui.
2. Fondą administruoja Komisija. Ši užduotį Komisijai atlikti padeda Komisijos nario pirmininkaujamas komitetas, sudarytas iš vyriausybių, profesinių sąjungų ir darbdavių organizacijų atstovų.
3. Su šiuo fondu susijusios įgyvendinimo priemonės nustatomos europiniais įstatymais. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

3 SKIRSNIS

EKONOMINĖ, SOCIALINĖ IR TERITORINĖ SANGLAUDA

III-220 STRAIPSNIS

Siekdama skatinti savo visokeriopą darną vystymąsi, Sąjunga plėtoja ir vykdo savo veiklą, padedančią stiprinti jos ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą.

Sąjunga ypač siekia mažinti įvairių regionų vystymosi lygio skirtumus ir nepalankiausias sąlygas turinčių regionų atsilikimą.

Šiuo požiūriu ypatingas dėmesys skiriamas kaimo vietovėms, pramonės pereinamojo laikotarpio įtakojamoms vietovėms bei didelių ir nuolatinių gamtinių arba demografinių trūkumų turinčioms vietovėms, pavyzdžiui, labai retai apgyvendintiems toliausiai į šiaurę esantiems regionams bei salų, pasienio ir kalnuotoms vietovėms.

III-221 STRAIPSNIS

Valstybės narės savo ekonominę politiką vykdo ir ją koordinuoja taip, kad būtų siekiama ir III-220 straipsnyje nurodytų tikslų. Kuriant ir įgyvendinant Sąjungos politiką ir veiksmus bei įgyvendinant vidaus rinką, atsižvelgiama į šiuos tikslus ir prisidedama prie jų įgyvendinimo. Sąjunga remia šių tikslų įgyvendinimą veiksmais, kurių ji imasi panaudodama Struktūrinius fondus (Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyrių; Europos socialinį fondą; Europos regioninio vystymosi fondą), Europos investicijų banką ir kitus esamus finansinius instrumentus.

Komisija kas treji metai pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Regionų komitetui bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui pranešimą apie ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos srityje pasiektą pažangą ir apie tai, kaip įvairios šiame straipsnyje numatytos priemonės padėjo jos siekti. Prireikus prie šio pranešimo pridedami atitinkami pasiūlymai.

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti bet kokias su fondais nesusijusias specialias priemones, nepažeidžiant priemonių, priimtų kitose Sąjungos politikos srityse. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

III-222 STRAIPSNIS

Europos regioninio vystymosi fondo paskirtis – padėti ištaisyti pagrindinius Sąjungos regionų pusiausvyros sutrikimus prisidedant prie atsiliekančių regionų vystymosi bei struktūrinio prisitaikymo ir nuosmukį patiriančių pramoninių regionų pertvarkos.

III-223 STRAIPSNIS

1. Nepažeidžiant III-224 straipsnio, struktūrinių fondų uždaviniai, prioritetiniai tikslai ir sąranga, galinti apimti fondų grupavimą, jiems taikytinos bendros taisyklės ir nuostatos, reikalingos jų veiksmingumui ir fondų koordinavimui tarpusavyje bei su kitais esamais finansiniais instrumentais užtikrinti, apibrėžiami europiniuose įstatymuose.

Europiniu įstatymu įsteigtas Sanglaudos fondas teikia finansinę paramą aplinkos apsaugos ir transeuropinių tinklų projektams transporto infrastruktūros srityje.

Visais atvejais šie europiniai įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

2. Pirmosios nuostatos dėl struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo, kurios priimamos po Sutarties dėl Konstitucijos Europai pasirašymo dieną galiojančių nuostatų, nustatomos Tarybos priimtu europiniu įstatymu. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

III-224 STRAIPSNIS

Su Europos socialiniu fondu susijusios įgyvendinimo priemonės įteisinamos europiniais įstatymais. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Orientavimo skyriui bei Europos socialiniam fondui taikomi atitinkamai III-231 straipsnis ir III-219 straipsnio 3 dalis.

4 SKIRSNIS

ŽEMĖS ŪKIS IR ŽUVININKYSTĖ

III-225 STRAIPSNIS

Sąjunga apibrėžia ir įgyvendina bendrą žemės ūkio ir žuvininkystės politiką.

„Žemės ūkio produktai“ – tai žemdirbystės, gyvulininkystės bei žuvininkystės produktai ir tiesiogiai su jais susiję pirminio perdirbimo produktai. Nuorodos į bendrą žemės ūkio politiką arba žemės ūkį ir vartojamas terminas „žemės ūkis“ suprantami kaip apimantys ir žuvininkystę, pripažįstant šio sektoriaus specifinį pobūdį.

III-226 STRAIPSNIS

1. Vidaus rinka taip pat apima žemės ūkį ir žemės ūkio produktų prekybą.
2. Išskyrus tuos atvejus, kai III-227–III-232 straipsniuose numatyta kitaip, taisyklės dėl vidaus rinkos sukūrimo ir veikimo taikomos ir žemės ūkio produktams.
3. I priede išvardytiems produktams taikomi III-227–III-232 straipsniai.
4. Žemės ūkio produktų vidaus rinkos veikimas ir plėtojimas turi vykti kartu su bendra žemės ūkio politika.

III-227 STRAIPSNIS

1. Bendros žemės ūkio politikos tikslai yra šie:
  - a) didinti žemės ūkio našumą skatinant technikos pažangą bei užtikrinant racionalią žemės ūkio gamybos plėtotę ir kuo geresnį gamybos veiksnių, ypač darbo jėgos, panaudojimą;
  - b) tokiu būdu užtikrinti deramą žemės ūkiu besiverčiančios bendruomenės gyvenimo lygį, ypač didinant žemės ūkyje dirbančių asmenų asmenines pajamas;
  - c) stabilizuoti rinkas;
  - d) garantuoti pakankamą tiekimą;
  - e) užtikrinti vartotojams priimtinas tiekiamos produkcijos kainas.

2. Kuriant bendrą žemės ūkio politiką ir numatant konkrečius jos įgyvendinimo būdus, atsižvelgiama į:
  - a) žemės ūkio veiklos savitumą, kuris priklauso nuo žemės ūkio socialinės struktūros ir nuo struktūrinių bei gamtinių įvairių žemės ūkio regionų skirtumų;
  - b) tai, kad atitinkami pokyčiai turi vykti palaipsniui;
  - c) tai, kad žemės ūkis valstybėse narėse yra glaudžiai susijęs su visa ekonomika.

III-228 STRAIPSNIS

1. Kad būtų pasiekti III-227 straipsnyje nurodyti tikslai, nustatomos bendro žemės ūkio rinkų organizavimo formos.

Atsižvelgiant į produktą, organizavimo formos gali būti šios:

- a) bendros konkurencijos taisyklės;
- b) privalomas įvairių nacionalinių rinkos organizavimo formų koordinavimas;
- c) Europos rinkos organizavimas.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatyta bendro organizavimo forma gali apimti visas priemones, kurios yra būtinos III-227 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti, pirmiausia kainų reguliavimą, pagalbą įvairių produktų gamybai ir pardavimui, jų laikymą bei likučio tvarkymą ir bendrus importo ir eksporto stabilizavimo mechanizmus.

Bendro organizavimo forma siekiama tik tų tikslų, kurie yra nurodyti III-227 straipsnyje, ir pašalinama bet kokia Sąjungos gamintojų ar vartotojų diskriminacija.

Bendra kainų politika grindžiama bendrais kriterijais ir vienodais apskaičiavimo metodais.

3. Kad būtų pasiekti 1 dalyje nurodytų bendro organizavimo formų tikslai, gali būti įsteigtas vienas arba keletas žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondų.

III-229 STRAIPSNIS

Kad būtų pasiekti III-227 straipsnyje nurodyti tikslai, bendros žemės ūkio politikos sistemoje galima numatyti pirmiausia tokias priemones :

- a) veiksmingą pastangų koordinavimą profesinio mokymo, mokslinių tyrimų ir žemės ūkio žinių skleidimo srityse; jis gali apimti bendrą projektų ir institucijų finansavimą;
- b) bendras priemones, skatinančias vartoti tam tikrus produktus.

III-230 STRAIPSNIS

1. Konkurencijos taisyklėms skirtas skirsnis žemės ūkio produktų gamybai ir prekybai taikomas tik tokiu mastu, koks nustatomas europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais pagal III-231 straipsnio 2 dalį, atsižvelgiant į III-227 straipsnyje nurodytus tikslus.

2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį reglamentą arba sprendimą, leidžiantį teikti pagalbą:

- a) sunkiomis struktūrinėmis ar gamtos sąlygomis dirbančioms įmonėms apsaugoti;
- b) pagal ekonominio vystymosi programas.

III-231 STRAIPSNIS

1. Komisija pateikia pasiūlymus dėl bendros žemės ūkio politikos kūrimo ir įgyvendinimo, įskaitant nacionalinių rinkų organizavimo būdų pakeitimą viena iš III-228 straipsnio 1 dalyje numatytą bendro organizavimo formų ir šiame skirsnyje nurodytų priemonių įgyvendinimą.

Šiuose pasiūlymuose turi būti deramai atsižvelgta į šiame skirsnyje nurodytų žemės ūkio klausimų tarpusavio priklausomybę.

2. Europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatoma III-228 straipsnio 1 dalyje numatyta bendro žemės ūkio rinkų organizavimo forma ir kitos nuostatos, kurių reikia bendros žemės ūkio politikos ir bendros žuvininkystės politikos tikslams pasiekti. Jie priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

3. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus arba sprendimus dėl kainų, rinkliavų, pagalbos ir kvotų nustatymo bei žvejybos galimybių nustatymo ir skyrimo.

4. Šio straipsnio 2 dalyje numatytomis sąlygomis nacionalines rinkos organizavimo formas galima pakeisti bendro organizavimo forma, numatyta III-228 straipsnio 1 dalyje, jeigu:

- a) bendro organizavimo forma valstybėms narėms, kurios nepitaria šiai priemonei ir kurios atitinkamai produkcijai turi savą organizavimo formą, suteikia lygiavertes atitinkamų gamintojų užimtumo ir gyvenimo lygio garantijas atsižvelgiant į galimus pertvarkymus ir į specializaciją, kurios ilgainiui prireiks;
- b) tokia organizavimo forma garantuoja Sąjungoje prekybos sąlygas, panašias į esamas nacionalinėje rinkoje.

5. Jei bendro tam tikrų žaliavų rinkos organizavimo forma yra nustatoma pirmiau negu bendro susijusių perdirbtų produktų rinkos organizavimo forma, žaliavos, naudojamos perdirbtiems produktams, kurie yra skirti eksportui į trečiąsias šalis, gali būti importuojamos į Sąjungą iš kitur.

III-232 STRAIPSNIS

Jei valstybėje narėje tam tikram produktui yra taikoma tam tikra nacionalinė rinkos organizavimo forma arba lygiavertės vidaus taisyklės, turinčios įtakos kitų valstybių panašios produkcijos konkurencingumui, valstybės narės, importuojančios šį produktą iš valstybės narės, kurioje tokia rinkos organizavimo forma arba taisyklės egzistuoja, nustato jo importui kompensacinius mokesčius, išskyrus atvejus, kai ta valstybė narė yra nustačiusi eksportui kompensacinius mokesčius.

Komisija priima europinius reglamentus arba sprendimus, kuriuose šie mokesčiai nustatomi tokio dydžio, kuris reikalingas pusiausvyrai atkurti. Ji taip pat gali leisti taikyti kitas priemones, nustatydamą konkrečias jų įgyvendinimo sąlygas ir tvarką.

5 SKIRSNIS

APLINKA

III-233 STRAIPSNIS

1. Sąjungos aplinkos politika padeda siekti šių tikslų:
  - a) išsaugoti, saugoti ir gerinti aplinkos kokybę;
  - b) saugoti žmonių sveikatą;
  - c) apdairiai ir racionaliai naudoti gamtos išteklius;
  - d) remti tarptautinio lygio priemones, skirtas regioninėms ar pasaulinėms aplinkos problemoms spręsti.

2. Sąjungos aplinkos politika siekiama aukšto apsaugos lygio atsižvelgiant į skirtingų Sąjungos regionų būklės įvairovę. Ši politika yra grindžiama atsargumo principu bei principais, kad reikia imtis prevencinių veikslių, kad žala aplinkai pirmiausia turėtų būti atitaisoma ten, kur yra jos šaltinis, ir kad žalą atlygina teršėjas.

Šiuo požiūriu aplinkos apsaugos reikalavimus atitinkančios derinimo priemonės prirėkus apima ir apsaugos sąlygą, leidžiančią valstybėms narėms dėl neekonominių aplinkos priežasčių imtis laikinų priemonių, kartu taikant joms Sąjungos kontrolės tvarką.

3. Rengdama aplinkos politiką Sąjunga atsižvelgia į:

- a) turimus mokslinius ir techninius duomenis;
- b) aplinkos sąlygas įvairiuose Sąjungos regionuose;
- c) galimą veiklos arba neveikimo naudą ir išlaidas;
- d) visos Sąjungos ekonominę bei socialinę vystymą ir darnų jos regionų vystymą.

4. Atitinkamose savo kompetencijos srityse Sąjunga ir valstybės narės bendradarbiauja su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis. Sąjungos bendradarbiavimo būdai gali būti nustatomi Sąjungos ir atitinkamų trečiųjų šalių susitarimuose.

Pirmoji pastraipa nepažeidžia valstybių narių kompetencijos vesti derybas tarptautinėse institucijose ir sudaryti tarptautinius susitarimus.

III-234 STRAIPSNIS

1. Europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatoma, kokių veiksmų reikia imtis, kad būtų pasiekti III-233 straipsnyje nurodyti tikslai. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

2. Nukrypdama nuo šio straipsnio 1 dalies ir nepažeisdama III-172 straipsnio, Taryba vieningai priima europinius įstatymus arba pagrindų įstatymus, nustatančius:

- a) iš esmės fiskalinio pobūdžio nuostatas;
- b) priemones, turinčias įtakos:

- i) miesto ir kaimo planavimui;
  - ii) kiekybiniam vandens išteklių valdymui arba tiesiogiai ar netiesiogiai tų išteklių buvimui;
  - iii) žemės naudojimui, išskyrus atliekų tvarkymą;
- c) priemonės, turinčias didelės įtakos valstybių narių skirtingų energijos šaltinių pasirinkimui ir energijos tiekimo bendrai struktūrai.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali vieningai priimti europinį sprendimą, kad pirmoje pastraipoje nurodytose srityse galima taikyti įprastą teisėkūros procedūrą.

Visais atvejais Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

3. Siektinus prioritetinius tikslus nustatančios bendrosios veiksmų programos įteisinamos europiniais įstatymais. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Šioms programoms įgyvendinti reikalingos priemonės priimamos laikantis, priklausomai nuo aplinkybių, 1 arba 2 dalyje numatytų sąlygų.

4. Nepažeidžiant tam tikrų Sąjungos patvirtintų priemonių, aplinkos politiką finansuoja ir įgyvendina valstybės narės.

5. Nepažeidžiant principo, kad žalą atlygina teršėjas, jei 1 dalimi grindžiama priemonė susijusi su sąnaudomis, kurios neatitinka valstybės narės valdžios institucijų galimybių, tokioje priemonėje derama forma numatomos:

- a) laikinos išimtys ir/arba
- b) finansinė parama iš Sanglaudos fondo.

6. Pagal šį straipsnį patvirtintos apsaugos priemonės neužkerta kelio jokiai valstybei narei ir toliau laikytis arba patvirtinti griežtesnes apsaugos priemones. Tokios priemonės privalo būti suderinamos su Konstitucija. Apie jas pranešama Komisijai.

6 SKIRSNIS

VARTOTOJŲ APSAUGA

III-235 STRAIPSNIS

1. Siekdama remti vartotojų interesus ir užtikrinti vartotojų aukšto lygio apsaugą, Sąjunga padeda užtikrinti vartotojų sveikatą, saugą ir ekonominius interesus, taip pat skatinti jų teisę į informaciją, šviečiamąją veiklą ir jungtis į organizacijas savo interesams ginti.
2. Sąjunga 1 dalyje nurodytų tikslų padeda siekti:
  - a) priemonėmis, kurios pagal III-172 straipsnį priimamos dėl vidaus rinkos sukūrimo ar veikimo;
  - b) priemonėmis, kuriomis remiama, papildoma ir stebima valstybių narių vykdoma politika.

3. Šio straipsnio 2 dalies b punkte nurodytos priemonės patvirtinamos europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

4. Aktai, priimti pagal 3 dalį, jokiai valstybei narei nekliudo ir toliau taikyti arba nustatyti griežtesnes apsaugines nuostatas. Tokios nuostatos turi neprieštarauti Konstitucijai. Apie jas pranešama Komisijai.

7 SKIRSNIS

TRANSPORTAS

III-236 STRAIPSNIS

1. Konstitucijos tikslų šiame skirsnyje reglamentuojamais klausimais turi būti siekiama vykdant bendrą transporto politiką

2. Šio straipsnio 1 dalis įgyvendinama europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais, atsižvelgiant į transporto ypatumus. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Šiais europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatomos:

a) bendros taisyklės, taikomos tarptautiniam transportui, vykstančiam į valstybės narės teritoriją ar iš jos arba vykstančiam per vienos ar keleto valstybių narių teritoriją;

- b) sąlygos, kuriomis vežėjai ne rezidentai gali valstybėje narėje teikti transporto paslaugas;
- c) priemonės transporto saugumui gerinti;
- d) bet kuri kita atitinkama priemonė.

3. Priimant 2 dalyje nurodytus europinius įstatymus arba pagrindų įstatymus, atsižvelgiama į atvejus, kai jų taikymas gali turėti didelės įtakos gyvenimo ir užimtumo lygiui tam tikruose regionuose bei transporto įrangos eksploatavimui.

III-237 STRAIPSNIS

Kol nepriimami III-236 straipsnio antroje dalyje nurodyti europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai, jokia valstybė narė negali įvairių nuostatų, reglamentavusių šią sritį 1958 m. sausio 1 d., arba, stojančiosioms valstybėms – jų įstojimo dieną, keisti taip, kad kitų valstybių narių vežėjams jos būtų tiesiogiai ar netiesiogiai mažiau palankios nei jos nacionaliniams vežėjams, išskyrus atvejus, kai Taryba vieningai priima europinį sprendimą, nustatantį išimtį.

III-238 STRAIPSNIS

Valstybės pagalba yra suderinama su Konstitucija, jei ji skirta transporto koordinavimo reikmėms arba jei ji kompensuoja tam tikrus įsipareigojimus, siejamus su viešosios paslaugos sąvoka.

III-239 STRAIPSNIS

Bet kuriose pagal Konstituciją patvirtintose priemonėse, susijusiose su transporto tarifais ir vežimo sąlygomis, turi būti atsižvelgiama į ekonominę vežėjų padėtį.

III-240 STRAIPSNIS

1. Sąjungoje transporto srityje draudžiama bet kokia diskriminacija, pasireiškianti tuo, kad vežėjai už tų pačių prekių vežimą tais pačiais maršrutais taiko skirtingus transporto įkainius ir nustato skirtingas sąlygas vien dėl vežamų prekių kilmės ar paskirties šalies.
2. Šio straipsnio 1 dalis nekliudo priimti kitų europinių įstatymų arba pagrindų įstatymų pagal III-236 straipsnio antrą dalį.
3. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius reglamentus arba sprendimus šio straipsnio 1 daliai įgyvendinti. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Taryba gali visų pirma priimti reikiamus europinius reglamentus ir sprendimus, kad institucijos galėtų užtikrinti, jog bus laikomasi 1 dalyje nustatytos taisyklės ir vartotojai galės naudotis visais jos teikiamais pranašumais.

4. Komisija savo iniciatyva ar kurios nors valstybės prašymu tiria 1 dalyje minimos diskriminacijos atvejus ir, pasikonsultavusi su atitinkama valstybe nare, priima reikiamus europinius sprendimus vadovaudamasi 3 dalyje nurodytais europiniais reglamentais ir sprendimais.

III-241 STRAIPSNIS

1. Visoms valstybėms narėms draudžiama Sąjungoje atliekamoms transporto operacijoms taikyti tarifus ir sąlygas, susijusias su koku nors paramos ir apsaugos elementu, iš kurių galėtų turėti naudos viena ar kelios konkrečios įmonės ar pramonės šakos, išskyrus atvejus, kai tai leidžiama Komisijos priimtu europiniu sprendimu.

2. Komisija savo iniciatyva ar kurios nors valstybės narės prašymu tiria 1 dalyje nurodytus tarifus ir sąlygas, pirmiausia atsižvelgdama į atitinkamos regioninės ekonominės politikos reikalavimus, nepakankamai išsivysčiusių regionų poreikius ir politinių aplinkybių smarkiai veikiančių regionų problemas, o taip pat į tokių tarifų ir sąlygų padarinius įvairių transporto rūšių konkurencijai.

Pasikonsultavusi su atitinkama valstybe nare, Komisija priima reikiamus europinius sprendimus.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytas draudimas netaikomas tarifams, nustatytiems konkurencijai užtikrinti.

III-242 STRAIPSNIS

Be transporto tarifų, vežėjo nustatomi mokesčiai arba rinkliavos už vežimą per sienas neturi viršyti pagrįsto dydžio, atsižvelgiant į tokio vežimo realiąsias išlaidas.

Valstybės narės stengiasi tokias išlaidas mažinti.

Komisija gali teikti valstybėms narėms rekomendacijas dėl šio straipsnio įgyvendinimo.

III-243 STRAIPSNIS

Šio skirsnio nuostatos netrukdo taikyti Vokietijos Federacinės Respublikos numatytų priemonių, jeigu tokios priemonės yra reikalingos tam tikruose Federacinės Respublikos regionuose dėl Vokietijos padalijimo atsiradusioms nepalankioms ekonominėms sąlygoms kompensuoti. Po penkerių metų nuo Sutarties dėl Konstitucijos Europai įsigaliojimo, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti šį straipsnį panaikinantį europinį sprendimą.

III-244 STRAIPSNIS

Prie Komisijos iš valstybių narių vyriausybių paskirtų ekspertų sudaromas patariamasis komitetas. Komisija savo nuožiūra konsultuojasi su šiuo komitetu transporto klausimais.

III-245 STRAIPSNIS

1. Šis skirsnis taikomas geležinkelių, kelių ir vidaus vandenų transportui.

2. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti atitinkamas priemones jūrų ir oro transportui. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

8 SKIRSNIS

TRANSEUROPINIAI TINKLAI

III-246 STRAIPSNIS

1. Kad padėtų pasiekti III-130 ir III-220 straipsniuose nurodytus tikslus ir suteiktų Sąjungos piliečiams, ūkio subjektams ir regioninėms bei vietinėms bendruomenėms galimybę gauti visą vidaus sienų neturinčios erdvės teikiamą naudą, Sąjunga prisideda prie transeuropinių tinklų kūrimo ir plėtojimo transporto, telekomunikacijų ir energetikos infrastruktūrų srityse.
2. Atvirų ir konkurencingų rinkų sistemoje Sąjunga savo veikla siekia remti nacionalinių tinklų tarpusavio ryšį ir sąveiką, taip pat galimybę tokiais tinklais naudotis. Ji ypač atsižvelgia į poreikį sujungti salas, regionus, neturinčius prieigos prie jūros, bei periferinius regionus su centriniais Sąjungos regionais.

III-247 STRAIPSNIS

1. Tam, kad pasiektų III-246 straipsnyje nurodytus tikslus, Sąjunga:
  - a) nustato gaires, apimančias transeuropinių tinklų srityje numatytų priemonių tikslus, prioritetus ir bendras kryptis; šiose gairėse nustatomi bendrų interesų projektai;
  - b) įgyvendina priemones, kurių, gali paaiškėti, reikia siekiant užtikrinti tinklų tarpusavio sąveiką, ypač techninio standartizavimo srityje;
  - c) gali remti valstybių narių remiamus bendrų interesų projektus, nustatytus a punkte nurodytose gairėse, ypač rengdama galimybių studijas, teikdama paskolų garantijas arba palūkanų subsidijas; Sąjunga taip pat gali prisidėti prie konkrečių projektų valstybėse narėse transporto infrastruktūros srityje finansavimo per Sanglaudos fondą.

Savo veikloje Sąjunga atsižvelgia į galimą projektų ekonominį gyvybingumą.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytos gairės ir kitos priemonės nustatomos europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais. Šie įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Gairėms ir bendrų interesų projektams, susijusiems su valstybės narės teritorija, reikalingas tos valstybės narės sutikimas.

3. Palaikydamos ryšį su Komisija, valstybės narės tarpusavyje koordinuoja nacionaliniu lygiu įgyvendinamą politiką, kuri gali turėti didelę įtaką įgyvendinant III-246 straipsnyje nurodytus tikslus. Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos tokiam koordinavimui skatinti.
4. Sąjunga gali bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis savitarpio interesus atitinkantiems projektams skatinti ir tinklų tarpusavio sąveikai užtikrinti.

9 SKIRSNIS

MOKSLINIAI TYRIMAI IR TECHNOLOGIJŲ PLĖTRA BEI KOSMOSAS

III-248 STRAIPSNIS

1. Sąjungos tikslas – stiprinti savo mokslinį bei technologinį pagrindą, sukuriant Europos mokslinių tyrimų erdvę, kurioje laisvai judėtų mokslo darbuotojai, mokslinės žinios ir technologijos, ir skatinti jos konkurencingumo augimą, taip pat pramonės srityje, kartu remiant visus mokslinius tyrimus, kurie, manoma, yra reikalingi pagal kitus Konstitucijos skyrius.
2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytais tikslais Sąjunga visoje Sąjungoje skatina įmones, įskaitant mažąsias ir vidutines, mokslinių tyrimų centrus ir universitetus plėsti aukšto lygio mokslinius tyrimus ir tobulinti technologijas. Ji remia jų pastangas tarpusavyje bendradarbiauti pirmiausia siekiant, kad skirtingų valstybių mokslo darbuotojai galėtų laisvai bendradarbiauti, o įmonės galėtų išnaudoti vidaus rinkos potencialą, ypač padarant prieinamas nacionalines viešąsias sutartis, apibrėžiant bendrus standartus ir šalinant teisines bei fiskalines tokio bendradarbiavimo kliūtis.

3. Visa Sąjungos veikla mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje, įskaitant demonstravimo veiklą, pasirenkama ir vykdoma remiantis šiuo skirsniu.

III-249 STRAIPSNIS

Siekdama III-248 straipsnyje nurodytų tikslų, Sąjunga vykdo toliau nurodytą veiklą, papildančią valstybių narių vykdomą veiklą:

- a) skatina įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų tarpusavio bendradarbiavimą, įgyvendina mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo programas;
- b) skatina Sąjungos bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis ir tarptautinėmis organizacijomis mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo srityse;
- c) skleidžia ir veiksmingai panaudoja Sąjungos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos rezultatus;
- d) skatina mokslo darbuotojų mokymą ir laisvą judėjimą Sąjungoje.

III-250 STRAIPSNIS

1. Sąjunga ir valstybės narės savo mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklą koordinuoja taip, kad nacionalinė politika ir Sąjungos politika būtų tarpusavyje suderintos.

2. Glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, Komisija gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos 1 dalyje nurodytam koordinavimui skatinti, ypač iniciatyvų, kuriomis siekiama nustatyti gaires ir rodiklius, organizuoti keitimąsi geriausia praktika ir rengti reikiamus elementus periodinei stebėsenai ir vertinimui. Apie tai išsamiai pranešama Europos Parlamentui.

III-251 STRAIPSNIS

1. Visas Sąjungos finansuojamas veiklos sritis reglamentuojanti daugiametė pagrindų programa nustatoma europiniu įstatymu. Šis įstatymas priimamas pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Ši pagrindų programa:

- a) nustato mokslinius ir technologinius tikslus, kurių siekiama III-249 straipsnyje nurodyta veikla, ir apibrėžia jos atitinkamus prioritetus;
  - b) nurodo tokios veiklos bendrąsias kryptis;
  - c) apibrėžia Sąjungos finansinio dalyvavimo, vykdant pagrindų programą, maksimalią bendrą sumą ir išsamias taisykles bei atitinkamą jos dalį kiekvienai nustatytai veiklos sričiai.
2. Keičiantis aplinkybėms daugiametė pagrindų programa patikslinama arba papildoma.

3. Tarybos europinis įstatymas nustato konkrečias programas daugiamečiai pagrindų programai įgyvendinti kiekvienoje veiklos srityje. Kiekvienoje konkrečioje programoje nustatomos išsamios įgyvendinimo taisyklės, apibrėžiama jos trukmė ir numatomos reikalingos priemonės. Konkrečiose programose nustatytų reikalingų lėšų suma negali viršyti maksimalios bendros sumos, nustatytos pagrindų programai ir kiekvienai veiklos sričiai. Toks įstatymas priimamas pasikonsultavus su Europos Parlamentu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

4. Papildant daugiamečioje pagrindų programoje numatytas veiklos sritis, europiniame įstatyme nustatomos priemonės, reikalingos Europos mokslinių tyrimų erdvės įgyvendinimui. Jis priimamas pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

III-252 STRAIPSNIS

1. Daugiamatės pagrindų programos įgyvendinimui europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato:

- a) įmonių, mokslinių tyrimų centrų ir universitetų dalyvavimo taisyklės;
- b) mokslinių tyrimų rezultatų sklaidą reglamentuojančias taisyklės.

Šie europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

2. Įgyvendinant daugiamečią pagrindų programą Europiniai įstatymai gali nustatyti papildomas programas, kuriose dalyvauja tik tam tikros valstybės narės, kurios jas finansuoja, atsižvelgiant į galimą Sąjungos dalyvavimą.

Šie europiniai įstatymai nustato papildomoms programoms taikytinas taisykles, svarbiausia, reglamentuojančias žinių sklaidimą ir prieinamumą kitoms valstybėms narėms. Jie priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir gavus atitinkamų valstybių narių sutikimą.

3. Įgyvendinant daugiametę pagrindų programą, europiniai įstatymai, suinteresuotoms valstybėms narėms pritarus, gali numatyti dalyvavimą mokslinių tyrimų ir plėtros programose, kurias vykdo kelios valstybės narės, taip pat dalyvavimą toms programoms vykdyti sukurtose struktūrose.

Šie europiniai įstatymai priimami pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

4. Įgyvendindama daugiametę pagrindų programą, Sąjunga gali nuspręsti bendradarbiauti su trečiosiomis šalimis ar tarptautinėmis organizacijomis Sąjungos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo srityse.

Konkretūs tokio bendradarbiavimo būdai gali būti nustatomi Sąjungos ir atitinkamų trečiųjų šalių susitarimuose.

III-253 STRAIPSNIS

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus arba sprendimus kurti bendras įmones ar kokias nors kitas struktūras, reikalingas Sąjungos mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo programoms veiksmingai vykdyti. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

III-254 STRAIPSNIS

1. Siekdama skatinti mokslinę ir techninę pažangą, pramonės konkurencingumą ir įgyvendinti savo politiką, Sąjunga parengia Europos kosmoso politiką. Šiuo tikslu ji gali skatinti bendras iniciatyvas, remti mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą bei koordinuoti kosmoso tyrinėjimams ir panaudojimui reikalingas pastangas.
2. Siekiant padėti įgyvendinti 1 dalyje nurodytus tikslus, europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato reikalingas priemones, kurios gali sudaryti Europos kosmoso programą.
3. Sąjunga užmezga tinkamus santykius su Europos kosmoso agentūra.

III-255 STRAIPSNIS

Kiekvienų metų pradžioje Komisija siunčia Europos Parlamentui ir Tarybai pranešimą. Pranešime pateikiama informacija apie veiklą, susijusią su moksliniais tyrimais, technologijų plėtra bei rezultatų skleidimu, praėjusiais metais ir apie einamųjų metų darbo programą.

10 SKIRSNIS

ENERGETIKA

III-256 STRAIPSNIS

1. Kuriant vidaus rinką ar jai veikiant ir atsižvelgiant į poreikį išsaugoti ir gerinti aplinką, Sąjungos energetikos politika siekiama:
  - a) užtikrinti energijos rinkos veikimą;
  - b) užtikrinti energijos tiekimo saugumą Sąjungoje; ir
  - c) skatinti energijos vartojimo efektyvumą bei taupymą ir naujų bei atsinaujinančių energijos formų plėtojimą.

2. Nepažeidžiant kitų Konstitucijos nuostatų taikymo, 1 dalyje nurodyti tikslai pasiekiami priemonėmis, įteisintomis europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais. Tokie įstatymai arba pagrindų įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Nepažeidžiant III-234 straipsnio 2 dalies c punkto, europiniai įstatymai ar pagrindų įstatymai neturi poveikio valstybės narės teisei apibrėžti savo energijos šaltinių naudojimo sąlygas, jos pasirinkimui tarp dviejų skirtingų energijos šaltinių ir jos bendrai energijos tiekimo struktūrai.

3. Nukrypstant nuo 2 dalies, Tarybos priimtu europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu nustatomos joje nurodytos priemonės, kai jos pirmiausia yra fiskalinio pobūdžio. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

IV SKYRIUS

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

1 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

III-257 STRAIPSNIS

1. Sąjunga sukuria laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės bei skirtingos valstybių narių teisinės sistemos ir tradicijos.

2. Ji užtikrina, kad nebus asmenų kontrolės jiems kertant vidaus sienas, ir suformuluoja valstybių narių solidarumu paremtą bendrą prieglobsčio, imigracijos ir išorės sienų kontrolės politiką, kuri būtų teisinga trečiųjų šalių piliečiams. Šiame skyriuje asmenys be pilietybės prilyginami trečiųjų šalių piliečiams.

3. Sąjunga stengiasi užtikrinti aukštą saugumo lygį prevencijos bei kovos su nusikalstamumu, rasizmu ir ksenofobija priemonėmis, taip pat policijos ir teisminių institucijų bei kitų kompetentingų institucijų veiklos koordinavimo ir bendradarbiavimo priemonėmis, taip pat tarpusavyje pripažįstant nuosprendžius baudžiamosiose bylose, o prireikus derinant baudžiamuosius įstatymus.

4. Sąjunga sudaro palankias sąlygas pasinaudoti teisingumu, ypač taikydama teisminių ir neteisminių sprendimų tarpusavio pripažinimo principą civilinėse bylose.

III-258 STRAIPSNIS

Europos Vadovų Taryba apibrėžia laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės teisėkūros ir veiksmų planavimo strategines gaires.

III-259 STRAIPSNIS

Nacionaliniai parlamentai užtikrina, kad remiantis 4 ir 5 skirsniais teikiami pasiūlymai ir teisėkūros iniciatyvos neprieštarautų subsidiarumo principui pagal Protokolą dėl subsidiarumo ir proporcingumo principų taikymo.

III-260 STRAIPSNIS

Nepažeisdama III-360–III-362 straipsnių, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus arba sprendimus, nustatančius priemones, kuriomis valstybės narės, bendradarbiaudamos su Komisija, objektyviai ir nešališkai vertina, kaip valstybių narių institucijos įgyvendina šiame skyriuje nurodytą Sąjungos politiką, ypač siekiant sudaryti sąlygas nuodugniai taikyti tarpusavio pripažinimo principą. Europos Parlamentas ir nacionaliniai parlamentai supažindinami su vertinimo turiniu ir rezultatais.

III-261 STRAIPSNIS

Siekiant užtikrinti, kad Sąjungoje būtų skatinamas ir stiprinamas operatyvus bendradarbiavimas vidaus saugumo veiklos srityje, Taryboje įkuriamas nuolatinis komitetas. Nepažeisdamas III-344 straipsnio, jis palengvina valstybių narių kompetentingų institucijų veiksmų koordinavimą. Atitinkamų Sąjungos įstaigų ir organų atstovai gali dalyvauti šio komiteto darbe. Europos Parlamentui ir nacionaliniams parlamentams nuolat pranešama apie šį darbą.

III-262 STRAIPSNIS

Šis skyrius neatleidžia valstybių narių nuo pareigos palaikyti viešąją tvarką ir užtikrinti vidaus saugumą.

III-263 STRAIPSNIS

Taryba priima europinius reglamentus, kad būtų užtikrintas valstybių narių atitinkamų padalinių, taip pat šių padalinių ir Komisijos administracinis bendradarbiavimas šiame skyriuje numatytose srityse. Ji sprendžia remdamasi Komisijos pasiūlymu, atsižvelgdama į III-264 straipsnį ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

III-264 STRAIPSNIS

4 ir 5 skirsniuose nurodyti aktai kartu su III-263 straipsnyje nurodytais europiniais reglamentais, užtikrinančiais administracinį bendradarbiavimą šiuose skirsniuose numatytose srityse, priimami:

- a) remiantis Komisijos pasiūlymu, arba
- b) ketvirtadalio valstybių narių iniciatyva.

2 SKIRSNIS

PATIKRINIMŲ PRIE SIENOS, PRIEGLOBSČIO IR IMIGRACIJOS POLITIKA

III-265 STRAIPSNIS

1. Sąjunga kuria politiką, siekdama:

- a) užtikrinti, kad nebūtų jokios asmenų, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kontrolės jiems kertant vidaus sienas;
  - b) tikrinti asmenis ir veiksmingai stebėti išorės sienų kirtimą;
  - c) laipsniškai įvesti integruotą išorės sienų valdymo sistemą.
2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemonės dėl:
- a) vizų ir kitų leidimų trumpam apsigyventi šalyje bendros politikos;
  - b) išorės sienas kertantiems asmenims taikomos kontrolės;
  - c) sąlygų, kuriomis trečiųjų šalių piliečiai trumpą laiką gali laisvai keliauti Sąjungoje;
  - d) bet kurios priemonės, būtinos laipsniškai sukurti integruotą išorės sienų valdymo sistemą;
  - e) užtikrinti, kad nebūtų jokios asmenų, neatsižvelgiant į jų pilietybę, kontrolės jiems kertant vidaus sienas;
3. Šis straipsnis neturi įtakos valstybių narių kompetencijai, susijusiai su jų sienų geografinė demarkacija pagal tarptautinę teisę.

III-266 STRAIPSNIS

1. Sąjunga kuria bendrą prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politiką trečiosios šalies piliečiams, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, siekdama siūlyti atitinkamą statusą ir užtikrinti negražinimo principo įgyvendinimą. Ši politika privalo neprieštarauti 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijai ir 1967 m. sausio 31 d. Protokolui dėl pabėgėlių statuso bei kitoms atitinkamoms sutartims.
2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato bendros Europos prieglobsčio sistemos priemones, kurias sudaro:
  - a) visoje Sąjungoje galiojantis vienodas prieglobsčio statusas trečiųjų šalių piliečiams;
  - b) vienodas papildomos apsaugos statusas trečiųjų šalių piliečiams, kuriems, negavus Europos prieglobsčio, reikia tarptautinės apsaugos;
  - c) bendra laikinos apsaugos sistema perkeltiesiems asmenims masinio antplūdžio atveju;
  - d) vienodo prieglobsčio statuso arba papildomos apsaugos statuso suteikimo ir atėmimo bendros procedūros;
  - e) kriterijai ir mechanizmai, kuriais nustatoma, kuri valstybė narė yra atsakinga už prašymo suteikti prieglobstį arba papildomą apsaugą svarstymą;
  - f) prieglobsčio arba papildomos apsaugos prašytojų priėmimo sąlygų reikalavimai;

g) partnerystė ir bendradarbiavimas su trečiosiomis šalimis, siekiant valdyti prieglobsčio, papildomos arba laikinos apsaugos prašančių žmonių antplūdžius.

3. Vienoje arba keliose valstybėse narėse dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio susidarius nepaprastajai padėčiai, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinius reglamentus arba sprendimus, apimančius laikinas priemones atitinkamų valstybių narių labui. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

III-267 STRAIPSNIS

1. Sąjunga kuria bendrą imigracijos politiką, kuria siekiama visais etapais užtikrinti veiksmingą migrantų srautų valdymą, palankų režimą teisėtai valstybėse narėse gyvenantiems trečiųjų šalių piliečiams bei neteisėtos imigracijos ir prekybos žmonėmis prevenciją ir sustiprintas kovos su jomis priemones.

2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones šiose srityse:

- a) atvykimo ir apsigyvenimo sąlygų bei ilgalaikių vizų ir leidimų gyventi, taip pat leidimų šeimoms susijungti išdavimo valstybėse narėse reikalavimų;
- b) teisėtai valstybėje narėje gyvenančių trečiųjų šalių piliečių teisių apibrėžimo, įskaitant sąlygas, reglamentuojančias judėjimo ir apsigyvenimo laisvę kitose valstybėse narėse;

c) neteisėtos imigracijos ir gyvenimo be leidimo, įskaitant be leidimo gyvenančių asmenų išsiuntimą ir repatriaciją;

d) kovos su prekyba žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais.

3. Sąjunga gali sudaryti susitarimus su trečiosiomis šalimis dėl trečiųjų šalių piliečių, kurie netenkina arba nebetenkina atvykimo, buvimo arba gyvenimo vienos iš valstybių narių teritorijoje sąlygų, readmisijos į jų kilmės arba provenencijos valstybes.

4. Europiniai įstatymai arba pagrindų gali nustatyti paskatų ir paramos valstybių narių veiksams teikimo priemones, siekiant skatinti jų teritorijose teisėtai gyvenančių trečiųjų šalių piliečių integraciją, išskyrus bet koki valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimą.

5. Šis straipsnis neturi įtakos valstybių narių teisei nustatyti į jų teritoriją iš trečiųjų šalių ieškoti samdomo arba savarankiško darbo atvykstančių trečiųjų šalių piliečių priėmimo apimtis.

III-268 STRAIPSNIS

Šiame skirsnyje išdėstyta Sąjungos politikai ir jos įgyvendinimui taikomas solidarumo ir teisingo atsakomybės pasidalijimo tarp valstybių narių principas, įskaitant jo finansinius padarinius.

Prireikus pagal šį skirsnį priimti Sąjungos aktai numato atitinkamas šio principo įgyvendinimo priemones.

3 SKIRSNIS

TEISMINIS BENDRADARBIAVIMAS CIVILINĖSE BYLOSE

III-269 STRAIPSNIS

1. Sąjunga su užsieniu susijusiose bylose plėtoja teisminių bendradarbiavimą, kuris grindžiamas neteisminių sprendimų tarpusavio pripažinimo principu. Šis bendradarbiavimas gali apimti valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimo priemonių patvirtinimą.
2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniuose įstatymuose arba pagrindų įstatymuose nustatomos priemonės, ypač kai jos būtinos vidaus rinkos tinkamam veikimui, kuriomis siekiama užtikrinti:
  - a) neteisminių sprendimų tarpusavio pripažinimą ir vykdymą;
  - b) teisminių ir neteisminių dokumentų įteikimą kitoje valstybėje;
  - c) valstybėse narėse įstatymų ir jurisdikcijos kolizijai taikomų teisės normų suderinamumą;
  - d) bendradarbiavimą renkant įrodymus;
  - e) veiksmingą teisę į teisingumą;

- f) civiliniam procesui tinkamai veikti trukdančių kliūčių šalinimą, jei reikia skatinant civilinio proceso normų suderinamumą valstybėse narėse;
- g) alternatyvių ginčų sprendimo metodų kūrimą;
- h) paramą teisėjų ir teismų darbuotojų mokymui.

3. Nukrypstant nuo 2 dalies, su užsieniu susijusios šeimos teisės priemonės nustatomos Tarybos priimtame europiniame įstatyme arba pagrindų įstatyme. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali priimti europinį sprendimą, apibrėžiantį tuos su užsieniu susijusius šeimos teisės aspektus, kuriems galima taikyti pagal įprastą teisėkūros procedūrą priimtus aktus. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

4 SKIRSNIS

TEISMINIS BENDRADARBIAVIMAS BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE

III-270 STRAIPSNIS

1. Teisminis bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose Sąjungoje grindžiamas nuosprendžių ir teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principu bei apima valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimą šio straipsnio 2 dalyje ir III-271 straipsnyje nurodytose srityse.

Europiniai įstatymai ir pagrindų įstatymai nustato priemones, skirtas:

- a) nustatyti taisykles ir procedūras, kad būtų užtikrintas visų nuosprendžių ir teismo sprendimų formų pripažinimas visoje Sąjungoje;
- b) užkirsti kelią ir spręsti jurisdikcijos kolizijas tarp valstybių narių;
- c) remti teisėjų ir teisminių institucijų darbuotojų mokymą;
- d) palengvinti su procesais baudžiamosiose bylose ir sprendimų vykdymu susijusį bendradarbiavimą tarp valstybių narių teisminių arba joms prilygstančių institucijų.

2. Europiniais pagrindų įstatymais galima nustatyti tokias minimalias taisykles, kokių reikia teismo nuosprendžių ir sprendimų tarpusavio pripažinimui bei policijos ir teismų bendradarbiavimui tarpvalstybinio pobūdžio baudžiamosiose bylose palengvinti. Šiose taisyklėse atsižvelgiama į skirtingas valstybių narių teises tradicijas ir sistemas.

Jos yra susijusios su:

- a) valstybių narių tarpusavio įrodymų leistinumą;
- b) asmenų teisėmis baudžiamajame procese;
- c) nusikaltimo aukų teisėmis;

- d) bet kuriais kitais konkrečiais baudžiamojo proceso aspektais, kuriuos europiniu sprendimu Taryba yra nustačiusi iš anksto; šį sprendimą, gavusi Europos Parlamento pritarimą, Taryba priima vieningai.

Šioje straipsnio dalyje nurodytų minimalių taisyklių priėmimas neužkerta kelio valstybėms narėms išlaikyti arba įvesti aukštesnio lygio asmenų apsaugą.

3. Kai Tarybos narė mano, kad šioje straipsnio 2 dalyje nurodytas europinio pagrindų įstatymo projektas paveiktų pagrindinius jos baudžiamosios teisės sistemos aspektus, ji gali prašyti, kad pagrindų įstatymo projektas būtų perduotas Europos Vadovų Tarybai. Tokiu atveju III-396 straipsnyje nurodyta procedūra yra sustabdoma. Po svarstymo Europos Vadovų Taryba per 4 mėnesius nuo šio sustabdymo:

- a) gražina projektą Tarybai, kuri nutraukia III-396 straipsnyje nurodytos procedūros sustabdymą, arba
- b) prašo Komisijos arba projektą pateikusių valstybių narių grupės pateikti naują projektą; šiuo atveju iš pradžių pasiūlytas aktas laikomas nepriimtu.

4. Jeigu iki 3 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos Europos Vadovų Taryba nesiima jokių veiksmų arba jeigu per 12 mėnesių laikotarpį nuo naujo projekto pateikimo pagal 3 dalies b punktą europinis pagrindų įstatymas nepriimamas, ir ne mažiau kaip trečdalis valstybių narių siekia tvirčiau bendradarbiauti, remdamosi atitinkamo pagrindų įstatymo projektu, jos atitinkamai praneša apie tai Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai.

Šiuo atveju leidimas pradėti I-44 straipsnio 2 dalyje ir III-419 straipsnio 1 dalyje nurodytą tvirtesnę bendradarbiavimą laikomas suteiktu bei taikomos nuostatos dėl tvirtesnio bendradarbiavimo.

III-271 STRAIPSNIS

1. Europiniais pagrindų įstatymais galima nustatyti minimalias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo tarpvalstybinio pobūdžio ypač sunkių nusikaltimų srityse; tokių nusikaltimų pobūdį lemia tokių veikų pobūdis arba poveikis, arba ypatingas poreikis kovoti su jomis, remiantis bendru pagrindu.

Šios nusikaltimų sritys yra: terorizmas, prekyba žmonėmis bei seksualinis moterų ir vaikų išnaudojimas, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta prekyba ginklais, pinigų plovimas, korupcija, mokėjimo priemonių klastojimas, kompiuteriniai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas.

Nusikalstamumo raidos pagrindu Taryba gali priimti europinį sprendimą, nustatantį kitas nusikaltimų sritis, atitinkančias šioje straipsnio dalyje nurodytus kriterijus. Ji, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

2. Jei valstybių narių baudžiamųjų įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų suderinimas pasirodo būtinas užtikrinant Sąjungos politikos veiksmingą įgyvendinimą srityje, kurioje taikomos derinimo priemonės, europiniuose pagrindų įstatymuose galima nustatyti būtiniausias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo atitinkamoje srityje. Tokie įstatymai priimami pagal tą pačią procedūrą kaip ir patvirtinant atitinkamas derinimo priemones, nepažeidžiant III-264 straipsnio.

3. Jeigu Tarybos narė mano, kad 1 arba 2 dalyje nurodytas europinio pagrindų įstatymo projektas paveiktų pagrindinius jos baudžiamosios teisės sistemos aspektus, ji gali prašyti, kad pagrindų įstatymo projektas būtų perduotas Europos Vadovų Tarybai. Tokiu atveju, kai taikoma III-396 straipsnyje nurodyta procedūra, ši procedūra sustabdoma. Po svarstymo Europos Vadovų Taryba per 4 mėnesius nuo šio sustabdymo:

- a) gražina projektą Tarybai, kuri nutraukia III-396 straipsnyje nurodytos procedūros, kai ji taikoma, sustabdymą, arba
- b) prašo Komisijos arba projektą pateikusių valstybių narių grupės pateikti naują projektą; šiuo atveju iš pradžių pasiūlytas aktas laikomas nepriimtu.

4. Jeigu iki šio straipsnio 3 dalyje minimo laikotarpio pabaigos Europos Vadovų Taryba nesiima jokių veiksmų arba jeigu per 12 mėnesių laikotarpį nuo naujo projekto pateikimo pagal šio straipsnio 3 dalies b punktą europinis pagrindų įstatymas nepriimamas, ir ne mažiau kaip trečdalis valstybių narių siekia tvirčiau bendradarbiauti, remdamosi atitinkamo pagrindų įstatymo projektu, jos atitinkamai praneša apie tai Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai.

Šiuo atveju leidimas pradėti I-44 straipsnio 2 dalyje ir III-419 straipsnio 1 dalyje nurodytą tvirtesnę bendradarbiavimą laikomas suteiktu bei taikomos nuostatos dėl tvirtesnio bendradarbiavimo.

III-272 STRAIPSNIS

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti priemones valstybių narių veiksmams nusikaltimų prevencijos srityje skatinti ir remti, išskyrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų derinimą.

III-273 STRAIPSNIS

1. *Eurojust* užduotis yra remti ir stiprinti nacionalinių tyrimo ir baudžiamojo persekiojimo institucijų bendradarbiavimą dėl sunkių nusikaltimų, susijusių su dviem ar daugiau valstybių narių, arba kai reikalingas baudžiamasis persekiojimas bendraisiais pagrindais, remiantis valstybių narių institucijų ir Europolo atliktomis operacijomis ir pateikta informacija.

Šiuo atžvilgiu europiniais įstatymais nustatoma *Eurojust* struktūra, veikla, veiksmų ir užduočių sritis. Tos užduotys gali apimti:

- a) kriminalinių nusikaltimų tyrimų pradėjimą ir siūlymą kompetentingoms nacionalinėms institucijoms pradėti baudžiamąjį persekiojimą, ypač kai tai susiję su veikomis, nukreiptomis prieš Sąjungos finansinius interesus;
- b) a punkte nurodytų tyrimų ir baudžiamojo persekiojimo koordinavimą;
- c) teismo bendradarbiavimo, taip pat sprendžiant jurisdikcijos kolizijas ir glaudžiai bendradarbiaujant su Europos teisiniu tinklu, stiprinimą.

Europiniais įstatymais taip pat nustatomos priemonės dėl Europos Parlamento ir nacionalinių parlamentų dalyvavimo vertinant *Eurojust* veiklą.

2. Vykdamas 1 dalyje nurodytą baudžiamąjį persekiojimą ir nepažeidžiant III-274 straipsnio, teismo proceso formalius veiksmus atlieka kompetentingi nacionaliniai pareigūnai.

III-274 STRAIPSNIS

1. Siekiant kovoti su Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiais nusikaltimais, Tarybos priimamu europiniu įstatymu *Eurojust* pagrindu galima įkurti Europos prokuratūrą. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.
2. Europos prokuratūra yra atsakinga, prireikus kartu su Europolu, už sunkių nusikaltimų, susijusių su ne viena valstybe nare, ir pažeidimų, nukreiptų prieš Sąjungos finansinius interesus, tyrimą, kaltininkų ir jų bendrininkų baudžiamąjį persekiojimą ir kaltinimo palaikymą teisme, kaip nustatyta šio straipsnio 1 dalyje nurodytame europiniame įstatyme. Tokių pažeidimų atžvilgiu valstybių narių kompetentinguose teismuose ji vykdo prokuroro funkcijas.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytame europiniame įstatyme apibrėžiamos Europos prokuratūrai taikytinos bendrosios taisyklės, jos funkcijų vykdymą reglamentuojančios sąlygos, jos veiklai taikytinos procesinės normos, taip pat įrodymų leistinumą reglamentuojančios taisyklės ir vykdant funkcijas naudojamų procesinių priemonių teisminei peržiūrai taikytinos normos.
4. Europos Vadovų Taryba tuo pačiu metu ar vėliau gali priimti europinį sprendimą, iš dalies pakeičiantį šio straipsnio 1 dalį, siekdama išplėsti Europos prokuratūros įgaliojimus, kad jie apimtų tarpvalstybinio pobūdžio sunkius nusikaltimus, ir atitinkamai iš dalies pakeičiantį šio straipsnio 2 dalį, kiek tai susiję su ne vieną valstybę narę liečiančių sunkių nusikaltimų kaltininkais ir jų bendrininkais. Europos Vadovų Taryba sprendimą priima vieningai, gavusi Europos Parlamento pritarimą ir pasikonsultavusi su Komisija.

5 SKIRSNIS

POLICIJOS BENDRADARBIAVIMAS

III-275 STRAIPSNIS

1. Sąjunga nustato policijos bendradarbiavimą užkardant, išaiškinant ir tiriant nusikalstamas veikas, kuriame dalyvauja visų valstybių narių kompetentingos institucijos, įskaitant policijos, muitinės ir kitas specializuotas teisėsaugos tarnybas.
2. Šio straipsnio 1 dalyje numatytiems tikslams pasiekti europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones dėl:
  - a) atitinkamos informacijos rinkimo, kaupimo, apdorojimo, analizavimo ir keitimosi ja;
  - b) paramos darbuotojų mokymui ir bendradarbiavimo keitimosi darbuotojais, įranga nusikaltimų išaiškinimo tyrimų srityse;
  - c) bendrų tyrimo metodų, taikomų sudėtingoms organizuoto nusikalstamumo formoms nustatyti, įvertinimo.
3. Tarybos europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti šiame straipsnyje nurodytų institucijų operatyvaus bendradarbiavimo priemones. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

III-276 STRAIPSNIS

1. Europolo užduotis yra remti ir stiprinti valstybių narių policijos ir kitų teisėsaugos tarnybų veiksmus bei jų tarpusavio bendradarbiavimą užkardant sunkius nusikaltimus, susijusius su dviem ar daugiau valstybių narių, terorizmu ir nusikalstamumo formomis, kurios kenkia Sąjungos politikoje numatytam bendram interesui, bei kovojant su jais.
2. Europiniai įstatymai nustato Europolo struktūrą, veikimą, veiksmų ir užduočių sritis. Tos užduotys gali apimti:
  - a) informacijos, ypač perduotos valstybių narių arba trečiųjų šalių institucijų ar organų, rinkimą, kaupimą, apdorojimą, analizavimą ir keitimąsi ja;
  - b) valstybių narių kompetentingų institucijų arba jungtinių tyrimo grupių prireikus kartu su *Eurojust*, bendrai atliekamų tyrimo ir operatyvinių veiksmų koordinavimą, organizavimą ir įgyvendinimą.

Europiniai įstatymai taip pat nustato Europos Parlamento kartu su nacionaliniais parlamentais atliekamos Europolo veiklos priežiūros procedūras.

3. Bet kokį operatyvų veiksmą Europolas privalo atlikti kartu su valstybės narės ar valstybių narių, su kurių teritorija tai susiję, institucijomis ir su jų sutikimu. Prievartos priemonių taikymas yra kompetentingų nacionalinių institucijų išimtinė pareiga.

III-277 STRAIPSNIS

Tarybos europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato sąlygas ir apribojimus, kurių laikantis III-270 ir III-275 straipsniuose nurodytos kompetentingos institucijos gali veikti kitos valstybės narės teritorijoje kartu su tos valstybės institucijomis ir jų sutikimu. Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, sprendžia vieningai.

V SKYRIUS

SRITYS, KURIOSE SAJUNGA GALI IMTIS RĖMIMO, KOORDINAVIMO ARBA PAPILDOMŲJŲ VEIKSMŲ

1 SKIRSNIS

VISUOMENĖS SVEIKATA

III-278 STRAIPSNIS

1. Žmonių sveikatos aukšto lygio apsauga užtikrinama nustatant ir įgyvendinant visas Sąjungos politikos ir veiklos kryptis.

Sąjunga, savo veikla papildydama valstybių narių politiką, siekia gerinti visuomenės sveikatą, taip pat užkirsti kelią žmonių negalavimams ir ligoms bei pašalinti pavojaus fizinei ir psichinei sveikatai šaltinius. Tokia veikla taip pat apima:

- a) kovą su labiausiai sveikatą pakertančiomis ligomis skatinant jų priežasčių, plitimo ir profilaktikos tyrimus, taip pat skleidžiant informaciją ir plėtojant švietimą sveikatos klausimais;
- b) stebėseną, išankstinį įspėjimą dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai ir kovą su jomis.

Sąjunga papildo valstybių narių veiklą mažinant su narkotikais siejamą žalą sveikatai, taip pat plėtojant informavimą ir prevenciją.

2. Sąjunga skatina valstybių narių bendradarbiavimą šiame straipsnyje nurodytose srityse ir prireikus remia jų veiksmus. Ji ypač skatina valstybių narių bendradarbiavimą, kad jų sveikatos paslaugos, kai jos yra tarpvalstybinio pobūdžio, geriau papildytų viena kitą.

Valstybės narės, palaikydamos ryšį su Komisija, savitarpiai koordinuoja politikos kryptis ir programas 1 dalyje nurodytose srityse. Komisija, palaikydama glaudų ryšį su valstybėmis narėmis, gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos tokiam koordinavimui remti, ypač iniciatyvų, kuriomis siekiama nustatyti gaires ir rodiklius, organizuoti keitimąsi geriausia patirtimi ir rengti reikiamus elementus periodinei stebėsenai ir vertinimui. Apie tai išsamiai pranešama Europos Parlamentui.

3. Sąjunga ir valstybės narės skatina bendradarbiavimą visuomenės sveikatos srityje su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis.

4. Nukrypstant nuo I-12 straipsnio 5 dalies ir I-17 straipsnio a punkto bei remiantis I-14 straipsnio 2 dalies k punktu, europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais padedama siekti šiame straipsnyje nurodytų tikslų, nustatant šias priemones bendroms saugumo problemoms spręsti:
- a) priemonės, nustatančias aukštus žmogaus kilmės organų ir medžiagų, kraujo ir kraujo darinių kokybės bei saugos standartus; šios priemonės jokiai valstybei narei negali kliudyti ir toliau laikytis griežtesnių apsaugos priemonių arba jas įvesti;
  - b) veterinarijos ir fitosanitarijos sričių priemonės, kuriomis tiesiogiai siekiama apsaugoti visuomenės sveikatą;
  - c) priemonės, nustatančias aukštus vaistų ir medicinos tikslams naudojamų prietaisų kokybės bei saugos standartus;
  - d) stebėsenos, išankstinio įspėjimo dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai ir kovos su jomis priemonės.

Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

5. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai taip pat gali nustatyti skatinamąsias priemones, skirtas saugoti ir gerinti žmonių sveikatą ir pirmiausia kovoti su tarpvalstybinio pobūdžio labiausiai sveikatą pakertančiomis ligomis, taip pat priemonės, kurių tiesioginis tikslas – apsaugoti visuomenės sveikatą, kai tai susiję su tabako vartojimu ir piktnaudžiavimu alkoholiu, išskyrus bet koki valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

6. Šiame straipsnyje numatytiems tikslams pasiekti Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, taip pat gali priimti rekomendacijas.

7. Sąjunga savo veikloje pripažįsta valstybių narių atsakomybę už jų sveikatos politikos apibrėžimą ir už sveikatos paslaugų ir sveikatos priežiūros organizavimą bei teikimą. Valstybių narių atsakomybė apima sveikatos paslaugų ir sveikatos priežiūros valdymą bei tam paskirtų išteklių paskirstymą. Šio straipsnio 4 dalies a punkte nurodytos priemonės neturi įtakos nacionalinėms nuostatomis dėl organų ir kraujo donorystės ar naudojimo medicinos tikslams.

2 SKIRSNIS

PRAMONĖ

III-279 STRAIPSNIS

1. Sąjunga ir valstybės narės užtikrina, kad būtų sudarytos Sąjungos pramonės konkurencingumui reikalingos sąlygos.

Tuo tikslu pagal atvirų ir konkurencingų rinkų sistemą jų veikla yra siekiama:

- a) spartinti pramonės prisitaikymą prie struktūrinių pokyčių;
- b) skatinti palankios aplinkos, įmonių, ypač mažųjų ir vidutinių, iniciatyvai ir plėtrai visoje Sąjungoje kūrimą;

- c) skatinti aplinkos, palankios įmonėms bendradarbiauti, kūrimą;
- d) siekti geriau panaudoti inovacijų, mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros politikos sukuriama pramonės potencialą.

2. Valstybės narės konsultuojasi tarpusavyje, palaikydamos ryšį su Komisija, o prireikus koordinuoja savo veiklą. Komisija gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos tokiam koordinavimui remti, ypač iniciatyvų, kuriomis siekiama nustatyti gaires ir rodiklius, organizuoti keitimąsi geriausia patirtimi ir rengti reikiamus elementus periodinei stebėsenai ir vertinimui. Apie tai išsamiai pranešama Europos Parlamentui.

3. Sąjunga 1 dalyje išdėstytų tikslų padeda siekti vykdydama savo politikos kryptis ir veiklą pagal kitas šios Konstitucijos nuostatas. Remiant valstybėse narėse vykdomus veiksmus, europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai gali nustatyti konkrečias priemones 1 dalyje nustatytiems tikslams pasiekti, išskyrus bet kokių valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą. Jos priimamos pasikonsultavus su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu.

Šis skirsnis nesuteikia Sąjungai pagrindo imtis kokių nors priemonių, galinčių iškreipti konkurenciją arba turinčių mokesčių nuostatų ar nuostatų, susijusių su samdomų darbuotojų teisėmis ir interesais.

3 SKIRSNIS

KULTŪRA

III-280 STRAIPSNIS

1. Sąjunga prisideda prie valstybių narių kultūrų klestėjimo, gerbdama jų nacionalinę ir regioninę įvairovę ir kartu iškeldama bendrą kultūros paveldą.
2. Sąjunga veikia siekdama skatinti valstybes nares bendradarbiauti, o prireikus – paremti ir papildyti jų veiklą šiose srityse:
  - a) Europos tautų kultūros ir istorijos geresnio pažinimo ir populiarinimo,
  - b) europinės reikšmės kultūros paveldo išsaugojimo ir apsaugos,
  - c) nekomercinių kultūrinių mainų,
  - d) meninės ir literatūrinės kūrybos, įskaitant audiovizualinę sritį.
3. Sąjunga ir valstybės narės skatina bendradarbiavimą kultūros srityje su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis, ypač su Europos Taryba.
4. Sąjunga į kultūros aspektus atsižvelgia imdamasi veiksmų pagal kitas šios Konstitucijos nuostatas, visų pirma siekdama gerbti ir skatinti savo kultūrų įvairovę.

5. Kad padėtų pasiekti šiame straipsnyje minėtus tikslus:
- a) europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato skatinamuosius veiksmus, išskyrus bet kokią valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą. Šie teisės aktai priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu;
  - b) Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima rekomendacijas.

4 SKIRSNIS

TURIZMAS

III–281 STRAIPSNIS

1. Sąjunga papildo valstybių narių veiklą turizmo sektoriuje, ypač skatindama Sąjungos įmonių konkurencingumą šiame sektoriuje.

Šiuo tikslu Sąjunga savo veiksmais siekia:

- a) skatinti palankios įmonių plėtrai aplinkos šiame sektoriuje sukūrimą;
- b) remti valstybių narių bendradarbiavimą, ypač keičiantis gera praktika;

2. Europiniame įstatyme arba pagrindų įstatyme nustatomos konkrečios priemonės veiksmams valstybėse narėse papildyti, kad būtų pasiekti šiame straipsnyje nurodyti tikslai, išskyrus bet kokių valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą.

5 SKIRSNIS

ŠVIETIMAS, JAUNIMAS, SPORTAS IR PROFESINIS MOKYMAS

III-282 STRAIPSNIS

1. Sąjunga siekti švietimo kokybės gerinimo padeda skatindama valstybių narių bendradarbiavimą, o prireikus remdama ir papildydama jų veiklą. Sąjunga visiškai pripažįsta valstybių narių atsakomybę už mokymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą bei gerbia jų kultūrinę ir kalbų įvairovę.

Sąjunga prisideda skatinant Europos sporto reikalus, kartu atsižvelgdama į jo specifinį pobūdį, savanoriška veikla paremtas struktūras bei jo socialinę ir švietimo funkciją.

Sąjunga savo veiksmais siekia:

- a) plėtoti europinę pakraipą švietimo srityje, ypač mokant valstybių narių kalbų ir jas populiarinant;

- b) skatinti studentų ir dėstytojų mobilumą, *inter alia* skatinant akademinį diplomų ir studijų trukmės pripažinimą;
  - c) skatinti švietimo įstaigų bendradarbiavimą;
  - d) plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių švietimo sistemų klausimais;
  - e) skatinti plėsti jaunimo ir socialinės-pedagoginės pakraipos mokymo specialistų mainus bei skatinti jaunimą dalyvauti demokratiame Europos gyvenime;
  - f) skatinti nuotolinio mokymo vystymąsi;
  - g) plėtoti europinę pakraipą sporto srityje, skatinant sąžiningumą bei atvirumą sporto varžybose ir už sportą atsakingų organizacijų bendradarbiavimą, taip pat saugant sportininkų, ypač jaunų sportininkų, fizinį ir moralinį integralumą.
2. Sąjunga ir valstybės narės skatina bendradarbiavimą švietimo ir sporto srityje su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis, ypač su Europos Taryba.
3. Siekiant įgyvendinti šiame straipsnyje minėtus tikslus:
- a) europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato skatinamuosius veiksmus, išskyrus bet kokį valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu;

- b) Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima rekomendacijas.

III-283 STRAIPSNIS

1. Sąjunga įgyvendina profesinio mokymo politiką, kuri remia ir papildo valstybių narių veiksmus, kartu pripažindama visišką valstybių narių atsakomybę už profesinio mokymo turinį ir organizavimą.

Sąjunga savo veiksmais siekia:

- a) palengvinti prisitaikymą prie pramonės permainų, ypač vykdant profesinį mokymą ir perkvalifikavimą,
- b) tobulinti pradinį ir tęstinį profesinį mokymą siekiant palengvinti profesinę integraciją ir reintegraciją į darbo rinką,
- c) palengvinti profesinio mokymo prieinamumą ir skatinti profesijos mokytojų ir mokomų asmenų, ypač jaunimo, mobilumą,
- d) skatinti švietimo ar mokymo įstaigų ir įmonių bendradarbiavimą mokymo srityje,
- e) plėtoti keitimąsi informacija ir patirtimi bendrais valstybių narių mokymo sistemų klausimais.

2. Sąjunga ir valstybės narės skatina bendradarbiavimą profesinio mokymo srityje su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis.

3. Siekiant įgyvendinti šiame straipsnyje nurodytus tikslus:
  - a) europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato reikalingas priemones, išskyrus bet koki valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų derinimą. Jie priimami pasikonsultavus su Regionų komitetu bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu;
  - b) Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima rekomendacijas.

6 SKIRSNIS

CIVILINĖ SAUGA

III-284 STRAIPSNIS

1. Sąjunga skatina valstybių narių bendradarbiavimą, siekdama didinti gaivalinių nelaimių arba žmogaus sukeltų katastrofų prevencijos ir apsaugos nuo jų sistemų veiksmingumą.

Sąjunga savo veiksmais siekia:

- a) remti ir papildyti valstybių narių veiksmus nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygiu užkertant kelią pavojams, rengiant civilinės saugos darbuotojus bei reaguojant į gaivalines nelaimes ir žmogaus sukeltas katastrofas Sąjungoje;

- b) skatinti greitą, veiksmingą nacionalinių civilinės saugos tarnybų bendradarbiavimą Sąjungoje;
- c) skatinti tarptautinio civilinės saugos darbo nuoseklumą.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytus tikslus pasiekti padedančios reikalingos priemonės nustatomos europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais, išskyrus bet kokių valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimą.

7 SKIRSNIS

ADMINISTRACINIS BENDRADARBIAVIMAS

III-285 STRAIPSNIS

1. Tinkamam Sąjungos veikimui būtinas veiksmingas Sąjungos teisės įgyvendinimas valstybėse narėse laikomas bendro intereso reikalu.
2. Sąjunga gali remti valstybių narių pastangas gerinti savo administracinius gebėjimus įgyvendinant Sąjungos teisę. Tokiais veiksmais gali būtų keitimosi informacija ir valstybės tarnautojų mainų palengvinimas bei mokymo programų rėmimas. Nė viena valstybė narė neprivalo pasinaudoti šia parama. Šiuo tikslu reikalingos priemonės nustatomos europiniais įstatymais, išskyrus bet kokių valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų suderinimą.

3. Šis straipsnis nepažeidžia valstybių narių įsipareigojimų įgyvendinti Sąjungos teisę arba Komisijos prerogatyvų ir pareigų. Jis nepažeidžia ir kitų Konstitucijos nuostatų, numatančių valstybių narių administracinį bendradarbiavimą tarpusavyje ir su Sąjunga.

IV ANTRAŠTINĖ DALIS

ASOCIACIJA SU UŽJŪRIO ŠALIMIS IR TERITORIJOMIS

III-286 STRAIPSNIS

1. Ne Europos šalys ir teritorijos, palaikančios ypatingus santykius su Danija, Prancūzija, Nyderlandais ir Jungtine Karalyste, sudaro asociaciją su Sąjunga. Šių šalių ir teritorijų (toliau – šalys ir teritorijos) sąrašas yra II priede.

Ši antraštinė dalis taikoma Grenlandijai, atsižvelgiant į Protokolo dėl Grenlandijai skirtų priemonių konkrečias nuostatas.

2. Šios asociacijos tikslas – skatinti tų šalių ir teritorijų ekonominį ir socialinį vystymąsi bei užmegzti glaudžius jų tarpusavio ekonominius santykius ir su Sąjunga.

Asociacija pirmiausia turi būti naudinga šių šalių ir teritorijų gyventojų interesams ir gerovei, kad ekonominė, socialinė ir kultūrinė raida atitiktų jų siekius.

III-287 STRAIPSNIS

Asociacija siekiama šių tikslų:

- a) prekybai su šalimis ir teritorijomis valstybės narės taiko tą patį režimą, kokį jos pagal Konstituciją nustato viena kitai;
- b) kiekviena šalis ar teritorija prekybai su valstybėmis narėmis ir kitomis šalimis bei teritorijomis taiko tokį pat režimą kaip ir Europos valstybei, su kuria palaiko ypatingus santykius;
- c) valstybės narės prisideda prie investicijų, kurių reikia šių šalių ir teritorijų laipsniškam vystymuisi;
- d) Sąjungos finansuojamoms investicijoms skelbiami konkursai ir pasiūlymai yra lygiais pagrindais atviri visiems fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie yra valstybės narės arba šalių ir teritorijų nacionaliniai subjektai;
- e) valstybių narių santykiuose su šalimis ir teritorijomis piliečių ir įmonių įsisteigimo teisė be jokios diskriminacijos reglamentuojama pagal III antraštinės dalies I skyriaus 2 skirsnio 2 poskirsnio nuostatas dėl įsisteigimo laisvės ir taikant minėtame poskirsnyje numatytą tvarką, atsižvelgiant į aktus, priimtus pagal III-291 straipsnį.

III-288 STRAIPSNIS

1. Importo muitai šalių ir teritorijų kilmės prekėms, importuojamoms į valstybes nares, draudžiami taip, kaip draudžiami muitai valstybių narių tarpusavio prekyboje pagal Konstituciją.
2. Importo muitai prekėms, importuojamoms į šalis ir teritorijas iš valstybių narių arba kitų šalių ir teritorijų, draudžiami pagal III-151 straipsnio 4 dalį.
3. Tačiau šalys ir teritorijos gali rinkti muitus savo vystymosi ir industrializavimo reikmėms arba savo biudžeto įplaukoms papildyti.

Pirmesnėje pastraipoje minimi muitai negali viršyti iš valstybės narės, su kuria šalis ar teritorija palaiko ypatingus santykius, importuojamoms prekėms taikomų muitų.

4. Šio straipsnio 2 dalis netaikoma šalims ir teritorijoms, kurios dėl ypatingų joms privalomų tarptautinių įpareigojimų jau taiko nediskriminacinį muitų tarifą.
5. Prekėms, importuojamoms į šalis ir teritorijas, taikomų muitų nustatymas ar bet koks jų pakeitimas nei teisiškai, nei faktiškai, nei tiesiogiai ar netiesiogiai neturi diskriminuoti importo iš skirtingų valstybių narių.

III-289 STRAIPSNIS

Jei, taikant III-288 straipsnio 1 dalį, muitų, taikomų prekėms, įvežamoms iš trečiosios šalies į šalį arba teritoriją, dydis gali nukreipti prekybos srautą kurios nors valstybės narės nenaudai, ši gali prašyti Komisiją pasiūlyti kitoms valstybėms narėms imtis priemonių padėčiai pataisyti.

III-290 STRAIPSNIS

Atsižvelgiant į visuomenės sveikatos, visuomenės saugumo arba viešosios tvarkos nuostatas, darbuotojų judėjimo iš šalių ir teritorijų į valstybes nares ir darbuotojų judėjimo iš valstybių narių į šalis ir teritorijas laisvė reglamentuojama pagal III-291 straipsnį priimtais aktais.

III-291 STRAIPSNIS

Atsižvelgdama į šalių ir teritorijų asociacijos su Sąjunga įgytą patirtį, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai priima europinius įstatymus, pagrindų įstatymus, reglamentus ir sprendimus dėl šių šalių ir teritorijų asociacijos su Sąjunga išsamių taisyklių ir tvarkos. Šie įstatymai ir pagrindų įstatymai priimami pasikonsultavus su Europos Parlamentu.

V ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS IŠORINIAI VEIKSMAI

I SKYRIUS

VISUOTINAI TAIKOMOS NUOSTATOS

III-292 STRAIPSNIS

1. Savo veiksmuose tarptautinėje arenoje, skirtuose žengti į platesnį pasaulį, Sąjunga vadovaujasi principais, paskatinusiais jos pačios sukūrimą, vystymąsi ir plėtrą: demokratijos, teisinės valstybės, žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių visuotinumą ir nedalomumą, pagarbos žmogaus orumui, lygybės ir solidarumo principais bei Jungtinių Tautų Chartijos principų laikymusi ir tarptautine teise.

Sąjunga siekia plėtoti santykius ir partnerystę su trečiosiomis šalimis bei tarptautinėmis, regioninėmis arba pasaulinėmis organizacijomis, kurios taip pat laikosi pirmojoje pastraipoje nurodytų principų. Ji skatina bendrų problemų daugiašalius sprendimus, ypač priimamus Jungtinių Tautų struktūroje.

2. Sąjunga nustato ir įgyvendina bendrą politiką ir veiksmus bei siekia daug bendradarbiauti visose tarptautinių santykių srityse, kad

a) apgintų savo bendras vertybes, pagrindinius interesus, saugumą, nepriklausomybę ir vientisumą;

- b) įtvirtintų ir remtų demokratiją, teisinę valstybę, žmogaus teises ir tarptautinę teisę;
- c) išsaugotų taiką, užkirstų kelią konfliktams ir stiprintų tarptautinį saugumą pagal Jungtinių Tautų Chartijos tikslus ir principus, Helsinkio Baigiamojo akto principus ir Paryžiaus Chartijos tikslus, įskaitant susijusiuosius su išorės sienomis;
- d) skatintų besivystančių šalių ekonominę, socialinę ir aplinkos apsaugos tvarų vystymąsi, pirmiausia siekdama panaikinti skurdą;
- e) skatintų visų valstybių integraciją į pasaulio ekonomiką, įskaitant laipsnišką tarptautinės prekybos apribojimų panaikinimą;
- f) padėtų kurti tarptautines priemones aplinkos kokybės išsaugojimui ir gerinimui bei pasaulio gamtos išteklių tausojančiam valdymui, siekiant užtikrinti tvarų vystymąsi;
- g) padėtų tautoms, valstybėms ir regionams įveikti gaivalines nelaimes arba žmogaus sukeltas katastrofas;
- h) remtų tarptautinę sistemą, grindžiamą tvirtesniu daugiašaliu bendradarbiavimu ir tinkamu pasauliniu valdymu.

3. Sąjunga laikosi 1 ir 2 dalyse nurodytų principų ir siekia tikslų, plėtodama ir įgyvendindama įvairias šioje antraštinėje dalyje numatytas Sąjungos išorinių veiksmų sritis bei kitų savo politikos krypčių išorinius aspektus.

Sajunga užtikrina savo išorinių veiksmų įvairių sričių bei jų ir kitų savo politikos krypčių nuoseklumą. Taryba ir Komisija, kurioms padeda Sąjungos užsienio reikalų ministras, užtikrina šį nuoseklumą ir bendradarbiauja šiuo tikslu.

III-293 STRAIPSNIS

1. Remdamasi III-392 straipsnyje nurodytais principais ir tikslais, Europos Vadovų Taryba nustato Sąjungos strateginius interesus ir tikslus.

Europos Vadovų Tarybos europiniai sprendimai dėl Sąjungos strateginių interesų ir tikslų yra susiję su bendra užsienio ir saugumo politika bei kitomis Sąjungos išorinių veiksmų sritimis. Tokie sprendimai gali būti susiję su Sąjungos santykiais su konkrečia valstybe arba regionu, arba gali būti teminio pobūdžio. Jie nustato jų trukmę ir priemones, kurių Sąjunga ir valstybės narės gali imtis.

Europos Vadovų Taryba priima sprendimą vieningai, remdamasi rekomendacija, kurią prima Taryba pagal kiekvienai sričiai nustatytas nuostatas. Europos Vadovų Tarybos europiniai sprendimai įgyvendinami Konstitucijoje numatyta tvarka.

2. Sąjungos užsienio reikalų ministras bendros užsienio ir saugumo politikos srityje ir Komisija kitose išorinių veiksmų srityse Tarybai gali teikti bendrus pasiūlymus.

II SKYRIUS

BENDRA UŽSIENIO IR SAUGUMO POLITIKA

1 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

III-294 STRAIPSNIS

1. Atsižvelgdama į savo išorinių veikslių principus ir tikslus Sąjunga apibrėžia ir įgyvendina visas užsienio ir saugumo politikos sritis apimančią bendrą užsienio ir saugumo politiką.

2. Valstybės narės lojalumo ir savitarpio solidarumo dvasia aktyviai ir besąlygiškai remia Sąjungos užsienio ir saugumo politiką.

Valstybės narės veikia išvien, kad stiprintų ir plėtotų savitarpio politinį solidarumą. Jos nesiima jokių veikslių, prieštaraujančių Sąjungos interesams arba galinčių sumenkinti jos, kaip tarptautinių santykių darną skatinančios jėgos, veiksmingumą.

Taryba ir Sąjungos užsienio reikalų ministras užtikrina, kad šių principų būtų laikomasi.

3. Sąjunga vadovauja bendrai užsienio ir saugumo politikai:

a) apibrėždama bendras gaires;

- b) priimdama europinius sprendimus, nustatančius:
- i) veiksmus, kurių Sąjunga turi imtis;
  - ii) pozicijas, kurias Sąjunga turi priimti;
  - iii) i ir ii papunkčiuose nurodytų europinių sprendimų įgyvendinimo priemones;
- c) stiprindama sistemingą valstybių narių bendradarbiavimą įgyvendinant politiką.

III-295 STRAIPSNIS

1. Europos Vadovų Taryba nustato bendros užsienio ir saugumo politikos, įskaitant gynybinio pobūdžio reikalus, bendras gaires.

Kai tai reikalinga dėl tarptautinių įvykių, Europos Vadovų Tarybos pirmininkas sušaukia Europos Vadovų Tarybos neeilinį posėdį, kad nustatytų Sąjungos politikos strategines kryptis tokių įvykių akivaizdoje.

2. Taryba, remdamasi Europos Vadovų Tarybos apibrėžtomis bendromis gairėmis ir strateginėmis kryptimis, priima bendrai užsienio ir saugumo politikai nustatyti ir įgyvendinti būtinus europinius sprendimus.

III-296 STRAIPSNIS

1. Sąjungos užsienio reikalų ministras, kuris pirmininkauja Užsienio reikalų tarybai, savo pasiūlymais prisideda rengiant bendrą užsienio ir saugumo politiką bei užtikrina Europos Vadovų Tarybos ir Tarybos priimtų europinių sprendimų įgyvendinimą.
2. Bendros užsienio ir saugumo politikos reikalais Sąjungai atstovauja užsienio reikalų ministras. Sąjungos vardu jis veda politinį dialogą su trečiomis šalimis ir išreiškia Sąjungos poziciją tarptautinėse organizacijose ir tarptautinėse konferencijose.
3. Vykdyti įgaliojimus Sąjungos užsienio reikalų ministrui padeda Europos išorinių veikslių tarnyba. Savo darbe ši Tarnyba bendradarbiauja su valstybių narių diplomatinėmis tarnybomis, o ją sudaro Tarybos generalinio sekretoriato ir Komisijos atitinkamų padalinių pareigūnai bei valstybių narių nacionalinių diplomatinių misijų laikinai komandiruotas personalas. Europos išorinių veikslių tarnybos struktūra ir veikimas nustatomi Tarybos priimtu europiniu sprendimu. Taryba sprendžia remdamasi Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei gavusi Komisijos sutikimą.

III-297 STRAIPSNIS

1. Kai dėl tarptautinės situacijos Sąjungai reikia operatyviai veikti, reikalingus europinius sprendimus priima Taryba. Tokiais sprendimais nustatomi veikslių tikslai, sritis, priemonės, kurias Sąjunga gali naudoti, taip pat veikslių įgyvendinimo sąlygos, o prireikus – ir trukmė.

Jei pasikeičia aplinkybės, turinčios esminės įtakos tokiu europiniu sprendimu reglamentuojamam klausimui, Taryba persvarsto sprendimo principus bei tikslus ir priima reikalingus europinius sprendimus.

2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyti europiniai sprendimai įpareigoja valstybes nares laikytis nusistatytų pozicijų ir savo veikloje jomis vadovautis.

3. Jei, vadovaujantis šio straipsnio 1 dalyje nurodytu europiniu sprendimu, numatoma nustatyti tam tikrą nacionalinę poziciją arba imtis nacionalinių veiksmų, informaciją atitinkama valstybė narė turi pateikti laiku, kad prireikus būtų galima iš anksto pasikonsultuoti Taryboje. Reikalavimas iš anksto pateikti informaciją netaikomas priemonėms, kuriomis tokie sprendimai tik perkeliami į nacionalinį lygmenį.

4. Jei pasikeitus situacijai ir neperžiūrėjus šio straipsnio 1 dalyje nurodyto europinio sprendimo iškyla neišvengiama būtinybė, valstybės narės, atsižvelgdamos į tokio sprendimo bendrus tikslus, skubos tvarka gali patvirtinti reikalingas priemones. Apie visas tokias priemones atitinkama valstybė narė nedelsdama praneša Tarybai.

5. Jei įgyvendinant šiame straipsnyje nurodytą europinį sprendimą iškyla didelių sunkumų, valstybė narė apie juos praneša Tarybai, kuri juos aptaria ir ieško tinkamų sprendimų. Tokie sprendimai neturi prieštarauti veiksmų tikslams ar menkinti jų veiksmingumo.

III-298 STRAIPSNIS

Taryba priima europinius sprendimus, kuriais išreiškiamas Sąjungos požiūris į tam tikrą geografinio arba teminio pobūdžio dalyką. Valstybės narės užtikrina, kad jų nacionalinė politika atitiktų Sąjungos pozicijas.

III-299 STRAIPSNIS

1. Bet kuri valstybė narė, Sąjungos užsienio reikalų ministras arba Komisijos remiamas ministras gali perduoti Tarybai svarstyti bet kurį su bendra užsienio ir saugumo politika susijusį klausimą ir atitinkamai teikti jai iniciatyvas arba pasiūlymus.
2. Tais atvejais, kai reikalingas skubus sprendimas, Sąjungos užsienio reikalų ministras savo iniciatyva arba valstybės narės prašymu per keturiasdešimt aštuonias valandas, o nepaprastosios padėties atveju dar greičiau, sušaukia neeilinį Tarybos posėdį.

III-300 STRAIPSNIS

1. Šiame skyriuje nurodytus europinius sprendimus Taryba priima vieningai.

Bet kuri balsuojant susilaikiusi Tarybos narė savo susilaikymą gali pateisinti padarydama oficialų pareiškimą. Tokiu atveju ji nėra įpareigojama taikyti europinio sprendimo, bet pripažįsta, kad tas sprendimas įpareigoja Sąjungą. Atitinkama valstybė narė, paisydama savitarpio solidarumo, nesiima jokių veiksmų, galinčių prieštarauti arba kliudyti tuo sprendimu grindžiamai Sąjungos veiklai, o kitos valstybės narės gerbia jos poziciją. Jei šitaip savo susilaikymą pateisinusios Tarybos narės sudaro ne mažiau kaip trečdalį valstybių narių, atstovaujančių ne mažiau kaip vienam trečdaliui Sąjungos gyventojų, sprendimas nepriimamas.

2. Nukrypdama nuo šio straipsnio 1 dalies, Taryba kvalifikuota balsų dauguma:

- a) priima Sąjungos veiksmus arba poziciją nustatančius europinius sprendimus remdamasi su Sąjungos strateginiais interesais ir tikslais susijusiu Europos Vadovų Tarybos europiniu sprendimu, nurodytu III-293 straipsnio 1 dalyje;
- b) priima Sąjungos veiksmus arba poziciją nustatantį europinį sprendimą, remdamasi pasiūlymu, kurį pateikia Sąjungos užsienio reikalų ministras Europos Vadovų Tarybos specialiu prašymu jos pačios arba ministro iniciatyva;
- c) priima europinį sprendimą, įgyvendinantį Sąjungos veiksmus arba poziciją nustatantį europinį sprendimą;
- d) priima europinį sprendimą, susijusį su specialaus atstovo paskyrimu pagal III-302 straipsnį.

Jei Tarybos narė pareiškia, kad dėl esminių ir konkrečiai nurodytų su nacionaline politika susijusių priežasčių ji ketina prieštarauti europinio sprendimo, kuris turi būti priimamas kvalifikuota balsų dauguma, priėmimui, dėl jo nebalsuojama. Sąjungos užsienio reikalų ministras, glaudžiai konsultuodamasis su atitinkama valstybe nare, ieško jai priimtino sprendimo. Jeigu jam nepavyksta, Taryba kvalifikuota balsų dauguma gali prašyti, kad tas klausimas būtų perduotas Europos Vadovų Tarybai vieningai priimti europinį sprendimą.

3. Remdamasi I-40 straipsnio 7 dalimi Europos Vadovų Taryba gali vieningai priimti europinį sprendimą, nustatantį, kad šio straipsnio 2 dalyje nenurodytais atvejais Taryba sprendimą priima kvalifikuota balsų dauguma.

4. Šio straipsnio 2 ir 3 dalys netaikomos karinio arba gynybinio pobūdžio sprendimams.

III-301 STRAIPSNIS

1. Europos Vadovų Tarybai ir Tarybai apibrėžus Sąjungos bendrą požiūrį pagal I-40 straipsnio 5 dalį, Sąjungos užsienio reikalų ministras ir valstybių narių užsienio reikalų ministrai koordinuoja savo veiklą Taryboje.
2. Valstybių narių diplomatinės misijos bei Sąjungos delegacijos trečiosiose šalyse ir prie tarptautinių organizacijų bendradarbiauja ir prisideda rengiant ir įgyvendinant šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bendrą požiūrį.

III-302 STRAIPSNIS

Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu Taryba gali skirti specialųjį įgaliotinį ir suteikti jam įgaliojimus konkrečiais politikos klausimais. Specialusis įgaliotinis vykdo savo įgaliojimus prižiūrint ministrui.

III-303 STRAIPSNIS

Sąjunga gali sudaryti susitarimus su viena ar keliomis valstybėmis arba tarptautinėmis organizacijomis šiame skyriuje numatytoje srityse.

III-304 STRAIPSNIS

1. Sąjungos užsienio reikalų ministras konsultuojasi su Europos Parlamentu ir jį informuoja pagal I-40 straipsnio 8 dalį ir I-41 straipsnio 8 dalį. Jis užtikrina, kad būtų tinkamai atsižvelgta į Europos Parlamento požiūrį. Specialieji atstovai gali dalyvauti informuojant Europos Parlamentą.
2. Europos Parlamentas gali teikti Tarybai ir Sąjungos užsienio reikalų ministrui paklausimus arba rekomendacijas. Du kartus per metus jis svarsto pažangą, padarytą įgyvendinant bendrą užsienio ir saugumo politiką, įskaitant bendrą saugumo ir gynybos politiką.

III-305 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės koordinuoja savo veiklą tarptautinėse organizacijose ir tarptautinėse konferencijose. Tokiuose forumuose jos palaiko bendrąsias Sąjungos pozicijas. Šį koordinavimą organizuoja Sąjungos užsienio reikalų ministras.

Tarptautinėse organizacijose ir tarptautinėse konferencijose, kuriose dalyvauja ne visos valstybės narės, dalyvaujančiosios palaiko bendrąsias pozicijas.

2. Remdamosi I-16 straipsnio 2 dalimi, valstybės narės, atstovaujamos tarptautinėse organizacijose arba tarptautinėse konferencijose, kuriose dalyvauja ne visos valstybės narės, informuoja nedalyvaujančiąsias valstybes nares ir Sąjungos užsienio reikalų ministrą visais bendro intereso klausimais.

Valstybės narės, kurios yra ir Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos narės, veikia išvien ir išsamiai informuoja kitas valstybes nares ir Sąjungos užsienio reikalų ministrą. Valstybės narės, kurios yra Saugumo Tarybos narės, vykdydamos savo funkcijas gina Sąjungos pozicijas bei interesus nepažeisdamos savo pareigų pagal Jungtinių Tautų Chartiją.

Sąjungai apibrėžus poziciją į Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos darbotvarkę įtrauktu klausimu, Saugumo Taryboje posėdžiaujančios valstybės narės prašo pakviesti Sąjungos užsienio reikalų ministrą Sąjungos pozicijai pristatyti.

III-306 STRAIPSNIS

Valstybių narių diplomatinės ir konsulinės atstovybės bei Sąjungos delegacijos trečiosiose šalyse ir tarptautinėse konferencijose bei jų atstovybės prie tarptautinių organizacijų bendradarbiauja užtikrindamos pagal šį skyrių priimtų Sąjungos pozicijas ir veiksmus nustatančių europinių sprendimų laikymąsi ir jų įgyvendinimą. Jos bendradarbiauja keisdamosi informacija ir atlikdamos bendrus įvertinimus.

Jos padeda įgyvendinti Europos piliečių teises į apsaugą trečiųjų šalių teritorijoje pagal I-10 straipsnio 2 dalies c punktą ir pagal III-127 straipsnį patvirtintas priemones.

III-307 STRAIPSNIS

1. Nepažeisdamas III-344 straipsnio, Politinis ir saugumo komitetas stebi tarptautinę padėtį bendrai užsienio ir saugumo politikai priklausančiose srityse ir, Tarybos, Sąjungos užsienio reikalų ministro prašymu arba savo iniciatyva pateikdamas Tarybai nuomones, padeda nubrėžti politikos kryptis. Jis taip pat, nepažeisdamas Sąjungos užsienio reikalų ministro kompetencijos, stebi sutartų politikos krypčių įgyvendinimą.

2. Šio skyriaus taikymo srityje Politinis ir saugumo komitetas Tarybos ir Sąjungos užsienio reikalų ministro atsakomybe atlieka III-309 straipsnyje nurodytų krizių valdymo operacijų politinę priežiūrą ir joms strategiškai vadovauja.

Taryba gali įgalioti komitetą krizės valdymo operacijos tikslu ir metu, kaip nustatyta Tarybos, imtis atitinkamų priemonių, susijusių su tos operacijos politine priežiūra ir strateginiu vadovavimu.

III-308 STRAIPSNIS

Bendros užsienio ir saugumo politikos įgyvendinimas nedaro poveikio I-13–I-15 ir I-17 straipsniuose išvardytų Sąjungos kompetencijų vykdymui nustatytų procedūrų taikymui ir Konstitucijoje numatytų institucijų įgaliojimų atitinkamai apimčiai.

Taip pat minėtuose straipsniuose nurodytos politikos įgyvendinimas nedaro poveikio Sąjungos kompetencijų pagal šį skyrių vykdymui nustatytų procedūrų taikymui ir Konstitucijoje numatytų institucijų įgaliojimų atitinkamai apimčiai.

2 SKIRSNIS

BENDRA SAUGUMO IR GYNYBOS POLITIKA

III-309 STRAIPSNIS

1. I-41 straipsnio 1 dalyje nurodytas misijas, kurias vykdydama Sąjunga gali naudoti civilines ir karines priemones, sudaro bendros nusiginklavimo operacijos, humanitarinės ir gelbėjimo, karinio konsultavimo ir pagalbos, konfliktų prevencijos ir taikos palaikymo, kovinių pajėgų vykdomos krizių valdymo misijos, įskaitant taikdarystę ir padėties stabilizavimą po konflikto. Visos šios misijos gali padėti kovoti su terorizmu, taip pat remiant trečiąsias šalis, savo teritorijose besistengiančias įveikti terorizmą.

2. Taryba priima su šio straipsnio 1 dalyje nurodytomis misijomis susijusius europinius sprendimus, apibrėžiančius jų tikslus, sritį ir įgyvendinimo bendrąsias sąlygas. Sąjungos užsienio reikalų ministras, prižiūrimas Tarybos bei palaikydamas glaudų nuolatinį ryšį su Politiniu ir saugumo komitetu, užtikrina tokių misijų civilinių ir karinių aspektų koordinavimą.

III-310 STRAIPSNIS

1. Pagal europinius sprendimus, priimtus remiantis III-309 straipsniu, Taryba gali pavesti įgyvendinti misiją valstybių narių, kurios nori ją vykdyti ir turi tam reikalingus pajėgumus, grupei. Tokios valstybės narės kartu su Sąjungos užsienio reikalų ministru dėl misijos valdymo susitaria tarpusavyje.

2. Misijos vykdyme dalyvaujančios valstybės narės savo iniciatyva arba kitos valstybės narės prašymu reguliariai informuoja Tarybą apie pasiektą pažangą. Šios valstybės nedelsdamos informuoja Tarybą, jei misijos vykdymas susijęs su rimtomis pasekmėmis arba dėl to reikia iš dalies keisti 1 dalyje nurodytuose europiniuose sprendimuose apibrėžtos misijos tikslą, apimtį ir sąlygas. Tokiais atvejais reikalingus europinius sprendimus priima Taryba.

III-311 STRAIPSNIS

1. I-41 straipsnio 3 dalimi įsteigiama agentūra gynybos pajėgumų, mokslinių tyrimų, įsigijimų ir ginkluotės vystymo srityje (Europos gynybos agentūra), kurią prižiūri Taryba, vykdo šias užduotis:

- a) padeda nustatyti valstybių narių karinių pajėgumų tikslus ir įvertinti, kaip valstybės narės laikosi dėl šių pajėgumų duotų įsipareigojimų;
- b) skatina operacijų vykdymo poreikių suderinimą bei veiksmingų, suderinamų pirkimo metodų priėmimą;
- c) siūlo daugiašalius projektus, siekiant įgyvendinti karinių pajėgumų tikslus, užtikrina valstybių narių įgyvendinamų programų koordinavimą ir konkrečių bendradarbiavimo programų valdymą;
- d) remia gynybos technologijų mokslinius tyrimus bei koordinuoja ir planuoja bendrą mokslinių tyrimų veiklą ir techninių sprendimų būsimiems operacijų vykdymo poreikiams tenkinti tyrimą;

e) padeda nustatyti ir, jei reikia, įgyvendina visas gynybos sektoriaus pramonės ir technologijų pagrindo stiprinimui bei karinių išlaidų veiksmingumo didinimui naudingas priemones.

2. Europos gynybos agentūra yra atvira visoms valstybėms narėms, pageidaujančioms dalyvauti jos veikloje. Taryba, sprendama kvalifikuota balsų dauguma, priima europinį sprendimą, apibrėžiantį agentūros statutą, būstinės vietą ir veiklos nuostatus. Tame sprendime turėtų būti atsižvelgta į veiksmingo dalyvavimo Agentūros veikloje lygį. Agentūroje sudaromos atskiros grupės, jungiančios bendruose projektuose dalyvaujančias valstybes nares. Agentūra vykdo savo užduotis prireikus palaikydama ryšį su Komisija.

III-312 STRAIPSNIS

1. I-41 straipsnio 6 dalyje nurodytame nuolatiniam struktūrizuotame bendradarbiavime pageidaujančios dalyvauti valstybės narės, atitinkančios kriterijus ir priėmusios išsipareigojimus dėl karinių pajėgumų, kurie nurodyti Protokole dėl nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo, apie savo ketinimą praneša Tarybai ir Sąjungos užsienio reikalų ministrui.

2. Per tris mėnesius nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodyto pranešimo Taryba priima europinį sprendimą, nustatantį nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą ir dalyvaujančių valstybių narių sąrašą. Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma pasikonsultavusi su Sąjungos užsienio reikalų ministru.

3. Bet kuri valstybė narė, pageidaujanti vėliau dalyvauti nuolatiniam struktūrizuotame bendradarbiavime, apie savo ketinimą praneša Tarybai ir Sąjungos užsienio reikalų ministrui.

Taryba priima europinį sprendimą, patvirtinantį atitinkamos valstybės narės, kuri atitinka Protokolo dėl nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytus kriterijus ir prisiima ten nurodytus įsipareigojimus, dalyvavimą. Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma, pasikonsultavusi su Sąjungos užsienio reikalų ministru. Balsavime dalyvauja tik dalyvaujančioms valstybėms narėms atstovaujantys Tarybos nariai.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55% Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65% šių valstybių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35% dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

4. Jei dalyvaujanti valstybė narė nebeatitinka kriterijų arba nebesugeba vykdyti Protokolo dėl nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo 1 ir 2 straipsniuose nurodytų įsipareigojimų, Taryba gali priimti atitinkamos valstybės narės dalyvavimą sustabdantį europinį sprendimą.

Taryba sprendžia kvalifikuota balsų dauguma. Balsavime dalyvauja tik Tarybos nariai, atstovaujantys dalyvaujančioms valstybėms narėms, išskyrus atitinkamą valstybę narę.

Kvalifikuotą balsų daugumą sudaro ne mažiau kaip 55% Tarybos narių, atstovaujančių dalyvaujančioms valstybėms narėms, kurių gyventojai sudaro ne mažiau kaip 65% šių valstybių gyventojų.

Sprendimą blokuojančią mažumą turi sudaryti bent minimalus Tarybos narių skaičius, atstovaujantis daugiau kaip 35% dalyvaujančių valstybių narių gyventojų, pridėjus vieną, o jei ji nesudaroma, laikoma, kad yra kvalifikuota balsų dauguma.

5. Bet kuri dalyvaujanti valstybė narė, kuri pageidauja pasitraukti iš nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo, apie savo ketinimą praneša Tarybai, kuri pažymi, kad atitinkama valstybė narė nuolatiniame struktūrizuotame bendradarbiavime nebedalyvauja.

6. Nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo sistemoje Tarybos priimti europiniai sprendimai ir rekomendacijos, išskyrus nurodytuosius šio straipsnio 2–5 dalyse, priimami vieningai. Taikant šią dalį, balsų vieningumą sudaro tik dalyvaujančių valstybių narių atstovų balsai.

3 SKIRSNIS

FINANSINĖS NUOSTATOS

III-313 STRAIPSNIS

1. Ši skyrių įgyvendinant patiriamos institucijų administracinės išlaidos finansuojamos iš Sąjungos biudžeto.

2. Einamosios išlaidos, susidarančios įgyvendinant šį skyrių, taip pat yra finansuojamos iš Sąjungos biudžeto, išskyrus tokias išlaidas, kurios atsiranda dėl karinio arba gynybinio pobūdžio operacijų, ir atvejus, kai Taryba nusprendžia kitaip.

Kai išlaidos nefinansuojamos iš Sąjungos biudžeto, jas finansuoja valstybės narės pagal bendrojo nacionalinio produkto dydį, jeigu Taryba nenusprendžia kitaip. Valstybės narės, kurių atstovai pagal III-300 straipsnio 1 dalies antrąją pastraipą Taryboje yra padarę oficialų pareiškimą, neprivalo prisidėti prie išlaidų, atsirandančių dėl karinio arba gynybinio pobūdžio operacijų, finansavimo.

3. Taryba priima europinį sprendimą, nustatantį konkrečias procedūras, garantuojančias galimybę greitai pasinaudoti Sąjungos biudžeto asignavimais skubiam iniciatyvų bendros užsienio ir saugumo politikos srityje finansavimui ir ypač pasirengimui I-41 straipsnio 1 dalyje ir III-309 straipsnyje nurodytoms misijoms. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Iš Sąjungos biudžeto nefinansuojama pasirengimo I-41 straipsnio 1 dalyje ir III-309 straipsnyje nurodytoms misijoms veikla finansuojama iš valstybių narių įnašų sudaryto pradinio fondo.

Taryba, remdamasi Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu, kvalifikuota balsų dauguma priima europinius sprendimus, nustatančius:

- a) pradinio fondo įsteigimo ir finansavimo procedūras, ypač į fondą skiriamas sumas;
- b) pradinio fondo administravimo procedūras;
- c) finansų kontrolės procedūras.

Kai pagal I-41 straipsnio 1 dalį ir III-309 straipsnį numatyta užduotis negali būti finansuojama iš Sąjungos biudžeto, Taryba įgalioja Sąjungos užsienio reikalų ministrą naudotis fondu. Sąjungos užsienio reikalų ministras dėl šių įgaliojimų įgyvendinimo atsiskaito Tarybai.

III SKYRIUS

BENDRA PREKYBOS POLITIKA

III-314 STRAIPSNIS

Pagal III-151 straipsnį sukurdamą muitų sąjungą, Sąjunga bendram labui prisideda prie darnaus pasaulio prekybos plėtojimo, laisvės tarptautinės prekybos ir tiesioginių užsienio investicijų apribojimų panaikinimo bei muitų ir kitų kliūčių mažinimo.

III-315 STRAIPSNIS

1. Bendra prekybos politika grindžiama vienodais principais, ypač keičiant muitų normas, sudarant susitarimus dėl muitų tarifų ir prekybos, susijusių su prekyba prekėmis ir paslaugomis bei intelektinės nuosavybės komerciniais aspektais, tiesioginėmis užsienio investicijomis, liberalizavimo priemonių suvienodinimu, eksporto politika ir prekybos apsaugos priemonėmis, pavyzdžiui, taikytinomis dempingo ar subsidijų atveju. Bendra prekybos politika vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorinių veikslių principais ir tikslais.

2. Europiniuose įstatymuose nustatomos priemonės, apibrėžiančios bendros prekybos politikos įgyvendinimo sistemą.

3. Kai reikia derėtis dėl susitarimų su viena arba keliomis trečiosiomis šalimis ar tarptautinėmis organizacijomis ir juos sudaryti, taikomas III-325 straipsnis, atsižvelgiant į šio straipsnio specialias nuostatas.

Komisija teikia rekomendacijas Tarybai, kuri įgalioja Komisiją pradėti reikalingas derybas. Taryba ir Komisija yra atsakingos už tai, kad derybose pasiekti susitarimai atitiktų Sąjungos vidaus politikos kryptis bei taisykles.

Šias derybas Komisija veda konsultuodamasi su specialiu komitetu, Tarybos paskirtu padėti Komisijai atlikti šią užduotį, ir laikydamasi tokių nurodymų, kuriuos Taryba gali jai teikti. Apie derybų eigą Komisija reguliariai atsiskaito specialiajam komitetui ir Europos Parlamentui.

4. Sprendimus dėl derybų ir šio straipsnio 3 dalyje nurodytų susitarimų sudarymo Taryba priima kvalifikuota balsų dauguma.

Sprendimus dėl derybų ir susitarimų prekybos paslaugomis, intelektinės nuosavybės komercinių aspektų ir tiesioginių užsienio investicijų srityse sudarymo Taryba priima vieningai, kai šiuose susitarimuose numatomos nuostatos, pagal kurias vidaus taisyklių priėmimui yra reikalingas balsų vieningumas.

Taryba taip pat sprendžia vieningai dėl susitarimų sudarymo:

- a) prekybos kultūros ir audiovizualinėmis paslaugomis srityje, kai yra pavojus, kad šie susitarimai gali pakenkti Sąjungos kultūrų ir kalbų įvairovei;

- b) prekybos socialinėmis, švietimo ir sveikatos paslaugomis srityje, kai yra pavojus, kad šie susitarimai gali labai sutrikdyti nacionalinį šių paslaugų organizavimą ir pakenkti valstybių narių atsakomybei jas teikti.
5. Deryboms ir tarptautinių susitarimų sudarymui transporto srityje taikomos III antraštinės dalies III skyriaus 7 skirsnio ir III-325 straipsnio nuostatos.
6. Naudojimasis šiuo straipsniu suteiktais įgaliojimais bendros prekybos politikos srityje neturi poveikio Sąjungos ir valstybių narių kompetencijos atskyrimui ir nesudaro prielaidų valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų suderinimui, kiek tokio suderinimo nereikalaujama Konstitucijoje.

IV SKYRIUS

BENDRADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS IR HUMANITARINĖ PAGALBA

1 SKIRSNIS

VYSTOMASIS BENDRADARBIAVIMAS

III-316 STRAIPSNIS

1. Sąjungos politika vystomojo bendradarbiavimo srityje vykdoma vadovaujantis Sąjungos išorinių veikslių principais ir tikslais. Sąjungos ir valstybių narių vystomojo bendradarbiavimo politika papildo ir stiprina viena kitą.

Sjungos vystomojo bendradarbiavimo politikos pagrindinis tikslas yra sumažinti, o ilginiui ir panaikinti skurdą. Sąjunga atsižvelgia į vystomojo bendradarbiavimo tikslus savo įgyvendinamos politikos srityse, kurios gali turėti įtakos besivystančioms šalims.

2. Sąjunga ir valstybės narės laikosi įsipareigojimų ir atsižvelgia į tikslus, kuriuos jos patvirtino Jungtinėse Tautose ir kitose kompetentingose tarptautinėse organizacijose.

III-317 STRAIPSNIS

1. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones, būtinas vystomojo bendradarbiavimo politikai įgyvendinti, kurios gali būti siejamos su daugiametėmis bendradarbiavimo su besivystančiomis šalimis programomis arba teminio pobūdžio programomis.

2. Sąjunga gali sudaryti bet kokius susitarimus su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis, padedančius siekti III-292 ir III-316 straipsniuose nurodytų tikslų.

Pirmoji pastraipa nepažeidžia valstybių narių kompetencijos vesti derybas tarptautinėse institucijose ir sudaryti susitarimus.

3. Europos investicijų bankas pagal savo statute nustatytas sąlygas prisideda prie 1 dalyje nurodytų priemonių įgyvendinimo.

III-318 STRAIPSNIS

1. Siekdamos skatinti, kad jų veiksmai papildytų vienas kitą ir būtų veiksmingi, Sąjunga ir valstybės narės koordinuoja savo vystomojo bendradarbiavimo politiką ir konsultuojasi tarpusavyje dėl savo pagalbos programų, taip pat ir tarptautinėse organizacijose ir per tarptautines konferencijas. Jos gali imtis bendrų veiksmų. Prireikus valstybės narės prisideda prie Sąjungos pagalbos programų įgyvendinimo.
2. Komisija gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos remti 1 dalyje nurodytą koordinavimą.
3. Sąjunga ir valstybės narės su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis bendradarbiauja neperžengdamos savo atitinkamos kompetencijos ribų.

2 SKIRSNIS

EKONOMINIS, FINANSINIS IR TECHNINIS BENDRADARBIAVIMAS SU TREČIOSIOMIS ŠALIMIS

III-319 STRAIPSNIS

1. Nepažeisdama kitų Konstitucijos, ypač III-316 - III-318 straipsnių, nuostatų, Sąjunga įgyvendina ekonominio, finansinio ir techninio bendradarbiavimo su trečiosiomis šalimis, išskyrus besivystančias šalis, ypač finansinės pagalbos, veiksmus. Tokie veiksmai atitinka Sąjungos vystomojo bendradarbiavimo politiką ir yra vykdomos vadovaujantis jos išorinių veiksmų principais ir tikslais. Sąjungos ir valstybių narių veiksmai vieni kitus papildo ir sustiprina.

2. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones, reikalingas šio straipsnio 1 dalies įgyvendinimui.

3. Sąjunga ir valstybės narės su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis bendradarbiauja neperžengdamos savo atitinkamos kompetencijos ribų. Sąjungos bendradarbiavimo būdai gali būti nustatomi Sąjungos ir atitinkamų trečiųjų šalių susitarimuose.

Pirmoji pastraipa nepažeidžia valstybių narių kompetencijos vesti derybas tarptautinėse institucijose ir sudaryti susitarimus.

III-320 STRAIPSNIS

Kai dėl situacijos trečiojoje šalyje Sąjungai reikia teikti skubią finansinę pagalbą, reikalingus europinius sprendimus, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima Taryba.

3 SKIRSNIS

HUMANITARINĖ PAGALBA

III-321 STRAIPSNIS

1. Sąjungos operacijos humanitarinės pagalbos srityje vykdomos vadovaujantis Sąjungos išorinių veiksmų principais ir tikslais. Tokių operacijų paskirtis – suteikti laikiną pagalbą ir paramą žmonėms trečiosiose šalyse, nukentėjusiems nuo gaivalinių nelaimių ar žmogaus sukeltų katastrofų, ir juos apsaugoti, siekiant patenkinti dėl šių įvairių situacijų atsiradusius humanitarinius poreikius. Sąjungos ir valstybių narių operacijos viena kitą papildo ir sustiprina.
2. Humanitarinės pagalbos operacijos vykdomos laikantis tarptautinės teisės principų ir nešališkumo, neutralumo bei nediskriminavimo principų.
3. Europiniai įstatymai arba pagrindų įstatymai nustato priemones, apibrėžia struktūrą, kurioje įgyvendinamos Sąjungos humanitarinės pagalbos operacijos.
4. Sąjunga gali sudaryti bet kokius susitarimus su trečiosiomis šalimis ir kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis, padedančius siekti šio straipsnio 1 dalyje ir III-292 straipsnyje nurodytų tikslų.

Pirmoji pastraipa nepažeidžia valstybių narių kompetencijos vesti derybas tarptautinėse institucijose ir sudaryti susitarimus.

5. Siekiant sukurti struktūrą jauniems europiečiams bendrai prisidėti prie Sąjungos humanitarinės pagalbos operacijų, įsteigiamas Europos savanoriškos humanitarinės pagalbos korpusas. Europiniuose įstatymuose apibrėžiamos šio korpuso veiklos taisyklės ir tvarka.
6. Komisija gali imtis bet kokios naudingos iniciatyvos Sąjungos ir valstybių narių veiksmų koordinavimui remti, kad Sąjungos ir šalių humanitarinės pagalbos priemonės būtų veiksmingesnės ir geriau papildytų viena kitą.
7. Sąjunga užtikrina, kad jos ir tarptautinių organizacijų bei institucijų, ypač įeinančių į Jungtinių Tautų sistemą, humanitarinės pagalbos operacijos būtų koordinuojami ir suderinti.

V SKYRIUS

RIBOJANČIOS PRIEMONĖS

III-322 STRAIPSNIS

1. Kai europinis sprendimas, priimtas pagal II skyrių, numato ekonominių ir finansinių santykių su viena ar keletu trečiųjų šalių visišką nutraukimą ar dalinį apribojimą, Taryba kvalifikuota balsų dauguma, remdamasi bendru Sąjungos užsienio reikalų ministro ir Komisijos pasiūlymu, priima reikalingus europinius reglamentus ar sprendimus. Apie tai ji praneša Europos Parlamentui.

2. Kai pagal II skyrių priimtas europinis sprendimas taip numato, Taryba pagal 1 dalyje nurodytą procedūrą gali patvirtinti ribojančias priemones, nukreiptas prieš fizinius ar juridinius asmenis, grupes ar nevalstybinius subjektus.
3. Šiame straipsnyje nurodyti aktai apima reikalingas nuostatas dėl teisinių apsaugos priemonių.

VI SKYRIUS

TARPTAUTINIAI SUSITARIMAI

III-323 STRAIPSNIS

1. Sąjunga gali sudaryti susitarimą su viena arba keliomis trečiosiomis šalimis arba tarptautinėmis organizacijomis, kai tai yra numatyta Konstitucijoje arba kai susitarimo sudarymas yra būtinas norint Sąjungos politikos sričių ribose pasiekti vieną iš Konstitucijos nurodytų tikslų, arba kai jį numato Sąjungos teisiškai privalomas aktas, arba kai jis gali turėti poveikį bendroms taisyklėms ar keisti jų apimtį.
2. Sąjungos sudaryti susitarimai yra privalomi Sąjungos institucijoms ir valstybėms narėms.

III-324 STRAIPSNIS

Sąjunga gali su viena arba keletu trečiųjų šalių ar tarptautinių organizacijų sudaryti asociacijos susitarimus, siekiant steigti asociaciją, numatančią abipuses teises ir pareigas, bendrą veiklą ir specialią tvarką.

III-325 STRAIPSNIS

1. Nepažeidžiant III-315 straipsnyje nustatytų konkrečių nuostatų, derybos dėl susitarimų tarp Sąjungos ir trečiųjų šalių arba tarptautinių organizacijų vedamos ir jie sudaromi toliau išdėstyta tvarka.
2. Taryba leidžia pradėti derybas, priima derybinius nurodymus, leidžia pasirašyti ir sudaryti susitarimus.
3. Kai numatytas sudaryti susitarimas išimtinai ar daugiausiai yra susijęs su bendra užsienio ir saugumo politika, Komisija arba Sąjungos užsienio reikalų ministras teikia rekomendacijas Tarybai, o ši priima europinį sprendimą, kuriuo įgalioja pradėti derybas ir kuriuo, atsižvelgiant į numatyto sudaryti susitarimo dalyką, skiriamas Sąjungos derybų grupės derybininkas arba vadovas.
4. Taryba gali duoti nurodymus derybininkui ir paskirti specialų komitetą, su kuriuo konsultuojantis turi būti vedamos derybos.
5. Taryba, remdamasi derybininko pasiūlymu, priima europinį sprendimą, kuriuo įgaliojama pasirašyti susitarimą ir prireikus laikinai jį taikyti jam dar neįsigaliojus.

6. Taryba, remdamasi derybininko pasiūlymu, priima europinį sprendimą dėl susitarimo sudarymo.

Išskyrus tuos atvejus, kai susitarimas susijęs išimtinai su bendra užsienio ir saugumo politika, Taryba priima europinį sprendimą dėl susitarimo sudarymo:

- a) gavusi Europos Parlamento pritarimą šiais atvejais:
  - i) asociacijos sutartims;
  - ii) Sąjungos prisijungimui prie Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos;
  - iii) susitarimams, nustatantiems konkrečią institucinę struktūrą organizuojant bendradarbiavimo procedūras;
  - iv) susitarimams, turintiems svarbių padarinių Sąjungos biudžetui;
  - v) susitarimams, apimantiems sritis, kurioms taikoma įprasta teisėkūros procedūra arba speciali teisėkūros procedūra, kai reikia Europos Parlamento pritarimo.

Skubiais atvejais Europos Parlamentas ir Taryba gali susitarti dėl pritarimo termino.

- b) pasikonsultavusi su Europos Parlamentu kitais atvejais. Europos Parlamentas savo nuomonę pateikia per tokį laiką, kurį Taryba gali nustatyti atsižvelgdama į reikalo skubumą. Nepateikus nuomonės per tą laiką, Taryba gali imtis veiksmų.

7. Sudarydama susitarimą, Taryba gali, nukrypdama nuo 5, 6 ir 9 dalių nuostatų, įgalioti derybininką Sąjungos vardu patvirtinti susitarimo pakeitimus, kai susitarimas numato, kad jie priimami supaprastinta tvarka arba kai juos priima pagal tą susitarimą įsteigtas organas; Taryba gali tokiam įgaliojimui nustatyti konkrečias sąlygas.

8. Laikydamosi tos tvarkos, Taryba visais atvejais sprendžia kvalifikuota balsų dauguma.

Tačiau ji sprendžia vieningai, kai susitarimas priklauso sričiai, kurioje Sąjungos aktams priimti reikia balsų vieningumo, taip pat ir asociacijos susitarimų ir III-319 straipsnyje nurodytų susitarimų su valstybėmis kandidatėmis atveju.

9. Taryba, remdamasi Komisijos ar Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu, priima europinį sprendimą, kuriuo sustabdomas susitarimo taikymas ir nustatomos pozicijos, kurios Sąjungos vardu priimamos susitarimu įsteigtame organe, kai tam organui reikia priimti teisinę galią turinčius aktus, išskyrus aktus, papildančius arba pakeičiančius susitarimo institucinę struktūrą.

10. Europos Parlamentas nedelsiant ir išsamiai informuojamas visais šios tvarkos etapais.

11. Valstybė narė, Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija gali gauti Teisingumo Teismo nuomonę dėl to, ar numatytas sudaryti susitarimas yra suderinamas su Konstitucijos nuostatomis. Jei Teisingumo Teismo nuomonė yra neigiama, numatytas sudaryti susitarimas negali įsigalioti, jei jis nėra iš dalies pakeistas arba Konstitucija neperžiūrėta.

III-326 STRAIPSNIS

1. Nukrypdama nuo III-325 straipsnio Taryba, remdamasi Europos centrinio banko arba remdamasi Komisijos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku, stengdamasi, kad būtų pasiektas bendras sutarimas, atitinkantis tikslą – kainų stabilumą, gali sudaryti oficialius susitarimus dėl euro valiutos kurso sistemos trečiųjų valstybių valiutų atžvilgiu. Pasikonsultavusi su Europos Parlamentu, Taryba sprendžia vieningai ir pagal 3 dalyje numatytą tvarką.

Taryba, remdamasi Europos centrinio banko rekomendacija arba remdamasi Komisijos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku, stengdamasi, kad būtų pasiektas bendras sutarimas, atitinkantis tikslą – kainų stabilumą, gali priimti, pakoreguoti ar panaikinti centrinį euro kursą valiutos kurso sistemoje. Apie centrinio euro kurso priėmimą, pakoregavimą ar panaikinimą Tarybos pirmininkas informuoja Europos Parlamentą.

2. Jeigu nėra 1 dalyje nurodytos valiutos kurso sistemos, skirtos vienai ar keletui trečiųjų valstybių valiutų, Taryba, remdamasi Europos centrinio banko rekomendacija arba remdamasi Komisijos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku, gali suformuluoti bendras valiutos kurso politikos šių valiutų atžvilgiu gaires. Šios bendros gairės nepažeidžia svarbiausio Europos centrinių bankų sistemos tikslo palaikyti kainų stabilumą.

3. Nukrypdama nuo III-325 straipsnio, kai Sąjunga turi derėtis su viena ar keliomis valstybėmis ar tarptautinėmis organizacijomis dėl susitarimų, susijusių su pinigų ar užsienio valiutos kurso režimo reikalais, Taryba, remdamasi Komisijos rekomendacija ir pasikonsultavusi su Europos centriniu banku, sprendžia dėl derybų organizavimo priemonių ir susitarimų sudarymo. Šie sprendimai garantuoja, kad Sąjunga išreiškia bendrą poziciją. Komisija visokeriopai dalyvauja derybose.

4. Nepažeisdamos Sąjungos kompetencijos ir susitarimų dėl Ekonominės ir pinigų sąjungos, valstybės narės gali vesti derybas tarptautinėse organizacijose ir sudaryti susitarimus.

VII SKYRIUS

SAJUNGOS SANTYKIAI SU TARPTAUTINĖMIS ORGANIZACIJOMIS IR TREČIOSIOMIS ŠALIMIS BEI SAJUNGOS DELEGACIJOMIS

III-327 STRAIPSNIS

1. Sąjunga visais tinkamais būdais bendradarbiauja su Jungtinių Tautų organais ir jos specializuotomis agentūromis, Europos Taryba, Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.

Sąjunga taip pat palaiko tinkamus ryšius su kitomis tarptautinėmis organizacijomis.

2. Sąjungos užsienio reikalų ministrui ir Komisijai pavedama įgyvendinti šį straipsnį.

III-328 STRAIPSNIS

1. Sąjungos delegacijos trečiosiose šalyse ir tarptautinėse organizacijose atstovauja Sąjungai.
2. Sąjungos delegacijos yra Sąjungos užsienio reikalų ministro priežiūroje. Jos veikia glaudžiai bendradarbiaudamos su valstybių narių diplomatinėmis ir konsulinėmis atstovybėmis.

VIII SKYRIUS

SOLIDARUMO SĄLYGOS ĮGYVENDINIMAS

III-329 STRAIPSNIS

1. Valstybei narei patyrus teroro aktą, gaivalinę nelaimę arba žmogaus sukeltą katastrofą, jos politinės valdžios institucijų prašymu kitos valstybės narės teikia jai pagalbą. Šiuo tikslu Taryboje valstybės narės tarpusavyje suderina savo veiksmus.
2. Remiantis bendru Komisijos ir Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu Tarybos priimtame europiniame sprendime nustatomos priemonės, skirtos Sąjungai įgyvendinti I-43 straipsnyje nurodytą solidarumo sąlygą. Taryba laikosi III-300 straipsnio 1 dalies, kai šis sprendimas yra gynybinio pobūdžio. Apie tai informuojamas Europos Parlamentas.

Šios straipsnio dalies taikymo tikslais ir nepažeidžiant III-344 straipsnio, Tarybai padeda Politikos ir saugumo komitetas remdamasis bendros saugumo ir gynybos politikos kontekste išplėtotomis struktūromis ir III-261 straipsnyje nurodytas komitetas, kurie prireikus pateikia bendras nuomones.

3. Siekdama sudaryti sąlygas Sąjungai ir jos valstybėms narėms imtis efektyvių veiksmų, Europos Vadovų Taryba reguliariai vertina grėsmes, su kuriomis susiduria Sąjunga.

VI ANTRAŠTINĖ DALIS

SAJUNGOS FUNKCIONAVIMAS

I SKYRIUS

INSTITUCINĖS NUOSTATOS

1 SKIRSNIS

INSTITUCIJOS

1 poskirsnis

Europos Parlamentas

III-330 STRAIPSNIS

1. Tarybos europinis įstatymas ar pagrindų įstatymas nustato reikalingas priemones Europos Parlamento narių rinkimams remiantis tiesiogine visuotine rinkimų teise pagal visose valstybėse narėse taikomą vienodą tvarką arba pagal visoms valstybėms narėms bendrus principus.

Taryba sprendžia vieningai, remdamasi Europos Parlamento iniciatyva ir gavusi visų jo narių daugumos patvirtintą pritarimą. Šis įstatymas ar pagrindų įstatymas įsigalioja po to, kai jį patvirtina valstybės narės pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

2. Europos Parlamento europinis įstatymas nustato nuostatus ir bendrąsias sąlygas, reglamentuojančias jo narių pareigų vykdymą. Europos Parlamentas veikia savo iniciatyva, paprašęs Komisijos nuomonės ir pritarus Tarybai. Taryba sprendžia vieningai dėl visų taisyklių ar sąlygų, susijusių su narių ar buvusių narių apmokestinimu.

III-331 STRAIPSNIS

Europinis įstatymas nustato I-46 straipsnio 4 dalyje nurodytas politines partijas Europos lygiu reglamentuojančius nuostatus, ypač taisykles dėl jų finansavimo.

III-332 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas, sprenddamas visų savo narių balsų dauguma, gali paprašyti, kad Komisija pateiktų bet kokį atitinkamą pasiūlymą klausimais, kuriais, jo nuomone, Konstitucijai įgyvendinti reikalingas Sąjungos teisės aktas. Jeigu Komisija nepateikia pasiūlymo, apie priežastis ji praneša Europos Parlamentui.

III-333 STRAIPSNIS

Atlikdamas savo pareigas, Europos Parlamentas ketvirtadalio savo narių prašymu gali sudaryti laikinąjį Tyrimo komitetą, kuris, nepažeisdamas kitoms institucijoms ar organams Konstitucija suteiktų įgaliojimų, tirtų įtariamus pažeidimus ar netinkamą administravimą taikant Sąjungos teisę, išskyrus atvejus, kai tuos įtariamus faktus nagrinėja teismas, ir tol, kol bus baigtas tos bylos teisminis nagrinėjimas

Pateikęs savo ataskaitą, laikinasis Tyrimo komitetas nustoja veikti.

Europos Parlamento europiniu įstatymu nustatomos išsamios naudojimosi tyrimo teise reglamentuojančias nuostatas. Europos Parlamentas veikia savo iniciatyva, gavęs Tarybos ir Komisijos pritarimą.

III-334 STRAIPSNIS

Pagal I-10 straipsnio 2 dalies d punktą, kiekvienas Sąjungos pilietis, taip pat kiekvienas valstybėje narėje gyvenantis ar savo registruotą buveinę turintis fizinis arba juridinis asmuo turi teisę individualiai arba kartu su kitais asmenimis pateikti Europos Parlamentui peticiją bet kokių reikalų, priklausančių Sąjungos veiklos sritims ir turinčių jam ar jai tiesioginį poveikį.

III-335 STRAIPSNIS

1. Europos Parlamentas renka Europos ombudsmeną. Pagal I-10 straipsnio 2 dalies d punktą ir I-49 straipsnį, jis yra įgaliotas priimti kiekvieno Sąjungos piliečio arba kiekvieno valstybėje narėje gyvenančio ar savo registruotą buveinę turinčio fizinio arba juridinio asmens skundus dėl netinkamo administravimo atvejų Sąjungos institucijų, įstaigų ar organų veikloje, išskyrus Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, kai šis vykdo teismo funkcijas.

Ombudsmenas, eidamas savo pareigas, tyrimus, kuriuos jis mano esant reikalingus, atlieka arba savo paties iniciatyva, arba remdamasis jam tiesiogiai ar per Europos Parlamento narį pateiktais skundais, išskyrus atvejus, kai įtariamieji faktai yra ar buvo nagrinėjami teismine tvarka. Tais atvejais, kai ombudsmenas nustato netinkamo administravimo atvejį, jis šiuo reikalu kreipiasi į atitinkamą instituciją, įstaigą ar organą, kurie per tris mėnesius privalo informuoti jį apie savo požiūrį. Paskui ombudsmenas siunčia pranešimą Europos Parlamentui ir atitinkamai institucijai, įstaigai ar organui. Skundą pateikęs asmuo informuojamas apie tokių tyrimų rezultatus.

Ombudsmenas Europos Parlamentui pateikia metinį pranešimą apie savo tyrimų rezultatus.

2. Ombudsmenas renkamas po kiekvienų Europos Parlamento rinkimų visai Parlamento kadencijai. Ombudsmenas gali būti renkamas kitai kadencijai.

Europos Parlamento prašymu Teisingumo Teismas gali ombudsmeną atleisti, jei jis nebeatitinka šioms pareigoms keliamų reikalavimų arba yra kaltas padaręs sunkų nusižengimą.

3. Atlikdamas savo pareigas ombudsmenas yra visiškai nepriklausomas. Atlikdamas savo pareigas jis nesiekia gauti ir nepriima jokios institucijos, įstaigos ar organo nurodymų. Per savo kadenciją ombudsmenas negali turėti jokio kito mokamo ar nemokamo darbo.
4. Europos Parlamento europinis įstatymas nustato nuostatus ir bendrąsias sąlygas, reglamentuojančias ombudsmeno pareigų atlikimą. Europos Parlamentas veikia savo iniciatyva, paprašęs Komisijos nuomonės ir pritarus Tarybai.

III-336 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas renkasi į metines sesijas. Nešaukiamas jis susirenka antrąjį kovo mėnesio antradienį.

Daugumos visų savo narių, Tarybos ar Komisijos prašymu Europos Parlamentas gali rinktis į trumpesnes neeilines sesijas.

III-337 STRAIPSNIS

1. Europos Parlamentas išklauso Europos Vadovų Tarybą ir Tarybą Europos Vadovų Tarybos darbo tvarkos taisyklėse bei Tarybos darbo tvarkos taisyklėse nustatytais sąlygomis.
2. Komisija gali dalyvauti visuose Europos Parlamento posėdžiuose ir jos pačios prašymu yra išklausoma. Ji žodžiu arba raštu atsako į Europos Parlamento ar jo narių jai pateiktus klausimus.

3. Europos Parlamentas viešame posėdyje apsvarsto Komisijos jam pateiktą bendrą metinį pranešimą.

III-338 STRAIPSNIS

Išskyrus atvejus, kai Konstitucijoje nustatyta kitaip, Europos Parlamentas sprendžia atiduotų balsų dauguma. Kvorumo dydis nustatomas Darbo tvarkos taisyklėse.

III-339 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas savo narių balsų dauguma priima savo Darbo tvarkos taisykles.

Europos Parlamento posėdžių medžiaga skelbiama Konstitucijoje ir jo Darbo tvarkos taisyklėse nustatyta tvarka.

III-340 STRAIPSNIS

Jei Europos Parlamente siūloma pareikšti nepasitikėjimą Komisijos veikla, balsuoti dėl pasiūlymo jis gali tik praėjus ne mažiau kaip trims dienoms nuo tokio pasiūlymo pateikimo ir tik atviru balsavimu.

Jei pasiūlymas pareikšti nepasitikėjimą priimamas dviem trečdaliais atiduotų balsų, atitinkančių visų Europos Parlamento narių daugumą, Komisijos nariai atsistatydina kolektyviai, o Sąjungos užsienio reikalų ministras atsistatydina iš pareigų Komisijoje. Jie lieka eiti pareigas ir toliau tvarko einamuosius reikalus tol, kol yra pakeičiami pagal I-26 ir I-27 straipsnių nuostatas. Šiuo atveju Komisijos narių, paskirtų juos pakeisti, kadencija baigiasi tą dieną, kurią būtų pasibaigusi įpareigotų kolektyviai atsistatydinti Komisijos narių kadencija.

2 poskirsnis

Europos Vadovų Taryba

III-341 STRAIPSNIS

1. Balsuojant kiekvienas Europos Vadovų Tarybos narys gali taip pat atstovauti kitam Tarybos nariui, bet ne daugiau kaip vienam.

Dalyvaujančių narių arba jų atstovų susilaikymas balsuojant neužkerta kelio Europos Vadovų Tarybai priimti sprendimus, kurie turi būti priimti vieningai.

2. Europos Vadovų Taryba gali kviesti Europos Parlamento pirmininką, kad jį išklausytų.

3. Sprendimus procedūriniais klausimais ir dėl savo darbo tvarkos taisyklių priėmimo Europos Vadovų Taryba priima paprasta balsų dauguma.

4. Europos Vadovų Tarybai padeda Tarybos generalinis sekretoriatas.

3 poskirsnis

Ministrų Taryba

III-342 STRAIPSNIS

Taryba renkasi šaukiama savo pirmininko iniciatyva arba vieno iš jos narių ar Komisijos prašymu.

III-343 STRAIPSNIS

1. Balsuojant kiekvienas Tarybos narys gali taip pat atstovauti kitam Tarybos nariui, bet ne daugiau kaip vienam.
2. Tais atvejais, kai Taryba sprendimus priima paprasta balsų dauguma, ji sprendimus priima savo narių balsų dauguma.
3. Dalyvaujančių narių arba jų atstovų susilaikymas balsuojant neužkerta kelio Tarybai priimti aktus, kurie turi būti priimti vieningai.

III-344 STRAIPSNIS

1. Iš valstybių narių vyriausybių nuolatinių atstovų sudarytas komitetas yra atsakingas už Tarybos darbo rengimą ir Tarybos jam pavestų užduočių atlikimą. Tarybos darbo tvarkos taisyklėse numatytais atvejais komitetas gali priimti procedūrinius sprendimus.

2. Tarybai padeda generalinis sekretoriatas, už kurio veiklą yra atsakingas Tarybos paskirtas generalinis sekretorius.

Taryba paprasta balsų dauguma sprendžia dėl generalinio sekretoriato organizavimo.

3. Taryba paprasta balsų dauguma sprendžia dėl procedūrinių klausimų ir dėl savo darbo tvarkos taisyklių priėmimo.

III-345 STRAIPSNIS

Taryba paprasta balsų dauguma gali Komisijos prašyti atlikti bet kurį tyrimą, Tarybos nuomone, pageidautiną siekiant bendrų tikslų, ir pateikti jai atitinkamus pasiūlymus. Jei Komisija nepateikia pasiūlymo, apie to priežastis ji informuoja Tarybą.

III-346 STRAIPSNIS

Taryba priima europinius sprendimus, nustatančius šioje Konstitucijoje numatytų komitetų veiklos nuostatus. Ji sprendžia paprasta balsų dauguma, pasikonsultavusi su Komisija.

4 poskirsnis

Europos Komisija

III-347 STRAIPSNIS

Komisijos nariai susilaiko nuo bet kokios su savo pareigomis nesuderinamos veiklos. Valstybės narės gerbia jų nepriklausomumą ir nesiekia paveikti jų, kai jie atlieka savo užduotis.

Per savo kadenciją Komisijos nariai negali turėti jokio kito mokamo ar nemokamo darbo. Pradėdami eiti savo pareigas, jie iškilmingai pasižada savo kadenciją ir jai pasibaigus gerbti su savo pareigomis susijusius įsipareigojimus, ypač savo pareigą sąžiningai ir apdairiai elgtis nustoję eiti šias pareigas, sutikdami eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą. Pažeidus šiuos įsipareigojimus, Teisingumo Teismas, Tarybai paprasta balsų dauguma ar Komisijai kreipusis, gali nuspręsti, kad atitinkamas narys, atsižvelgiant į aplinkybes, arba atstatydinamas pagal III-349 straipsnyje numatytą tvarką, arba netenka teisės į pensiją ar vietoj jos mokamas išmokas.

III-348 STRAIPSNIS

1. Išskyrus įprasto pakeitimo ar mirties atvejį, Komisijos narys savo pareigas nustoja eiti, kai atsistatydina arba yra atstatydinamas.

2. Į dėl atsistatydinimo, atstатыdinimo ar mirties atsiradusią laisvą vietą likusiam to nario kadencijos laikui Taryba bendru sutarimu su Komisijos pirmininku, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir pagal I-26 straipsnio 4 dalyje nurodytus kriterijus, paskiria naują tos pačios pilietybės narį.

Taryba, remdamasi Komisijos pirmininko pasiūlymu, gali vieningai nuspręsti į tokią laisvą vietą nieko nebeskirti, ypač tada, kai iki nario kadencijos pabaigos yra likę mažai laiko.

3. Atsistatydinimo, atstатыdinimo ar mirties atveju pirmininkas pakeičiamas likusiam kadencijos laikui pagal I-27 straipsnio 1 dalį.

4. Atsistatydinimo, atstатыdinimo ar mirties atveju Sąjungos užsienio reikalų ministras pakeičiamas likusiam kadencijos laikui pagal I-28 straipsnio 1 dalį.

5. Visų Komisijos narių atsistatydinimo atveju, jie lieka eiti savo pareigas ir toliau tvarko einamuosius reikalus tol, kol likusiam jų kadencijos laikui yra pakeičiami pagal I-26 ir I-27 straipsnius.

III-349 STRAIPSNIS

Jei kuris nors Komisijos narys nebeatitinka šioms pareigoms keliamų reikalavimų arba yra kaltas padaręs sunkų nusižengimą, Teisingumo Teismas, Tarybai paprasta balsų dauguma ar Komisijai kreipusis, gali jį atstатыdinti.

III-350 STRAIPSNIS

Nepažeidžiant I-28 straipsnio 4 dalies, Komisijai priklausančias atlikti pareigas struktūriškai padalija ir jos nariams paskirsto jos pirmininkas pagal I-27 straipsnio 3 dalį. Komisijos kadencijos laikotarpiu pirmininkas gali pertvarkyti šių pareigų paskirstymą. Komisijos nariai atlieka pareigas, kurias, vadovaudamasis jam suteiktais įgaliojimais, jiems paveda pirmininkas.

III-351 STRAIPSNIS

Komisija sprendžia savo narių balsų dauguma. Kворumo dydis nustatomas Darbo tvarkos taisyklėse.

III-352 STRAIPSNIS

1. Komisija priima savo Darbo tvarkos taisykles, kad užtikrintų savo ir savo padalinių veikimą. Ji užtikrina, kad šios taisyklės būtų paskelbtos.
2. Komisija kasmet ne vėliau kaip likus vienam mėnesiui iki Europos Parlamento sesijos pradžios paskelbia bendrą pranešimą apie Sąjungos veiklą.

5 poskirsnis

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

III-353 STRAIPSNIS

Teisingumo Teismas posėdžiauja kolegijose, didžiojoje kolegijoje arba visa sudėtimi, pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą.

III-354 STRAIPSNIS

Teisingumo Teismui padeda aštuoni generaliniai advokatai. Teisingumo Teismo prašymu Taryba, sprendama vieningai, gali priimti europinį sprendimą padidinti generalinių advokatų skaičių.

Generalinio advokato pareiga – viešame posėdyje visiškai nešališkai ir nepriklausomai teikti motyvuotas išvadas dėl bylų, kuriose pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statutą reikalingas jo dalyvavimas.

III-355 STRAIPSNIS

Teisingumo Teismo teisėjai ir generaliniai advokatai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina atitinkamos jų šalies reikalavimus, keliamus aukščiausioms teisėjo pareigoms, arba yra pripažintos kompetencijos teisės specialistai; jie skiriami valstybių narių vyriausybių bendru sutarimu, pasikonsultavus su III-357 straipsnyje numatyta patariamąja kolegija.

Kas treji metai yra keičiama dalis teisėjų ir generalinių advokatų Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statute nustatytais sąlygomis.

Teisingumo Teismo pirmininką teisėjai renka iš savo narių trejų metų kadencijai. Jis gali būti perrenkamas kitai kadencijai.

Teisingumo Teismas priima savo Procedūros reglamentą. Šį reglamentą patvirtina Taryba.

III-356 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statusas nustato Bendrojo Teismo teisėjų skaičių. Statusas gali numatyti, kad Bendrajam Teismui padeda generaliniai advokatai.

Bendrojo Teismo nariai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina aukštoms teisėjo pareigoms keliamus reikalavimus. Jie skiriami valstybių narių vyriausybių bendru sutarimu, pasikonsultavus su III-357 straipsnyje numatyta patariamąja kolegija.

Bendrojo Teismo sudėtis kas treji metai iš dalies atnaujinama.

Bendrojo Teismo pirmininką teisėjai renka iš savo narių trejų metų kadencijai. Jis gali būti perrenkamas kitai kadencijai.

Suderinęs su Teisingumo Teismu, Bendrasis Teismas nustato savo Procedūros reglamentą. Šį reglamentą patvirtina Taryba.

Jei Statusas nenumato kitaip, Konstitucijos nuostatos dėl Teisingumo Teismo taikomos Bendrajam Teismui.

III-357 STRAIPSNIS

Steigiama patariamoji kolegija, kuri prieš valstybių narių vyriausybėms skiriant, kaip nurodyta III-355 ir III-356 straipsniuose, Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo teisėją ir generalinį advokatą, pateikia nuomonę dėl kandidatų tinkamumo eiti tas pareigas.

Patariamąją kolegiją sudaro septyni asmenys, kurie yra parenkami iš buvusių Teisingumo Teismo ir Bendrojo Teismo narių, nacionalinių aukščiausiųjų teismų narių, pripažintos kompetencijos teisininkų, iš kurių vieną siūlo Europos Parlamentas. Taryba priima sprendimą, kuriuo nustatomos patiriamosios kolegijos darbo taisyklės, ir europinį sprendimą, kuriuo skiriami jos nariai. Taryba veikia Teisingumo Teismo pirmininko iniciatyva.

III-358 STRAIPSNIS

1. Bendrojo Teismo jurisdikcijai priklauso pirmąja instancija nagrinėti ir spręsti III-365, III-367, III-370, III-372 ir III-374 straipsniuose nurodytus ieškinius arba bylas, išskyrus tas, kurios priskirtos specializuotajam teismui, įsteigtam pagal III-359 straipsnį, ir tas, kurios pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statutą yra paliktos Europos Sąjungos Teisingumo Teismui. Statutas gali numatyti Bendrojo Teismo jurisdikciją kitoms ieškinių ar bylų kategorijoms.

Apeliacinis skundas dėl Bendrojo Teismo sprendimų pagal šią straipsnio dalį Teisingumo Teismui gali būti paduodamas tik teisės klausimais ir neperžengiant Statute nustatytų ribų bei jame išdėstytomis sąlygomis.

2. Bendrojo Teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti ir spręsti ieškinius ar bylas, keliamas dėl specializuotųjų teismų.

Bendrojo Teismo sprendimus pagal šią dalį išimties tvarka, neperžengdamas Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statute nustatytų ribų ir jame nustatytais sąlygomis, Teisingumo Teismas gali peržiūrėti tais atvejais, kai yra didelis pavojus, kad bus paveikta Sąjungos teisės vienovė ar darnumas.

3. Bendrojo Teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti ir spręsti klausimus, pateiktus pagal III-369 straipsnį dėl preliminaraus nutarimo, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Statuto nustatytoje konkrečiose srityse.

Tais atvejais, kai Bendrasis Teismas mano, kad byloje reikalingas principinis sprendimas, galintis turėti įtakos Sąjungos teisės vienovei ar darnumui, jis gali perduoti bylą Teisingumo Teismui, kad šis priimtų sprendimą.

Bendrojo Teismo sprendimus klausimais, perduotais dėl preliminaraus nutarimo, tais atvejais, kai yra didelis pavojus, kad bus paveikta Sąjungos teisės vienovė arba darnumas, išimties tvarka Statute nustatytais sąlygomis ir neperžengdamas jame nustatytų ribų gali peržiūrėti Teisingumo Teismas.

III-359 STRAIPSNIS

1. Europiniais įstatymais gali būti steigiami specializuotieji teismai prie Bendrojo Teismo, kurie, kaip pirmoji instancija, nagrinėtų ir spręstų konkrečiose srityse iškeltus tam tikrų kategorijų ieškinius ar bylas. Jie priimami Komisijos pasiūlymu, pasikonsultavus su Teisingumo Teismu, arba prašant Teisingumo Teismui, pasikonsultavus su Komisija.

2. Europinis įstatymas, kuriuo steigiamas specializuotasis teismas, nustato to teismo organizavimo taisykles ir jam suteikiamos jurisdikcijos mastą.

3. Apeliaciniai skundai dėl specializuotųjų teismų priimtų sprendimų Bendrajam Teismui gali būti paduodamas tik teisės klausimais arba, jei tai buvo nustatyta europiniame įstatyme dėl specializuotojo teismo steigimo, gali būti paduodamas apeliacinis skundas ir dėl su byla susijusių faktų.
4. Specializuotųjų teismų nariai parenkami iš asmenų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių ir kurie tenkina teisėjo pareigoms keliamus reikalavimus. Spręsdama vieningai, juos skiria Taryba.
5. Specializuotieji teismai Teisingumo Teismo pritarimu nustato savo Procedūros reglamentą. Šį reglamentą patvirtina Taryba.
6. Jei europinis įstatymas, steigiantis specializuotą teismą, nenustato kitaip, Konstitucijos nuostatos dėl Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto nuostatos taikomos specializuotiesiems teismams. Statuto I antraštinė dalis ir jo 64 straipsnis visais atvejais taikomi specializuotiesiems teismams.

III-360 STRAIPSNIS

Jei Komisija mano, kad kuri nors valstybė narė neįvykdė kokios nors pareigos pagal Konstituciją, ji šiuo reikalu pareiškia pagrįstą savo nuomonę, pirma suteikusi atitinkamai valstybei narei galimybę išdėstyti savo samprotavimus.

Jei atitinkama valstybė narė per Komisijos nustatytą laiką neatsižvelgia į tą nuomonę, Komisija gali perduoti šį reikalą svarstyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

III-361 STRAIPSNIS

Valstybė narė, kuri mano, kad kita valstybė narė neįvykdė kokios nors pareigos pagal Konstituciją, gali šiuo reikalu kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

Valstybė narė, prieš pradėdama bylą prieš kitą valstybę narę dėl įtariamo kurio nors įsipareigojimo pagal Konstituciją nevykdymo, pirmiau kreipiasi šiuo reikalu į Komisiją.

Suteikusi suinteresuotoms valstybėms narėms galimybę viena kitai išdėstyti savo samprotavimus ir į juos atsakyti ir žodžiu, ir raštu, Komisija pareiškia savo pagrįstą nuomonę.

Jei Komisija per tris mėnesius nuo tos dienos, kai į ją buvo kreiptasi, nepareiškia savo nuomonės, tai neužkerta kelio šiuo reikalu kreiptis Teismą.

III-362 STRAIPSNIS

1. Jei Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nustato, kad valstybė narė neįvykdė kurio nors įsipareigojimo pagal Konstituciją, reikalaujama, kad ta valstybė narė imtųsi būtinų priemonių Teismo sprendimui įvykdyti.

2. Jei Komisija mano, kad atitinkama valstybė narė nesiėmė būtinų priemonių šio straipsnio 1 dalyje nurodytam sprendimui įvykdyti, tai ji, suteikusi tai valstybei galimybę pateikti savo samprotavimus, gali kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą. Tai darydama, ji nurodo iš tos valstybės narės pagal aplinkybes atitinkamai reikalaujamo sumokėti vienkartinio mokėjimo arba baudos dydį.

Jei Teismas nustato, kad atitinkama valstybė narė neįvykdė jo sprendimo, jis gali paskirti jai už tai sumokėti vienkartinį arba baudos mokėjimą.

Ši procedūra neturi pažeisti III-361 straipsnio nuostatų.

3. Jeigu pagal III-360 straipsnį Komisija kreipiasi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą, remdamasi tuo, kad atitinkama valstybė narė neįvykdė savo įsipareigojimų pranešti apie europinių pagrindų įstatymą perkeliančias nuostatas, ji gali, jei mano esant tai reikalinga, nurodyti vienkartinio ar baudos mokėjimo, mokamo atitinkamos valstybės narės, dydį, kurį ji pagal aplinkybes laiko tinkamu.

Jei Teismas nustato pažeidimą, jis gali paskirti atitinkamai valstybei narei sumokėti vienkartinį arba baudos mokėjimą, neviršijantį Komisijos nurodyto dydžio. Mokėjimo pareiga įsigalioja Teismo sprendime nustatytą dieną.

III-363 STRAIPSNIS

Tarybos europiniai įstatymai ir reglamentai gali suteikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui neribotą jurisdikciją skirti juose numatytas baudas.

III-364 STRAIPSNIS

Nepažeidžiant kitų Konstitucijos nuostatų, Europos Sąjungos Teisingumo Teismui europiniu įstatymu galima suteikti jame nustatytos apimties jurisdikciją ginčiuose, susijusiuose su Europos intelektinės nuosavybės teisės sukuriančių aktų, priimtų remiantis Konstitucija, taikymu.

III-365 STRAIPSNIS

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas prižiūri europinių įstatymų ir pagrindų įstatymų, Tarybos, Komisijos, Europos centrinio banko aktų, išskyrus rekomendacijas ir nuomones, ir Europos Parlamento ir Europos Vadovų Tarybos aktų, galinčių turėti teisinių padarinių trečiosioms šalims, teisėtumą. Jis taip pat prižiūri Sąjungos įstaigų ar organų aktų, galinčių turėti teisinių padarinių trečiosioms šalims, teisėtumą.
2. Taikant 1 dalį, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso nagrinėti valstybės narės, Europos Parlamento, Tarybos ar Komisijos pateiktus ieškinius dėl kompetencijos trūkumo, esminio procedūrinio reikalavimo pažeidimo, Konstitucijos ar kokios nors su jos taikymu susijusios teisės normos pažeidimo arba piktnaudžiavimo įgaliojimais.
3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytais sąlygomis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti Audito Rūmų, Europos centrinio banko ir Regionų komiteto dėl savo prerogatyvų gynimo pateiktus ieškinius
4. Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo gali 1 ir 2 dalyse numatytais sąlygomis pateikti ieškinį dėl jam skirto akto arba akto, kuris yra tiesiogiai ir konkrečiai su juo susijęs, ir dėl teisės akto, tiesiogiai su juo susijusio ir dėl kurio nereikia patvirtinti įgyvendinančias priemones.
5. Sąjungos įstaigas ar organus steigiantys aktai gali nustatyti konkrečias sąlygas ir būdus, reguliuojančius fizinių ar juridinių asmenų pateiktus ieškinius dėl šių įstaigų ar organų aktų, galinčių jiems turėti teisinių padarinių.

6. Šiame straipsnyje numatyti ieškiniai pateikiami per du mėnesius nuo to akto paskelbimo arba nuo pranešimo apie jį ieškovui dienos arba, jei to nebuvo padaryta, nuo tos dienos, kai ieškovas apie jį sužino.

III-366 STRAIPSNIS

Jei ieškinys yra pagrįstas, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas atitinkamą teisės aktą paskelbia negaliojančiu.

Tačiau jei Teisingumo Teismas mano, kad tai reikalinga, jis nurodo, kurie paskelbto negaliojančiu akto padariniai lieka galutiniai.

III-367 STRAIPSNIS

Jei Europos Parlamentas, Europos Vadovų Taryba, Taryba, Komisija ar Europos centrinis bankas, pažeisdami Konstituciją, nesiima veiksmų, valstybės narės ir kitos Sąjungos institucijos gali kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą su ieškiniu dėl šio pažeidimo nustatymo. Ši nuostata tokiomis pačiomis sąlygomis taikoma Sąjungos įstaigoms ir organams, nesiimančioms veiksmų.

Ieškinys priimamas tik tai tuo atveju, jeigu institucija, įstaiga ar organas buvo pirmiau paragintas imtis veiksmų. Jei per du mėnesius po tokio paragavimo ta institucija, įstaiga ar organas neapibrėžia savo pozicijos, ieškinys gali būti pateikiamas per kitus du mėnesius.

Kiekvienas fizinis ar juridinis asmuo pirmojoje ir antrojoje pastraipose numatyta tvarka gali paduoti Teismui skundą, kad Sąjungos institucija, įstaiga ar organas to asmens atžvilgiu nepriėmė kokio nors akto, išskyrus rekomendaciją ar nuomonę.

III-368 STRAIPSNIS

Institucija, įstaiga ar organas, kurio aktas buvo paskelbtas negaliojančiu arba kurios neveikimas pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, privalo imtis būtinų priemonių Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimui įvykdyti.

Ši pareiga nepažeidžia jokių pareigų, galinčių atsirasti taikant III-431 straipsnio antrąją pastraipą.

III-369 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti preliminarų nutarimą dėl:

- a) Konstitucijos aiškinimo;
- b) Sąjungos institucijų, įstaigų ir organų aktų galiojimo ir išaiškinimo;

Tokiam klausimui iškilus valstybės narės teisme, tas teismas, manydamas, kad sprendimui priimti šį klausimą reikia išspręsti, gali prašyti Teismą priimti dėl jo preliminarų nutarimą.

Tokiam klausimui iškilus nagrinėjant bylą valstybės narės teisme, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas, tas teismas dėl jo turi kreiptis į Teismą.

Tokiam klausimui iškilus valstybės narės teisme nagrinėjant bylą, susijusią su kalinamu asmeniu, Teismas veikia kuo mažiau delsdamas.

III-370 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti ginčus, susijusius su žalos atlyginimu, numatytu III-431 straipsnio antrojoje ir trečiojoje pastraipose.

III-371 STRAIPSNIS

Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti dėl Europos Vadovų Tarybos ar Tarybos pagal I-59 straipsnį priimtų aktų teisėtumo tik valstybės narės, kurios atžvilgiu Europos Vadovų Taryba ar Taryba priėmė nutarimą, prašymu ir tik dėl procedūrinių reikalavimų, nustatytų minėtame straipsnyje.

Toks prašymas turi privalo būti pateiktas per vieną mėnesį nuo tokio nutarimo priėmimo dienos. Teismas sprendžia per mėnesį nuo prašymo pateikimo.

III-372 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti Sąjungos ir jos tarnautojų ginčus neperžengiant Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatuose ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygose nustatytų ribų ir laikantis jose numatytų sąlygų.

III-373 STRAIPSNIS

Neperžengiant toliau nustatytų ribų, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti ginčus dėl:

- a) valstybių narių pareigų pagal Europos investicijų banko statutą vykdymo. Šiuo atveju Banko direktorių valdyba naudojasi Komisijai pagal III-360 straipsnį suteiktais įgaliojimais;
- b) Europos investicijų banko Valdytojų tarybos priimtų sprendimų. Šiuo atveju bet kuri valstybės narė, Komisija ar Banko direktorių valdyba gali pateikti ieškinius III-365 straipsnyje nustatyta tvarka;
- c) Europos investicijų banko direktorių valdybos priimtų sprendimų. Ieškinius dėl tokių sprendimų gali pateikti tik valstybės narės arba Komisija III-365 straipsnyje numatytomis sąlygomis ir tik dėl to, kad nesilaikoma Banko statuto 19 straipsnio 2, 5, 6 ir 7 dalyse nustatytos tvarkos;

- d) nacionalinių centrinių bankų įsipareigojimų vykdymo pagal Konstituciją ir Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statutą. Šiuo atveju Europos centrinio banko valdančiosios tarybos įgaliojimai nacionalinių centrinių bankų atžvilgiu yra tokie pat, kaip ir tie, kurie pagal III-360 straipsnį yra suteikti Komisijai valstybių narių atžvilgiu. Jeigu Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nustato, kad nacionalinis centrinis bankas neįvykdė įsipareigojimo pagal Konstituciją, reikalaujama, kad tas bankas imtųsi būtinų priemonių Teismo sprendimui įvykdyti.

III-374 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso priimti sprendimus pagal bet kurią Sąjungos ar jos vardu sudarytos sutarties arbitražinę išlygą, nepaisant to, ar ta sutartis reguliuojama pagal viešąją ar pagal privatinę teisę.

III-375 STRAIPSNIS

1. Išskyrus tuos atvejus, kai Konstitucija numato Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikciją, valstybių narių teismų jurisdikcijai priklauso spręsti ginčus, kurių viena iš šalių yra Sąjunga.
2. Valstybės narės įsipareigoja ginčų dėl Konstitucijos aiškinimo ar taikymo nespęsti kitais būdais nei numatyta Konstitucijoje.
3. Teisingumo Teismo jurisdikcijai priklauso spręsti visus valstybių narių tarpusavio ginčus, susijusius su Konstitucijos dalyku, jei tokie ginčai pateikiami jam pagal specialų šalių susitarimą.

III-376 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai nepriklauso I-40 ir I-41 straipsnių bei V antraštinės dalies II skyriaus nuostatos dėl bendros užsienio ir saugumo politikos ir III-293 straipsnio nuostatos tiek, kiek jos susijusios su bendra užsienio ir saugumo politika.

Tačiau Teismo jurisdikcijai priklauso prižiūrėti kaip laikomasi III-308 straipsnio ir priimti sprendimus dėl pagal III-365 straipsnio 4 dalyje numatytas sąlygas pateiktų bylų, peržiūrint II skyriaus V antraštinės dalies pagrindu Tarybos priimtų europinių sprendimų, nustatančių ribojančias priemones, nukreiptas prieš fizinius ir juridinius asmenis, teisėtumą.

III-377 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisdikcijai, vykdant savo įgaliojimus, susijusius su III antraštinės dalies IV skyriaus 4 ir 5 skirsnių nuostatomis dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, nepriklauso prižiūrėti, ar valstybės narės policijos ar kitų teisėsaugos tarnybų atliktos operacijos yra teisėtos ar proporcingos arba kaip valstybės narės vykdo joms priklausančias pareigas palaikyti viešąją tvarką bei užtikrinti vidaus saugumą.

III-378 STRAIPSNIS

Nors III-365 straipsnio 6 dalyje nustatytas terminas yra pasibaigęs, bet kuri teismo proceso, kuriame ginčijama Sąjungos institucijos, įstaigos ar organo priimta bendro taikymo priemonė, šalis gali remtis III-365 straipsnio 2 dalyje nurodytais pagrindais, kad Europos Sąjungos Teisingumo Teismas tą aktą pripažintų netaikytinu.

III-379 STRAIPSNIS

1. Ieškinio pateikimas Europos Sąjungos Teisingumo Teisme nesustabdo ginčijamo akto galiojimo. Tačiau jei Teismas mano, kad tai reikalinga dėl susiklosčiusių aplinkybių, jis gali sustabdyti ginčijamo akto taikymą.
2. Nagrinėjamosiose bylose Europos Sąjungos Teisingumo Teismas gali nustatyti reikalingas laikinasias apsaugos priemones.

III-380 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimai vykdomi III-401 straipsnyje numatytais sąlygomis.

III-381 STRAIPSNIS

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statusas nustatomas protokolu.

Europiniu įstatymu gali būti iš dalies pakeistos Statuto nuostatos, išskyrus I antraštinę dalį ir 64 straipsnį. Jis priimamas Teisingumo Teismo prašymu ir pasikonsultavus su Komisija arba Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavus su Teisingumo Teismu.

6 poskirsnis

Europos centrinis bankas

III-382 STRAIPSNIS

1. Europos centrinio banko Valdančioji taryba susideda iš Europos centrinio banko Vykdamosios valdybos ir valstybių narių nacionalinių centrinių bankų valdytojų, netaikant III-197 straipsnyje nurodytos išimties.

2. Vykdomąją valdybą sudaro pirmininkas, pirmininko pavaduotojas ir keturi kiti nariai.

Vykdomosios valdybos pirmininką, pirmininko pavaduotoją ir kitus narius kvalifikuota balsų dauguma skiria Europos Vadovų Taryba iš pripažintą autoritetą ir profesinę patirtį pinigų ar bankininkystės srityse turinčių asmenų pagal Tarybos rekomendaciją, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Europos centrinio banko Valdančiąja taryba.

Jų kadencija yra aštuoneri metai, ir jie negali būti paskirti kitai kadencijai.

Vykdomosios valdybos nariais gali būti tik valstybių narių piliečiai.

III-383 STRAIPSNIS

1. Tarybos pirmininkas ir Komisijos narys gali dalyvauti Europos centrinio banko Valdančiosios tarybos posėdžiuose be teisės balsuoti.

Tarybos pirmininkas gali pateikti Europos centrinio banko Valdančiajai tarybai svarstyti pasiūlymus.

2. Europos centrinio banko pirmininkas kviečiamas dalyvauti Tarybos posėdžiuose, kai ji svarsto su Europos centrinių bankų sistemos tikslais ir uždaviniais susijusius klausimus.

3. Europos centrinis bankas parengia Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai ir Komisijai metinį pranešimą apie Europos centrinių bankų sistemos veiklą ir apie pinigų politiką praėjusiais bei einamaisiais metais. Europos centrinio banko pirmininkas šį pranešimą pateikia Europos Parlamentui, kuris dėl jo gali surengti visuotinę svarstyją, ir Tarybai.

Europos centrinio banko pirmininkas ir kiti Vykdomosios valdybos nariai Europos Parlamento prašymu arba savo pačių iniciatyva gali būti išklausyti kompetentinguose Europos Parlamento organuose.

7 poskirsnis

Audito Rūmai

III-384 STRAIPSNIS

1. Audito Rūmai tikrina visų Sąjungos pajamų ir išlaidų sąskaitas. Jie taip pat tikrina visų Sąjungos įsteigtų įstaigų ar organų visų pajamų ir išlaidų sąskaitas, jei tokio tikrinimo nedraudžia tos įstaigos ar organo steigimo dokumentas.

Audito Rūmai pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai sąskaitų patikimumo ir pagal jas atliktų operacijų teisėtumo ir tvarkingumo patikinimo pareiškimą, kuris yra skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Šis pareiškimas gali būti papildomas konkrečiais kiekvienos svarbios Sąjungos veiklos srities įvertinimais.

2. Audito Rūmai tikrina, ar visos pajamos buvo gautos ir visos išlaidos padarytos teisėtai bei tvarkingai, taip pat ar finansų valdymas yra patikimas. Atlikdami šį darbą, jie visų pirma praneša apie neatitikimus.

Pajamų auditas atliekamas, atsižvelgiant į Sąjungai mokėtinas ir Sąjungai faktiškai sumokėtas sumas.

Išlaidų auditas atliekamas atsižvelgiant į prisiimtus įsipareigojimus ir atliktus mokėjimus.

Šių rūšių auditas gali būti atliekamas prieš uždarant atitinkamų finansinių metų sąskaitas.

3. Auditas remiasi pateiktais apskaitos dokumentais ir prireikus atliekamas vietoje kitose Sąjungos institucijose ar bet kurios pajamas ir išlaidas Sąjungos vardu tvarkančios įstaigos ar organo patalpose ir valstybėse narėse, taip pat bet kurio iš biudžeto išmokas gavusio fizinio ar juridinio asmens patalpose. Valstybėse narėse auditas atliekamas kartu su nacionalinėmis audito įstaigomis arba, jei šios įstaigos neturi reikiamų įgaliojimų, su kompetentingomis nacionalinėmis tarnybomis. Audito Rūmai ir valstybių narių nacionalinės audito įstaigos bendradarbiauja pasitikėjimo dvasia ir toliau likdamos nepriklausomos. Šios įstaigos ir tarnybos Audito Rūmus informuoja, ar jos ketina dalyvauti atliekant auditą.

Kitos institucijos, Sąjungos vardu pajamas ir išlaidas tvarkantys įstaigos ar organai, iš biudžeto išmokas gavę fiziniai ar juridiniai asmenys ir nacionalinės audito įstaigos arba, jei šios įstaigos neturi reikiamų įgaliojimų, kompetentingos nacionalinės tarnybos Audito Rūmų prašymu teikia jiems bet kokius dokumentus bei informaciją, reikalingus atliekant savo užduotį.

Audito Rūmų teisė gauti Europos investicijų banko turimą informaciją apie Sąjungos pajamų ir išlaidų tvarkymą reglamentuojama Audito Rūmų, šio banko ir Komisijos susitarimu. Jei nėra susitarimo, Audito Rūmai vis tiek gali susipažinti su šio banko tvarkomų Sąjungos išlaidų ir pajamų auditui reikalinga informacija.

4. Pasibaigus kiekvieniems finansiniams metams, Audito Rūmai parengia metinį pranešimą. Jis siunčiamas kitoms institucijoms ir kartu su šių institucijų atsakymais į Audito Rūmų pastabas yra skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Jie taip pat gali bet kada vienos iš kitų institucijų prašymu pateikti pastabas konkrečiais klausimais, ypač specialių pranešimų forma, ir pareikšti nuomones.

Savo metinius pranešimus, specialius pranešimus ar nuomones jie priima savo narių balsų dauguma. Tačiau tam tikrų kategorijų pranešimams ar nuomonėms tvirtinti pagal savo Darbo tvarkos taisykles jie gali sudaryti vidaus kolegijas.

Jie padeda Europos Parlamentui ir Tarybai įgyvendinti biudžeto vykdymo priežiūros įgaliojimus.

Jie priima savo Darbo tvarkos taisykles. Šias taisykles patvirtina Taryba.

III-385 STRAIPSNIS

1. Audito Rūmų nariai parenkami iš asmenų, savo valstybėse priklausančių ar priklausiusių nepriklausomo audito įstaigoms arba turinčių šioms pareigoms ypač tinkamą kvalifikaciją. Jų nepriklausomumas neturi kelti abejonių.

2. Audito Rūmų nariai skiriami šešerių metų kadencijai. Jie gali būti paskiriami kitai kadencijai. Taryba priima europinį sprendimą, nustatantį narių sąrašą, sudarytą remiantis kiekvienos valstybės narės pateiktais pasiūlymais. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Iš savo tarpo trejų metų kadencijai jie išsirenka Audito Rūmų pirmininką. Jis gali būti perrenkamas kitai kadencijai.

3. Eidami savo pareigas, Audito Rūmų nariai nesiekia gauti ir nepriima jokios vyriausybės ar bet kurio kito subjekto nurodymų. Jie susilaiko nuo bet kokios su savo pareigomis nesuderinamos veiklos.

4. Per savo kadenciją Audito Rūmų nariai negali turėti jokio kito mokamo ar nemokamo darbo. Pradėdami eiti savo pareigas, jie iškilmingai pasižada savo kadenciją ir jai pasibaigus gerbti su savo pareigomis susijusius įsipareigojimus, ypač savo pareigą sąžiningai ir apdairiai elgtis nustoję eiti šias pareigas, sutikdami eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą.

5. Išskyrus įprasto pakeitimo ar mirties atvejus, Audito Rūmų nario kadencija baigiasi jam atsistatydinus arba jį atstatydinus Teisingumo Teismo sprendimu pagal 6 dalį.

Į taip atsiradusią laisvą vietą skiriama likusiam to nario kadencijos laikui.

Išskyrus atstatydinimo atvejį, Audito Rūmų nariai savo pareigas eina tol, kol yra pakeičiami.

6. Audito Rūmų narys gali būti atleistas iš pareigų arba netekti teisės į pensiją ar kitas vietoj jos mokamas išmokas tik tai tuo atveju, kai Teisingumo Teismas Audito Rūmų prašymu pripažįsta, kad jis nebeatitinka keliamų reikalavimų ar nevykdo su šiomis pareigomis susijusių įsipareigojimų.

2 SKIRSNIS

SAJUNGOS PATARIAMIEJI ORGANAI

1 poskirsnis

Regionų komitetas

III-386 STRAIPSNIS

Regionų komiteto narių skaičius neviršija 350. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai priima europinį sprendimą, nustatantį komiteto sudėtį.

Komiteto nariai ir tiek pat pakaitinių narių skiriami penkeriems metams. Jie gali būti paskiriami kitai kadencijai. Jie tuo pačiu metu negali būti ir Europos Parlamento nariais.

Taryba priima europinį spėdimą, nustatantį narių ir pakaitinių narių sąrašą, sudarytą remiantis kiekvienos valstybės narės pateiktais pasiūlymais.

Pasibaigus I-32 straipsnio 2 dalyje nurodyto mandato, kuriuo remiantis jie buvo pasiūlyti, galiojimo laikui, komiteto narių kadencija automatiškai baigiasi, ir paskui jie likusiam kadencijos laikui keičiami ta pačia tvarka.

III-387 STRAIPSNIS

Iš savo narių dvejų su puse metų kadencijai Regionų komitetas išsirenka pirmininką ir biurą.

Komitetą Europos Parlamento, Tarybos ar Komisijos prašymu sušaukia jo pirmininkas. Jis gali susirinkti ir savo iniciatyva.

Jis priima savo Darbo tvarkos taisykles.

III-388 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas, Taryba arba Komisija su Regionų komitetu konsultuojasi Konstitucijoje numatytais atvejais ir visais kitais atvejais, kai viena iš šių institucijų mano, kad tai reikalinga, ypač su tarpvalstybiniu bendradarbiavimu susijusiais atvejais.

Prireikus Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija nustato komitetui terminą, per kurį jis turėtų pateikti savo nuomonę ir kuris negali būti trumpesnis kaip vienas mėnuo nuo tos dienos, kai pirmininkas gauna atitinkamą pranešimą. Jei terminui pasibaigus nuomonė nepateikiama, tai nekliudo toliau veikti.

Kai konsultuojamasi su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu, Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija Regionų komitetą informuoja apie šį nuomonės paklausimą. Manydamas, kad reikalas susijęs su konkrečiais regioniniais interesais, Regionų komitetas gali dėl jo pareikšti savo nuomonę. Jis gali pareikšti nuomonę ir savo iniciatyva.

Komiteto nuomonė kartu su jo posėdžių protokolu siunčiami Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai.

2 poskirsnis

Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

III-389 STRAIPSNIS

Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narių skaičius neviršija 350. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, vieningai priima europinį sprendimą, nustatantį komiteto sudėtį.

III-390 STRAIPSNIS

Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nariai skiriami penkeriems metams. Jie gali būti paskiriami kitai kadencijai.

Taryba priima europinį spėdimą, nustatantį narių sąrašą, sudarytą remiantis kiekvienos valstybės narės pateiktais pasiūlymais.

Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Komisija. Ji gali prašyti Europos organizacijų, kurios atstovauja įvairioms ekonominio ir socialinio gyvenimo sritims ir pilietinei visuomenei, ir kurioms daro poveikį Sąjungos veikla, nuomonės.

III-391 STRAIPSNIS

Iš savo narių dvejų su puse metų kadencijai Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas išsirenka pirmininką ir biurą.

Jį Europos Parlamento, Tarybos ar Komisijos prašymu sušaukia jo pirmininkas. Jis gali susirinkti ir savo iniciatyva.

Jis priima savo Darbo tvarkos taisykles.

III-392 STRAIPSNIS

Konstitucijoje numatytais atvejais Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija konsultuojasi su Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu. Šios institucijos su juo gali konsultuotis visais, jų manymu, reikalingais atvejais. Jis gali pateikti nuomonę ir savo iniciatyva.

Prireikus Europos Parlamentas, Taryba ar Komisija nustato komitetui terminą, per kurį jis turėtų pateikti savo nuomonę ir kuris negali būti trumpesnis kaip vienas mėnuo nuo tos dienos, kai pirmininkas gauna atitinkamą pranešimą. Jei terminui pasibaigus nuomonė nepateikiama, tai nekliudo toliau veikti.

Komiteto nuomonė kartu su jo posėdžių protokolu siunčiami Europos Parlamentui, Tarybai ir Komisijai.

3 SKIRSNIS

EUROPOS INVESTICIJŲ BANKAS

III-393 STRAIPSNIS

Europos investicijų bankas yra juridinis asmuo.

Jo nariai yra valstybės narės.

Europos investicijų banko statusas yra nustatomas protokolu.

Tarybos priimamu europiniu įstatymu galima iš dalies keisti Europos investicijų banko statutą. Europos investicijų banko prašymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Komisija arba Komisijos pasiūlymu ir pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Europos investicijų banku, Taryba sprendžia vieningai.

III-394 STRAIPSNIS

Europos investicijų banko uždavinys – naudojantis kapitalo rinka ir savo ištekliais prisidėti prie darnios ir stabilios vidaus rinkos vystymosi Sąjungos interesui. Šiuo tikslu bankas, nesiekdamas pelno, pirmiausia teikia paskolas ir garantijas, visuose ekonomikos sektoriuose palengvinančias projektų finansavimą:

- a) menčiau išvysčiusių regionų vystymosi projektus;
- b) projektus, skirtus įmonėms modernizuoti ar pertvarkyti arba naujoms veiklos rūšims, reikalingoms kuriant vidaus rinką ar jai veikiant, plėtoti, kai šių projektų dėl jų masto ar pobūdžio neįmanoma finansuoti vien atskirų valstybių narių įvairiomis turimomis lėšomis;
- c) kelioms valstybėms narėms svarbius projektus, kai šių projektų dėl jų masto ar pobūdžio neįmanoma finansuoti vien atskirtų valstybių narių įvairiomis turimomis lėšomis.

Atlikdamas šį uždavinį, Europos investicijų bankas sudaro palankias sąlygas finansuoti investicijų programas, savo veiklą derindamas su struktūrinių fondų ir kitų Sąjungos finansinių instrumentų pagalba.

4 SKIRSNIS

SAJUNGOS INSTITUCIJOMS, ĮSTAIGOMS IR ORGANAMS TAIKOMOS BENDROSIOS NUOSTATOS

III-395 STRAIPSNIS

1. Tais atvejais, kai pagal Konstituciją Taryba sprendžia remdamasi Komisijos pasiūlymu, ji gali iš dalies pakeisti šį pasiūlymą tik sprendama vieningai, išskyrus I-55 ir I-56 straipsniuose, III-396 straipsnio 10 ir 13 dalyse, III-404 straipsnyje ir III-405 straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus.
2. Kol Taryba nėra nusprendusi, Komisija savo pasiūlymą gali keisti bet kuriuo Sąjungos akto priėmimo procedūros metu.

III-396 STRAIPSNIS

1. Kai pagal Konstituciją europiniai įstatymai ar pagrindų įstatymai priimami pagal įprastą teisėkūros procedūrą, taikomos šios nuostatos.
2. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai pasiūlymą.

Pirmasis svarstymas

3. Europos Parlamentas priima savo poziciją pirmuoju svarstymu ir ją perduoda Tarybai.
4. Jei Taryba pritaria Europos Parlamento pozicijai, atitinkamas aktas priimamas ta redakcija, kuri atitinka Europos Parlamento poziciją.

5. Jei Taryba nepitaria Europos Parlamento pozicijai, ji priima savo poziciją pirmuoju svarstymu ir ją perduoda Europos Parlamentui.

6. Taryba išsamiai informuoja Europos Parlamentą apie motyvus, paskatinusius ją priimti savo poziciją pirmuoju svarstymu. Komisija išsamiai informuoja Europos Parlamentą apie savo poziciją.

Antrasis svarstymas

7. Jei per tris mėnesius nuo tokio pranešimo Europos Parlamentas:

- a) patvirtina Tarybos poziciją, pateiktą pirmuoju svarstymu, arba nepriima jokie sprendimo, atitinkamas aktas laikomas priimtu ta redakcija, kuri atitinka Tarybos poziciją;
- b) savo narių balsų dauguma atmeta Tarybos poziciją, priimtą pirmuoju svarstymu, siūlomas aktas laikomas nepriimtu;
- c) savo narių balsų dauguma pasiūlo Tarybos pozicijos, priimtos pirmuoju svarstymu, pakeitimus, tai pakeistas tekstas siunčiamas Tarybai ir Komisijai, kurie pateikia savo nuomonę dėl tų pakeitimų.

8. Jei per tris mėnesius nuo Europos Parlamento pakeitimų gavimo Taryba kvalifikuota balsų dauguma:

- a) patvirtina visus tuos pakeitimus, tas teisės aktas laikomas priimtu;
- b) nepatvirtina visų pakeitimų, Tarybos pirmininkas, susitaręs su Europos Parlamento pirmininku, per šešias savaites sušaukia Taikinimo komiteto posėdį.

9. Taryba sprendžia vieningai dėl pakeitimų, dėl kurių Komisija pateikia neigiamą nuomonę.

Taikinimas

10. Taikinimo komitetui, sudarytam iš Tarybos narių arba jų atstovų ir tiek pat narių, atstovaujančių Europos Parlamentui, keliama užduotis per šešias savaites nuo jo sušaukimo pasiekti, remiantis Parlamento ir Tarybos antruoju svarstymu priimtomis pozicijomis, susitarimą dėl bendro teksto kvalifikuota Tarybos narių arba jų atstovų balsų dauguma ir narių, atstovaujančių Europos Parlamentui, balsų dauguma.

11. Komisija dalyvauja Taikinimo komiteto posėdžiuose ir imasi visokios reikiamos iniciatyvos siekdama suderinti Europos Parlamento ir Tarybos pozicijas.

12. Jei per šešias savaites nuo posėdžio sušaukimo, Taikinimo komitetas nepatvirtina bendro teksto, siūlomas teisės aktas laikomas nepriimtu.

Trečiasis svarstymas

13. Jei per tą laiką Taikinimo komitetas patvirtina bendrą tekstą, Europos Parlamentas, sprenddamas atiduotų balsų dauguma, ir Taryba, sprenddama kvalifikuota balsų dauguma, per šešias savaites nuo to pritarimo turi atskirai priimti tą aktą pagal šį tekstą. Jei jos to nepadaro, siūlomas aktas laikomas nepriimtu.

14. Šiame straipsnyje nurodyti trijų mėnesių ir šešių savaitių terminai Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva pratęsimi atitinkamai ne daugiau kaip vienu mėnesiu ir dviem savaitėmis.

Specialiosios nuostatos

15. Kai Konstitucijoje numatytais atvejais europinis įstatymas ar pagrindų įstatymas valstybių narių grupės iniciatyva, Europos centrinio banko rekomendacija arba Teisingumo Teismo prašymu pateikiamas priimti pagal įprastą teisėkūros procedūrą, netaikoma 2 dalis, 6 dalies antrasis sakinyss ir 9 dalis.

Tokiais atvejais, Europos Parlamentas ir Taryba Komisijai perduoda siūlomą aktą ir savo pozicijas, priimtas pirmuoju ir antruoju svarstymu. Europos Parlamentas ar Taryba procedūros eigoje gali prašyti Komisijos nuomonės, kurią Komisija taip pat gali pateikti savo iniciatyva. Ji taip pat gali, jei mano esant tai reikalinga, dalyvauti Taikinimo komiteto posėdžiuose pagal 11 dalį.

III-397 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija konsultuojasi tarpusavyje ir bendru susitarimu numato savo bendradarbiavimo būdus. Tuo tikslu jos gali, vadovaudamosi Konstitucija, sudaryti susitarimus tarp institucijų, kurie gali būti privalomojo pobūdžio.

III-398 STRAIPSNIS

1. Europos Sąjungos institucijas, įstaigas ir organus, jiems vykdant savo užduotis, remia atvira, veiksminga ir nepriklausoma Europos administracija.

2. Vadovaujantis pagal III-427 straipsnį priimtais Tarybos nuostatais ir Įdarbinimo sąlygomis, europiniais įstatymais tuo tikslu nustatomos nuostatos.

III-399 STRAIPSNIS

1. Sąjungos institucijos, įstaigos ir organai užtikrina skaidrumą savo veikloje ir, taikydamos I-50 straipsnį, savo darbo tvarkos taisyklėse nustato visuomenės susipažinimo su jų dokumentais konkrečias nuostatas. Europos Sąjungos Teisingumo Teismui, Europos centriniam bankui ir Europos investicijų bankui I-50 straipsnio 3 dalies nuostatos ir šis straipsnis taikomas tik jiems vykdant administracinio pobūdžio užduotis.

2. Europos Parlamentas ir Taryba užtikrina dokumentų, susijusių su teisėkūros procedūromis, skelbimą I-50 straipsnio 3 dalyje nurodytame europiniame įstatyme nustatytais sąlygomis.

III-400 STRAIPSNIS

1. Taryba priima europinius reglamentus ir sprendimus, nustatančius:

a) Europos Vadovų Tarybos pirmininko, Komisijos pirmininko, Sąjungos užsienio reikalų ministro, Komisijos narių, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo pirmininkų, narių bei sekretorių ir Tarybos generalinio sekretoriaus algas, išmokas ir pensijas;

b) Audito Rūmų pirmininko ir narių įdarbinimo sąlygas, visų pirma jų algas, išmokas ir pensijas,

c) kitas vietoj darbo užmokesčio mokamas išmokas asmenims, nurodytiems a ir b punktuose.

2. Taryba priima europinius reglamentus ir sprendimus, nustatančius išmokas Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nariams.

III-401 STRAIPSNIS

Tarybos, Komisijos ar Europos centrinio banko aktai, kuriais asmenims, išskyrus valstybes nares, skiriama pinigine prievole, yra vykdomi privaloma tvarka.

Vykdomą reglamentuoja civilinio proceso taisyklės, galiojančios toje valstybėje, kurioje jis vykdomas. Vykdomąjį raštą neatliekant jokių formalumų, tik patikrinus sprendimo autentiškumą, prie sprendimo prideda nacionalinė institucija, kurią šiam tikslui paskiria kiekvienos valstybės narės vyriausybė ir apie kurią praneša Komisijai ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Suinteresuota šalis, kai jos prašymu atlikti šie formalumai, gali pradėti sprendimo vykdymo procedūrą pagal nacionalinę teisę kreipdamasi tiesiogiai į kompetentingą instituciją.

Vykdomą galima sustabdyti tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimu. Tačiau sprendimų vykdymo tinkamumo kontrolė priklauso nacionalinių teismų jurisdikcijai.

II SKYRIUS

FINANSINĖS NUOSTATOS

1 SKIRSNIS

DAUGIAMETĖ FINANSINĖ PROGRAMA

III-402 STRAIPSNIS

1. Pagal I-55 straipsnį daugiametė finansinė programa priimama mažiausiai penkeriems metams.
2. Finansinė programa nustato didžiausią metinę lėšų sumą, skirtą finansiniams įsipareigojimams pagal išlaidų kategoriją vykdyti ir didžiausią metinę išlaidų sumą mokėjimų asignavimams vykdyti. Išlaidų kategorijų yra nedaug ir jos atitinka pagrindines Sąjungos veiklos kryptis.
3. Finansinė programa nustato visas kitas sklandžiai metinio biudžeto procedūros eigai reikalingas nuostatas.
4. Jeigu iki pasibaigiant ankstesnei finansinei programai Taryba nepriėmė europinio įstatymo, nustatančio naują finansinę programą, iki to įstatymo priėmimo yra pratęsiamos ankstesnės programos paskutiniams metams nustatytos viršutinės ribos ir kitos nuostatos.
5. Finansinei programai skirtos priimti procedūros metu Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija imasi visų reikalingų priemonių, sudarančių sąlygas sėkmingai užbaigti procedūrą.

2 SKIRSNIS

SAJUNGOS METINIS BIUDŽETAS

III-403 STRAIPSNIS

Finansiniai metai prasideda sausio 1 d. ir baigiasi gruodžio 31 d.

III-404 STRAIPSNIS

Europiniais įstatymais nustatomas Sąjungos metinis biudžetas pagal šias nuostatas:

1. Kiekviena institucija iki liepos 1 d. sudaro savo išlaidų ateinantiems metams sąmatą. Komisija konsoliduoja šias sąmatas parengdama biudžeto projektą, kuriame gali būti skirtingos sąmatos.

Preliminarus biudžeto projektas susideda iš pajamų sąmatos ir išlaidų sąmatos.

2. Komisija pasiūlymą dėl biudžeto projekto Europos Parlamentui ir Tarybai teikia ne vėliau kaip iki tų metų, po kurių tas biudžetas bus vykdomas, rugsėjo 1 d.

Procedūros metu Komisija gali pakeisti biudžeto projektą, kol dar nėra sušauktas 5 dalyje nurodytas Taikinimo komitetas.

3. Taryba priima savo poziciją dėl biudžeto projekto ir ją perduoda Europos Parlamentui ne vėliau kaip iki tų metų, po kurių tas biudžetas bus vykdomas, spalio 1 d. Taryba išsamiai informuoja Europos Parlamentą apie motyvus, paskatinusius ją priimti savo poziciją.

4. Jei per keturiasdešimt dvi dienas nuo tokio pranešimo gavimo Europos Parlamentas:
  - a) patvirtina Tarybos poziciją, biudžetą nustatantis europinis įstatymas yra priimamas;
  - b) nepriima sprendimo, biudžetą nustatantis europinis įstatymas laikomas priimtu;
  - c) savo narių balsų dauguma priima pakeitimus, iš dalies pakeistas projektas perduodamas Tarybai ir Komisijai. Europos Parlamento pirmininkas, sutikus Tarybos pirmininkui, nedelsdamas sušaukia Taikinimo komiteto posėdį. Tačiau, jei per dešimt dienų nuo projekto perdavimo Taryba informuoja Europos Parlamentą, kad ji patvirtino visus jo siūlomus pakeitimus, Taikinimo komitetas nesirenka.

5. Taikinimo komitetui, sudarytam iš Tarybos narių arba jų atstovų ir tiek pat narių, atstovaujančių Europos Parlamentui, keliama užduotis per dvidešimt vieną dieną nuo jo sušaukimo, remiantis Europos Parlamento ir Tarybos pozicijomis, kvalifikuota Tarybos narių arba jų atstovų balsų dauguma ir Europos Parlamentui atstovaujančių narių balsų dauguma pasiekti susitarimą dėl bendro teksto.

Komisija dalyvauja Taikinimo komiteto posėdžiuose ir imasi visokios reikiamos iniciatyvos siekdama suderinti Europos Parlamento ir Tarybos pozicijas.

6. Jei per 5 dalyje nurodytą dvidešimt vienos dienos laikotarpį Taikinimo komitetas susitaria dėl bendro teksto, Europos Parlamentas ir Taryba per keturiolika dienų nuo to susitarimo dienos turi kiekvienas atskirai patvirtinti bendrą tekstą.

7. Jei per 6 dalyje nurodytą keturiolikos dienų laikotarpį:

- a) Europos Parlamentas ir Taryba patvirtina bendrą tekstą arba nepriima sprendimo, arba jei viena iš šių institucijų patvirtina bendrą tekstą, o kita nepriima sprendimo, biudžetą nustatantis europinis įstatymas laikomas galutinai priimtu pagal bendrą tekstą, arba
  - b) Europos Parlamentas visų savo narių balsų dauguma ir Taryba atmeta bendrą tekstą, arba jei viena iš šių institucijų atmeta bendrą tekstą, o kita nepriima sprendimo, Komisija pateikia naują biudžeto projektą, arba
  - c) Europos Parlamentas visų savo narių balsų dauguma atmeta bendrą tekstą, o Taryba jį patvirtina, Komisija pateikia naują biudžeto projektą, arba
  - d) Europos Parlamentas patvirtina bendrą tekstą, o Taryba jį atmeta, Europos Parlamentas per keturiolika dienų nuo Tarybos atmetimo dienos visų savo narių balsų dauguma ir trijų penktadalių atiduotų balsų dauguma gali nuspręsti patvirtinti visus ar kai kuriuos 4 dalies c punkte nurodytus pakeitimus. Kai Europos Parlamento pakeitimas nepatvirtinamas, išlaikoma Taikinimo komitete sutarta pozicija dėl biudžeto eilutės, kuriai taikytas pakeitimas. Tuo remiantis, biudžetą nustatantis europinis įstatymas laikomas galutinai priimtu.
8. Jei per 5 dalyje nurodytą dvidešimt vienos dienos laikotarpį Taikinimo komitetas nesusitaria dėl bendro teksto, Komisija pateikia naują biudžeto projektą.

9. Užbaigus šiame straipsnyje nustatytą procedūrą, Europos Parlamento pirmininkas paskelbia, kad biudžetą nustatantis europinis įstatymas galutinai priimtas.

10. Kiekviena institucija naudojasi šiuo straipsniu jai suteiktais įgaliojimais, vadovaudamasi Konstitucija ir ja remiantis priimtais aktais, ypač atsižvelgdama į Sąjungos nuosavus išteklius ir pajamų bei išlaidų pusiausvyrą.

III-405 STRAIPSNIS

1. Jei finansinių metų pradžioje europinis įstatymas, nustatantis biudžetą, galutinai nepriimtas, suma, lygi ne daugiau kaip vienai dvyliktajai praėjusių finansinių metų biudžeto atitinkamo skyriaus asignavimų daliai, gali būti išleista kiekvieną mėnesį pagal bet kurią biudžeto skyrių, laikantis III-412 straipsnyje nurodyto europinio įstatymo; tačiau ta suma negali viršyti biudžeto projekto tame pačiame skyriuje numatytų asignavimų vienos dvyliktosios dalies.

2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu ir vadovaudamasi kitomis 1 dalyje nustatytomis sąlygomis, gali priimti europinį sprendimą, leidžiantį išlaidas, viršijančias vieną dvyliktąją dalį, pagal III-412 straipsnyje nurodytą europinį įstatymą. Taryba nedelsdama perduoda sprendimą Europos Parlamentui.

Laikantis I-54 straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytų europinių įstatymų, europinis sprendimas nustato reikalingas priemones dėl lėšų, skirtų užtikrinti šio straipsnio taikymą.

Jis įsigalioja praėjus trisdešimčiai dienų nuo jo priėmimo, jei per šį laikotarpį Europos Parlamentas savo narių balsų dauguma nenusprendžia šių išlaidų sumažinti.

III-406 STRAIPSNIS

Bet kurie neišnaudoti asignavimai, išskyrus asignavimus personalo išlaikymui, finansinių metų pabaigoje III-412 straipsnyje nurodytame europiniame įstatyme numatytais sąlygomis gali būti perkelti, bet tik į kitus finansinius metus.

Grupuoiant išlaidų straipsnius pagal jų pobūdį arba paskirtį, asignavimai klasifikuojami atskirais skyriais ir, jei reikia, poskyriais pagal III-412 straipsnyje nurodytą europinį įstatymą.

Išlaidos

- Europos Parlamento,
- Europos Vadovų Tarybos ir Tarybos,
- Komisijos,
- Europos Sąjungos Teisingumo Teismo,

nustatomos atskirose biudžeto dalyse, nepažeidžiant specialių nuostatų dėl tam tikrų bendrų išlaidų.

3 SKIRSNIS

BIUDŽETO VYKDYMAS IR ĮVYKDYMO PATVIRTINIMAS

III-407 STRAIPSNIS

Biudžetą, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, vykdo Komisija laikydamosi III-412 straipsnyje nurodyto europinio įstatymo, savo pačios atsakomybe ir neperžengdama nustatytų asignavimo ribų, atsižvelgdama į patikimo finansų valdymo principą. Siekdamos užtikrinti, kad asignavimai būtų naudojami pagal šį principą, valstybės narės bendradarbiauja su Komisija.

III-412 straipsnyje nurodytame europiniame įstatyme valstybėms narėms nustatomi biudžeto vykdymo kontrolės ir audito įsipareigojimai ir su tuo susijusios pareigos. Juo nustatomos kiekvienos institucijos pareigos ir išsamios taisyklės, kuriomis vadovaudamasi kiekviena institucija daro savo išlaidas.

Laikydamosi III-412 straipsnyje nurodytame europiniame įstatyme nustatytų ribų ir sąlygų, Komisija gali perkelti asignavimus iš vieno biudžeto skyriaus ar poskyrio į kitą.

III-408 STRAIPSNIS

Kasmet Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai praėjusių finansinių metų biudžeto vykdymo ataskaitas. Komisija savo ruožtu jiems nusiunčia Sąjungos turto ir įsipareigojimų finansinę ataskaitą.

Komisija taip pat teikia Europos Parlamentui ir Tarybai Sąjungos finansų įvertinimo pranešimą, pagrįstą pasiektais rezultatais, ypač atsižvelgdama į pagal III-409 straipsnį Europos Parlamento ir Tarybos pateiktas pastabas.

III-409 STRAIPSNIS

1. Europos Parlamentas, remdamasis Tarybos rekomendacija, patvirtina, kad Komisija biudžetą įvykdė. Šiuo tikslu Taryba ir Europos Parlamentas išnagrinėja III-408 straipsnyje minimas sąskaitas, finansinę ataskaitą ir įvertinimo pranešimą, Audito Rūmų metinį pranešimą kartu su institucijų, kuriose buvo atliktas auditas, atsakymais į Audito Rūmų pastabas, III-384 straipsnio 1 dalies antrojoje pastraipoje minėtą patikinimo pareiškimą ir bet kuriuos kitus atitinkamus specialius Audito Rūmų pranešimus.
2. Prieš patvirtindamas, kad Komisija biudžetą įvykdė, arba kitais tikslais, susijusiais su jo įgaliojimų biudžeto įgyvendinimo srityje vykdymu, Europos Parlamentas gali paprašyti Komisijos, kad ji pateiktų įrodymus dėl išlaidų vykdymo arba finansų kontrolės sistemos veikimo. Komisija teikia Europos Parlamentui visą jo prašymu reikalingą informaciją.
3. Komisija imasi visų atitinkamų priemonių, kad atsižvelgtų į biudžeto įvykdymą patvirtinančiuose sprendimuose padarytas pastabas ir kitas Europos Parlamento pastabas dėl išlaidų vykdymo, taip pat į Tarybos pastabas, pridedamas prie jos priimtų rekomendacijų dėl biudžeto įvykdymo.
4. Europos Parlamento ar Tarybos prašymu Komisija praneša apie priemones, kurių buvo imtasi atsižvelgiant į šias pastabas ir komentarus, ypač apie padalinius, kurie yra atsakingi už biudžeto vykdymą, duotus nurodymus. Šie pranešimai siunčiami ir Audito Rūmams.

4 SKIRSNIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

III-410 STRAIPSNIS

Daugiametė finansinė programa ir metinis biudžetas sudaromas eurais.

III-411 STRAIPSNIS

Komisija, pranešusi atitinkamų valstybių narių kompetentingoms institucijoms, gali turimas lėšas kurios nors valstybės narės valiuta pakeisti į kitos valstybės narės valiutą, jei to reikia, kad tokias lėšas būtų galima naudoti Konstitucijoje numatytiems tikslams. Komisija kiek galėdama stengiasi tokių keitimų nedaryti, jei ji turi grynujų pinigų ar likvidaus turto jai reikalinga valiuta.

Ryšius su kiekviena valstybe nare Komisija palaiko per atitinkamos valstybės paskirtą instituciją. Atlikdama finansines operacijas, ji naudojasi atitinkamos valstybės narės emisijos banko arba kurios nors kitos tos valstybės narės patvirtintos finansų institucijos paslaugomis.

III-412 STRAIPSNIS

1. Europinis įstatymas nustato:
  - a) finansinio pobūdžio taisyklės, pirmiausiai nurodančias biudžeto sudarymo ir vykdymo bei sąskaitų pateikimo ir audito tvarką;

- b) taisykles, numatančias susijusių su finansais asmenų, ypač įgaliojimus suteikiančių pareigūnų ir apskaitos pareigūnų, atsakomybės kontrolę.

Europinis įstatymas priimamas pasikonsultavus su Audito Rūmais.

2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinį reglamentą, nustatantį būdus ir tvarką, kaip biudžeto pajamos, numatytos pagal susitarimus dėl Sąjungos nuosavų išteklių, tampa prieinamos Komisijai, ir nustato priemones, taikomas prireikus patenkinti grynųjų pinigų poreikį. Taryba sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu bei Audito Rūmais.

3. Iki 2006 metų gruodžio 31 d. Taryba visais šiame straipsnyje nurodytais atvejais sprendžia vieningai.

III-413 STRAIPSNIS

Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija užtikrina, kad finansinės priemonės būtų prieinamos, kad Sąjunga galėtų vykdyti savo teisinius įsipareigojimus trečiosioms šalims.

III-414 STRAIPSNIS

Vykdam šią skyriaus nurodytas biudžetines procedūras, Komisijos iniciatyva rengiami nuolatiniai Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos pirmininkų susitikimai. Siekdami sudaryti sąlygas šio skyriaus įgyvendinimui, pirmininkai imasi visų reikalingų priemonių, skatinančių konsultavimąsi ir institucijų, kurioms jie pirmininkauja, pozicijų suderinimą.

5 SKIRSNIS

KOVA SU SUKČIAVIMU

III-415 STRAIPSNIS

1. Sąjunga ir valstybės narės Sąjungos finansiniams interesams kenkiančiam sukčiavimui ir kitoms neteisėto veikoms priešinasi imdamosi pagal šį straipsnį nustatytų priemonių. Šių priemonių paskirtis yra atgrasinti ir valstybėse narėse bei visose Sąjungos institucijose, įstaigose ir organuose užtikrinti veiksmingą apsaugą.
2. Valstybės narės prieš Sąjungos finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą imasi tų pačių priemonių, kurių jos imasi prieš savo pačių finansiniams interesams kenkiantį sukčiavimą.
3. Nepažeisdamos kitų Konstitucijos nuostatų, valstybės narės derina savo veiksmus, skirtus Sąjungos finansiniams interesams nuo sukčiavimo apsaugoti. Šiuo tikslu jos, Komisijos padedamos, organizuoja glaudų ir reguliarių kompetentingų institucijų bendradarbiavimą.
4. Europiniais įstatymais arba pagrindų įstatymais nustatomos būtinos priemonės Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo prevencijos ir kovos su juo srityse, kad valstybėse narėse ir visose Sąjungos institucijose, įstaigose ir organuose būtų sudaryta veiksminga ir lygiavertė apsauga. Jie priimami pasikonsultavus su Audito Rūmais.
5. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, kasmet pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai pranešimą apie priemones, kurių imamasi šiam straipsniui įgyvendinti.

III SKYRIUS

TVIRTESNIS BENDRADARBIAVIMAS

III-416 STRAIPSNIS

Bet koks tvirtesnis bendradarbiavimas turi atitikti Konstituciją ir Sąjungos teisę.

Toks bendradarbiavimas neturi susilpninti vidaus rinkos ar ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos. Jis neturi būti kliūtis prekybai tarp valstybių narių ar jos diskriminavimas ir neturi iškreipti konkurencijos tarp jų.

III-417 STRAIPSNIS

Bet koks tvirtesnis bendradarbiavimas neturi pažeisti į jį neįsitraukusių valstybių narių kompetencijos, teisių ir įsipareigojimų. Tos valstybės narės netrukdo į jį įsitraukusioms valstybėms jį vykdyti.

III-418 STRAIPSNIS

1. Prasidėjęs tvirtesnis bendradarbiavimas yra atviras visoms valstybėms narėms, jei laikomasi visų dalyvavimo sąlygų, nustatytų europiniame sprendime, kuriuo suteiktas leidimas bendradarbiauti. Jis taip pat atviras joms bet kuriuo kitu metu, jei, be visų tų sąlygų, laikomasi toje struktūroje jau priimtų aktų.

Komisija ir tvirtesniame bendradarbiavime dalyvaujančios valstybės narės užtikrina, kad jos skatina jame dalyvauti kuo didesnę valstybių narių skaičių.

2. Komisija ir prireikus Sąjungos užsienio reikalų ministras, reguliariai informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie tvirtesnio bendradarbiavimo raidą.

III-419 STRAIPSNIS

1. Valstybės narės, kurios nori pradėti tvirčiau bendradarbiauti vienoje iš šioje Konstitucijoje nurodytų sričių, išskyrus išimtinės kompetencijos ir bendros užsienio ir saugumo politikos sritis, pateikia prašymą Komisijai, nuroydamos siūlomo tvirtesnio bendradarbiavimo apimtį ir tikslus. Dėl jo Komisija gali pateikti pasiūlymą Tarybai. Jei Komisija nepateikia pasiūlymo, ji atitinkamoms valstybėms narėms praneša nepateikimo motyvus.

Leidimą pradėti tvirtesnę bendradarbiavimą suteikia Tarybos europinis sprendimas, priimtas remiantis Komisijos pasiūlymu ir gavus Europos Parlamento pritarimą.

2. Valstybių narių, siekiančių tvirtesnio tarpusavio bendradarbiavimo bendros užsienio ir saugumo politikos srityje, prašymas pateikiamas Tarybai. Jis perduodamas Sąjungos užsienio reikalų ministrui, kuris pateikia nuomonę dėl numatomo tvirtesnio bendradarbiavimo suderinamumo su Sąjungos bendra užsienio ir saugumo politika, ir Komisijai, kuri pateikia savo nuomonę visų pirma dėl to, ar numatomas tvirtesnis bendradarbiavimas suderinamas su kita Sąjungos politika. Jis taip pat siunčiamas Europos Parlamentui susipažinti.

Leidimas vykdyti tvirtesnę bendradarbiavimą suteikiamas Tarybos vieningai priimtu europiniu sprendimu.

III-420 STRAIPSNIS

1. Kiekviena valstybė narė, norinti įsitraukti į jau vykstantį tvirtesnę bendradarbiavimą vienoje iš III-419 straipsnio 1 dalyje nurodytų sričių, apie savo ketinimą praneša Tarybai ir Komisijai.

Komisija per keturis mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos patvirtina atitinkamos valstybės narės dalyvavimą. Prireikus ji įvertina, ar dalyvavimo sąlygos įvykdytos, ir patvirtina pereinamojo laikotarpio priemonės, reikalingas tvirtesnio bendradarbiavimo sistemoje jau priimtiems aktams taikyti.

Tačiau, jei Komisija mano, kad dalyvavimo sąlygos neįvykdytos, ji nurodo priemones, kurias reikia patvirtinti siekiant įvykdyti šias sąlygas, ir nustato dalyvavimo prašymo persvarstymo terminą. Pasibaigus šiam terminui, ji persvarsto prašymą antrojoje pastraipoje nustatyta tvarka. Jei Komisija mano, kad dalyvavimo sąlygos vis dar neįvykdytos, atitinkama valstybė narė gali perduoti tą klausimą Tarybai svarstyti, ir ši priima sprendimą dėl prašymo. Taryba sprendžia laikydamasi I-44 straipsnio 3 dalies. Komisijos pasiūlymu ji taip pat gali patvirtinti antrojoje pastraipoje nurodytas pereinamojo laikotarpio priemones.

2. Bet kuri valstybė narė, norinti įsitraukti į jau vykstantį tvirtesnę bendradarbiavimą bendros užsienio ir saugumo politikos srityje, praneša apie savo ketinimą Tarybai, Sąjungos užsienio reikalų ministrui ir Komisijai.

Pasikonsultavusi su Sąjungos užsienio reikalų ministru ir prireikus įvertinusi, ar dalyvavimo sąlygos įvykdytos, Taryba patvirtina atitinkamos valstybės narės dalyvavimą. Taryba, remdamasi Sąjungos užsienio reikalų ministro pasiūlymu, taip pat gali patvirtinti bet kokias pereinamojo laikotarpio priemones, kurios reikalingos tvirtesnio bendradarbiavimo sistemoje jau priimtų aktų taikymui. Tačiau jei Taryba mano, kad kurios nors dalyvavimo sąlygos neįvykdytos, ji nurodo priemones, kurias reikia priimti siekiant įvykdyti šias sąlygas, ir nustato dalyvavimo prašymo persvarstymo terminą.

Taikant šią dalį Taryba sprendžia vieningai ir laikydamasi I-44 straipsnio 3 dalies.

III-421 STRAIPSNIS

Išlaidas, atsirandančias įgyvendinant tvirtesnę bendradarbiavimą, išskyrus institucijoms reikalingas administracines išlaidas, apmoka dalyvaujančios valstybės narės, jeigu visi Tarybos nariai, sprenddami vieningai ir pasikonsultavę su Europos Parlamentu, nenusprendžia kitaip.

III-422 STRAIPSNIS

1. Kai Konstitucijos nuostata, kuri gali būti taikoma tvirtesniajam bendradarbiavimui, nustatoma, kad Taryba sprendžia vieningai, Taryba, sprendama vieningai ir I-44 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, gali priimti europinį sprendimą kvalifikuota balsų dauguma.
2. Kai Konstitucijos nuostata, kuri gali būti taikoma tvirtesniajam bendradarbiavimui, nustatoma, kad Taryba priima europinius įstatymus ar pagrindų įstatymus pagal specialią teisėkūros procedūrą, Taryba, sprendama vieningai ir I-44 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, gali priimti europinį sprendimą veikti pagal įprastą teisėkūros procedūrą. Taryba sprendžia, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.
3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalys netaikomos karinio arba gynybinio pobūdžio sprendimams.

III-423 STRAIPSNIS

Taryba ir Komisija užtikrina veiklos, kurios imamasi tvirtesnio bendradarbiavimo sistemoje, nuoseklumą, ir tokios veiklos suderinamumą su Sąjungos politikos kryptimis bei tuo tikslu bendradarbiauja.

VII ANTRAŠTINĖ DALIS

BENDROSIOS NUOSTATOS

III-424 STRAIPSNIS

Atsižvelgdama į Gvadelupos, Prancūzijos Gvianos, Martinikos, Reuniono, Azorų, Maderos ir Kanarų salų ekonominės ir socialinės struktūros padėtį, kurią sunkina jų atokumas, izoliuotumas, mažumas, sunkios topografinės ir klimato sąlygos, ekonominis priklausomumas nuo keleto produktų, o šių veiksmų pastovumas ir derinys labai riboja šių regionų vystymąsi, Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, priima europinius įstatymus, pagrindų įstatymus, reglamentus ir sprendimus, kuriais siekiama būtent šiems regionams nustatyti Konstitucijos, taip pat bendrų politikos kryptių taikymo sąlygas. Ji sprendžia pasikonsultavusi su Europos Parlamentu.

Pirmoje pastraipoje nurodyti aktai pirmiausia skirti tokioms sritims kaip muitų ir prekybos politika, fiskalinė politika, laisvosios zonos, žemės ūkio ir žuvininkystės politika, žaliavų ir būtino vartojimo prekių tiekimo sąlygos, valstybės pagalbos bei paramos iš struktūrinių fondų ir pagal horizontaliąsias Sąjungos programas gavimo sąlygos.

Taryba priima pirmojoje pastraipoje nurodytus aktus atsižvelgdama į atokiausių regionų ypatumus ir ribotas galimybes ir nesumenkindama Sąjungos teisinės tvarkos, taip pat vidaus rinkos ir bendros politikos krypties vientisumo bei darnos.

III-425 STRAIPSNIS

Konstitucija jokių būdu nepažeidžia valstybių narių taisyklių, reglamentuojančių nuosavybės sistemą.

III-426 STRAIPSNIS

Kiekvienoje valstybėje narėje Sąjunga naudojami plačiausia teisių apimtimi, suteikiama juridiniams asmenims pagal jų nacionalinės teisės aktus. Ji gali įsigyti kilnojamąjį ir nekilnojamąjį turtą bei juo disponuoti ir būti šalimi teismo procese. Šiuo tikslu Sąjungai atstovauja Komisija. Tačiau Sąjungai atstovauja institucijos, remdamosi savo administracine autonomija, tokiais klausimais, kurie susiję su jų atitinkama veikla.

III-427 STRAIPSNIS

Sąjungos pareigūnų tarnybos nuostatai ir kitų tarnautojų įdarbinimo sąlygos nustatomos europiniu įstatymu. Jis priimamas pasikonsultavus su suinteresuotomis institucijomis.

III-428 STRAIPSNIS

Komisija, laikydama si Tarybos paprasta balsų dauguma priimto europinio reglamento ar sprendimo numatytų ribų ir sąlygų, gali rinkti bet kokią informaciją ir daryti bet koki patikrinimą, reikalingą jai patikėtoms užduotims atlikti.

III-429 STRAIPSNIS

1. Nepažeidžiant Protokolo dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 5 straipsnio, europiniu įstatymu arba pagrindų įstatymu nustatomos priemonės statistinei informacijai pateikti, jei to reikia Sąjungos veiklai vykdyti.
2. Statistinė informacija pateikiama laikantis nešališkumo, patikimumo, objektyvumo, mokslinio nepriklausomumo, išlaidų efektyvumo ir statistinio konfidencialumo principų. Ji netampa pernelyg sunkia našta ūkio subjektams.

III-430 STRAIPSNIS

Sąjungos institucijų nariai, komitetų nariai, Sąjungos pareigūnai ir kiti tarnautojai, netgi nustoję eiti savo pareigas, neturi teisės atskleisti informacijos, kurią jie yra įsipareigoję saugoti kaip profesinę paslaptį, ypač informacijos apie įmones, jų verslo ryšius ar sąnaudų sudedamąsias dalis.

III-431 STRAIPSNIS

Sjungos sutartinę atsakomybę reglamentuoja atitinkamai sutarčiai taikoma teisė.

Deliktinės atsakomybės atveju Sąjunga pagal bendrus valstybių narių įstatymams būdingus principus atlygina bet kokią žalą, kurią, eidami savo pareigas, padaro jos institucijos ar jų tarnautojai.

Nukrypdamas nuo antrosios pastraipos, Europos centrinis bankas pagal bendrus valstybių narių įstatymams būdingus principus atlygina bet kokią žalą, kurią padaro pats bankas ar jo tarnautojai, atlikdami savo pareigas.

Asmeninę jos tarnautojų atsakomybę Sąjungai reglamentuoja nuostatos, numatytos jiems taikomuose tarnybos nuostatuose arba įdarbinimo sąlygose.

III-432 STRAIPSNIS

Sjungos institucijų būstinės vieta nustatoma bendru valstybių narių vyriausybių sutarimu.

III-433 STRAIPSNIS

Taryba vieningai priima europinį reglamentą, nustatantį Sąjungos institucijose vartojamas kalbas reglamentuojančias taisykles, nepažeisdama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto.

III-434 STRAIPSNIS

Valstybių narių teritorijose Sąjunga Protokole dėl Europos Sąjungos privilegijų ir imunitetų numatytomis sąlygomis naudojasi privilegijomis ir imunitetais, kurie yra būtini jos uždaviniams atlikti.

III-435 STRAIPSNIS

Konstitucijos nuostatos neturi paveikti teisių ir pareigų, kylančių iš susitarimų, sudarytų iki 1958 m. sausio 1 d. arba stojančioms valstybėms – iki įstojimo dienos, tarp vienos ar keleto valstybių narių ir vienos ar keleto trečiųjų šalių.

Jei tokie susitarimai yra nesuderinami su Konstitucija, atitinkama valstybė narė ar atitinkamos valstybės narės stengiasi pašalinti egzistuojantį nesuderinamumą. Prireikus valstybės narės viena kitai padeda siekti šio tikslo ir prireikus nustato bendrą požiūrį.

Taikydamos pirmojoje pastraipoje minimus susitarimus, valstybės narės atsižvelgia į tai, kad nuolaidos, kurias kiekviena valstybė narė daro pagal Konstituciją, yra neatskiriama Sąjungos dalis ir dėl to jie yra neatsiejamai susiję su institucijų kūrimu, kurioms galias suteikė Konstitucija, ir tuo, kad visos valstybės narės daro vienodas nuolaidas.

III-436 STRAIPSNIS

1. Konstitucija nekliudo taikyti šias taisykles:
  - a) jokia valstybė narė neprivalo teikti informacijos, kurios atskleidimą ji laiko prieštaraujančiu esminiams savo saugumo interesams;
  - b) kiekviena valstybė narė gali imtis priemonių, kurias mano esant būtinas apsaugoti esminiams savo saugumo interesams, susijusiems su ginklų, amunicijos ir karinės paskirties medžiagų gamyba ar prekyba; šios priemonės neturi kenkti gaminiui, kurie nėra specialiai skirti karo tikslams, konkurencijos vidaus rinkoje sąlygoms.
2. Taryba, remdamasi Komisijos pasiūlymu, gali vieningai priimti europinį sprendimą, keičiantį 1958 m. balandžio 15 d. gaminių, kuriems taikomos 1 dalies b punkto nuostatos, sąrašą.

IV DALIS

BENDROSIOS IR BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

IV-437 STRAIPSNIS

Ankstesnių Sutarčių panaikinimas

1. Ši Sutartis dėl Konstitucijos Europai panaikina Europos bendrijos steigimo sutartį, Europos Sąjungos sutartį ir Protokole dėl aktų ir sutarčių, kurie papildė ar iš dalies pakeitė Europos bendrijos steigimo sutartį ir Europos Sąjungos sutartį, numatytomis sąlygomis, aktus ir sutartis, kurie papildė ar iš dalies jas pakeitė, atsižvelgiant į šio straipsnio 2 dalį.
2. Panaikinamos:
  - a) Danijos Karalystės, Airijos bei Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės,
  - b) Graikijos Respublikos,
  - c) Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos,
  - d) Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės bei

- e) Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos

stojimo sutartys.

Tačiau,

- a – d punktuose nurodytų Sutarčių nuostatos ir Protokole dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos, Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo sutarčių ir aktų išdėstytos arba nurodytos nuostatos lieka galioti ir jų teisinė galia išlaikoma pagal tą protokolą;
- e punkte nurodytos Sutarties nuostatos ir Protokole dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sutarties ir akto išdėstytos arba nurodytos nuostatos lieka galioti ir jų teisinė galia išlaikoma pagal tą protokolą.

IV-438 STRAIPSNIS

Perimamumas ir teisinis tęstinumas

1. Šia Sutartimi įsteigta Europos Sąjunga pakeičia Europos Sąjungos sutartimi įsteigtą Europos Sąjungą ir Europos bendriją.
2. Šios Sutarties įsigaliojimo dieną esamos institucijos, įstaigos ir organai, nekeisdami tą dieną buvusios sudėties, vykdo savo įgaliojimus pagal šią Sutartį, atsižvelgdami į IV-439 straipsnį, kol įgyvendinant šią Sutartį nepriimamos naujos nuostatos arba kol nesibaigia jų kadencija.
3. Institucijų, įstaigų ir organų aktai, priimti remiantis IV-437 straipsniu panaikintomis sutartimis ir aktais, lieka galioti. Jų teisinė galia išlieka tol, kol įgyvendinant šią Sutartį šie aktai nepanaikinami, neanuliuojami arba iš dalies nepakeičiami. Tas pat taikoma valstybių narių susitarimams, sudarytiems remiantis IV-437 straipsniu panaikintomis sutartimis ir aktais.

Šios Sutarties įsigaliojimo dieną galiojusios kitos Bendrijos ir Sąjungos *acquis* sudedamosios dalys, ypač tarpinstituciniai susitarimai, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų priimti sprendimai ir susitarimai, valstybių narių sudaryti susitarimai dėl Sąjungos ar Bendrijos funkcionavimo arba susiję su Sąjungos ar Bendrijos veiksmais, Europos Vadovų Tarybos ar Tarybos priimtose deklaracijos, įskaitant priimtas per tarpvyriausybines konferencijas, taip pat rezoliucijos ar kitos pozicijos bei valstybių narių bendru susitarimu priimti su Sąjunga ar Bendrija susiję dokumentai, taip pat išlaiko savo galią, kol neišbraukiami arba iš dalies nepakeičiami.

4. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo teisminė praktika dėl IV-437 straipsniu panaikintų sutarčių ir aktų, taip pat jų taikymui priimtų aktų ir konvencijų aiškinimo ir taikymo lieka *mutatis mutandis* Sąjungos teisės, ypač Konstitucijos lyginamųjų nuostatų, aiškinimo šaltiniu.

5. Prieš įsigaliojant šiai Sutarčiai pradėtų administracinių ir teisinių procedūrų tęstinumas garantuojamas remiantis Konstitucija. Už šias procedūras atsakingos institucijos, įstaigos ir organai tuo tikslu imasi visų deramų priemonių.

IV-439 STRAIPSNIS

Su tam tikromis institucijomis susijusios pereinamojo laikotarpio nuostatos

Pereinamojo laikotarpio nuostatos, susijusios su Europos Parlamento sudėtimi, kvalifikuotos balsų daugumos nustatymu Europos Vadovų Taryboje ir Taryboje, įskaitant tuos atvejus, kai balsuoja ne visi Europos Vadovų Tarybos ar Tarybos nariai, ir Komisijos sudėtimi, įskaitant Sąjungos užsienio reikalų ministrą, numatomos Protokole dėl pereinamojo laikotarpio nuostatų, susijusių su Sąjungos institucijomis ir organais.

IV-440 STRAIPSNIS

Teritorinė taikymo sritis

1. Ši Sutartis taikoma Belgijos Karalystei, Čekijos Respublikai, Danijos Karalystei, Vokietijos Federacinei Respublikai, Estijos Respublikai, Graikijos Respublikai, Ispanijos Karalystei, Prancūzijos Respublikai, Airijai, Italijos Respublikai, Kipro Respublikai, Latvijos Respublikai, Lietuvos Respublikai, Liuksemburgo Didžiajai Hercogystei, Vengrijos Respublikai, Maltos Respublikai, Nyderlandų Karalystei, Austrijos Respublikai, Lenkijos Respublikai, Portugalijos Respublikai, Slovėnijos Respublikai, Slovakijos Respublikai, Suomijos Respublikai, Švedijos Karalystei bei Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei.
  2. Pagal III-424 straipsnį ši Sutartis taikoma Gvadelupai, Prancūzijos Gvianai, Martinikai, Reunionui, Azorų, Maderos ir Kanarų saloms.
  3. II priede išvardytoms užjūrio šalims ir teritorijoms taikomi specialūs susitarimai dėl asociacijos, išdėstyti šios Sutarties III dalies IV antraštinėje dalyje.
- Ši Sutartis netaikoma užjūrio šalims ir teritorijoms, specialiais ryšiais susijusioms su Jungtine Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalyste, kurios neįtrauktos į tą sąrašą.
4. Ši Sutartis taikoma Europos teritorijoms, už kurių išorės santykius atsako kuri nors valstybė narė.

5. Ši Sutartis taikoma Alandų saloms su išimtimis, kurios pirmą kartą buvo numatytos Konstitucijos IV-437 straipsnio 2 dalies d punkte nurodytoje Sutartyje ir kurios buvo atkartotos Protokolo dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos, Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo sutarčių ir aktų V antraštinės dalies 5 skirsnyje.
6. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1–5 dalių:
- a) ši Sutartis netaikoma Farerų saloms;
  - b) ši Sutartis taikoma Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės Akrotirio ir Dekelijos suverenioms bazių teritorijoms tik tiek, kiek reikia įgyvendinti susitarimams, pirmą kartą numatytiems Protokole dėl Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės suverenių bazių teritorijų Kipre, pridėtame prie Stojimo akto, kuris yra neatsiejamas nuo Konstitucijos IV-437 straipsnio 2 dalies e punkte nurodytos Sutarties, ir kuris buvo atkartotas Protokolo dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sutarties ir akto II dalies III antraštinėje dalyje;
  - c) ši Sutartis taikoma Normanų saloms ir Meno salai tik tiek, kiek reikia įgyvendinti susitarimams dėl šių salų, kurie pirmą kartą buvo išdėstyti Konstitucijos IV-437 straipsnio 2 dalies a punkte nurodytoje Sutartyje ir kurie buvo atkartoti Protokolo dėl Danijos Karalystės, Airijos ir Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, Graikijos Respublikos, Ispanijos Karalystės ir Portugalijos Respublikos, Austrijos Respublikos, Suomijos Respublikos ir Švedijos Karalystės stojimo sutarčių ir aktų II antraštinės dalies 3 skirsnyje.

7. Atitinkamos valstybės narės iniciatyva Europos Vadovų Taryba gali priimti europinį sprendimą, iš dalies pakeičiantį 2 ir 3 dalyse nurodytos Danijos, Prancūzijos ar Nyderlandų šalies ar teritorijos statusą Sąjungos atžvilgiu. Europos Vadovų Taryba sprendimą priima vieningai, pasikonsultavusi su Komisija.

IV-441 STRAIPSNIS

Regioninės sąjungos

Ši Sutartis nekliudo egzistuoti regioninėms sąjungoms tarp Belgijos ir Liuksemburgo ar tarp Belgijos, Liuksemburgo ir Nyderlandų, arba jų kurti, jei taikant šią Sutartį negalima pasiekti šių regioninių sąjungų tikslų.

IV-442 STRAIPSNIS

Protokolai ir priedai

Prie šios Sutarties pridedami protokolai ir priedai sudaro neatskiriama šios Sutarties dalį.

IV-443 STRAIPSNIS

Įprasta peržiūros procedūra

1. Bet kurios valstybės narės vyriausybė, Europos Parlamentas ar Komisija gali teikti Tarybai pasiūlymus dėl šios Sutarties keitimo. Tokius pasiūlymus Europos Vadovų Tarybai teikia Taryba ir apie tai pranešama nacionaliniams parlamentams.
2. Jei Europos Vadovų Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Komisija, paprastą balsu dauguma priima sprendimą nagrinėti pasiūlytus pakeitimus, Europos Vadovų Tarybos pirmininkas sušaukia nacionalinių parlamentų, valstybių narių valstybių ar vyriausybių vadovų, Europos Parlamento ir Komisijos atstovų konventą. Dėl institucinių pakeitimų pinigų srityje taip pat konsultuojamasi su Europos centriniu banku. Konventas nagrinėja pasiūlytus pakeitimus ir bendru sutarimu priima šio straipsnio 3 dalyje numatyta valstybių narių vyriausybių atstovų konferencijai skirtą rekomendaciją.

Europos Vadovų Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, paprasta balsų dauguma gali nuspręsti nešaukti konvento, jei pasiūlytų pakeitimų apimtis neduoda tam pagrindo. Pastaruoju atveju Europos Vadovų Taryba nustato įgaliojimus valstybių narių vyriausybių atstovų konferencijai.
3. Valstybių narių vyriausybių atstovų konferenciją šaukia Tarybos pirmininkas šios Sutarties pakeitimams bendru sutarimu nustatyti.

Pakeitimai įsigalioja visoms valstybėms narėms juos ratifikavus pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

4. Jei praėjus dvejiems metams po sutarties, iš dalies pakeičiančios šią Sutartį pasirašymo, keturi penktadaliai valstybių narių yra ją ratifikavę, o viena ar daugiau valstybių narių yra susidūrusios su sunkumais ją ratifikuojant, šis klausimas perduodamas svarstyti Europos Vadovų Tarybai.

IV-444 STRAIPSNIS

Supaprastinta peržiūros procedūra

1. Kai III dalyje numatyta, kad Taryba sprendimus tam tikroje srityje arba tam tikru atveju turi priimti vieningai, Europos Vadovų Taryba gali priimti europinį sprendimą, leidžiantį Tarybai toje srityje arba tuo atveju priimti sprendimą kvalifikuota balsų dauguma.

Ši dalis netaikoma karinio pobūdžio sprendimams arba sprendimams gynybos srityje.

2. Kai III dalyje numatyta, kad Taryba turi priimti europinius įstatymus arba pagrindų įstatymus pagal specialią teisėkūros procedūrą, Europos Vadovų Taryba gali priimti europinį sprendimą, leidžiantį tokius europinius įstatymus arba pagrindų įstatymus priimti pagal įprastą teisėkūros procedūrą.

3. Apie bet kokią iniciatyvą, kurios Europos Vadovų Taryba imasi šio straipsnio 1 arba 2 dalies pagrindu, pranešama nacionaliniams parlamentams. Jei per šešis mėnesius nuo tokio pranešimo dienos nacionalinis parlamentas pareiškia nepritarimą, šio straipsnio 1 arba 2 dalyje nurodytas europinis sprendimas nėra priimamas. Jei nepareiškiamas nepritarimas, Europos Vadovų Taryba gali priimti minėtą sprendimą.

Europos Vadovų Taryba, gavusi Europos Parlamento savo narių balsų dauguma patvirtintą pritarimą, šio straipsnio 1 ir 2 dalių nurodytus europinius sprendimus priima vieningai.

IV–445 STRAIPSNIS

Supaprastinta Sąjungos vidaus politikos ir veiksmų peržiūros procedūra

1. Bet kurios valstybės narės vyriausybė, Europos Parlamentas arba Komisija gali teikti Europos Vadovų Tarybai pasiūlymus peržiūrėti visas III dalies III antraštinės dalies nuostatas dėl Sąjungos vidaus politikos ir veiksmų arba jų dalį.

2. Europos Vadovų Taryba gali priimti europinį sprendimą, iš dalies keičiantį III dalies III antraštinės dalies visas nuostatas arba jų dalį. Europos Vadovų Taryba, pasikonsultavusi su Europos Parlamentu ir Komisija bei Europos centriniu banku, institucinių pakeitimų pinigų srityje atveju sprendžia vieningai.

Toks europinis sprendimas neįsigalioja, kol jam nepritaria valstybės narės pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodytas europinis sprendimas negali padidinti šia Sutartimi Sąjungai suteiktos kompetencijos.

IV-446 STRAIPSNIS

Galiojimo trukmė

Ši Sutartis sudaryta neribotam laikui.

IV-447 STRAIPSNIS

Ratifikavimas ir įsigaliojimas

1. Aukštosios Susitariančios Šalys šią Sutartį ratifikuoja pagal savo atitinkamas konstitucines nuostatas. Ratifikavimo dokumentai deponuojami Italijos Respublikos Vyriausybei.
2. Ši Sutartis įsigalioja 2006 m. lapkričio 1 d., jeigu visi ratifikavimo dokumentai deponuoti, arba, jei taip nepadaro, pirmą antro mėnesio dieną po to, kai ratifikavimo dokumentus deponuoja paskutinė valstybė signatarė.

IV-448 STRAIPSNIS

Autentiški tekstai ir vertimai

1. Ši vienu originaliu egzemplioriumi sudaryta Sutartis, kurios tekstai airių, anglų, čekų, danų, estų, graikų, ispanų, italų, latvių, lenkų, lietuvių, maltiečių, olandų, portugalų, prancūzų, slovakų, slovėnų, suomių, švedų, vengrų ir vokiečių kalbomis turi vienodą teisinę galią, deponuojama Italijos Respublikos Vyriausybės archyvuose, kuri po vieną patvirtintą kopiją persiunčia kiekvienai valstybės signatarės vyriausybei.
2. Ši Sutartis gali būti išversta ir į bet kurias kitas valstybių narių nustatytas kalbas, kurios pagal jų konstitucinę tvarką yra oficialios kalbos visoje jų teritorijoje arba jos dalyje. Atitinkamos valstybės narės pateikia patvirtintą tokių vertimų kopiją, kuri yra deponuojama Tarybos archyvuose.